ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU NOTEIKŠANA UN ANALĪZE. PLĀNOŠANAS REĢIONU, REPUBLIKAS PILSĒTU UN NOVADU PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS RAKSTUROJUMS

Pētījuma noslēguma ziņojums

Pasūtītājs

Valsts reģionālās attīstības aģentūra
Elizabetes iela 19
Rīga, LV-1010

Īstenotājs

SIA "Excolo Latvia"
Matīsa iela 11A
Jūrmala, LV-2008

Rīga, 2013

SATURS

1. IEVADS ... 4
2. ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU NOTEIKŠANA UN RAKSTUROJUMS ... 5
2.1. ATTĪSTĪBAS CENTRI UN TO IETEKMES AREĀLI ... 5
2.2. ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU NOTEIKŠANAS METODOLOĢIJA ... 6
2.3. ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU NOTEIKŠANA ... 12
Iedzīvotāju koncentrēšanās ... 13
Infrastruktūra ... 16
Pašvaldību sadarbība ... 20
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa plūsmas ... 21
Iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācija ... 24
Nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areāli ... 29
Attīstības centru ietekmes areālu pārklāšanās ... 30
Attīstības centru piesaistes faktori ... 34
2.4. NACIONĀLĀS NOZĪMES ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU RAKSTUROJUMS ... 49
Daugavpils un tās ietekmes areāls ... 49
Jēkabpils un tās ietekmes areāls ... 51
Jelgava un tās ietekmes areāls ... 53
Jūrmala un tās ietekmes areāls ... 55
Liepāja un tās ietekmes areāls ... 56
Rēzekne un tās ietekmes areāls ... 59
Rīga un tās ietekmes areāls ... 61
Valmiera un tās ietekmes areāls ... 63
Ventspils un tās ietekmes areāls ... 65
2.5. REĢIONĀLĀS NOZĪMES ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU RAKSTUROJUMS ... 68
Aizkraukle un tās ietekmes areāls ... 68
Alūksne un tās ietekmes areāls ... 69
Balvi un to ietekmes areāls ... 71
Bauska un tās ietekmes areāls ... 72
Cēsis un to ietekmes areāls ... 74
Dobele un tās ietekmes areāls ... 75
Gulbene un tās ietekmes areāls ... 76
Krāslava un tās ietekmes areāls ... 78
Kuldīga un tās ietekmes areāls ... 79
Limbaži un to ietekmes areāls ... 81
Līvāni un to ietekmes areāls ... 82
Ludza un tās ietekmes areāls ... 84
Madona un tās ietekmes areāls ... 85
Ogre un tās ietekmes areāls ... 87
Preiļi un to ietekmes areāls ... 88
Saldus un tās ietekmes areāls ... 89
Sigulda un tās ietekmes areāls ... 91
Smiltene un tās ietekmes areāls ... 93
Talsi un to ietekmes areāls ... 94
Tukums un tā ietekmes areāls ... 96
Valka un tās ietekmes areāls ... 97
2.6. SECINĀJUMI ... 99
Secinājumi par attīstības centru ietekmes areāliem ... 99
Secinājumi par pētījuma metodoloģiju ... 101
3. PLĀNOŠANAS REĢIONU ATTĪSTĪBAS RAKSTUROJUMS ... 103
3.1. DEMOGRĀFISKĀ SITUĀCIJA PLĀNOŠANAS REĢIONOS ... 103
Iedzīvotāju skaits un dzimumu sastāvs ... 103
Teritorijas platība un iedzīvotāju blīvums ... 104
Iedzīvotāju skaita izmaiņas ... 105
Faktori, kas ietekmē iedzīvotāju skaita izmaiņas ... 106
Iedzīvotāju vecumsastāvs un demogrāfiskā slodze ... 107
Mūža ilgums ... 111
3.2. EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA PLĀNOŠANAS REĢIONOS ... 111
Iekšzemes kopprodukts ... 112
Nefinanšu investīcijas ... 116
Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistiskās vienības, individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits ... 119

Bezdarba līmenis ... 121
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi ... 123
4. REPUBLIKAS PILSĒTU UN NOVADU PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS RAKSTUROJUMS ... 126
4.1. REPUBLIKAS PILSĒTU RAKSTUROJUMS ... 126
Iedzīvotāju skaits un teritorijas platība ... 126
Demogrāfiskā slodze un iedzīvotāju vecumstruktūra ... 127
Bezdarbnieku skaits, bezdarba līmenis ... 129
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi ... 131
Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības, ekonomiski aktīvie individuālie komersanti un komercsabiedrības ... 133
4.2. NOVADU RAKSTUROJUMS ... 134
Iedzīvotāju skaits, teritorijas platība un iedzīvotāju blīvums ... 135
Demogrāfiskā slodze un vecumstruktūra ... 137
Bezdarba līmenis ... 138
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi ... 139
Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības, ekonomiski aktīvie individuālie komersanti un komercsabiedrības ... 140
5. PIELIKUMI ... 149
Informācijas avoti publisko pakalpojumu pieejas punktu analīzei ... 149
Iedzīvotāju aptaujas anketa ... 149
Uzņēmumu aptaujas anketa ... 150

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi

CSDD	Ceļu satiksmes drošības direkcija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
IIN	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	Iekšzemes kopprodukts
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
PII	Pirmsskolas izglītības iestāde
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
UR	Uzņēmumu reģistrs
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VP	Valsts policija
VRAA	Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VZD	Valsts zemes dienests

1. IEVADS

Kopš 2003. gada Valsts reģionālās attīstības aģentūra ik gadu izdod pārskatu „Reģionu attīstība Latvijā", kur analizēta sociālekonomiskā attīstība ne tikai valstī kopumā, bet arī plānošanas reģionos, republikas pilsētās un novados. Pārskats sniedz dažāda līmeņa Latvijas teritoriālo vienību attīstību raksturojošo informāciju un uz šis bāzes aprēķināto rezultātu analīzi. Tajā tiek iekļauts arī liels karšu klāsts, kas teritoriāli vizualizē teritoriju attīstību un atspoguļo izmaiņas laikā. Kopš izdošanas sākuma šāda veida pārskats par Latvijas teritoriālajām vienībām ir vienīgais valstī.[1]

Šī gada datu apkopojums un analīze veikta nedaudz atšķirīgā struktūrā. Ziņojuma pirmajā daļā veikta analīze par vienu no būtiskiem reģionālās attīstības jautājumiem - nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areālu noteikšana un raksturošana -, savukārt otrajā daļā iekļauts Valsts reģionālās attīstības aģentūras sagatavotais ikgadējais reģionu, republikas pilsētu un novadu pašvaldību sociāli ekonomiskās attīstības raksturojums.

[1] *Iepriekšējo gadu pārskati pieejami: http://www.vraa.gov.lv/lv/parskats/ un http://www.varam.gov.lv/lat/publ/publikacijas/reg_att/?doc=13889*

2. ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU NOTEIKŠANA UN RAKSTUROJUMS

2.1. ATTĪSTĪBAS CENTRI UN TO IETEKMES AREĀLI[2]

Viens no būtiskiem pētījuma mērķiem bija metodoloģijas izstrāde attīstības centru ietekmes areālu noteikšanai, kā arī ietekmes areālu raksturojuma sagatavošana. Teritorijas attīstības plānošanā ekonomiskā un sociālā nozīmē tiek lietots *attīstības centra* jēdziens, ar ko saprot dažādu resursu, t. sk. potenciālo resursu koncentrācijas vietu noteiktā teritorijā. Lai diferencētu publiskās investīcijas, centri tiek graduēti, piešķirot katrai gradācijai nozīmi. Reģionālajā politikā būtisks ir jautājums – kas ir centri un kāds ir to hierarhiskais statuss (no kā izriet būtiski reģionālās politikas lēmumi – kur, cik lielus un kāda veida ieguldījumus veikt, lai veicinātu teritoriju līdzsvarotu attīstību). Attīstības centri var tikt noteikti dažādos līmeņos – starptautiskā, nacionālā, reģionālā un novadu līmenī. Dotajā pētījumā tiek analizēti nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centri.

Centri ar nacionālu nozīmi veido vispārnacionālu karkasu, un to esamību nosaka dažādi kritēriji attiecībā uz nacionālo sasniedzamību, pakalpojumu raksturu un apjomu, lomu, ko tie spēlē nacionālā līmenī. Kopumā šie centri veido valsts apdzīvojuma un ekonomikas struktūru. Saskaņā ar Latvija 2030 *nacionālas nozīmes attīstības centri* ir visas deviņas republikas pilsētas – Rīga, Daugavpils, Jēkabpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera un Ventspils (skatīt 1.attēlu 7.lpp.).

Reģionālajā attīstībā īpašu lomu spēlē reģionālās un novadu attīstības centri. *Reģionālā līmeņa centriem* ir liela nozīme kā ekonomikas koncentrācijas, darbavietu, pakalpojumu centriem, kas apkalpo un organizē pašvaldības līmeņa teritorijas. Reģiona līmeņa centru lomu nosaka reģiona centra lielums (iedzīvotāju, darbavietu skaits), tradicionālie sniegtie pakalpojumi, aptvertā ietekmes teritorija, kas pārsniedz vienas pašvaldības robežas, veidojot tiešās ietekmes areālus.

Latvijā par *reģiona nozīmes centriem* uzskata bijušos rajona centrus un citas pilsētas, kurās iedzīvotāju skaits pārsniedz 7000–8000, atsevišķos gadījumos tas var būt arī mazāks. Reģionālās nozīmes attīstības centru kategorijā ietilpst 21 pilsēta – Aizkraukle, Alūksne, Balvi, Bauska, Cēsis, Dobele, Gulbene, Krāslava, Kuldīga, Limbaži, Līvāni, Ludza, Madona, Ogre, Preiļi, Saldus, Sigulda, Smiltene, Talsi, Tukums un Valka.

Pilsētas rada dažādas ietekmes – ekonomisko, sociālo, politisko utt. – uz pietiekoši lielu telpu, veidojot saites. Šādu *ietekmju teritoriju* var noteikt tikai nosacīti, izmantojot tehniskas pieejas (piemēram, attālumu no centra, centra sasniedzamību, ko nosaka pārvietošanās ilgums u. c.), lietojot

[2] *Nodaļā izmantots pārskata „Reģionu attīstība Latvijā 2011" sadaļas „Attīstības centri un to ietekmes areāli" (72.-73.lpp.) teksts.*

statistiskās analīzes metodes – iespējamo ietekmju identificēšanai izmantojot teritorijas, par kurām pieejami statistikas dati, vai lietojot dažādas kvalitatīvās vērtēšanas metodes.

Ap pilsētām veidojas *tiešās ietekmes areāli*, kuru aptvertā teritorija atkarīga no pilsētas lieluma, saiknēm ar citām pilsētām, sasniedzamības, specializācijas un citiem rādītājiem. Iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstveida migrācijas, lauku apdzīvojums, kas cieši saistīts ar pilsētu (piepilsētas apbūve, vasarnīcu ciemi) ir šādas ietekmes piemēri. Pilsētas tiešās ietekmes areāla lielums katrā gadījumā ir nosakāms individuāli ar kvalitatīviem un kvantitatīviem izpētes datiem.

Nosakot attīstības centru ietekmes areālus, atsevišķas teritorijas var atrasties pat *vairākos ietekmes areālos*, tāpat kā var veidoties situācija, ka daļa valsts teritorijas paliek ārpus tiem. Tāpēc, nosakot ietekmes areālus, iespējama pieeja (un tāda tiek izmantota arī dotajā pētījumā), ka ikviena teritorija tiek iekļauta kādā konkrētā ietekmes areālā, lai gan centru ietekmes ir dažāda mēroga un savstarpēji pārklājas.

2.2. ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU NOTEIKŠANAS METODOLOĢIJA

Būtiskākais priekšnoteikums attīstības centru ietekmes areālu noteikšanai ir attīstības centru un pārējo teritoriju[3] savstarpējo saišu identificēšana. Sekojoši galvenie jautājumi, uz kuriem jāatbild pētījumā, ir:

- Kā iespējams identificēt saites starp attīstības centriem un pārējām teritorijām (pagastiem/ novadu pilsētām)?
- Kāda veida/rakstura saites pastāv starp attīstības centriem un pārējām teritorijām?

Pastāv dažādi veidi, kā identificēt saites starp attīstības centriem un pārējām teritorijām – pēc attāluma, pēc sasniedzamības, pēc kapitāla plūsmām, pēc iedzīvotāju plūsmām, pēc sadarbības rādītājiem, pēc vispārīgiem teritoriju attīstības rādītājiem, pēc vēsturiskām attīstības centru un to apkārtņu saitēm, pēc administratīvā iedalījuma struktūras u. c.. Visus šos un vēl citus analīzes veidus iespējams nosacīti iedalīt divās rādītāju grupās:

- Nepastarpinātie rādītāji – rādītāji, kuri tiešā veidā liecina par praktiski pastāvošām saitēm starp attīstības centriem un pārējām teritorijām (svārstmigrācija, ceļu infrastruktūra, iedzīvotāju ienākumu nodokļu plūsmas, uzņēmumu partnerība un sadarbība u. c.).

[3] *Dotā pētījuma ietvaros ar terminu „pārējās teritorijas" tiek apzīmēta jebkura teritorija ārpus attīstības centra, pieņemot, ka attīstības centrs var ietekmēt ne tikai apkārtējās jeb pieguļošās teritorijas, bet arī jebkuru citu teritoriju (piemēram, Rīga Ventspils novadu vai Valmiera Jaunpiebalgas novadu).*

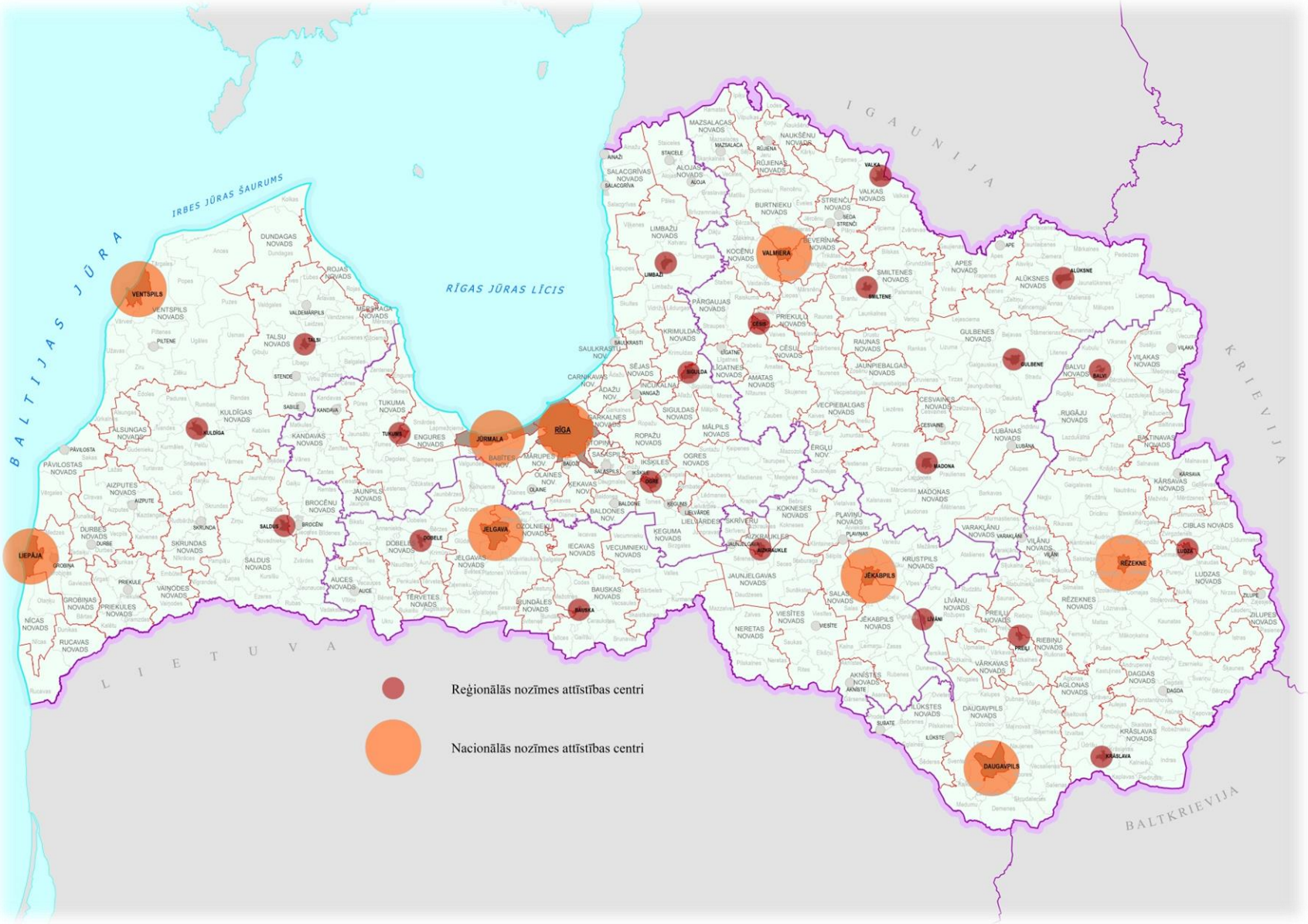

1.attēls. Nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centri.

- Pastarpinātie rādītāji – rādītāji, kuri netieši liecina par attīstības centru un pārējo teritoriju saitēm (dažādi sociāli ekonomiskie un demogrāfiskie rādītāji (iedzīvotāju skaita izmaiņas, demogrāfiskās slodzes rādītāji, bezdarba līmenis u.c.), salīdzinot tos attīstības centros un apkārtējās teritorijās, pieņemot, ka mazākas atšķirības liecina par izteiktāku attīstības centru pozitīvo ietekmi, bet lielākas atšķirības – par nepietiekamu pozitīvo ietekmi).

Dotajā pētījumā attīstības centru ietekmes areāli tiek noteikti, izmantojot nepastarpinātos rādītājus, savukārt ietekmes areālu novērtēšanā tiek izmantoti arī pastarpinātie rādītāji.

Daļu no iepriekš minētajiem rādītājiem iespējams raksturot kā infrastruktūru raksturojošus un lielā mērā statiskus (attālumi, sasniedzamība, vēsturiskās saites, administratīvā iedalījuma struktūra, publisko pakalpojumu tīkls, ceļu infrastruktūra u. tml.), kamēr citus – kā dinamiskus sociālus mainīgos, atkarīgus no konkrētām iedzīvotāju, uzņēmēju, politiķu, tūristu u. c. izvēlēm (kapitāla plūsmas, iedzīvotāju plūsmas, sadarbība u. tml.).

Kā statiski rādītāji (tie ir statiski konkrētajā brīdī, bet var būt mainīgi ilgtermiņā) dotajā pētījumā tika iekļauti:

- ceļu infrastruktūra un attīstības centru sasniedzamība,
- iedzīvotāju skaits un blīvums,
- publisko pakalpojumu tīkls.

Pētījuma ietvaros tika analizēti arī sociālie (izvēļu) mainīgie, pieņemot, ka attīstības centru reālās jeb praktiskās ietekmes areālus visbūtiskāk determinē tieši dažādu mērķa grupu izvēles veikt vai neveikt konkrētas darbības (strādāt, iepirkties, izmantot sociālos pakalpojumus, pavadīt brīvo laiku utt.) vienā vai citā teritorijā. Dažādu mērķa grupu izvēles iespējas lielākoties attiecināmas uz dažāda veida sociāli ekonomiskiem aspektiem – kur dzīvot, kur mācīties, kur izmantot sociālos pakalpojumus, kur doties pavadīt brīvo laiku, kur dibināt uzņēmumu u. tml. – tādēļ dotā pētījuma ietvaros par attīstības centru ietekmes areālu analīzes pamatrādītājiem tiek pieņemti tieši sociālekonomiskie parametri.

Lai analizētu attīstības centru un pārējo teritoriju saites, tika identificēti tie konkrētie rādītāji, kuri visprecīzāk spēj šādu saišu pastāvēšanu raksturot ne tikai formāli (ļaujot vispārīgi secināt saites pastāv vai nepastāv), bet arī pēc būtības (kāda veida, rakstura saites pastāv). Izvēles, kuras ikdienā veic iedzīvotāji, ļauj identificēt sešus konkrētus analizējamus rādītājus:

- Dzīvesvieta.
- Darba vieta.
- Izglītības (mācību, studiju) vieta.

- Iepirkšanās vieta (pārtikas produktu un apģērbu un apavu iegādes vieta).
- Kultūras un brīvā laika vieta (vieta, kur apmeklē kultūras, izklaides, sporta un brīvā laika aktivitātes).
- Sociālo pakalpojumu vieta (ģimenes ārsta un ārstu-speciālistu apmeklēšanas vieta).

Lai veiktu attīstības centru ietekmes areālu detalizētu analīzi, bija nepieciešams iegūt minētos rādītājus pēc iespējas lielākā detalizācijā, t.i. pagastu un novadu pilsētu līmenī. Tomēr ne visi nepieciešamie dati pētniekiem bija pieejami šādā detalizācijā – šajos gadījumos tika izmantoti dati novadu līmenī. Tabulā sniegts apkopojums par pētījumā izmantoto datu detalizācijas pakāpi.

Dati, kas pētījumā bija pieejami pagastu un novadu pilsētu līmenī	Dati, kas pētījumā bija pieejami tikai novadu līmenī
Iedzīvotāju skaits	Pašvaldību savstarpējie pārskaitījumi par sociālajiem pakalpojumiem
Iedzīvotāju blīvums	Pašvaldību savstarpējie pārskaitījumi par izglītības pakalpojumiem
Publisko pakalpojumu skaits	Pašvaldību sadarbība
Iedzīvotāju svārstmigrācija (nodarbinātība, sociālie pakalpojumi, kultūras un brīvā laika aktivitātes, mācības/studijas, iepirkumu veikšana)	
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumi	

Otrs būtisks nosacījums pilnvērtīgas analīzes veikšanai bija nepieciešamība iegūt datus par visiem nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centriem. Diemžēl tikai daļa no datiem pētniekiem bija pieejama šādā griezumā. Tabulā sniegts apkopojums par pētījumā izmantoto datu pieejamību nacionālās un/vai reģionālās nozīmes attīstības centru griezumā.

Dati, kas pētījumā bija pieejami par visiem attīstības centriem	Dati, kas pētījumā bija pieejami tikai par nacionālās nozīmes attīstības centriem
Publisko pakalpojumu skaits	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumi
Iedzīvotāju svārstmigrācija (nodarbinātība, sociālie pakalpojumi, kultūras un brīvā laika aktivitātes, mācības/studijas, iepirkumu veikšana)	Pašvaldību savstarpējie pārskaitījumi par sociālajiem pakalpojumiem
	Pašvaldību savstarpējie pārskaitījumi par izglītības pakalpojumiem
	Pašvaldību sadarbība

Minēto rādītāju kopums ļauj ne tikai identificēt katra attīstības centra ietekmes areālu teritoriāli, bet novērtēt un analizēt to arī tematiski. Sekojoši – iespējams analizēt, kādos aspektos konkrētais attīstības centrs ietekmē apkārtējās teritorijas (piemēram, nodarbinātība, izglītība, kultūra) un kādos – neietekmē (piemēram, sociālie pakalpojumi, brīvā laika pavadīšana, iepirkšanās).

Ņemot vērā datu pieejamības ierobežojumus, datu detalizācijas atšķirības dažādos griezumos, kā arī datu kombinēšanas un vienādošanas nepieciešamību, pētniekiem bija nepieciešams pieņemt vairākus būtiskus metodoloģiskus lēmumus. Pirmkārt, ņemot vērā, ka lielākā daļa datu pētniekiem bija pieejami tikai 9 nacionālās nozīmes attīstības centru griezumā (atsevišķos gadījumos – arī 21 reģionālās nozīmes attīstības centru griezumā), datu analīze pētījumā tiek veikta tikai konkrēto attīstības centru kontekstā. Tas nozīmē, ka pētījuma ietvaros ir iespējams noteikt,

kurš no 9 vai 21 attīstības centriem rada ietekmi uz katru apdzīvoto vietu (pagastu, pilsētu vai novadu līmenī), bet ne vienmēr var identificēt, vai nav vēl kāds cits konkrēto apdzīvoto vietu ietekmējošs centrs (pilsēta vai pagasts, kurš netiek definēts kā reģionālas vai nacionālas nozīmes centrs). Piemēram, VID sagatavotie dati par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem ļauj identificēt, no kura no 9 nacionālas nozīmes attīstības centriem vai 21 reģionālas nozīmes attīstības centriem (bet novadu līmenī, ne pilsētu) katrs Latvijas pagasts un pilsēta saņem iedzīvotāju ienākumu nodokļa pārskaitījumus, bet neļauj identificēt, vai nav vēl citas pašvaldības (ārpus attīstības centriem), kuras nodrošina, iespējams, lielāku nodokļu plūsmu. Lai veiktu šādus aprēķinus, no VID būtu nepieciešams iegūt datus par katras Latvijas pašvaldības veiktajiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem. Līdzīga ir situācija arī citu pētījumā izmantoto datu gadījumos – tie visbiežāk pieejami par nacionālās vai/un reģionālās nozīmes attīstības centriem, bet ne visām Latvijas pašvaldībām. Sekojoši – lai datu analīze būtu pārskatāma un arī savstarpēji salīdzināma par dažādiem izmantotajiem datiem, ietekmes areāli tiek analizēti tikai 9 nacionālās nozīmes un/vai 21 reģionālās nozīmes attīstības centru kontekstā. Tas jāņem vērā, interpretējot un analizējot jebkurus dotajā pētījumā iekļautos datus. Metodoloģiski šādas pieejas izmantošana atsevišķos gadījumos var radīt definēto attīstības centru lomas paaugstinātu novērtējumu – iespējams, ka datu pieejamība par visām Latvijas pašvaldībām, kādā no apdzīvotajām vietām uzrādītu izteiktākas ietekmes no pilsētām vai pagastiem, kas nav definēti par attīstības centriem (piemēram, kādam no Latvijas pagastiem lielākais darba devējs var būt blakus esošs pagasts, nevis netālu esošais attīstības centrs) -, tomēr definēto attīstības centru ietekme būtu novērojama arī detalizētākā analīzē, pat ja tā būtu mazāk izteikta. Sekojoši – šāda analīze nerada nobīdes ietekmes fakta konstatēšanā, bet var radīt paaugstinātu novērtējumu par attīstības centra ietekmes izteiktību.

Otrkārt, bija nepieciešams izvērtēt, kā tieši konstatēt ietekmes pastāvēšanu vai nepastāvēšanu. Metodoloģiski iespējamas divas pieejas – identificēt ietekmes pastāvēšanas faktu pašu par sevi vai vērtēt ietekmes izteiktību un noteikt tās būtiskuma pakāpes, attiecīgi definējot, pie kādas būtiskuma pakāpes ietekmi uzskatīt par vērā ņemamu un identificējamu (piemēram, balstoties iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu datos – identificēt, ka nodokļa pārskaitījumi no konkrēta attīstības centra tiek veikti un sekojoši tā ietekme ir novērojama vai arī veikt aprēķinus par nodokļa pārskaitījumu īpatsvaru pašvaldību budžetos vai par attīstības centros nodarbināto iedzīvotāju īpatsvaru visā konkrētās apdzīvotās vietas nodarbināto iedzīvotāju kopumā u.tml.). Ņemot vērā, ka nepastāv noteikti teorētiski vai praktiski pamatoti pieņēmumi par to, ko uzskatīt par būtisku vai nebūtisku ietekmi, un šādi lēmumi būtu subjektīvi pētnieku viedokļos balstīti, dotā pētījuma pamatanalīze tiek veikta un ietekmes areālu teritorijas noteiktas, identificējot ietekmes fakta pastāvēšanu. Šādu lēmumu papildus pamato fakts, ka tikai par daļu no datiem pētniekiem pieejami atskaites dati ietekmes intensitātes aprēķiniem. Piemēram, ir pieejami dati par iedzīvotāju

skaitu apdzīvotās vietās un tas ļauj veikt svārstmigrācijas intensitātes aprēķinus (izmantojot iedzīvotāju aptaujas datus), tai pat laikā nav pieejami dati par kopējo katras apdzīvotās vietas (nevis pašvaldības) nodarbināto skaitu, par kuriem tiek maksāti iedzīvotāju ienākuma nodokļi, nav pieejami dati par kopējo katras apdzīvotās vietas konkrētu sociālo un izglītības pakalpojumu izmantotāju skaitu u.tml. Sekojoši – dotā pētījuma ietvaros tiek identificēts ietekmes fakts un raksturs (nodarbinātība, sociālie pakalpojumi, kultūras pakalpojumi utt.). Tai pat laikā ietekmes intensitātes raksturojumam tiek izmantoti iedzīvotāju aptaujā iegūtie dati, kas raksturo katras apdzīvotās vietas svārstmigrācijas izteiktību. Šādā griezumā dati tiek analizēti divos aspektos – nosakot to iedzīvotāju kopējo īpatsvaru, kuri dodas pēc konkrētiem pakalpojumiem un/vai aktivitātēm ārpus savas faktiskās dzīves vietas, un nosakot vidējos rādītājus, uz cik no citām apdzīvotām vietām konkrētās dzīves vietas iedzīvotāji dodas. Sekojoši iespējams novērtēt, cik lielā mērā ir izteikta iedzīvotāju svārstmigrācija konkrētās teritorijās kopumā, kā arī identificēt, cik tā ir koncentrēta (uz konkrētu/iem pievilkšanas centru/iem) vai izkliedēta (uz daudziem pievilkšanas centriem).

Treškārt, ņemot vērā iepriekš minēto, ka ietekme tiek vērtēta 9 un/vai 21 attīstības centra kontekstā, kur savukārt iespējamas situācijas, kad uz konkrētu apdzīvoto vietu ietekme novērojama vairākiem attīstības centriem, bija nepieciešams definēt principu, pēc kāda katra konkrētā apdzīvotā vieta tiek identificēta kā iekļaujama tā vai cita attīstības centra ietekmes areālā (kas ir īpaši būtiski tajos gadījumos, kad attīstības centri atrodas tiešās sasniedzamības zonā viens no otra). Ņemot vērā iepriekšējā rindkopā aprakstīto metodoloģisko lēmumu nebalstīties pētnieku subjektīvos lēmumos par ietekmes būtiskuma jeb intensitātes pakāpēm, dotajā pētījumā ietekmes areāli tiek noteikti pēc maksimālās novērojamās ietekmes principa. Šādu lēmumu papildus pamato fakts, ka lielākajā daļā gadījumu novērojams - katrai apdzīvotai vietai ir izteikta viena attīstības centra ietekme un otrā būtiskākā ir ievērojami mazāk izteikta, sekojoši – ietekmi nosakot pēc maksimālās novērojamās vērtības, netiek radītas būtiskas nobīdes ietekmes areālu identificēšanā un interpretācijā. Sekojoši – katrai apdzīvotai vietai tika identificēts būtiskākais[4] attīstības centrs (kura ietekmes areālā attiecīgi konkrētā apdzīvotā vieta tika iekļauta), kurš tai ir lielākais darba devējs (starp 9/21 attīstības centriem), būtiskākais izglītības pakalpojumu sniedzējs (pēc personu skaita), izteiktākais svārstmigrācijas pievilkšanas centrs (pēc iedzīvotāju, kuri dodas pēc pakalpojumiem un aktivitātēm uz konkrēto centru, īpatsvara) u.tml. Tai pat laikā jāuzsver, ka pētījumā tiek analizēta attīstības centru ietekmes pārklāšanās un to pievilkšanas faktori. Proti – lai gan ietekmes areāli tiek identificēti pēc maksimālās ietekmes vērtības, papildus tiek veikta analīze arī par ietekmju pārklāšanos, dažādu datu griezumā nosakot, kas ir katra attīstības centra pievilkšanas faktori (kultūra, sociālie pakalpojumi, izglītības pakalpojumi, ikdienas svārstmigrācija u.tml.). Lai gan tas

[4] *Šeit un turpmāk tekstā apzīmējums „būtiskākais" nozīmē konkrētā rādītāja vai analīzes aspekta maksimālo vērtību.*

tiešā veidā nenosaka ietekmes intensitāti, tomēr raksturo viena vai vairāku attīstības centru ietekmes raksturu uz konkrētām teritorijām, kā arī raksturo katra attīstības centra pievilkšanas būtiskākos faktorus.

Pētījumam nepieciešamie dati tika iegūti, apkopojot statistikas datus, veicot VARAM un VRAA sniegto datu un informācijas sekundāro analīzi, īstenojot iedzīvotāju aptauju, kā gadījuma izpēti īstenojot arī Kurzemes reģiona uzņēmumu aptauju[5], kā arī veicot publiski pieejamās informācijas par publisko pakalpojumu sniegšanas punktiem (iestāžu un to filiāļu atrašanās vietas) apkopošanu un analīzi.

Pētījumā izmantoto datu ieguves avoti apkopoti tabulā.

Dati	Datu avots
Iedzīvotāju skaits	PMLP
Iedzīvotāju blīvums	PMLP, VRAA un VARAM sniegtā informācija par teritoriju platību, autoru aprēķini
Publisko pakalpojumu skaits	Autoru apkopota informācija
Iedzīvotāju svārstmigrācija (nodarbinātība, sociālie pakalpojumi, kultūras un brīvā laika aktivitātes, mācības/studijas, iepirkumu veikšana)	Iedzīvotāju aptauja
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumi	Valsts ieņēmumu dienests, autoru aprēķini
Sociālo pakalpojumu nodrošināšana	VARAM sniegtā informācija, autoru aprēķini
Izglītības pakalpojumu nodrošināšana	VARAM sniegtā informācija, autoru aprēķini
Pašvaldību sadarbība	VARAM sniegtā informācija, autoru aprēķini

Būtiski uzsvērt – dotā pētījuma mērķis nebija pārskatīt tos attīstības centru ietekmes areālu definējumus, kādi ir tikuši veikti iepriekšējos gados. Ļoti detalizēti ir pētīta, piemēram, Rīgas aglomerācija[6]. Šī pētījuma mērķis bija identificēt tos datus un rādītājus, kas varētu tikt izmantoti ietekmes areālu noteikšanai un raksturošanai, un, balstoties tajos, veikt ietekmes areālu noteikšanu un raksturošanu. Sekojoši – šo pētījumu var uzskatīt par papildinošu, nevis aizstājošu ietekmes areālu analīzi jau senāk veikto attīstības centru ietekmes areālu definējumiem.

2.3. ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU NOTEIKŠANA

Attīstības centru ietekmes areālu noteikšana tika veikta vairākos loģiski secīgos soļos. Pirmkārt, iedzīvotāju skaita un blīvuma valsts teritorijā pagastu un pilsētu līmenī analīze, vērtējot iedzīvotāju koncentrēšanos kā attīstības centru veidošanās priekšnosacījumu (un vienlaikus arī rezultātu). Otrkārt, infrastruktūras kā vēl viena attīstības centru veidošanās priekšnosacījuma analīze trīs aspektos: (a) publisko pakalpojumu pārklājums valsts teritorijā un koncentrēšanās attīstības

[5] *Uzņēmumu aptaujas dati tiek izmantoti Kurzemes nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru raksturošanai 2.4. un 2.5. nodaļās. Aptauja tika īstenota 2013. gada oktobrī un novembrī ar telefonintervīju metodi aptaujājot 494 uzņēmumus, kuru centrālais birojs atrodas Liepājā (n=157), Ventspilī (n=62), Kuldīgā (n=21), Saldū (n=54) vai Talsos (n=31). Aptaujas anketu skatīt ziņojuma pielikumā.*

[6] *Skatīt: Metodoloģiskie norādījumi Rīgas aglomerācijas robežu noteikšanai. Rīgas attīstības programmas apakšprojekts. LU Cilvēka ģeogrāfijas katedra, Rīga, 2004, Rīgas aglomerācijas robežu noteikšana. Rīgas attīstības programmas apakšprojekts. SIA CTB, Rīga, 2004, Rīgas aglomerācijas robežu precizēšana. LU Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultātes Cilvēka ģeogrāfijas katedra, Rīga, 2012.*

centros, (b) attīstības centru sasniedzamība 30, 40 un 50 km attālumā no tiem, (c) teritorijas, kas paliek ārpus nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centru sasniedzamības 50 km areālā ap tiem. Treškārt, pašvaldību sadarbības analīze, vērtējot, kādus pašvaldību pakalpojumu (sociālie un izglītības) nodrošināšanas un sadarbības (kopīgas kapitālsabiedrības, sadarbības līgumi, funkciju deleģēšana) tīklojumus veido novadu un pilsētu pašvaldības. Ceturtkārt, iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu plūsmu analīze, vērtējot nacionālās nozīmes attīstības centru kā nodarbinātības nodrošinātāju ietekmi uz pagastiem un pilsētām. Piektkārt, iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācijas analīze, nosakot, kuri no attīstības centriem ir pagastu un pilsētu iedzīvotājiem būtiskākie nodarbinātības, izglītības, sociālo pakalpojumu, kultūras aktivitāšu utt. nodrošinātāji.

Izmantojot datus par pašvaldību sadarbību, iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem un iedzīvotāju svārstmigrāciju, analīzes noslēgumā tika sagatavots kopsavilkums par nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areāliem, nosakot, kuriem attīstības centriem ir visbūtiskākā ietekme visu analizēto aspektu kontekstā uz katru no Latvijas novadiem. Tomēr jāuzsver – lai gan šāds apkopojošs areālu definējums ietver visu to datu kopsavilkumu, kas bija pieejami pētījuma īstenošanas laikā, to nevar uzskatīt par vienīgo attīstības centru ietekmes areālu identificēšanas iespēju. Kā patstāvīgu ietekmes areālu atainojumu iespējams izmantot arī jebkuru no atsevišķajiem datu analīzes soļiem (vērtējot ietekmes areālus pēc iedzīvotāju koncentrēšanās, pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem, pēc darba un pakalpojumu svārstmigrācijas u.c.). Kuru no dažādajām ietekmes areālu definēšanas pieejām izmantot, ir atkarīgs no dažādiem apsvērumiem – piemēram, areālu noteikšanas mērķa, areālu analīzes vēlamās detalizācijas pakāpes, konkrētu teritoriju attīstības analīzes uzstādījumiem, reģionālās un nacionālās attīstības stratēģiskiem uzstādījumiem u.tml. Bez tam jāņem vērā, ka ietekmes areāli var būt laikā mainīgi, piemēram, mainoties nodarbinātības situācijai, mainītos arī attīstības centru kā nodarbinātības nodrošinātāju ietekmes areāli u.tml. Sekojoši – attīstības centru ietekmes areāli ir dinamisks un mainīgs, nevis statisks un galējs definējums, kas atkarīgs no daudziem faktoriem un izvēlēm – datu pieejamības un detalizācijas, sociāli ekonomiskām pārmaiņām analizējamajās teritorijās, stratēģiskiem nacionālā un reģionālā līmeņa attīstības uzstādījumiem u.c..

Iedzīvotāju koncentrēšanās

Iedzīvotāju skaits un vēl jo būtiskāk – iedzīvotāju blīvums – ir izšķiroši rādītāji jebkuras teritorijas attīstības iespējām un plānošanai. Lielākajā daļā Latvijas pagastu iedzīvotāju skaits nepārsniedz 2000, savukārt Latgales un Vidzemes plānošanas reģionos lielākā daļa pagastu apdzīvo

ne vairāk kā 1000 iedzīvotāju (skatīt 2.attēlu 36.lpp.). Tikai 47 no apdzīvotajām vietām iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000.

Iedzīvotāju blīvuma rādītāji liecina (skatīt 3.attēlu 37.lpp.), ka ir tikai dažas iedzīvotāju koncentrēšanās teritorijas Latvijā (kur blīvuma rādītāji ir augstāki kā vidēji valstī). Galvenokārt tā ir Rīga un teritorija ap Rīgu aptuveni 50 km virzienā uz Jūrmalu, Jelgavu, Bausku, Ogri, Saulkrastiem un Siguldu, kā arī nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centri. Tāpat tā ir teritorija starp Cēsīm un Valmieru, kā arī nelielas teritorijas Daugavpils apkārtnē (Daugavpils pilsēta, Kalkūnes un Naujenes pagasti) un Bauskas apkārtnē (Bauskas pilsēta, Īslīces, Gailīšu, Codes un Ceraukstes pagasti). Pārējās teritorijās iedzīvotāju blīvums nepārsniedz 25 cilv./km^2 un lielākajā daļā valsts teritorijas blīvuma rādītājs ir mazāks par 10 cilv./km^2.

Jāņem vērā, ka iedzīvotāju skaits visā valsts teritorijā (izņemot atsevišķas teritorijas Pierīgā) ik gadu samazinās, sekojoši samazinās arī iedzīvotāju blīvuma rādītāji. Pēdējo piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits valstī samazinājies par 75,1 tūkst. jeb par 3,3%. Samazinājums novērojams visos plānošanas reģionos - visizteiktāk Latgales (-6,9%), bet vismazāk Rīgas (-1,0%) plānošanas reģionos. Samazinās arī pilsētu iedzīvotāju skaits – novērojams, ka republikas pilsētu iedzīvotāju skaits ir samazinājies pat straujāk nekā vidēji Latvijā (-3,5%). Visstraujākais iedzīvotāju skaita sarukums novērojams Rēzeknē (par 7,0%), mazākais − Rīgā (par 3,2%). PMLP dati liecina, ka vienīgā republikas pilsēta, kurā iedzīvotāju skaits ir palielinājies, ir Jūrmala. Piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits Jūrmalā ir palielinājies par 3,1%, attiecīgi ir palielinājies arī iedzīvotāju blīvums.

Vērtējot iedzīvotāju blīvuma rādītājus teritorijās ap attīstības centriem, lielāka iedzīvotāju koncentrēšanās (ne mazāk kā 10-15 cilv./km^2) novērojama teritorijās ap Rīgu, Valmieru, Daugavpili, Jelgavu un Bausku (par pēdējām divām pilsētām gan iespējams izvirzīt jautājumu, cik lielā mērā šeit novērojama Rīgas ietekme). Augstāks iedzīvotāju blīvums kā ap citiem attīstības centriem novērojams arī atsevišķās teritorijās ap Cēsīm, Rēzekni, Jēkabpili, Aizkraukli, Tukumu, Saldu, Talsiem, Dobeli un Liepāju. Tikmēr pārējo attīstības centru apkārtējām teritorijām raksturīga zema iedzīvotāju koncentrācija (īpaši tas sakāms par Ventspili, Valku, Alūksni un Balviem), kas nepārsniedz 10 cilv./km^2.

Vērtējot iedzīvotāju skaita (un attiecīgi arī blīvuma) izmaiņas pēdējo piecu gadu laika periodā, ir pamats runāt tikai par Pierīgas reģiona stiprināšanos un iedzīvotāju vilcējspēku. Ja Rīgā šai laika periodā iedzīvotāju skaits sarucis kopumā par 22995 cilvēkiem jeb 3,2%, tad vairākos Pierīgas novados tas ievērojami palielinājies (Mārupes novadā par 31,4%, Garkalnes - 23,6%, Ādažu - 16,2%, Babītes - 15,2% u.c.). Tāpat, kā iepriekš norādīts, iedzīvotāju skaits palielinājies arī Jūrmalā, ko var saistīt gan ar Rīgas kā attīstības centra ietekmi uz Jūrmalu (piemēram, faktu, ka Rīga ir būtiskākais darba devējs Jūrmalas iedzīvotājiem), gan pieņēmumu, ka iedzīvotāji izvēlas

Jūrmalu par dzīvesvietu tās pievilcīgās dzīves vides dēļ. Savukārt pieci novadi, kuros iedzīvotāju skaits samazinājies visvairāk, atrodas Latgalē (Baltinavas novads - par 10,7%, Aglonas - 9,8%, Viļakas - 9,7%, Kārsavas - 9,1%, Ciblas - 9,1%).

Latvijas iedzīvotāju aptaujā[7] iedzīvotāji tika lūgti norādīt pilsētu vai pagastu, kurā plāno dzīvot pēc 10 gadiem un šie dati ļauj vērtēt, cik lielā mērā attīstības centru iedzīvotāji plāno mainīt dzīvesvietu. Plānošana gan nenozīmē, ka dzīvesvietas maiņa noteikti tiks veikta (to apliecina arī fakts, ka liels ir to iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevar nosaukt konkrētu plānoto dzīvesvietu, lai gan apgalvo, ka dzīvos citur, nekā aptaujas brīdī), tomēr indikatīvi tas liecina par iedzīvotāju vēlmi mainīt dzīvesvietu. Visaugstākie dzīvesvietas maiņas vēlmes rādītāji novērojami Daugavpilī, Aizkrauklē, Valkā, Gulbenē un Preiļos, kur aptuveni 2/5 aptaujāto apgalvo, ka pēc 10 gadiem dzīvos citā apdzīvotā vietā. Savukārt visretāk dzīvesvietas maiņu plāno Valmieras, Ventspils, Siguldas, Jūrmalas un Liepājas iedzīvotāji, kur ne vairāk kā 1/4 apgalvo, ka mainīs dzīvesvietu. Rīga ir vienīgais attīstības centrs, kurš aptaujā uzrādās kā izteikts citu attīstības centru iedzīvotāju pievilcējs (5%-10% no katra attīstības centra esošajiem iedzīvotājiem apgalvo, ka pēc 10 gadiem plāno dzīvot galvaspilsētā). Atsevišķos gadījumos kā sekundāras nozīmes pievilcības centri identificējami arī citi, piemēram, Valkas iedzīvotājiem Valmiera, Dobeles iedzīvotājiem Jelgava, Smiltenes un Alūksnes iedzīvotājiem Valmiera u.c. Neliela daļa iedzīvotāju – aptuveni 1%-2% lielākajā daļā attīstības centru – plāno pārcelties uz dzīvi ārpus Latvijas, visbiežāk uz Lielbritāniju vai Vāciju. Šie dati gan neļauj apgalvot, ka tuvāko desmit gadu laikā ļoti būtiski mainīsies attīstības centru iedzīvotāju skaits, bet drīzāk ir indikators iedzīvotāju neapmierinātībai ar savām iespējām konkrētajā dzīvesvietā. Un šādā aspektā vērtējot, tas netieši raksturo konkrēto attīstības centru kā dzīvesvietas pievilcību iedzīvotāju vērtējumā, sekojoši ļauj apgalvot, ka potenciāli lielāks pievilkšanas spēks ir tādiem attīstības centriem kā Rīga, Valmiera, Ventspils, Sigulda, Jūrmala un Liepāja, bet mazāks tādiem kā Daugavpils, Aizkraukle, Valka, Gulbene, Preiļi, Balvi un Ludza.

1.tabula. Plāni mainīt dzīvesvietu tuvāko 10 gadu laikā.

Attīstības centrs	*Iedzīvotāju, kuri plāno mainīt dzīvesvietu, īpatsvars, %*	*Trīs visbiežāk minētās atbildes par plānoto dzīvesvietu pēc 10 gadiem*
Daugavpils	41,3	NA^ (37,3%), Rīga (9,0%), Lielbritānija (1,6%)
Aizkraukle	40,3	NA (37,0%), Rīga (9,5%), Lielbritānija (1,6%)
Valka	39,5	NA (40,4%), Valmiera (6,6%), Rīga (4,4%)
Gulbene	38,0	NA (35,5%), Rīga (5,7%), Lielbritānija (2,9%)
Preiļi	37,5	NA (36,8%), Rīga (6,1%), Preiļu pagasts (3,5%)
Balvi	37,0	NA (34,8%), Rīga (10,6%), Norvēģija (1,4%)
Ludza	36,8	NA (29,6%), Rīga (7,4%), Isnaudas pagasts (2,5%)
Madona	36,0	NA (28,5%), Rīga (10,4%), Zviedrija (1,2%)
Limbaži	35,7	NA (30,5%), Rīga (8,9%), Limbažu pagasts (2,8%)

[7] *Skatīt aprakstu par iedzīvotāju aptaujas izlasi un metodoloģiju 24.lpp.*

Attīstības centrs	*Iedzīvotāju, kuri plāno mainīt dzīvesvietu, īpatsvars, %*	*Trīs visbiežāk minētās atbildes par plānoto dzīvesvietu pēc 10 gadiem*
Dobele	35,6	NA (31,4%), Rīga (9,2%), Jelgava (1,7%)
Līvāni	35,2	NA (37,7%), Rīga (11,4%), Rožupes pagasts (3,5%)
Alūksne	33,9	NA (37,1%), Rīga (3,9%), Valmiera (2,2%)
Bauska	33,9	NA (30,1%), Rīga (8,7%), Jelgava (2,0%)
Jēkabpils	33,1	NA (34,7%), Rīga (8,2%), Lielbritānija (1,3%)
Tukums	32,9	NA (28,4%), Rīga (7,7%), Vācija (2,1%)
Kuldīga	32,8	NA (24,7%), Rīga (7,2%), Ventspils (2,5%)
Smiltene	32,6	NA (30,3%), Rīga (7,1%), Valmiera (4,0%)
Krāslava	32,3	NA (42,6%), Rīga (5,6%), Jelgava (3,7%)
Talsi	30,4	NA (28,8%), Rīga (5,3%), Ventspils (2,4%)
Jelgava	29,3	NA (29,0%), Rīga (6,8%), Lielbritānija (0,8%)
Rīga	29,2	NA (32,0%), Vācija (1,0%), Lielbritānija (0,8%)
Saldus	28,7	NA (32,4%), Rīga (5,9%), Saldus pagasts (1,2%)
Cēsis	28,5	NA (31,9%), Rīga (5,6%), Lielbritānija (1,7%)
Rēzekne	28,4	NA (36,1%), Rīga (6,4%), Vācija (1,5%)
Ogre	27,3	NA (28,6%), Rīga (6,3%), Vācija (1,1%)
Liepāja	26,1	NA (29,9%), Rīga (4,9%), Lielbritānija (1,7%)
Jūrmala	25,5	NA (25,8%), Rīga (6,8%), Lielbritānija (1,5%)
Sigulda	22,7	NA (21,6%), Rīga (5,0%), ASV (1,6%)
Ventspils	22,5	NA (33,1%), Rīga (5,8%), Vācija (1,2%)
Valmiera	21,2	NA (27,8%), Rīga (4,9%), Vācija (0,8%)

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.
^NA – respondenti, kas nav snieguši konkrētu atbildi, bet norādījuši, ka plāno dzīvot citur pēc 10 gadiem.
Piezīme: jāņem vērā, ka vairākums iedzīvotāju plāno arī pēc 10 gadiem dzīvot savā esošajā faktiskajā dzīvesvietā.

Infrastruktūra

Attīstības centru ietekmes areālus lielā mērā nosaka arī infrastruktūra – kā ceļu un satiksmes, tā publisko pakalpojumu infrastruktūra. Ceļu tīkls nodrošina attīstības centru sasniedzamību noteiktā apkārtējo teritoriju areālā, savukārt publisko pakalpojumu infrastruktūra (izvietojums) lielā mērā determinē iedzīvotāju ikdienas mobilitātes plūsmas.

Pieņemot, ka attīstības centru tiešās sasniedzamības zona ir aptuveni 50 km attālumā pa autoceļiem, iespējams vērtēt, cik liela valsts teritorijas daļa atrodas kāda no attīstības centra sasniedzamības zonā un kādas teritorijas daļas atrodas ārpus tām (skatīt 4.attēlu 38.lpp.). Nacionālās nozīmes attīstības centru sasniedzamības zonas iekļauj mazāk kā pusi no valsts teritorijas un tikai Rīgas, Jūrmalas un Jelgavas gadījumā tās ievērojami pārklājas.

Savukārt nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centru 50 km sasniedzamības zonas iekļauj gandrīz visu Latvijas teritoriju (skatīt 5.attēlu 39.lpp.), kas nozīmē, ka no lielākās daļas valsts teritorijas aptuveni stundas laikā ir iespējams nokļūt kādā no nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centriem. Tai pat laikā - ir daļa valsts teritorijas, no kurām attīstības centru

sasniegšana ir laikietilpīgāka. Tās ir teritorijas pierobežā (piemēram, Rucavas pagasts un daļa Dunikas pagasta Rucavas novadā, Kalētu un Gramzdas pagasti Priekules novadā, Ukru pagasts Auces novadā, Pilskalnes pagasts Neretas novadā, Aknīstes novads, liela daļa Dagdas novada, Liepnas pagasts Alūksnes novadā, liela daļa Naukšēnu, Rūjienas un Mazsalacas novada u.c.), piekrastē (piemēram, daļa Tārgales un Ances pagastu Ventspils novadā, daļa Dundagas novada u.c.), kā arī atsevišķas teritorijas starp attīstības centru tiešās sasniedzamības zonām (piemēram, Kazdangas pagasts Aizputes novadā, Nīkrāces pagasts Skrundas novadā, Ošupes pagasts Madonas novadā, daļa Lubānas novada, Jaunpiebalgas novads, daļa Ogres novada u.c.). Šeit gan jāuzsver - pētījuma ietvaros netika konstatēti dati, kas liecinātu, ka šo teritoriju iedzīvotājiem ir mazāk pieejami publiskie pakalpojumi vai ka šo iedzīvotāju ikdienas mobilitāte ir mazāk izteikta kā citās apdzīvotās vietās.

Tiešās sasniedzamības attālumi ļauj novērtēt arī, cik izkliedēti ir attīstības centri Latvijas teritorijā. Ja Kurzemes plānošanas reģionā attīstības centri ir vienmērīgi izkliedēti, tad pārējos reģionos reģionālās nozīmes attīstības centri nereti atrodas nacionālās nozīmes attīstības centru tiešās sasniedzamības zonā. Piemēram, Valmieras tiešās sasniedzamības 50 km zonā atrodas visi apkārtējie reģionālie attīstības centri - Limbaži, Cēsis, Smiltene un Valka. Līdzīgi arī Jēkabpils tiešās sasniedzamības zonā atrodas Līvāni, Rēzeknes - Ludza, Daugavpils - Krāslava. Savukārt Rīgas tiešās sasniedzamības zonā atrodas divi citi nacionālie attīstības centri - Jelgava un Jūrmala. Sekojoši - nepastāvot izteiktai specializācijai, šo reģionālo attīstības centru attīstība un kapacitāte ir vislielākajā mērā atkarīga no blakus esošo nacionālo attīstības centru konkurences.

Attīstības centru sasniedzamība ir būtisks faktors publisko pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai, savukārt publisko pakalpojumu pieejas punktu tīkls lielā mērā nosaka iedzīvotāju plūsmas uz tiem vai citiem attīstības centriem (pie nosacījuma, ka tie ir viegli sasniedzami). Tādēļ kontekstā ar attīstības centru sasniedzamību ir būtiski vērtēt arī publisko pakalpojumu pieejas punktu tīklu. Publisko pakalpojumu infrastruktūras analīzi ievērojami apgrūtina centralizētu datu ierobežotība par nodrošinātajiem valsts un pašvaldību pakalpojumiem un to pieejas punktiem. Ja valsts kā pakalpojumu sniedzēja institūcijas lielākajā daļā gadījumu ir centralizēti apzināmas konkrēto ministriju un to pakļautības iestāžu mājas lapās, tad pašvaldību nodrošināto pakalpojumu centralizēta apzināšana ir ļoti ierobežota – tikai daļa pašvaldību (parasti – lielo pilsētu un lielāko novadu) ir publicējušas pilnus sarakstus ar savā teritorijā pieejamiem pakalpojumiem un to pieejas punktiem (pie tam visbiežāk šī informācija publiskota aprakstoši, nevis datu bāžu veidā, kas vēl papildus apgrūtina datu apstrādi un analīzi). Īpaši tas attiecas uz sociāliem pakalpojumiem, daļēji arī izglītības un kultūras pakalpojumiem (piemēram, interešu izglītība, darbs ar jaunatni, sporta un brīvā laika aktivitātes u.c.). Tādēļ dotajā pētījumā izmantoti pamatā valsts nodrošinātie publiskie pakalpojumi.

Šajā pētījumā kā būtiskākie publisko pakalpojumu sniedzēji tika iekļauti: Valsts ieņēmumu dienests, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, Nodarbinātības valsts aģentūra, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Valsts policija, Ceļu satiksmes drošības direkcija, Uzņēmumu reģistrs, Valsts zemes dienests, slimnīcas (kuras sniedz diennakts neatliekamo medicīnisko palīdzību un ambulatoro aprūpi, aprūpes slimnīcas), pirmsskolas izglītības iestādes, vispārizglītojošās dienas skolas, valsts augstskolas un koledžas, profesionālās izglītības iestādes. Konkrētie pakalpojumi un to sniedzēji tika atlasīti pēc tiešās pārvaldes iestāžu datu bāzes[8] un kā iekļaujami analīzē identificēti pēc diviem apsvērumiem. Pirmkārt, tika identificēti tie pakalpojumi, kuri attiecas uz vairākumu Latvijas iedzīvotāju (nevis tādi, kuri ir aktuāli tikai kādām atsevišķām iedzīvotāju mērķa grupām). Otrkārt, tika izvēlēti tie pakalpojumi, kuru pieejamība konkrētajās institūciju atrašanās vietās ir ne tikai teorētiski, bet arī praktiski nodrošināta. Šāda iemesla dēļ analīzē nav iekļautas kultūras pakalpojumu institūcijas – lai gan viena vai pat vairākas kultūras infrastruktūras institūcijas atrodas gandrīz katrā Latvijas apdzīvotā vietā, tas nenozīmē, ka tās arī praktiski nodrošina iedzīvotājiem pieejamus kultūras pakalpojumus un aktivitātes. Piemēram, lielākajā daļā Latvijas apdzīvoto vietu ir kultūras centrs, kultūras nams, tautas nams vai saieta nams (tādu kopumā Latvijā ir 556[9]), tomēr tas neļauj secināt, ka šīs institūcijas organizē un nodrošina konkrētas kultūras aktivitātes. Papildu apsvērums neiekļaut kultūras institūcijas bija fakts, ka kāda no kultūras infrastruktūras institūcijām absolūtajā vairākumā Latvijas apdzīvoto vietu, sekojoši – šāds rādītājs nediferencē apdzīvotās vietas pēc pakalpojumu pieejamības. Šādā aspektā lietderīgāk būtu analizēt kultūras pasākumu (koncertu, izrāžu, izstāžu, kino seansu u.tml.) un aktivitāšu (mākslinieciskie kolektīvi, studijas, pulciņi u.tml.) intensitāti, bet šāda informācija nav apkopoti pieejama.

Lai noteiktu publisko pakalpojumu pieejas punktu tīklu, tika sagatavots saraksts ar katra no minēto pakalpojumu nodrošinātāju klientu apkalpošanas punktu atrašanās vietām. Savukārt 6.attēlā (skatīt 40.lpp.) attēlots pieejamo publisko pakalpojumu skaits katrā no pagastiem un pilsētām.

Nacionālas nozīmes attīstības centros pieejams vairākums (12-14) no 14 publiskajiem pakalpojumiem, par kuriem apkopota informācija (skatīt 2.tabulu). Izņemot Smilteni, Līvānus un Siguldu, arī pārējos attīstības centros ir pieejama lielākā daļa (9-11) iekļauto pakalpojumu. Ambulatorā aprūpe, augstākā un profesionālā izglītība, kā arī Uzņēmumu reģistrs ir tie pakalpojumi, kas ir nodrošināti tikai nelielā daļā attīstības centru un sekojoši galvenokārt veido atšķirīgos pakalpojumu pieejamības rādītājus. Absolūtajā vairākumā pārējo apdzīvoto vietu pieejami ne vairāk kā divi no iekļautajiem pakalpojumiem un ārpus attīstības centriem tikai Olainē pieejami vairāk kā pieci pakalpojumi. Sekojoši - par būtiskiem attīstības centriem pakalpojumu pieejamības aspektā var dēvēt lielāko daļu nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru, tomēr

[8] *Skatīt: http://tpi.mk.gov.lv/ui/default.aspx?MenuID=1*
[9] *Informācijas avots: Latvijas kultūras karte: http://kulturaskarte.lv/lv/kulturas-centrs*

Siguldas, Smiltenes un Līvānu loma šādā kontekstā ir salīdzinoši mazāka. Tai pat laikā jāuzsver – minētie trīs reģionālās nozīmes attīstības centri atrodas blakus esošo nacionālās nozīmes attīstības centru tiešās sasniedzamības zonā, sekojoši to pakalpojumu nodrošinājums jāvērtē kontekstā ar attiecīgi Rīgas, Valmieras un Jēkabpils nodrošināto pakalpojumu struktūru. Vienlaikus tas gan ļauj izvirzīt jautājumu par minēto attīstības centru ietekmes lomu, ja to nodrošināto publisko pakalpojumu loks ir ļoti ierobežots, īpaši attiecībā uz Smilteni un Līvāniem, kur nav pieejami ne VID, ne NVA, ne CSDD, ne VZD u.c. būtiski pakalpojumi.

2.tabula. Nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centros pieejamie publiskie pakalpojumi (iestāžu/filiāļu skaits).

	Kopā pakalpojumi	VID	VSAA	NVA	PMLP	VP	CSDD	UR	VZD	Slimnīcas (NMP)	Slimnīcas - ambulatorā aprūpe	PII	Vispārizglītojošās skolas	Valsts augstskolas un koledžas	Profesionālās izglītības iestādes
Rīga	**14**	1	1	1	1	1	1	1	1	3	6	198	127	21	14
Daugavpils	**13**	1	1	1	1	1	1	1	1	1		29	16	2	4
Jelgava	**12**	1	1	1	1	1	1		1	1		16	10	1	2
Jēkabpils	**12**	1	1	1	1	1	1	1	1	1		5	4	1	
Jūrmala	**13**	1	1	1	1	1	1		1	1	2	13	15	1	1
Liepāja	**13**	1	1	1	1	1	1	1	1	1		24	14	2	3
Rēzekne	**13**	1	1	1	1	1	1	1	1	1		12	9	2	3
Valmiera	**13**	1	1	1	1	1	1	1	1	1		7	8	1	1
Ventspils	**13**	1	1	1	1	1	1	1	1	1		10	9	1	2
Cēsis	**11**	1	1	1	1	1	1		1	1		5	9		1
Kuldīga	**11**	1	1	1	1	1	1		1	1		4	6		1
Limbaži	**11**	1	1	1	1	1	1		1		1	3	3		1
Saldus	**11**	1	1	1	1	1	1	1	1			6	4		1
Aizkraukle	**10**	1	1	1	1	1	1		1			3	3		1
Alūksne	**10**	1	1	1	1	1	1		1	1		3	3		
Bauska	**10**	1	1	1	1	1	1	1	1			2	4		
Dobele	**10**	1	1	1	1	1	1		1	1		4	4		
Madona	**10**	1	1	1	1	1	1		1	1		3	3		
Ogre	**10**	1	1	1	1	1	1		1	1		8	4		
Preiļi	**10**	1	1	1	1	1	1		1	1		1	3		
Tukums	**10**	1	1	1	1	1	1		1	1		5	5		
Balvi	**9**	1	1	1	1	1	1		1			2	3		
Gulbene	**9**	1		1	1	1	1		1	1		3	4		
Krāslava	**9**		1	1	1	1	1		1	1		2	4		
Ludza	**9**	1	1	1	1	1	1		1			3	3		
Talsi	**9**	1	1	1	1	1	1		1			5	5		
Valka	**9**	1	1	1	1	1	1		1			3	2		
Sigulda	**6**		1	1		1	1					5	4		
Līvāni	**4**		1		1							1	2		
Smiltene	**4**				1						1	1	3		

Datu avots: pakalpojumu sniedzēju mājas lapu informācija, autoru aprēķini.

Pašvaldību sadarbība

Ņemot vērā, ka ne visi pakalpojumi ir pieejami konkrētajā apdzīvotajā vietā, to izmantošana citā apdzīvotā vietā ļauj vērtēt pašvaldību sadarbību publisko pakalpojumu nodrošināšanā. Gatavojot informatīvo ziņojumu „Administratīvi teritoriālās reformas izvērtējums"[10], VARAM 2012. gadā apkopoja informāciju par pašvaldību sadarbību funkciju izpildē, kā arī pašvaldību savstarpējiem norēķiniem par izglītības un sociālajiem pakalpojumiem. Veiktais informācijas apkopojums tika izmantots arī dotā pētījuma datu analīzei, lai vērtētu pašvaldību sadarbības veidotos areālus. Šeit jāņem vērā, ka datu apkopojums ļauj vērtēt tikai nacionālo attīstības centru ietekmi, jo reģionālo attīstības centru dati apkopoti novadu līmenī, kas neļauj identificēt konkrēto pilsētu ietekmi. Proti – ja datu analīzē tiktu iekļauti arī reģionālie attīstības centri, sadarbības tīklu areāli visdrīzāk būtu nedaudz atšķirīgi, tomēr arī tādā gadījumā identificētā nacionālo attīstības centru ietekme uz konkrētajām teritorijām saglabātos, bet pārklātos ar reģionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areālu.

Pirmkārt, pašvaldību sniegtās informācijas apkopojums ļauj identificēt tos teritoriju areālus, kuros ir izveidota pašvaldību sadarbība. Informācija par sadarbību tikusi apkopota trīs dažādos aspektos: kopīgi izveidotas iestādes un kapitālsabiedrības, funkciju vai pārvaldes uzdevumu deleģēšana un sadarbības līgumi. 7.attēlā savukārt attēlots (skatīt 41.lpp.), ar kuru no nacionālas nozīmes attīstības centriem katrs novads sadarbojas vairākos no šiem sadarbības aspektiem. Kā norādīts augstākminētajā informatīvajā ziņojumā, „pašvaldību sadarbības organizācijai raksturīgs, ka lielākā daļa mazo novadu (līdz 4000 iedzīvotāju) un vidējo novadu (no 4000 līdz 10 000 iedzīvotāji) pašvaldību veido kopīgas iestādes vai arī deleģē uzdevumu izpildi lielo novadu (virs 10 000 iedzīvotāju) pašvaldībām bijušo rajona teritoriju ietvarā. Nav vērojama situācija, ka lielo novadu pašvaldības sadarbotos savstarpēji būtisku pašvaldību funkciju izpildē. Pašvaldību sadarbība pamatā ir instruments mazo novadu pašvaldībām, lai uzlabotu iedzīvotāju sniedzamo pakalpojumu kvalitāti un kapacitāti." Turpat arī norādīts, ka galvenās funkcijas un uzdevumi, ko pašvaldības pilda sadarbojoties, ir: izglītības pārvaldes uzdevumu realizēšana, būvvaldes pakalpojumu sniegšana, reģionālās bibliotēkas funkciju veikšana, pedagoģiski medicīniskās komisijas pakalpojumi, civilās aizsardzības plāna izstrāde un civilās aizsardzības komisijas izveide, veselības aprūpes pieejamības nodrošināšana.

Kopumā novērojams, ka tikai aptuveni puse no Latvijas novadu pašvaldībām ir veidojušas sadarbības ar kādu no nacionālās nozīmes attīstības centriem. Plašākais sadarbības areāls ir Jēkabpilij, Rēzeknei un Valmierai, kamēr vismazākais - Rīgai, Jūrmalai un Jelgavai. Vairākumam nacionālo attīstības centru sadarbības areāls ir tieši piegulošs centra teritorijai. Izņēmums ir Rīga,

[10] *Plašāk skatīt: http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40278571*

kuras sadarbības pašvaldības neatrodas pieguļošajās teritorijās, kā arī atsevišķi gadījumi citos attīstības centros - Valmierā, Jūrmalā, Liepājā. Atsevišķos gadījumos novērojama arī teritoriāli attālāku pašvaldību sadarbība, piemēram, Balvu novada pašvaldībai Valmieras pilsēta ir viens no sadarbības partneriem kopīgi izveidotajā SIA "Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija", kas nodrošina iedzīvotājiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, Vārkavas novada pašvaldībai ir līgums ar Rīgas pilsētu par savstarpēju bezmaksas informācijas apmaiņu tiešsaistes režīmā, Dundagas novada pašvaldībai Jūrmalas pilsēta ir viens no sadarbības partneriem atkritumu apsaimniekošanā kopīgi dibinātajā SIA "Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība Piejūra" u.tml.

Otrkārt, pašvaldību sniegtie dati par savstarpējiem norēķiniem par sociālajiem un izglītības pakalpojumiem, ļauj identificēt tos attīstības centrus, kuri katram no Latvijas novadiem ir būtiskākie šo pakalpojumu nodrošinātāji. Informācija par savstarpējiem norēķiniem tikusi apkopota divos aspektos: izglītības iestāžu pakalpojumi un sociālās aprūpes iestāžu pakalpojumi. 8.attēlā savukārt attēlots (skatīt 42.lpp.), kurš no nacionālas nozīmes attīstības centriem ir būtiskākais izglītības un sociālo pakalpojumu sniedzējs (pēc personu skaita).

Būtiskākais sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātājs nacionālo attīstības centru vidū ir Rīga, kuras sniegtos pakalpojumus izmanto lielākā daļa Latvijas pašvaldību. Aptvertās teritorijas aspektā būtiski sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātāji ir arī Rēzekne, Liepāja un Valmiera. Savukārt neizteikta ir Jūrmalas kā sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātāja loma. Trīs novados (Jaunpiebalgas, Dagdas un Neretas) novērojama dažādu attīstības centru ietekmes vienlīdzīga pārklāšanās (pakalpojumi tiek sniegti vienādam personu skaitam dažādos attīstības centros), savukārt vairākām pašvaldībām (Nīcas, Kandavas, Mārupes, Stopiņu, Salaspils, Amatas, Apes, Alūksnes, Riebiņu un Preiļu novadi) neviens no nacionālas nozīmes attīstības centriem nav būtisks pakalpojumu nodrošinātājs.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa plūsmas

Viens no ļoti būtiskiem dažādu apdzīvoto vietu saikņu raksturotājiem ir dzīves un darba vietas veidotie tīklojumi. Valsts ieņēmumu dienesta dati par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem ļauj analizēt attīstības centrus šādā griezumā, lai arī to interpretācija ir ierobežota tā iemesla dēļ, ka liels ir to iedzīvotāju īpatsvars, kuru faktiskā dzīvesvieta ir atšķirīga no deklarētās. Centrālās vēlēšanu komisijas veiktajā pētījumā 2013. gada janvārī[11] 18,1% Latvijas iedzīvotāju (Latvijas Republikas pilsoņu) atzinuši, ka viņi nedzīvo tur, kur ir deklarēti. Izteikti augstāks šis rādītājs ir Rīgā dzīvojošo vidū (23,6%), bet zemāks - Kurzemē dzīvojošo vidū (5,8%). Šie dati lielā mērā sakrīt arī ar dotā pētījuma ietvaros veiktās iedzīvotāju aptaujas datiem (skatīt 3.tabulu), kur

[11] *„Vēlētāju attieksmju pētījums 2013. Latvijas iedzīvotāju aptauja." SKDS, 2013. Pieejams:* http://cvk.lv/pub/upload_file/Petijumi/Petijums_2013.pdf

kopumā 26,5% aptaujāto atzīst, ka nedzīvo savā deklarētajā dzīvesvietā (Rīgā un Daugavpilī – pat vairāk kā 30,0%). Šo iemeslu dēļ iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumus nevar uzskatīt par uzticamu rādītāju darbaspēka migrācijai, bet vērtēt tikai deklarētās dzīvesvietas un darba vietas saikņu kontekstā.

3.tabula. Deklarētās un faktiskās dzīvesvietas nesakritības īpatsvars.

Attīstības centrs	*%*
Daugavpils	34,8
Rīga	33,1
Gulbene	30,4
Madona	30,2
Rēzekne	29,5
Preiļi	27,4
Talsi	27,0
Jelgava	26,6
Bauska	26,4
Valmiera	25,9
Smiltene	25,2
Jēkabpils	25,1
Saldus	23,9
Ludza	23,7
Dobele	23,3
Ogre	22,4

Attīstības centrs	*%*
Ventspils	21,9
Cēsis	20,2
Kuldīga	20,1
Liepāja	19,9
Balvi	19,8
Alūksne	19,1
Limbaži	19,1
Tukums	18,3
Valka	18,3
Līvāni	18,2
Sigulda	17,6
Aizkraukle	17,1
Jūrmala	16,3
Krāslava	15,0

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.

VID sagatavotā informācija par darba devēju ieturēto iedzīvotāju ienākuma nodokļa summu sadalījumu pēc darba ņēmēja dzīvesvietas[12] 2012. gadā ļauj identificēt, kurš no deviņiem nacionālās nozīmes attīstības centriem ir būtiskākais deklarēto iedzīvotāju nodarbinātības piesaistītājs katram Latvijas pagastam un pilsētai (analizējot pēc nodarbināto skaita). Jāņem gan vērā, ka VID nodrošināja datus tikai par 9 republikas pilsētām un 21 reģionālās nozīmes attīstības centru novadiem, nevis par katra Latvijas pagasta un pilsētas būtiskākajiem darba devējiem. Sekojoši – pētījumā bija iespējams identificēt, kurš no nacionālas nozīmes attīstības centriem ir būtiskākais darbaspēka piesaistītājs, bet nebija iespējams noteikt, vai ir vēl citi būtiski nodarbinātības nodrošinātāji katrai teritoriālajai vienībai. Dati par nacionālas nozīmes attīstības centriem gan liecina – pat, ja lielākais darba devējs ir konkrētā republikas pilsēta, otrs lielākais ir galvaspilsēta. Iespējams pieņemt, ka līdzīga ir situācija arī citās teritoriālajās vienībās.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumi liecina (skatīt 9.attēlu 43.lpp.), ka Rīga ir izteikts darbaspēka piesaistīšanas centrs - vairākumam Latvijas pagastu un pilsētu galvaspilsēta ir

[12] *Informācija iegūta no nodokļu maksātāju (izņemot Valsts ieņēmumu dienesta Lielo nodokļu maksātāju apkalpošanas centra uzskaitē esošo nodokļu maksātāju) iesniegtajiem „Ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem un iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī" (Ministru kabineta 2010.gada 7.septembra noteikumi Nr.827 3.pielikums).*

būtiska deklarēto iedzīvotāju darba vieta (pat, ja uz augstākminētā piemēra pamata pieņemam, ka lielākais darba devējs ir pats konkrētais pagasts vai pilsēta). Pārējo nacionālās nozīmes attīstības centru kā nodarbinātības nodrošinātāju ietekmes areāli ir ļoti dažādi. Jelgavas pilsēta ir būtisks darba devējs teritorijā starp Jelgavu un pierobežu, kamēr galvaspilsētas virzienā Rīga ir izteikti prevalējoša. Ventspils un Liepājas pilsētu loma nodarbinātībā ir izteikta aptuveni 50 km areālā. Jēkabpils kā nodarbinātības centrs ir izteikts Rēzeknes un Daugavpils virzienos, bet citos virzienos nepārsniedz aptuveni 20 km areālu. Daugavpils ir izteikts nodarbinātības centrs Baltkrievijas un Lietuvas pierobežā, kā arī aptuveni 30 km areālā Preiļu virzienā. Rēzekne - aptuveni 35 km areālā virzienā uz Gulbeni un Dagdu. Savukārt Valmiera kā būtisks nodarbinātības centrs iezīmējas tikai aptuveni 20 km areālā ap pilsētu. Bet Jūrmala kā patstāvīgs nodarbinātības centrs neuzrādās un pati pilnībā iekļaujas Rīgas ietekmes areālā.

Tā kā VID pētniekiem bija sagatavojis datus ne tikai par 9 nacionālās nozīmes attīstības centriem, bet arī 21 reģionālās nozīmes attīstības centru novadiem, papildus tika veikta IIN pārskaitījumu analīze arī šo novadu griezumā. Šeit būtiski uzsvērt – pētniekiem bija pieejami dati tikai par novadiem kopumā, nevis par attīstības centriem-pilsētām un, lai gan var pieņemt, ka būtiskākais nodarbinātības centrs katrā novadā ir tā centrs, pētnieku rīcībā nav datu, lai pamatotu šo apgalvojumu. Tāpat jāuzsver, ka arī šādā datu griezumā būtiskākie nodarbinātības centri identificēti tikai 9 nacionālās nozīmes attīstības centru un 21 reģionālās nozīmes attīstības centru novadu kontekstā, nevis visu Latvijas apdzīvoto vietu – nodarbinātības teritoriju aspektā. Tādēļ šī datu analīze pētījumā iekļauta kā papildinoša informācija, to neintegrējot kopējos areālu noteikšanas aprēķinos.

Būtiskākais secinājums, ko ļauj veikt šāda datu analīze, ir - lai gan Rīgas kā nodarbinātības centra nozīme ir izteikta lielā daļā Latvijas teritorijas, pārējo attīstības centru (novadu griezumā) kā nodarbinātības vietu lomu galvaspilsēta nomāc tikai atsevišķu centru gadījumos (skatīt 10.attēlu 44.lpp.). Pat, ja datu analīzē tiek iekļauti attīstības centru novadi, Rīga joprojām ir prevalējošais nodarbinātības centrs Jūrmalai, lielai daļai Siguldas, Ogres, Aizkraukles, Cēsu, Valmieras u.c. attīstības centru ietekmes areāliem. Tai pat laikā atsevišķās attīstības centru teritorijās tās saglabā savu nodarbinātības centru lomu - piemēram, Siguldas un Mores pagastiem Siguldas novadā pats novads ir būtiskāks darba devējs par Rīgu, Aizkraukles novadā pats novads ir būtiskāks darba devējs kā galvaspilsēta (lai gan pārējā Aizkraukles ietekmes areālā Rīgas loma ir prevalējoša) u.tml.

Tāpat novērojams, ka Rīgas kā nodarbinātības centra loma ir izteiktāka Vidzemes virzienā, iekļaujot teritorijas ap Siguldu, Saulkrastiem, Ogri, un Zemgales virzienā, iekļaujot teritorijas ap Jelgavu, Iecavu, arī Bausku, bet mazāk izteikta Kurzemes reģiona virzienā (izņēmums ir Jūrmalas virziens līdz pat Rojas un Dundagas novadiem).

Būtiski arī, ka nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areāli IIN pārskaitījumu griezumā nemainās, ja analīzē iekļauj reģionālās nozīmes attīstības centru novadus (izņēmums ir Rīga, jo tās būtiskums samazinās teritorijās ap reģionālās nozīmes attīstības centriem). Tas liecina, ka nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centru kā nodarbinātības nodrošinātāju lomas visbiežāk nav konkurējošas, bet papildinošas, kā arī, ka nodarbinātības ietekmju areāli katram attīstības centram ir lielā mērā autonomi. Izņēmums, protams, ir Rīgas ietekme, tomēr šeit vēlreiz jāuzsver, ka Rīgas ietekme visdrīzāk šādā datu griezumā ir paaugstināta iedzīvotāju deklarētās un faktiskās dzīvesvietas nesakritību dēļ.

Ņemot vērā, ka deklarētā dzīvesvieta būtiski atšķiras no faktiskās, savukārt faktiskā darba vieta lielā mērā var tikt izmantota kā faktiskās dzīvesvietas rādītājs, iespējams izteikt minējumu, ka iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumi raksturo ne tik daudz darba svārstmigrāciju, cik iedzīvotāju iekšzemes migrācijas plūsmas.

Iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācija

Būtisks attīstības centru raksturojums ir iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācija, kas raksturo iedzīvotāju mobilitāti dažādu pakalpojumu izmantošanas un aktivitāšu pieejamības aspektā. Šādai analīzei nav pieejami statistikas dati, tādēļ to ieguve šobrīd iespējama tikai socioloģiska pētījuma veidā. Reprezentatīvas aptaujas veikšanai dotajā gadījumā būtu nepieciešama ļoti detalizēta aptaujas izlase - tā kā datu analīzi nepieciešams veikt pilsētu un pagastu līmenī (Latvijā tādu kopumā ir gandrīz 600), katrā no šīm teritoriālajām vienībām nepieciešams vismaz minimālais respondentu skaits (ne mazāk kā 30, optimāli - 50), sekojoši kopējai aptaujas izlasei būtu jābūt ne mazākai kā 18 000 respondentu. Tā kā šobrīd nav pieejami pietiekami finanšu (un arī laika) resursi šādas apjomīgas aptaujas īstenošanai, tika izvērtētas optimālākās alternatīvas un nolemts sasniegt nepieciešamo mērķa grupu (iedzīvotājus), izmantojot jauno tehnoloģiju un sociālo mediju sniegtās iespējas. Saskaņā ar TNS Latvija mediju pētījumu datiem[13], kopumā 73% Latvijas iedzīvotāju izmanto internetu. Vecuma grupā no 15 līdz 40 gadiem internetu izmanto absolūtais vairākums iedzīvotāju (virs 80%), vecuma grupā no 40 līdz 60 gadiem internetu izmanto vairāk kā puse iedzīvotāju (60%-80%), savukārt vecumā virs 60 gadiem – aptuveni 1/5. Tas nozīmē, ka internetā iespējams sasniegt absolūto vairākumu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju. (4.1.) Dati par apmeklētākajām interneta vietnēm liecina[14], ka trīs visbiežāk apmeklētākās vietnes Latvijā ir – google.com (773 000 apmeklētāju ik dienas), inbox.lv (569 000) un draugiem.lv (496 000). No trim minētajām vietnēm sociālais portāls draugiem.lv nodrošina pilnvērtīgu informāciju par lietotāju esošo dzīvesvietu (to savos profilos norāda paši lietotāji), kas ir izšķiroši būtiski dotā pētījuma

[13] *Informācija pieejama: http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=4224*
[14] *Turpat.*

īstenošanai, lai noteiktu iedzīvotāju plūsmu virzienus no katras konkrētās Latvijas teritoriālās vienības (pilsētas, pagasta). Savukārt nepieciešamība reģistrēties portālā nodrošina lietotāju unikalitāti (viens lietotājs nevar piedalīties pētījumā vairākas reizes, tādejādi mazinot datu uzticamību). Kopumā 87% no interneta lietotājiem Latvijā ir reģistrējušies portālā draugiem.lv. Unikālo lietotāju skaits vidēji nedēļā šajā portālā ir gandrīz 700 000. Portāla auditorijas sociāli demogrāfiskais profils liecina[15], ka tajā iespējams sasniegt iedzīvotājus vecumā no 10 līdz pat 70 gadu vecumam, kā arī vienlīdz plašs ir auditorijas pārklājums dažādās apdzīvotajās vietās (pilsētas, mazpilsētas, ciemati). Lai gan aptaujas veikšanai sociālajā portālā bija identificējamas arī divas nepilnības (ierobežotas iespējas sasniegt krievvalodīgo auditoriju (kas ir īpaši aktuāli Latgales plānošanas reģionā) un ierobežotas iespējas sasniegt gados vecāko auditoriju (kura gan ir mazāk būtiska dotā pētījuma kontekstā, jo tiek analizētas ekonomiski aktīvo iedzīvotāju raksturojums)), ņemot vērā citu alternatīvu nepieejamību, tika panākta vienošanās ar portāla vadību par partnerību šādas aptaujas veikšanai. Kopumā tika sasniegta izlase 48 763 respondentu apjomā (skatīt respondentu detalizētu raksturojumu 4.tabulā), kas ļāva veikt datu analīzi nepieciešamajā detalizācijas (pagastu un pilsētu (pēc faktiskās dzīvesvietas)) līmenī. Atsevišķos mazāku pagastu gadījumos, kur respondentu skaits bija neliels, nepieciešamības gadījumā dati tika koriģēti atbilstoši konkrētā novada kopējiem rādītājiem.

4.tabula. Iedzīvotāju aptaujas izlases sociāli demogrāfiskais raksturojums, respondentu skaits.

VECUMS	
15-24	14097
25-34	12182
35-44	9220
45-54	7849
55-74	5316
75+	99
DZIMUMS	
Vīrietis	14667
Sieviete	34096
REĢIONS	
Rīga	13818
Pierīga	8666
Vidzeme	5985
Kurzeme	7222
Zemgale	6030
Latgale	2807
Ārpus Latvijas	2814
Nav norādīts	1421

[15] *Informācija par portāla lietotāju sociāli demogrāfisko profilu pieejama: http://bizness.draugiem.lv/lv/statistika*

Aptaujā tika iegūti dati par iedzīvotāju svārstmigrāciju septiņu pakalpojumu un aktivitāšu aspektā (attiecībā pret faktisko dzīvesvietu)[16]: esošā darba vieta, mācību vai studiju vieta, biežākā apģērba un apavu iegādes vieta, biežākā pārtikas iegādes vieta, biežākā kultūras, izklaides un sporta aktivitāšu vieta, ģimenes ārsta apmeklēšanas vieta, ārstu-speciālistu apmeklēšanas vieta. Papildus tika iegūti dati arī par deklarēto dzīvesvietu, darbavietu pirms 10 gadiem, plānoto dzīvesvietu pēc 10 gadiem un dzimto vietu.

Datu uzskatāmībai analīze tika veikta nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, padziļināti neanalizējot tās ietekmes, kuras rada citas teritoriālās vienības (piemēram, viens pagasts uz citu vai mazpilsēta uz apkārtējiem ciemiem u.tml.). Tādējādi katram Latvijas pagastam un pilsētai bija iespējams noteikt to attīstības centru, kuram uz to ir visbūtiskākā ietekme (maksimālā vērtība datos) visu septiņu pakalpojumu un aktivitāšu kopumā.

Analizējot šādā griezumā, novērojams, ka katram no nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centriem ir izteikta iedzīvotāju apkalpošanas centra loma apkārtējās teritorijās (skatīt 11.attēlu 45.lpp.). Ir gan novērojami arī daži izņēmumi. Jūrmalas kā nacionālās nozīmes attīstības centra loma ir nebūtiska - tai ir būtiska ietekme tikai pašas pilsētas ietvaros un Lapmežciema pagastā, kamēr apkārtējās teritorijas atrodas izteiktā Rīgas ietekmes areālā. Līdzīga ir situācija Līvānu gadījumā - pilsētas kā centra ietekme novērojama tikai daļā no Līvānu novada (Turku, Rožupes, Jersikas pagastos), kamēr daļa novada (Rudzātu, Sutru pagasti), kā arī pieguļošās teritorijas iekļaujas netālu esošo pilsētu - Jēkabpils un Preiļu - ietekmes areālos. Arī Valkas gadījumā vērojama tādi pati situācija - tikai aptuveni puse no Valkas novada (Ērģemes un Valkas pagasti) iekļaujas Valkas ietekmes areālā, kamēr puse (Kārķu, Vijciema, Zvārtavas pagasti) novada iekļaujas Valmieras un Smiltenes ietekmes areālos.

Interesanta ir Ogres kā reģionālā attīstības centra ietekmes areāla situācija - lai gan lielākā daļa Ogres novada, kā arī Ķeguma novads un daļa Lielvārdes novada iekļaujas Ogres ietekmes areālā, tas ir Rīgas ietekmes areāla ieskauts - daļa pagastu, kas tieši nepieguļ Rīgai tuvējiem novadiem (Jumpravas un Lielvārdes pagasti Lielvārdes novadā, Krapes, Meņģeles un Mazozolu pagasti Ogres novadā, kā arī Ķegums), atrodas vairāk Rīgas, nekā Ogres ietekmes areālā. Ja Lielvārdes atrašanos Rīgas ietekmes areālā varētu skaidrot ar galvaspilsētas ērtu sasniedzamību, izmantojot A6 autoceļu vai dzelzceļa satiksmi, tad pārējo minēto pagastu iekļaušanās Rīgas ietekmes areālā nav tik viennozīmīgi skaidra.

Lai gan lielākajā daļā gadījumu attīstības centru ietekmes areāli sakrīt ar novadu robežām, tomēr ir arī daudz izņēmumu, kad viens vai vairāki novada pagasti iekļaujas cita attīstības centra areālā kā pārējā novada teritorija. Piemēram, Ventspils novada Zlēku pagasts iekļaujas Kuldīgas

[16] *Aptaujas anketu skatīt ziņojuma pielikumā.*

nevis Ventspils ietekmes areālā, Kandavas novada Matkules pagasts - Talsu nevis Tukuma areālā, Nīkrāces pagasts Skrundas novadā - Saldus nevis Kuldīgas areālā, Mērdzenes pagasts Kārsavas novadā - Ludzas nevis Rēzeknes areālā u.c. Šos atsevišķos gadījumus visbiežāk iespējams skaidrot ar konkrēto attīstības centru ātrāku sasniedzamību, piemēram, Zlēku pagasta attālums no Ventspils ir 44 km, kamēr no Kuldīgas 26 km, Matkules pagasta attālums no Tukuma ir 55 km, kamēr no Talsiem 36 km, Mērdzenes pagasta attālums no Rēzeknes ir 52 km, kamēr no Ludzas 19 km.

Sekojoši - no vienas puses, tas apliecina un pamato, ka attīstības centru pilnvērtīga un detalizēta analīze iespējama tikai pagastu līmenī, no otras puses, rāda, ka ietekmes areālus nereti nosaka dažādi specifiski faktori (vēsturiskās saiknes, konkrēts darba devējs, attīstības centru ātrāka sasniedzamība, transporta un ceļu infrastruktūra u.tml.), kam nav sakara ar administratīvo iedalījumu, plašāku pakalpojumu pieejamību vai tml..

Rīgas ietekmes areāla nozīme izteikti novērojama Ogres, Aizkraukles, kā arī Bauskas un Siguldas virzienos. Reģionālās nozīmes attīstības centru loma šajās teritorijās ir vairāk izteikta areālos, kas atrodas tālāk no Rīgas, nevis starp Rīgu un konkrēto reģionālo attīstības centru.

Lai noteiktu, cik būtiska ir Rīgas kā attīstības centra loma apkārtējās teritorijās, Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati tika pārrēķināti, izslēdzot Rīgu, tas ir - tika noteikts, kurš no attīstības centriem ir katram Latvijas pagastam un pilsētai būtiskākais, ja Rīgu neiekļauj izvēļu sarakstā. Šāds aprēķins gan ir tikai teorētisks, jo realitātē nav iespējams apgalvot, ka bez Rīgas funkcionālās lomas pārējo attīstības centru situācija nemainītos. Tomēr šāds pārrēķins ļauj identificēt tās teritorijas, kurām Rīga ir vienīgais pievelkošais attīstības centrs, sekojoši - noteikt to teritoriju, kurā Rīgas kā attīstības centra loma ir izšķiroša. Pārrēķinā tā ir teritorija, kura pēc Rīgas izslēgšanas no aprēķiniem, paliek bez piesaistes konkrētam attīstības centra ietekmes areālam (skatīt 12.attēlu 46.lpp.). Attālākās Rīgas ietekmes areāla teritorijas šādā gadījumā iekļaujas citu attīstības centru areālos (Ogres, Tukuma, Bauskas, Limbažu, Jūrmalas), bet Rīgai tuvākās teritorijas (Babītes pagasts, Mārupes, Ķekavas, Olaines, Baldones, Salaspils, Stopiņu, Ropažu, Garkalnes, Ādažu, Carnikavas un Saulkrastu novadi, kā arī Vangaži Inčukalna novadā) paliek bez alternatīva attīstības centra. Šo attiecīgi var uzskatīt par teritoriju, kurā Rīgas kā attīstības centra ietekme ir absolūta.

Aptaujas dati papildus ļauj arī novērtēt, cik lielā mērā kopumā ir izteikta iedzīvotāju svārstmigrācija dažādu ikdienas pakalpojumu un aktivitāšu izmantošanai ārpus savas faktiskās dzīvesvietas. Absolūtajā vairākumā Latvijas novadu vairākums iedzīvotāju (virs 80,0%) kādus no pakalpojumiem izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (skatīt 5.tabulu). Izteikti zemāka ir pakalpojumu un nodarbinātības svārstmigrācija nacionālās nozīmes pilsētās, lai gan arī to ietvaros rādītāji ir izteikti dažādi. Ja tikai 37,4% Rīgas iedzīvotāju kādus no pakalpojumiem izmanto ārpus Rīgas un 43,9% Liepājas iedzīvotāju ārpus Liepājas, tad pārējās pilsētās pēc pakalpojumiem

izbraucošo iedzīvotāju īpatsvars ir lielāks nekā 50,0% - Daugavpilī 57,2%, Valmierā 59,5%, Rēzeknē 60,2%, Ventspilī 62,0%, Jēkabpilī 62,1%, Jelgavā 76,1%. Jāmin arī, ka divos novados novērojams zemāka kā pārējos iedzīvotāju svārstmigrācija – Kuldīgas novadā 76,8% un Cēsu novadā 78,1% iedzīvotāju kādus no pakalpojumiem izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas, kamēr pārējos novados šādu iedzīvotāju īpatsvars nav mazāks kā 80,0%.

5.tabula. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri izmanto pakalpojumus ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), %.

Pilsēta/ Novads	*%*
Rīga	37,4
Liepāja	43,9
Daugavpils	57,2
Valmiera	59,5
Rēzekne	60,2
Ventspils	62,0
Jēkabpils	62,1
Jelgava	76,1
Kuldīgas novads	76,8
Cēsu novads	78,1
Balvu novads	81,1
Ludzas novads	82,0
Gulbenes novads	83,0
Aizkraukles novads	83,6
Līvānu novads	84,2
Madonas novads	84,2
Alūksnes novads	84,4
Preiļu novads	84,6
Bauskas novads	85,1
Saldus novads	85,4
Krāslavas novads	85,6
Limbažu novads	85,8
Talsu novads	87,1
Tukuma novads	87,4
Zilupes novads	87,5
Valkas novads	88,2
Dobeles novads	88,8
Dagdas novads	89,4
Iecavas novads	89,7
Siguldas novads	90,4
Jūrmala	90,5
Ogres novads	91,3
Smiltenes novads	92,7
Aizputes novads	93,1
Alsungas novads	93,9
Durbes novads	94,4
Vaiņodes novads	95,0
Ilūkstes novads	95,1
Vārkavas novads	95,8
Pļaviņu novads	96,0
Rucavas novads	96,3
Aglonas novads	96,8
Viļakas novads	96,8

Pilsēta/ Novads	*%*
Ērgļu novads	96,9
Olaines novads	96,9
Vecumnieku novads	97,1
Burtnieku novads	97,1
Apes novads	97,2
Viesītes novads	97,2
Saulkrastu novads	97,2
Rugāju novads	97,3
Skrīveru novads	97,4
Jēkabpils novads	97,6
Krustpils novads	97,7
Salacgrīvas novads	97,7
Priekules novads	98,0
Kandavas novads	98,0
Dundagas novads	98,1
Rūjienas novads	98,1
Neretas novads	98,2
Aknīstes novads	98,3
Alojas novads	98,3
Varakļānu novads	98,4
Rēzeknes novads	98,4
Nīcas novads	98,4
Salaspils novads	98,4
Cesvaines novads	98,5
Lubānas novads	98,5
Mālpils novads	98,6
Baldones novads	98,6
Mazsalacas novads	98,8
Ķeguma novads	98,8
Lielvārdes novads	98,9
Rojas novads	98,9
Kārsavas novads	98,9
Skrundas novads	99,1
Ropažu novads	99,1
Ikšķiles novads	99,4
Priekuļu novads	99,4
Ķekavas novads	99,5
Ventspils novads	99,6
Mārupes novads	99,6
Baltinavas novads	100,0
Ādažu novads	100,0
Carnikavas novads	100,0
Garkalnes novads	100,0

Pilsēta/ Novads	*%*
Sējas novads	100,0
Stopiņu novads	100,0
Mērsraga novads	100,0
Jaunjelgavas novads	100,0
Kokneses novads	100,0
Rundāles novads	100,0
Līgatnes novads	100,0
Amatas novads	100,0
Jaunpiebalgas novads	100,0
Pārgaujas novads	100,0
Raunas novads	100,0
Vecpiebalgas novads	100,0
Daugavpils novads	100,0
Auces novads	100,0
Tērvetes novads	100,0
Jelgavas novads	100,0
Ozolnieku novads	100,0
Salas novads	100,0
Grobiņas novads	100,0
Pāvilostas novads	100,0
Ciblas novads	100,0
Riebiņu novads	100,0
Viļānu novads	100,0
Inčukalna novads	100,0
Babītes novads	100,0
Krimuldas novads	100,0
Brocēnu novads	100,0
Engures novads	100,0
Jaunpils novads	100,0
Strenču novads	100,0
Kocēnu novads	100,0
Beverīnas novads	100,0
Naukšēnu novads	100,0

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.

Papildus tika aprēķināts, kāds ir vidējais pakalpojumu skaits (no 7 aptaujā iekļautajiem), kurus konkrētā novada un pilsētas iedzīvotāji izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tas ļauj vērtēt un vizualizēt, cik izteikta ir iedzīvotāju pakalpojumu un aktivitāšu svārstmigrācija dažādās apdzīvotās vietās.

Šādā datu griezumā novērojams (skatīt 13.attēlu 47.lpp.), ka vidējais pakalpojumu un aktivitāšu skaits, pēc kuriem iedzīvotāji dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas, ir lielāks nacionālās nozīmes attīstības centru tuvējās teritorijās (4-6 pakalpojumus un aktivitātes iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas), kamēr zemāks - reģionālās nozīmes attīstības centru apkārtnēs (1,5-3, atsevišķos gadījumos 4). Tai pat laikā viszemākie iedzīvotāju svārstmigrācijas izteiktības rādītāji ir nacionālās nozīmes attīstības centros-pilsētās. To var interpretēt kā netiešu rādītāju faktam, ka nacionālās nozīmes attīstības centri ir būtiski iedzīvotāju pievilkšanas centri ļoti plašā pakalpojumu loka aspektā, kamēr reģionālās nozīmes attīstības centri - tikai atsevišķos aspektos (piemēram, ikdienas pārtikas iepirkumi, veselības pakalpojumi u.tml.).

Šādā datu griezumā arī novērojams, ka svārstmigrācija ir izteiktāka nacionālās nozīmes attīstības centru tiešās sasniedzamības zonās (salīdzinājumam skatīt 4.attēlu 38.lpp.). Izņēmums ir teritorija starp Siguldu, Ogri un Aizkraukli, kura, lai gan neatrodas šādu zonu ietvaros, tomēr svārstmigrācijā ir izteikta - to savukārt var skaidrot ar atrašanos Rīgas ietekmes areālā un vieglas nacionālo attīstības centru sasniedzamības teritorijās (laba ceļu un transporta infrastruktūra), kas nodrošina iedzīvotāju ikdienas mobilitāti.

Nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areāli

Izmantojot iepriekšējās sadaļās analizētos datus par pašvaldību sadarbību (sadarbība un sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšana), iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem, kā arī iedzīvotāju aptaujas datus par darba un pakalpojumu svārstmigrāciju, iespējams novērtēt, kādi ir katra attīstības centra kopējie ietekmes areāli. Ņemot vērā, ka lielākā daļa minēto datu ir pieejami tikai novadu līmenī un tikai par deviņiem nacionālās nozīmes attīstības centriem, šobrīd šādu areālu dalījumu iespējams identificēt tikai šo deviņu pilsētu kontekstā. Bet iegūstot detalizētākus datus, piemēram, par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem un pašvaldību savstarpējiem norēķiniem par pakalpojumiem (pēc pakalpojuma saņēmēja deklarētās vai faktiskās dzīvesvietas pagastu līmenī), areālus iespējams pārrēķināt arī reģionālo attīstības centru kontekstā. Šai gadījumā tika katram Latvijas novadam noteikts tas nacionālās nozīmes attīstības centrs, kurš pašvaldību sadarbības, iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu un iedzīvotāju svārstmigrācijas aspektos ir visbūtiskākais.

Šādā griezumā (skatīt 14.attēlu 48.lpp.) Rīga ir attīstības centrs ar izteikti visbūtiskāko ietekmi visā valsts teritorijā, proti - Rīga ir būtiskākais nodarbinātības[17], pakalpojumu un aktivitāšu centrs lielākajai daļai Latvijas novadu iedzīvotāju (vērtējot nacionālo attīstības centru kontekstā). Izņēmums ir Latgales plānošanas reģions, kur izteikti prevalējoša ir Daugavpils un Rēzeknes kā attīstības centru loma, lai gan atsevišķās teritorijās (Riebiņu, Preiļu, Vārkavas un Dagdas novadi) tā pārklājas ar Rīgas ietekmi.

Jūrmalas kā attīstības centra loma šādā aspektā ir novērojama tikai Engures novadā, kamēr pati Jūrmalas pilsēta pilnībā iekļaujas Rīgas ietekmes areālā.

Tai pat laikā pārējo nacionālās nozīmes attīstības centru loma ir izteikta aptuveni 50 km areālā ap konkrēto pilsētu. Izņēmumi ir Valmiera un Jelgava. Valmieras ietekmes areāls ir izteikts nevis visā pilsētas apkārtnē, bet starp Valmieru un pierobežu, un līdzīgi arī Jelgavas gadījumā – ietekmes areāls izveidojies teritorijā starp pilsētu un pierobežu.

Jāuzsver arī novērojums, ka jebkuram Latvijas novadam kāds no nacionālās nozīmes attīstības centriem rada būtisku ietekmi. Nav identificējami tādi novadi, kuros nacionālo attīstības centru ietekme vispār nebūtu novērojama.

Salīdzinot doto ietekmes areālu attēlu ar iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācijas attēlojumu, iespējams secināt, ka Rīga ir izteikti būtisks iedzīvotāju nodarbinātības centrs, kā arī sociālo un izglītības pakalpojumu sniedzējs, kamēr reģionālo attīstības centru loma ir prevalējoša ikdienas pakalpojumu aspektā (iepirkšanās, brīvā laika aktivitātes, veselības pakalpojumi). Sekojoši - ietekmes areālu interpretācija atkarīga no tā, kurus no šiem daudzveidīgajiem aktivitāšu un pakalpojumu veidiem uzskata par būtiskākajiem.

Attīstības centru ietekmes areālu pārklāšanās

Šajā pētījumā attīstības centru ietekmes areāli tiek analizēti visbūtiskākās ietekmes aspektā, tas ir – tika noteikts, kurš no attīstības centriem katrā konkrētajā analīzes aspektā rada visbūtiskāko ietekmi uz konkrēto novadu vai pagastu, sekojoši konkrēto novadu vai pagastu iekļaujot konkrētā attīstības centra ietekmes areālā. Tai pat laikā – ietekmes areāli ne vienmēr ir savstarpēji nodalīti un viennozīmīgi. Daļēji uz to norāda arī tie atsevišķie gadījumi, kas atainoti attēlos iepriekšējā nodaļā, kur vienā teritoriālajā vienībā norādīta vairāku attīstības centru ietekme, kas nozīmē, ka pētījuma datos šo dažādo centru ietekme bijusi vienlīdz izteikta.

---

[17] *Vērtējot Rīgas kā nodarbinātības centra lomu, jāņem vērā fakts, ka iedzīvotāju deklarētā un faktiskā dzīvesvieta bieži atšķiras, sekojoši ne visos gadījumos, kad Rīga kādai no apdzīvotām vietām tiek identificēta kā būtiskākais darba devējs, tas nozīmē iedzīvotāju ikdienas mobilitāti, bet bieži norāda uz iedzīvotāju faktiskās dzīvesvietas atrašanos Rīgā, lai gan deklarētā atrodas citur. Īpaši tas attiecas uz gadījumiem, kad Rīga kā nodarbinātības centrs tiek identificēta no galvaspilsētas attālākās apdzīvotās vietās. Tas jāņem vērā, vērtējot un analizējot Rīgas kā attīstības centra lomu nodarbinātības aspektā.*

6.tabulā attēlots katram novadam un katrai republikas nozīmes pilsētai būtiskākais attīstības centrs katrā no pētījumā iekļautajiem analīzes aspektiem, kas ļauj vērtēt dažādu attīstības centru ietekmju pārklāšanos katrā no apdzīvotajām vietām. Analizējot datus par kopējo nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areālu, novērojams, ka Rīgas ietekme kādā no analīzes aspektiem ir novērojama absolūtajā vairākumā novadu un pilsētu - tikai aptuveni katrā desmitajā novadā nav novērojama Rīgas ietekme nevienā no pētījumā iekļautajiem aspektiem (tie ir atsevišķi novadi no galvaspilsētas attālākās teritorijās Latgalē un Kurzemē).

Otrs būtisks novērojums - lielākajā daļā gadījumu novadam ir viens visbūtiskākais attīstības centrs, kura ietekme ir novērojama vairākos analīzes aspektos un tikai kādā atsevišķā aspektā ietekme ir kādam citam attīstības centram. Piemēram, Jaunjelgavas novada gadījumā Rīga ir būtiskākais attīstības centrs iedzīvotāju svārstmigrācijas, sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanas un iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā un tikai pašvaldību sadarbības aspektā būtiskākais attīstības centrs ir Jēkabpils, Vaiņodes novada gadījumā Liepāja ir būtiskākais attīstības centrs iedzīvotāju svārstmigrācijas, izglītības un sociālo pakalpojumu nodrošināšanas un pašvaldību sadarbības aspektā, bet Rīga ir būtiskākais centrs iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījuma aspektā, u.tml. Sekojoši – lai arī ietekmju pārklāšanās ir novērojama, tā visbiežāk nav izteikta un kāds no attīstības centriem ir identificējams kā primāri būtisks gandrīz visu novadu gadījumos.

6.tabula. Katram novadam un pilsētai būtiskākie nacionālās nozīmes attīstības centri konkrēto aktivitāšu un pakalpojumu aspektā.

	Svārstmigrācija	Pakalpojumu nodrošināšana	Sadarbība	IIN
Rīga	Rīga			Rīga
Daugavpils	Daugavpils	Rīga		Daugavpils
Jelgava	Jelgava	Rīga		Jelgava
Jēkabpils	Jēkabpils	Rīga		Jēkabpils
Jūrmala	Jūrmala	Rīga		Rīga
Liepāja	Liepāja	Ventspils		Liepāja
Rēzekne	Rēzekne	Rīga		Rēzekne
Valmiera	Valmiera	Rīga		Valmiera
Ventspils	Ventspils	Rīga		Ventspils
Aglonas novads	Daugavpils	Rīga, Daugavpils	Daugavpils	Rīga
Aizkraukles novads	Rīga	Rīga		Rīga
Aizputes novads	Liepāja	Liepāja	Liepāja, Ventspils	Liepāja
Aknīstes novads	Jēkabpils	Jēkabpils	Jēkabpils	Rīga
Alojas novads	Valmiera	Valmiera		Rīga
Alsungas novads	Rīga	Rīga	Ventspils	Rīga
Alūksnes novads	Rīga			Rīga
Amatas novads	Rīga			Rīga
Apes novads	Rīga			Rīga
Auces novads	Rīga	Rīga		Rīga
Ādažu novads	Rīga	Rīga		Rīga
Babītes novads	Rīga	Rīga		Rīga
Baldones novads	Rīga	Rīga		Rīga

	Svārstmigrācija	Pakalpojumu nodrošināšana	Sadarbība	IIN
Baltinavas novads	Rēzekne	Rīga		Rīga
Balvu novads	Rīga	Rīga	Valmiera	Rīga
Bauskas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Beverīnas novads	Valmiera	Valmiera	Valmiera	Valmiera
Brocēnu novads	Rīga	Rīga		Rīga
Burtnieku novads	Valmiera	Valmiera	Rīga, Valmiera	Valmiera
Carnikavas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Cesvaines novads	Rīga	Rīga		Rīga
Cēsu novads	Rīga	Rīga	Valmiera	Rīga
Ciblas novads	Rēzekne	Rēzekne	Rēzekne	Rīga
Dagdas novads	Daugavpils	Rīga, Jēkabpils	Daugavpils	Rīga
Daugavpils novads	Daugavpils	Daugavpils	Daugavpils	Daugavpils
Dobeles novads	Rīga	Rīga		Rīga
Dundagas novads	Rīga	Rīga	Jūrmala, Ventspils	Rīga
Durbes novads	Liepāja	Liepāja	Liepāja	Liepāja
Engures novads	Rīga	Jūrmala	Jūrmala	Rīga
Ērgļu novads	Rīga	Rīga	Jēkabpils	Rīga
Garkalnes novads	Rīga	Rīga		Rīga
Grobiņas novads	Liepāja	Liepāja	Liepāja	Liepāja
Gulbenes novads	Rīga	Rīga		Rīga
Iecavas novads	Rīga	Jelgava		Rīga
Ikšķiles novads	Rīga	Rīga		Rīga
Ilūkstes novads	Daugavpils	Daugavpils	Daugavpils	Daugavpils
Inčukalna novads	Rīga	Rīga		Rīga
Jaunjelgavas novads	Rīga	Rīga	Jēkabpils	Rīga
Jaunpiebalgas novads	Rīga	Rīga, Valmiera		Rīga
Jaunpils novads	Rīga	Rīga	Jūrmala	Rīga
Jelgavas novads	Jelgava	Jelgava	Rīga, Jelgava	Jelgava
Jēkabpils novads	Jēkabpils	Jēkabpils	Jēkabpils	Jēkabpils
Kandavas novads	Rīga		Jūrmala	Rīga
Kārsavas novads	Rēzekne	Rēzekne	Rēzekne	Rīga
Kocēnu novads	Valmiera	Valmiera	Valmiera	Rīga
Kokneses novads	Rīga	Rīga	Jēkabpils	Rīga
Krāslavas novads	Daugavpils	Daugavpils		Rīga
Krimuldas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Krustpils novads	Jēkabpils	Jēkabpils	Jēkabpils	Jēkabpils
Kuldīgas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Ķeguma novads	Rīga	Rīga	Rīga	Rīga
Ķekavas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Lielvārdes novads	Rīga	Rīga	Rīga	Rīga
Limbažu novads	Rīga	Rīga	Valmiera	Rīga
Līgatnes novads	Rīga	Rīga		Rīga
Līvānu novads	Rīga	Rīga		Rīga
Lubānas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Ludzas novads	Rēzekne	Rēzekne	Rēzekne	Rīga
Madonas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Mazsalacas novads	Valmiera	Valmiera	Valmiera	Rīga
Mālpils novads	Rīga	Rīga		Rīga
Mārupes novads	Rīga			Rīga
Mērsraga novads	Rīga	Rīga		Rīga
Naukšēnu novads	Valmiera	Valmiera	Valmiera	Rīga
Neretas novads	Jēkabpils	Rīga, Jēkabpils	Jēkabpils	Rīga

	Svārstmigrācija	Pakalpojumu nodrošināšana	Sadarbība	IIN
Nīcas novads	Liepāja		Liepāja	Liepāja
Ogres novads	Rīga	Rīga		Rīga
Olaines novads	Rīga	Rīga		Rīga
Ozolnieku novads	Jelgava	Jelgava	Jelgava	Rīga
Pārgaujas novads	Rīga	Rīga	Valmiera	Rīga
Pāvilostas novads	Liepāja	Liepāja	Liepāja	Liepāja
Pļaviņu novads	Jēkabpils	Jelgava	Jēkabpils	Rīga
Preiļu novads	Daugavpils			Rīga
Priekules novads	Liepāja	Liepāja		Liepāja
Priekuļu novads	Rīga	Rīga		Rīga
Raunas novads	Rīga	Rīga	Valmiera	Rīga
Rēzeknes novads	Rēzekne	Rēzekne	Rēzekne	Rēzekne
Riebiņu novads	Daugavpils		Rīga, Daugavpils, Liepāja, Rēzekne	Rīga
Rojas novads	Rīga	Rīga	Jūrmala	Rīga
Ropažu novads	Rīga	Rīga		Rīga
Rucavas novads	Liepāja	Liepāja		Liepāja
Rugāju novads	Rīga	Rīga		Rīga
Rundāles novads	Rīga	Rīga		Rīga
Rūjienas novads	Valmiera	Valmiera	Valmiera	Rīga
Salacgrīvas novads	Rīga	Rīga	Valmiera	Rīga
Salas novads	Jēkabpils	Jēkabpils	Jēkabpils	Jēkabpils
Salaspils novads	Rīga			Rīga
Saldus novads	Rīga	Liepāja		Rīga
Saulkrastu novads	Rīga		Valmiera	Rīga
Sējas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Siguldas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Skrīveru novads	Rīga	Rīga	Jēkabpils	Rīga
Skrundas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Smiltenes novads	Valmiera	Valmiera	Valmiera	Rīga
Stopiņu novads	Rīga		Rīga	Rīga
Strenču novads	Valmiera	Valmiera	Valmiera	Rīga
Talsu novads	Rīga	Rīga	Rīga	Rīga
Tērvetes novads	Jelgava	Jelgava		Rīga
Tukuma novads	Rīga	Rīga		Rīga
Vaiņodes novads	Liepāja	Liepāja	Liepāja	Rīga
Valkas novads	Valmiera	Valmiera		Rīga
Varakļānu novads	Rēzekne	Rīga		Rīga
Vārkavas novads	Daugavpils	Daugavpils	Rīga	Rīga
Vecpiebalgas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Vecumnieku novads	Rīga	Rīga		Rīga
Ventspils novads	Ventspils	Ventspils	Ventspils	Ventspils
Viesītes novads	Jēkabpils	Jēkabpils	Jēkabpils	Rīga
Viļakas novads	Rīga	Rīga		Rīga
Viļānu novads	Rēzekne	Rēzekne	Rēzekne	Rīga
Zilupes novads	Rēzekne	Rīga		Rīga

Datu avots: VARAM apkopotā informācija, Valsts ieņēmumu dienesta sagatavotie dati, Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.
Tabulas nolasīšanas piemērs: Aglonas novadam būtiskākais svārstmigrācijas attīstības centrs ir Daugavpils, pakalpojumu nodrošināšanā - Rīga un Daugavpils, sadarbībā - Daugavpils, bet IIN pārskaitījumos - Rīga..

Attīstības centru piesaistes faktori

Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati ļauj ne tikai noteikt katra attīstības centra ietekmes areālu, bet vērtēt arī to funkcionālo lomu, identificējot katra attīstības centra būtiskākos iedzīvotāju piesaistes faktorus. 7.tabulā apkopoti dati par to, kas ir konkrēto attīstības centru apmeklēšanas mērķi.

7.tabula. Attīstības centru piesaistes faktori.

Bāze: respondenti, kuriem konkrētā pilsēta ir būtisks pakalpojumu un aktivitāšu centrs kādā no iekļautajiem aspektiem. %	Darba vieta	Mācības/ studijas	Apģērba un apavu iegāde	Pārtikas iegāde	Kultūras, izklaides un sporta pasākumi	Ģimenes ārsts	Ārsts-speciālists
Rīga	46,9	37,6	77,7	50,9	63,8	38,2	59,9
Daugavpils	22,9	36,4	64,2	35,1	34,3	23,8	42,9
Jēkabpils	29,0	17,4	61,2	53,6	37,1	40,7	60,9
Jūrmala	32,5	23,3	10,5	54,1	18,5	58,5	47,3
Liepāja	42,2	38,0	62,0	60,2	59,8	51,5	64,8
Jelgava	27,3	40,1	41,0	58,3	36,9	44,7	49,3
Rēzekne	26,7	29,9	61,6	46,7	41,9	38,4	57,9
Valmiera	25,6	18,8	60,0	42,1	46,0	39,0	60,2
Ventspils	42,0	25,4	42,0	59,6	63,4	53,9	63,3
Aizkraukle	20,2	10,7	43,4	47,4	23,7	33,7	66,3
Alūksne	30,2	16,4	41,2	58,0	42,9	64,0	54,9
Balvi	22,5	10,4	61,1	50,5	33,3	50,7	51,6
Bauska	25,0	13,9	35,3	64,9	32,2	54,9	57,6
Cēsis	28,9	20,7	38,0	56,8	38,8	49,2	60,8
Dobele	29,1	15,8	25,6	55,6	28,7	52,4	64,1
Gulbene	23,8	10,7	54,0	52,2	36,9	42,4	61,1
Krāslava	29,2	14,6	36,8	61,8	38,2	68,8	52,8
Kuldīga	30,8	21,8	44,4	54,0	38,7	52,3	63,6
Limbaži	23,4	13,3	31,2	51,8	24,9	53,1	67,1
Ludza	29,2	9,4	30,0	57,1	38,6	63,1	58,4
Madona	19,2	8,7	49,3	51,9	37,0	38,3	80,1
Ogre	24,7	16,7	23,8	55,8	25,9	42,5	53,6
Preiļi	23,4	10,9	38,5	52,8	37,4	60,1	65,0
Līvāni	33,5	10,9	37,1	66,5	43,0	76,0	33,5
Sigulda	25,0	9,0	31,7	62,7	36,0	42,5	50,8
Saldus	30,0	13,5	57,6	63,2	33,9	41,8	46,3
Talsi	24,0	12,4	52,7	53,2	35,5	41,9	64,5
Tukums	26,0	10,4	43,7	61,1	26,8	54,9	61,1
Valka	36,7	14,8	35,4	66,2	45,1	76,4	22,8
Smiltene	25,9	25,4	22,7	58,2	35,7	54,5	40,5

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.
Piezīme: Sarkanā krāsā iekrāsotas katra pakalpojuma/aktivitātes piecas lielākās vērtības, zaļā krāsā - piecas mazākās.
Datu nolasīšanas piemērs: 46,9% no tiem iedzīvotājiem, kuri Rīga ir būtisks pakalpojumu un aktivitāšu centrs, Rīgā strādā, 37,6% - mācās vai studē, 77,7% - iegādājas apģērbu vai apavus.

Rīga, Liepāja, Ventspils, Valka un Līvāni ir tie attīstības centri, kuru loma salīdzinoši biežāk kā citos attīstības centros saistīta ar nodarbinātību. Salīdzinoši visretāk kā nodarbinātības centri aptaujā atklājas Madona, Aizkraukle, Balvi, Daugavpils un Preiļi.

Mācību un studiju loma ir izteiktāka Jelgavai, Liepājai, Rīgai, Daugavpilij un Rēzeknei, bet minimāli izteikta - Madonai, Siguldai, Ludzai, Tukumam un Balviem.

Iepirkšanās centru funkcija ir izteiktāka Rīgai, Daugavpilij, Liepājai, Rēzeknei un Jēkabpilij, kamēr salīdzinoši retāk - Jūrmalai, Smiltenei, Ogrei, Dobelei un Ludzai.

Rīga, Ventspils, Liepāja, Valmiera un Valka ir tie attīstības centri, kuru loma salīdzinoši biežāk saistīta ar kultūras, brīvā laika un sporta aktivitāšu nodrošināšanu, kamēr salīdzinoši retāk šāda attīstības centra loma ir Jūrmalai, Aizkrauklei, Limbažiem, Ogrei un Tukumam.

Ārstu-speciālistu pakalpojumu nodrošināšanas loma izteiktāka ir Madonai, Limbažiem, Aizkrauklei, Preiļiem un Liepājai, kamēr retāk izteikta - Valkai, Līvāniem, Smiltenei, Daugavpilij un Saldum.

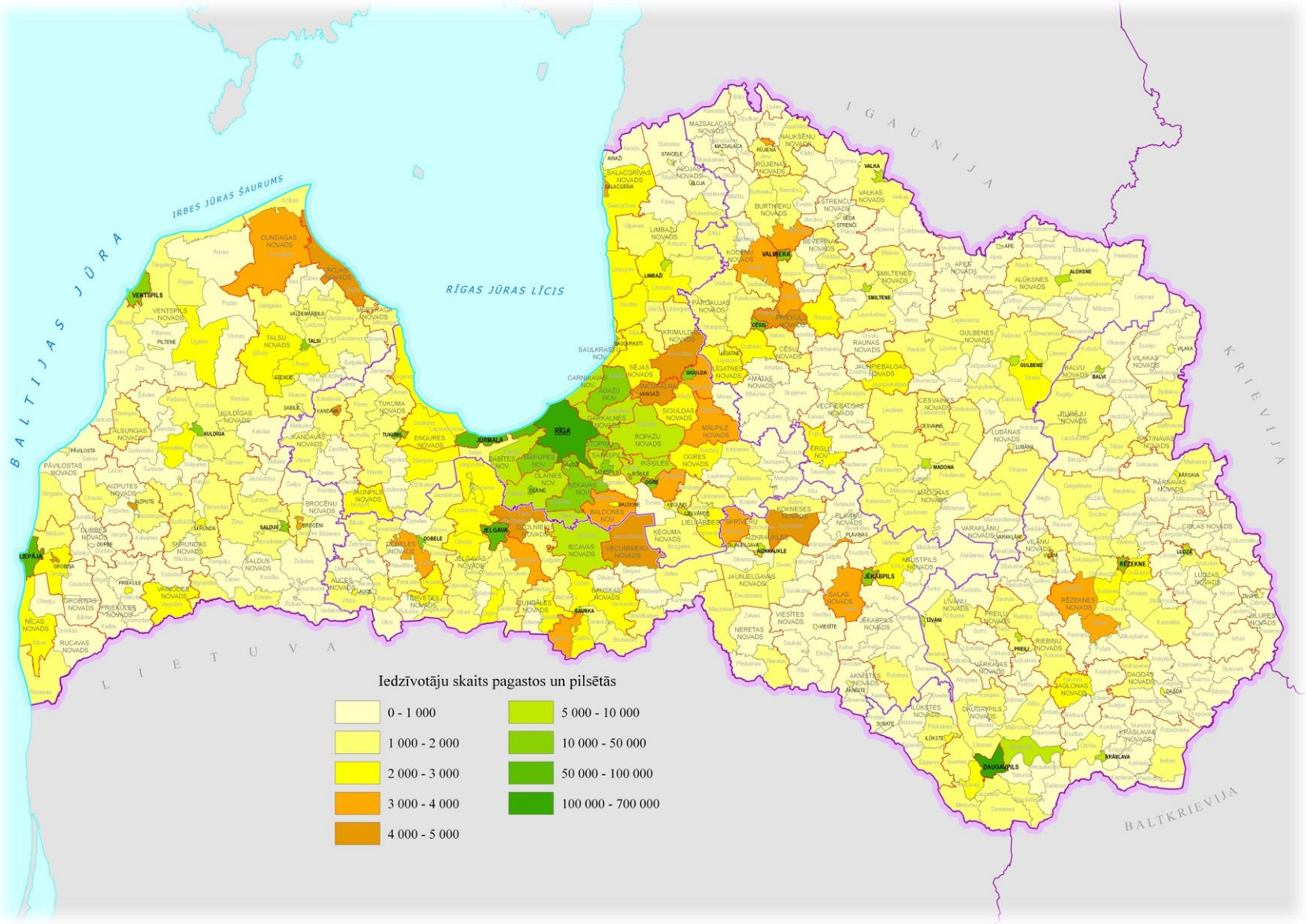

2.attēls. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits teritoriālajās vienībās 2013. gada 1. janvārī. Datu avots: PMLP.

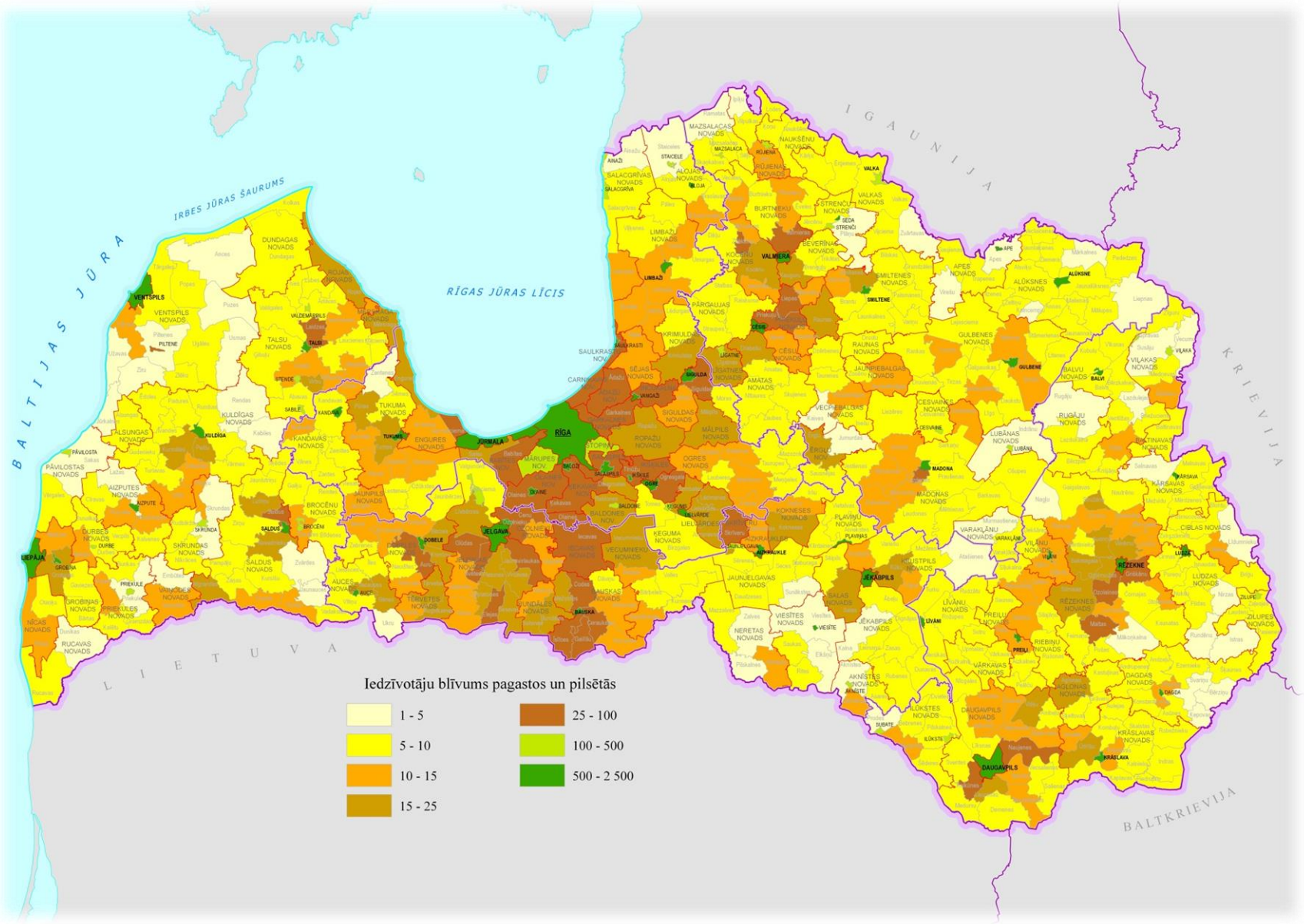

3.attēls. Iedzīvotāju blīvums (cilv./km^2) teritoriālajās vienībās 2013. gada 1. janvārī. Datu avots: PMLP (iedzīvotāju skaits), VARAM un VRAA sniegtā informācija (teritoriju platība), autoru aprēķini.

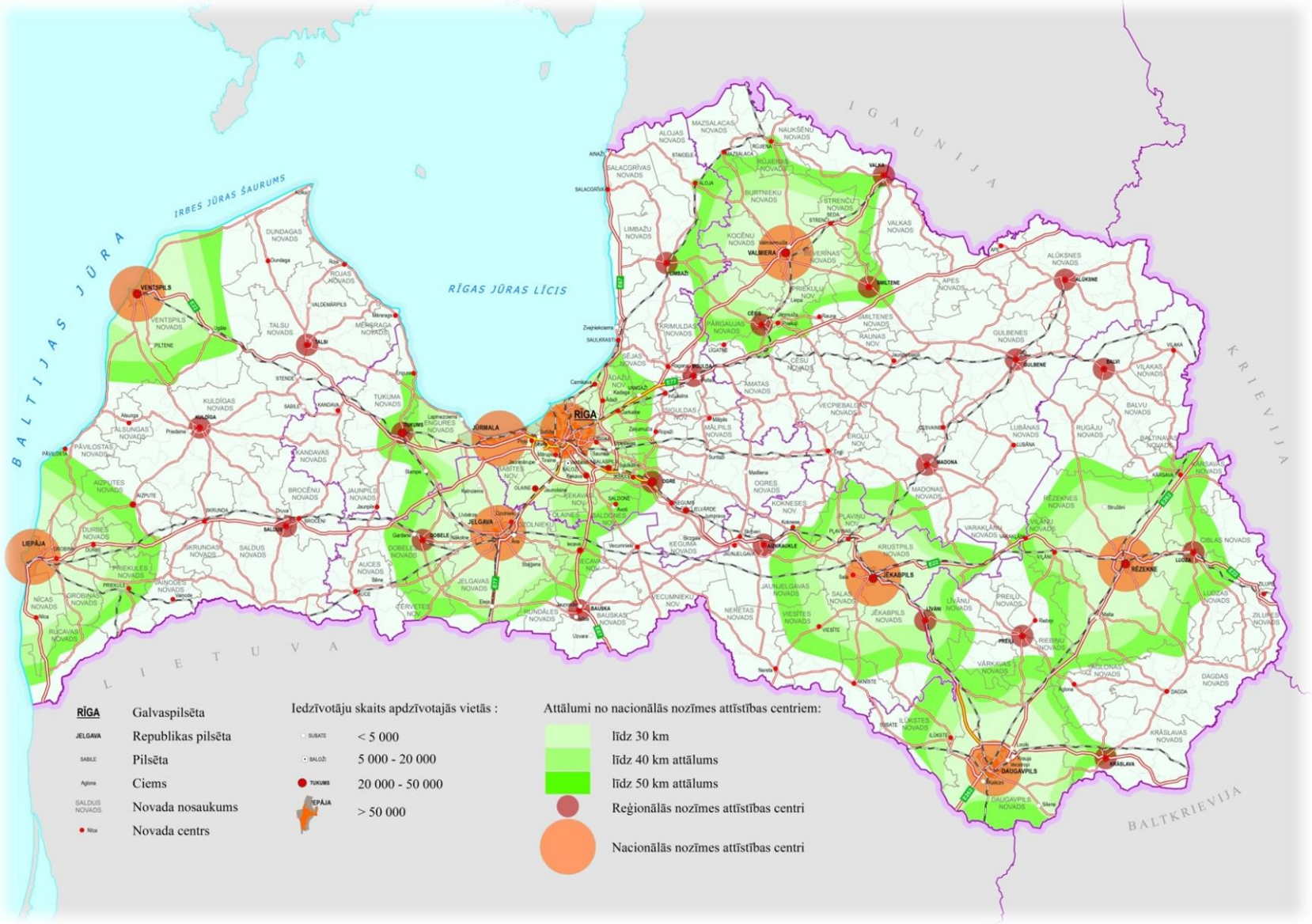

4.attēls. Attālums no nacionālās nozīmes attīstības centriem. Datu avots: autoru aprēķini. Ceļu tīkla dati: ©EuroGeographics. Original product is freely available at www.eurogeographics.org. Terms of the licence available at http://www.eurogeographics.org/form/topographic-data-eurogeographics

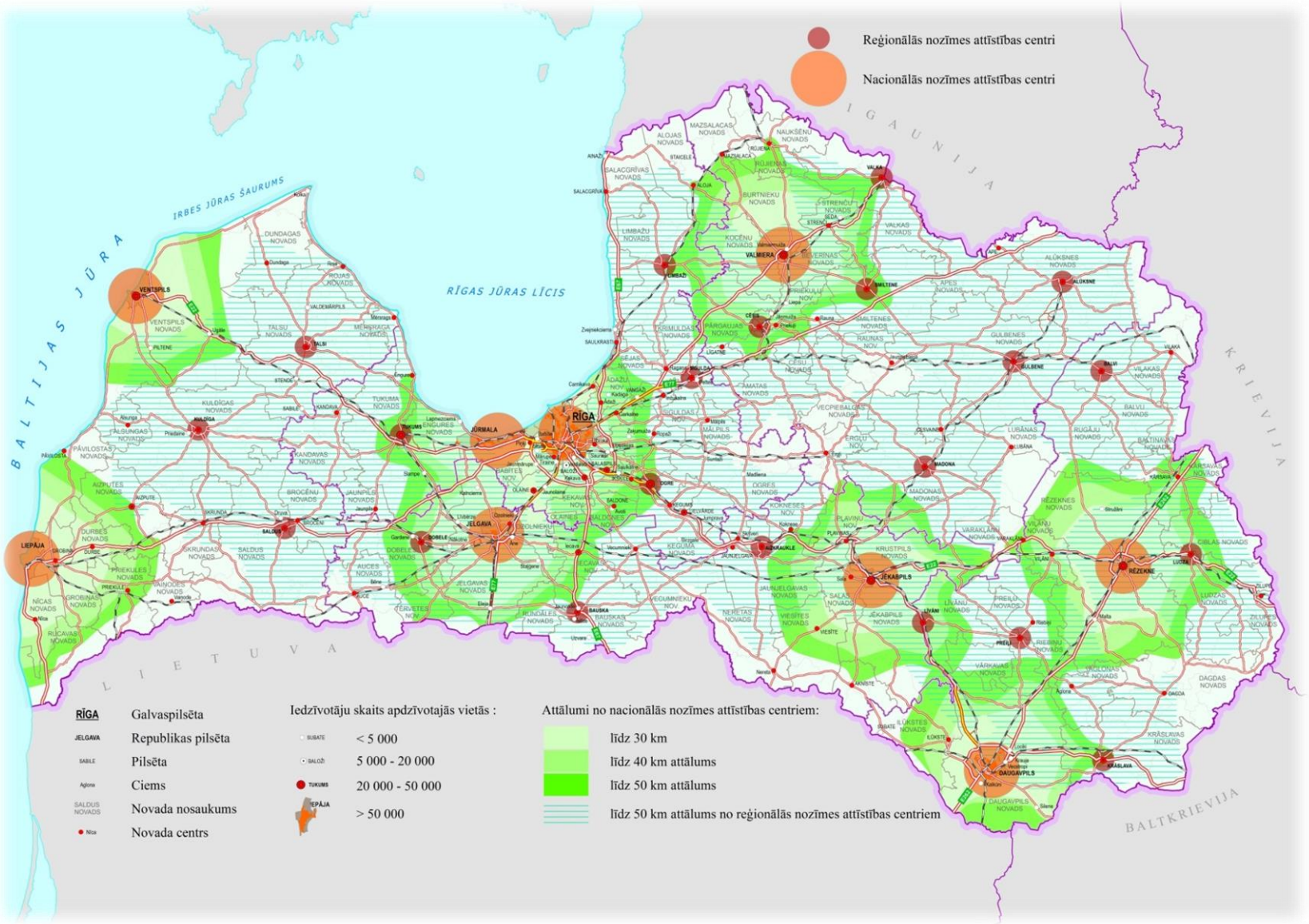

5.attēls. Attālums no nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centriem. Datu avots: autoru aprēķini. Ceļu tīkla dati: ©EuroGeographics.

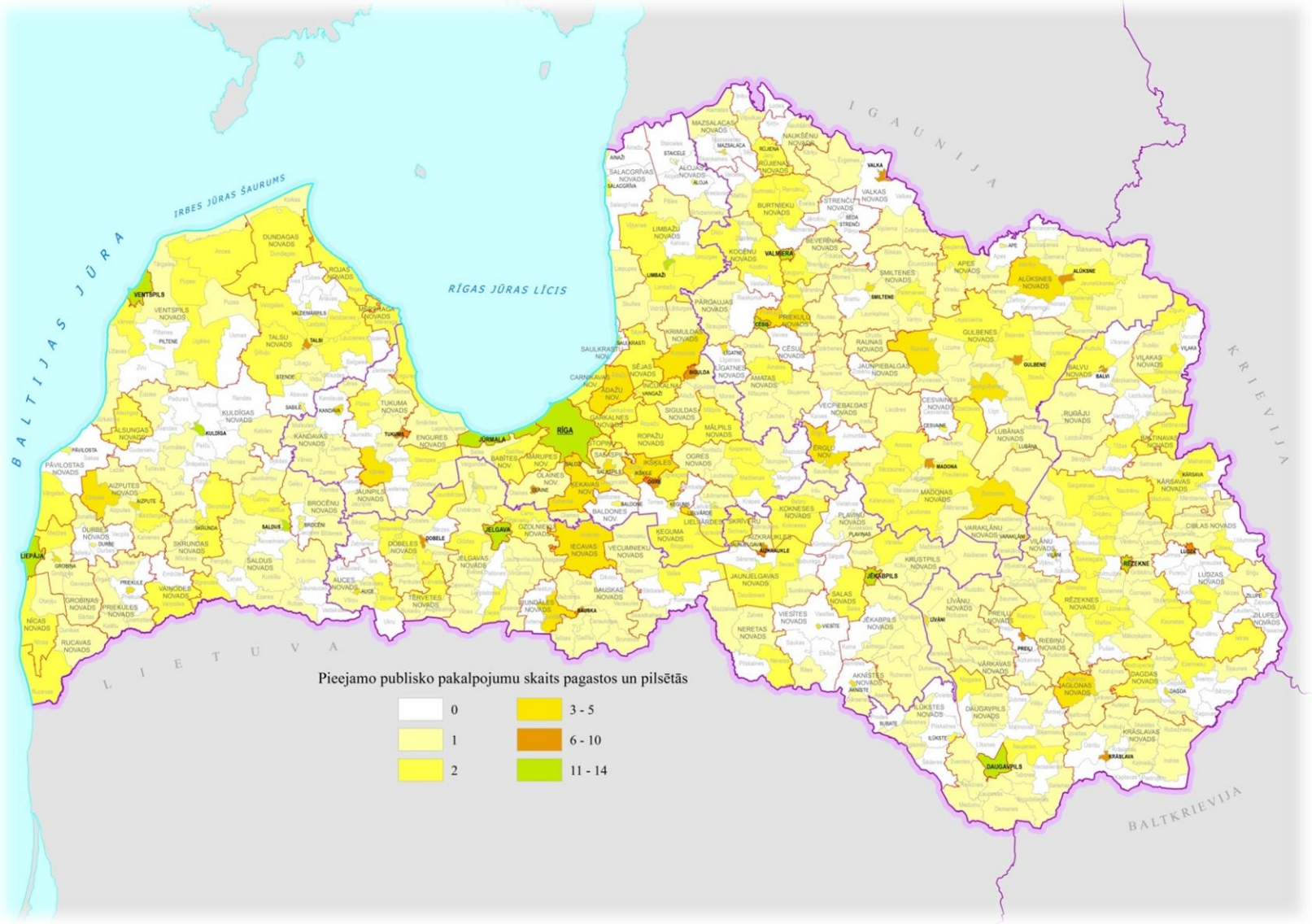

6.attēls. Pieejamo publisko pakalpojumu skaits teritoriālajās vienībās. Datu avots: pakalpojumu sniedzēju mājas lapu informācija[18], autoru aprēķini.

[18] *Detalizētu informācijas avotu atšifrējumu skatīt ziņojuma pielikumā.*

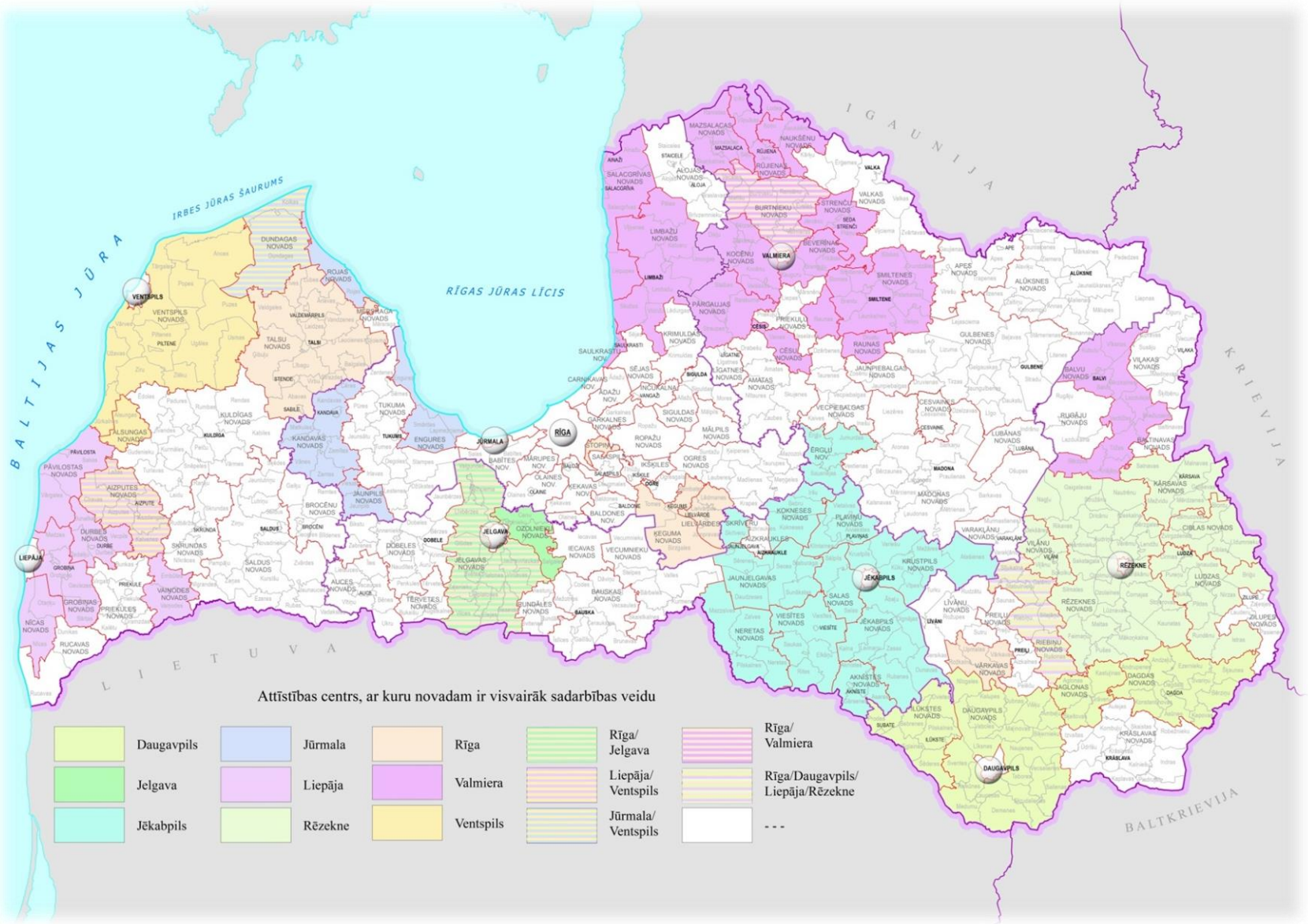

7.attēls. Novadu pašvaldību sadarbība ar nacionālās nozīmes attīstības centru pašvaldībām. Datu avots: VARAM apkopotā informācija, autoru aprēķini.
Piezīme: Vairāku krāsu līniju tonējums norāda, ka konkrētajā teritorijā ir vienlīdz izteikta (vienādas maksimālās vērtības) vairāku attīstības centru ietekme.

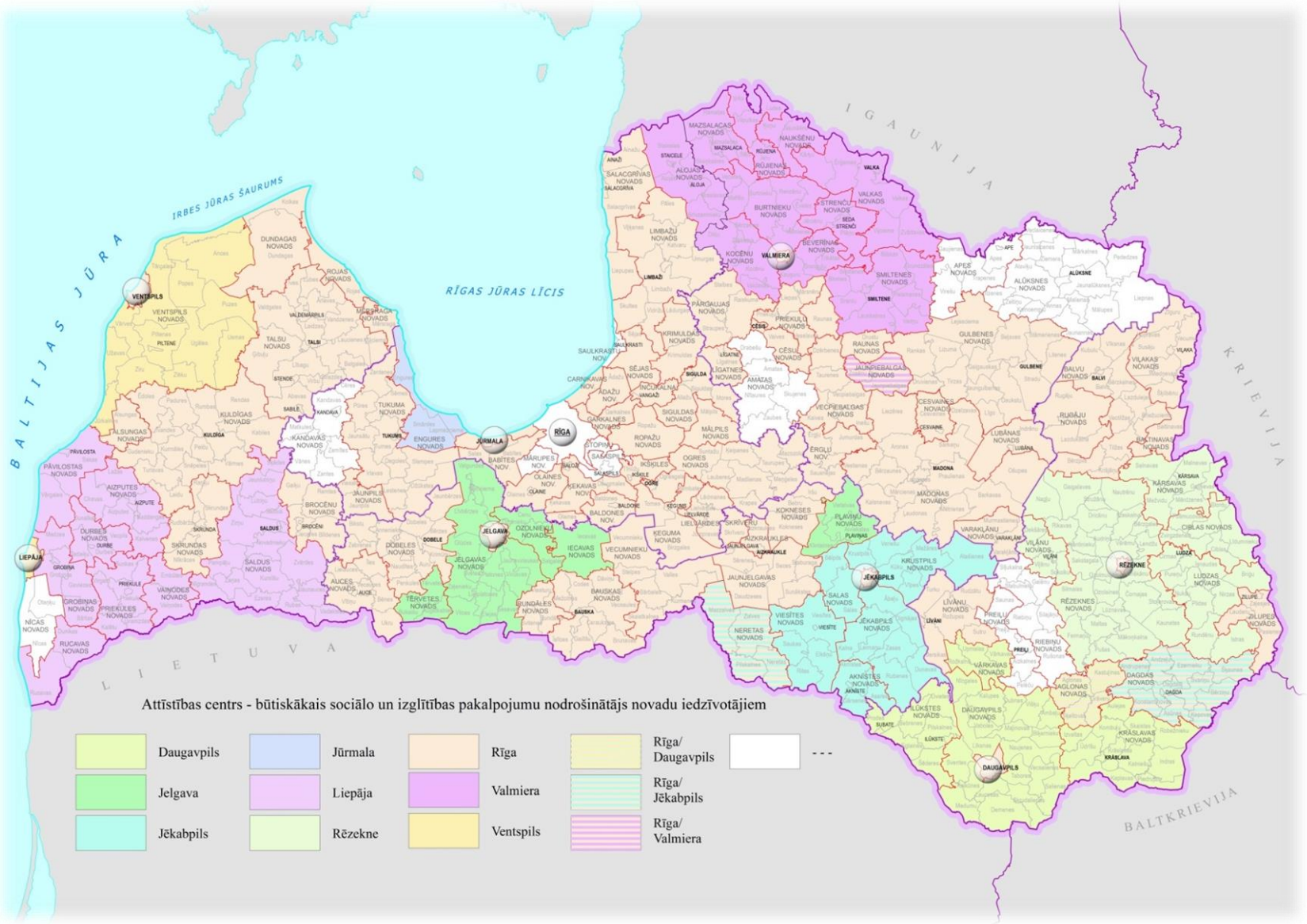

8.attēls. Nacionālās nozīmes attīstības centru nodrošinātie sociālie un izglītības pakalpojumi novadu pašvaldībām. Datu avots: VARAM apkopotā informācija, autoru aprēķini.
Piezīme: Vairāku krāsu līniju tonējums norāda, ka konkrētajā teritorijā ir vienlīdz izteikta (vienādas maksimālās vērtības) vairāku attīstības centru ietekme.

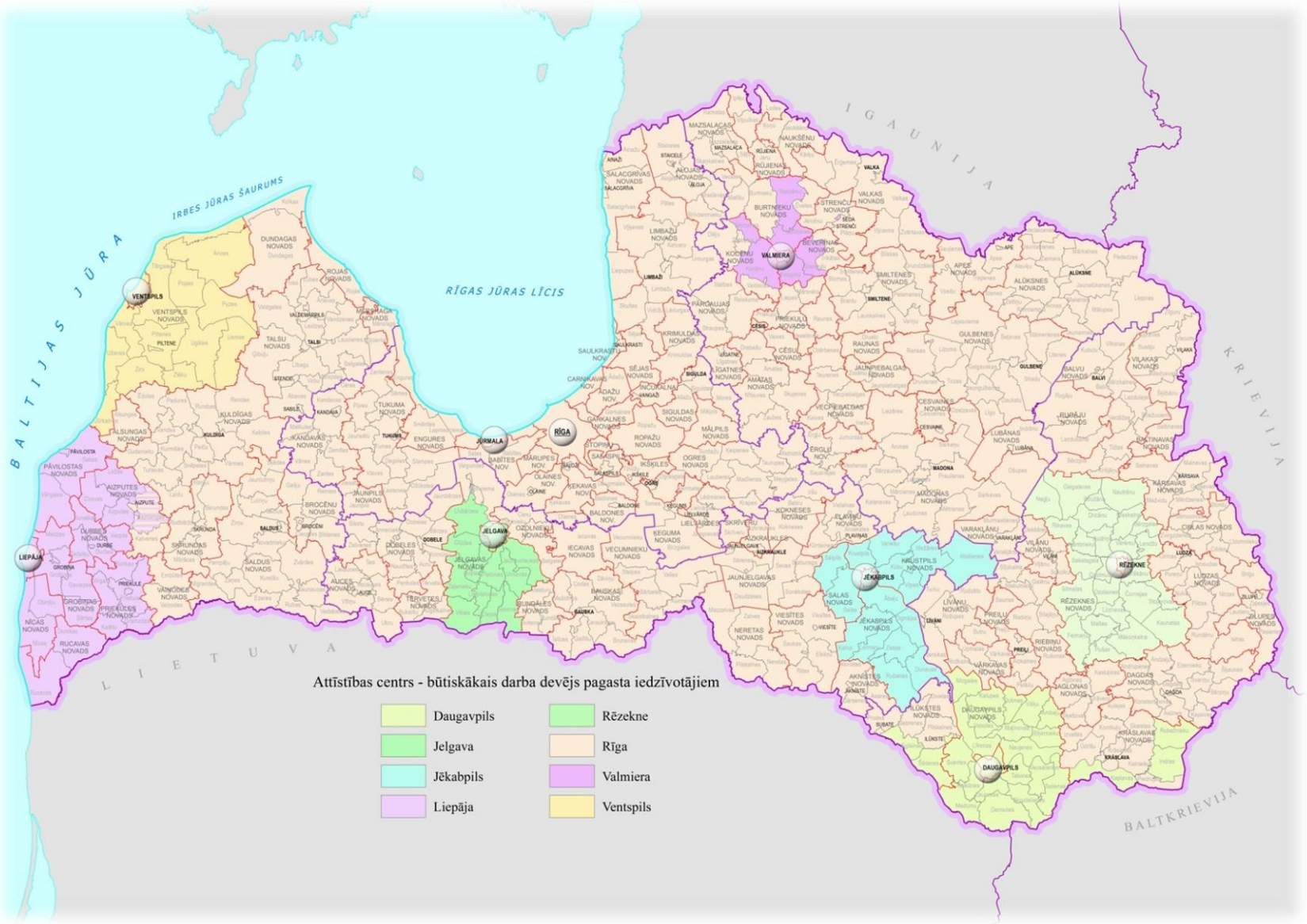

9.attēls. Nacionālās nozīmes attīstības centri – būtiskākie nodarbinātības nodrošinātāji. Datu avots: VID sagatavotie dati, autoru aprēķini.

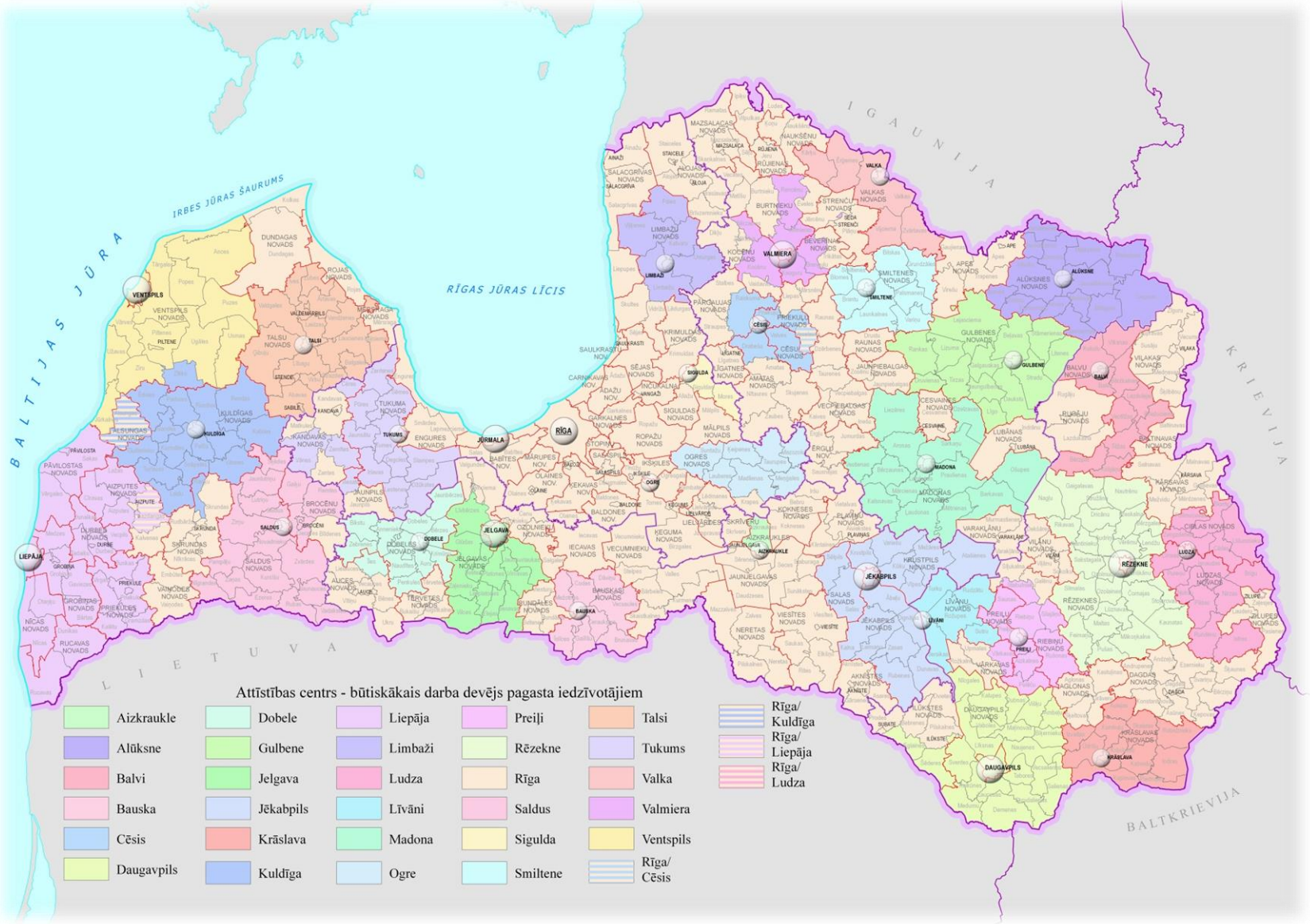

10.attēls. Nacionālās nozīmes attīstības centri un reģionālās nozīmes attīstības centru novadi – būtiskākie nodarbinātības nodrošinātāji. Datu avots: VID sagatavotie dati, autoru aprēķini.
Piezīme: Vairāku krāsu līniju tonējums norāda, ka konkrētajā teritorijā ir vienlīdz izteikta (vienādas maksimālās vērtības) vairāku attīstības centru ietekme.

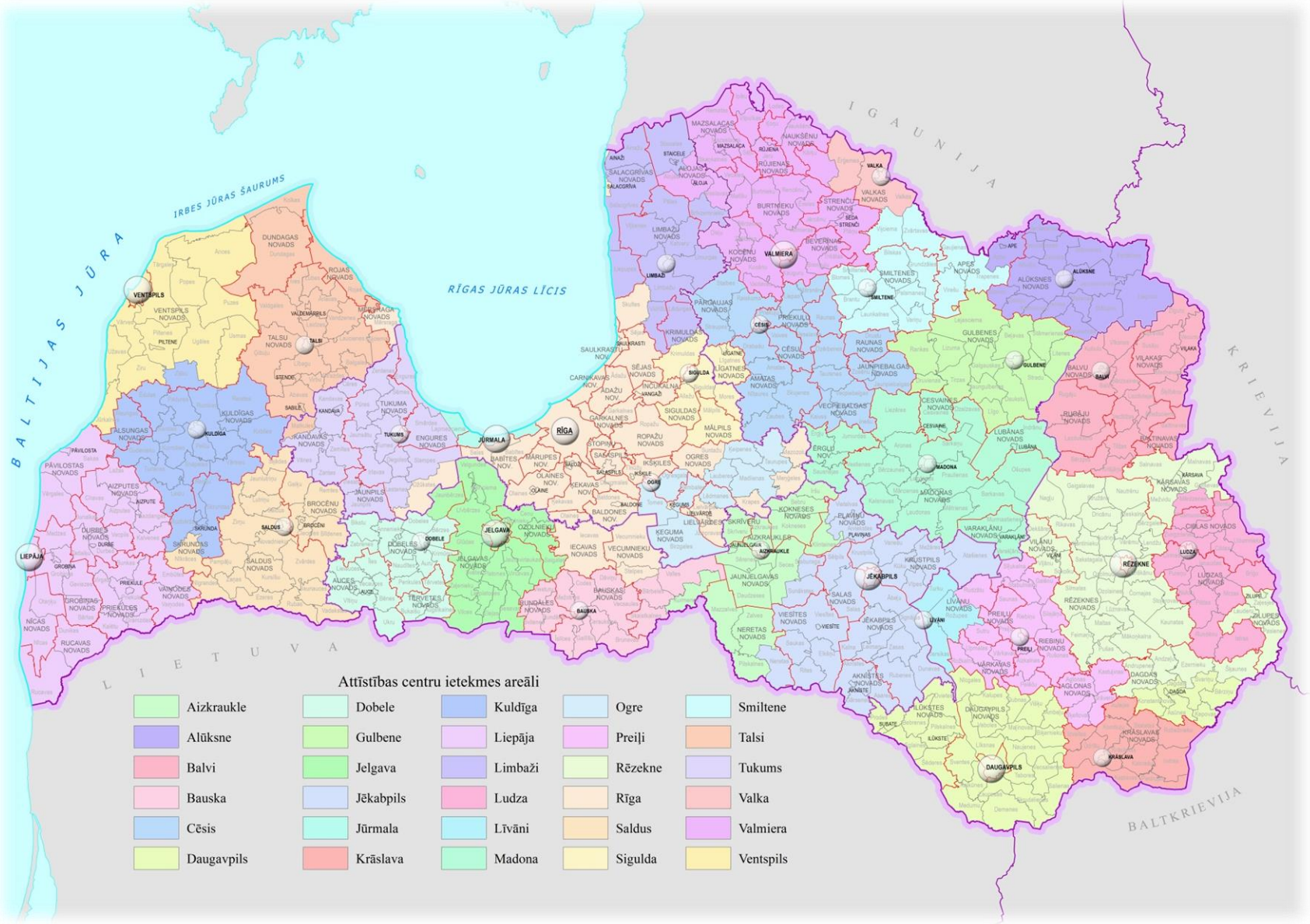

11.attēls. Attīstības centru ietekmes areāli pēc darba un pakalpojumu svārstmigrācijas. Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.

12.attēls. Attīstības centru ietekmes areāli pēc darba un pakalpojumu svārstmigrācijas (izslēdzot Rīgu). Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.

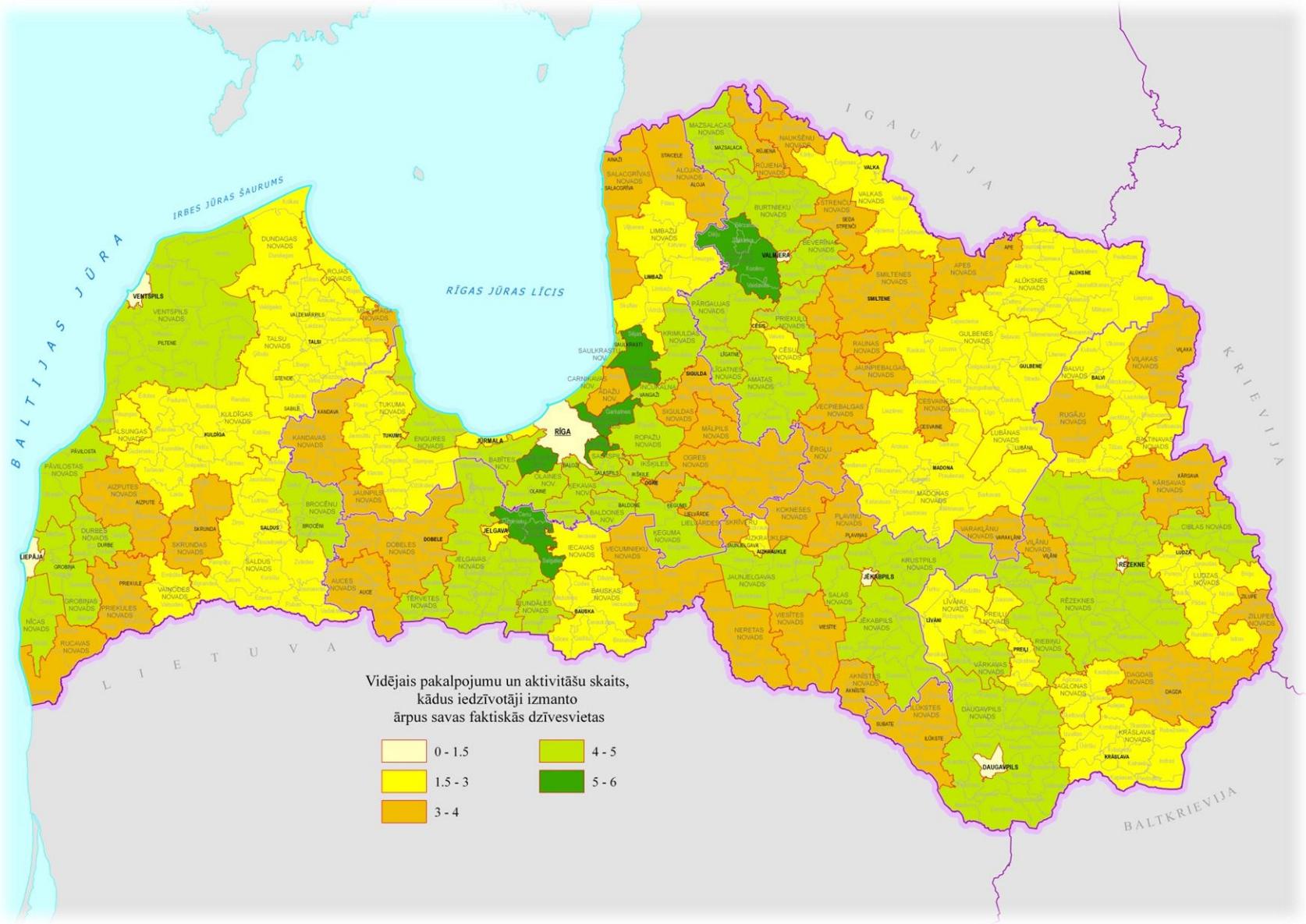

13.attēls. Vidējais pakalpojumu un aktivitāšu skaits, kādus iedzīvotāji izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas. Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.

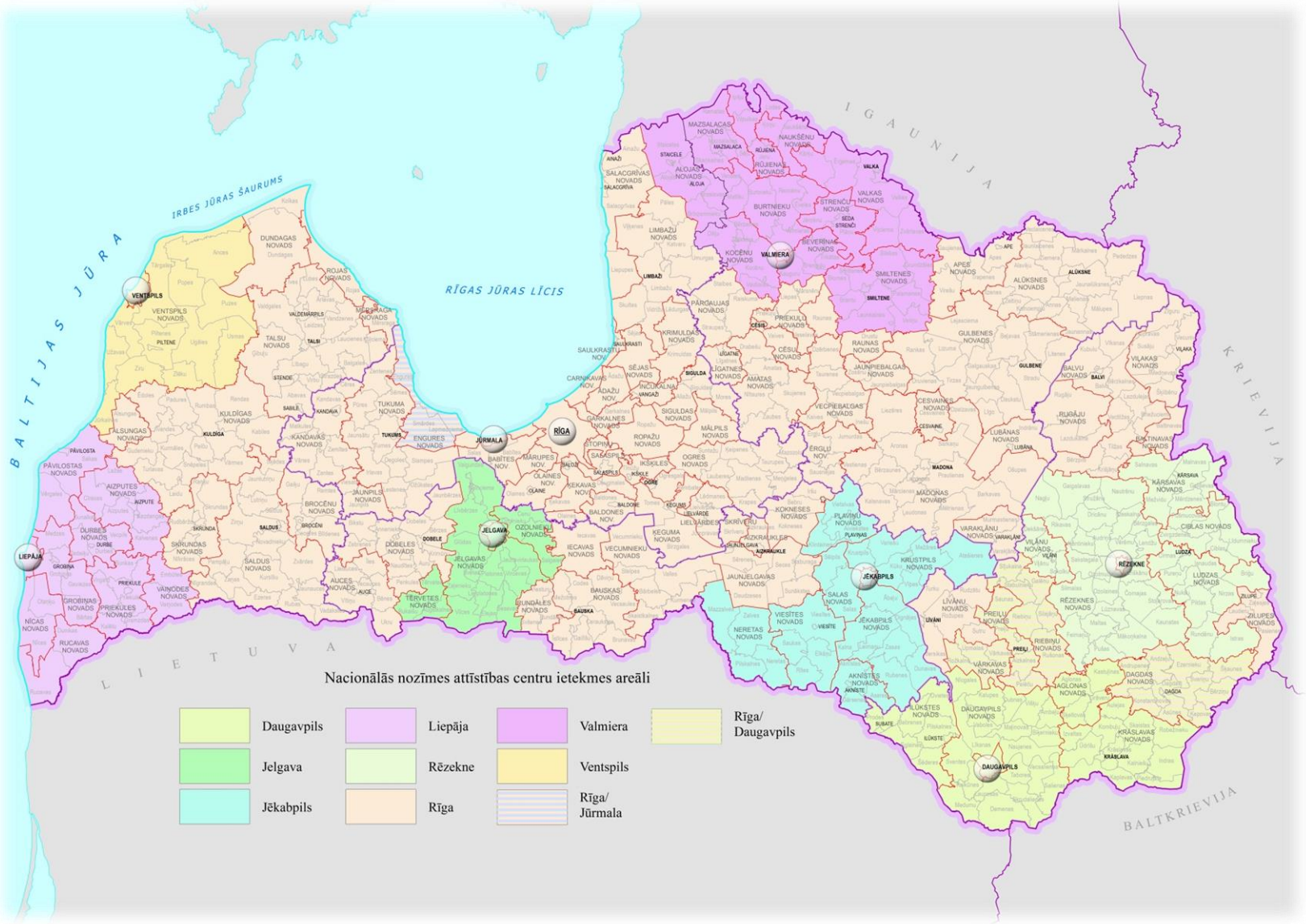

14.attēls. Nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areāli. Datu avots: VARAM apkopotā informācija, VID sagatavotie dati, Latvijas iedzīvotāju aptauja (partnerībā ar portālu www.draugiem.lv), autoru aprēķini.

2.4. NACIONĀLĀS NOZĪMES ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU RAKSTUROJUMS

Daugavpils un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	229 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	90 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	43 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Daugavpils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Krāslava, Preiļi
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Ilūkstes, Daugavpils, kā arī Konstantinovas, Asūnes, Dagdas, Svariņu, Bērziņu un Ķepovas pagasti Dagdas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	100 006
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	141 061
Attīstības centra platība	73 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	3063 km^2

Daugavpils attīstības centra ietekmes areāls iekļauj Ilūkstes un Daugavpils novadus, kā arī Konstantinovas, Asūnes, Dagdas, Svariņu, Bērziņu un Ķepovas pagastus Dagdas novadā, sekojoši tas ir vēl viens no attīstības centriem, kuru ietekmes areāls neiekļaujas novadu robežās. Bez tam – tāpat kā Rīgai, Daugavpilij raksturīga ietekme uz teritoriju, kas tai tieši nepieguļ (pagasti Dagdas novadā).

Daugavpils tiešās sasniedzamības zonā atrodas Krāslava, savukārt tās ietekmes areāls pārklājas ar Līvānu un Preiļu tiešās ietekmes zonām.

Kopējā Daugavpils kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 3063 km^2, tai skaitā Rēzeknes pilsētas platība 73 km^2. Daugavpils ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Daugavpils pilsētā un Daugavpils-Krāslavas autoceļa apkārtnē, bet ir zemāka pārējā ietekmes areāla teritorijā.

Iedzīvotāju aptaujā 41,3% Daugavpils iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir augstākais rādītājs pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (9,0%). Šeit un turpmāk, kur norādīti aptauju dati, gan jāņem vērā, ka aptaujas metodes dēļ[19] izlasē ir mazāk pārstāvēti respondenti, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, sekojoši – šie dati tikai daļēji raksturo Daugavpils situāciju.

34,8% iedzīvotāju, kuriem Daugavpils ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur un tas arī ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

[19] *Skatīt iedzīvotāju aptaujas metodoloģijas aprakstu 24.lpp.*

Daugavpilī pieejami 13 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem[20], sekojoši tāpat kā pārējie nacionālās nozīmes attīstības centri tā ir būtisks pakalpojumu centrs. Daugavpils ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir zema - lielākajā daļā apdzīvoto vietu nav pieejams vairāk kā 1 no 14 pētījumā analizētajiem pakalpojumiem (izņēmums ir Naujenes un Nīcgales pagasti, kur pieejami divi pakalpojumi).

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Daugavpils kā nodarbinātības centra loma ir izteikta visā Daugavpils novadā, Eglaines un Šēderes pagastos Ilūkstes novados, Kaplavas, Indras un Robežnieku pagastos Krāslavas novadā, bet nav identificējama kā būtiskākā Dagdas novada pagastos. Savukārt, ja analizē IIN pārskaitījumus arī 21 reģionālās nozīmes attīstības centra novadu griezumā, Krāslavas novada pagastos Daugavpils loma vairs nav identificējama, kā būtiskāko darba devēju nosakot Krāslavas novadu.

Vērtējot sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanu, Daugavpils ietekmes areāls iekļauj arī visu Krāslavas novadu un Vārkavas novadu, savukārt Aglonas novadā Daugavpils kā šo pakalpojumu sniedzēja loma ir tik pat būtiska kā Rīgas. Pašvaldību sadarbības aspektā analizējot, Daugavpils ietekmes areāls veidojas mazliet atšķirīgs - nav novērojama sadarbība ar Krāslavas novadu, bet ir ar Aglonas un Dagdas novadiem, arī Riebiņu novadu, kur gan būtiski sadarbības partneri ir arī Rīga un Rēzekne.

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams, ka pašai Daugavpils pilsētai būtisks sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātājs ir Rīgas pilsēta. Savukārt ietekmes areālā ietilpstošajām pašvaldībām Daugavpils ietekme ir prevalējoša.

57,2% Daugavpils iedzīvotāju pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus pilsētas). Augsta ir arī ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācija – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Daugavpils novada iedzīvotāji vidēji 4-5 no aptaujā iekļautajiem 7 pakalpojumiem izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas, bet Ilūkstes novadā - 3-4.

Daugavpils kā attīstības centra loma visizteiktākā ir apģērbu un apavu iegādes un ārstu-speciālistu apmeklēšanas aspektā (attiecīgi – 64,2% un 42,9% no tiem, kam Daugavpils ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē šīm vajadzībām), bet mazāk izteikti – kā darba vieta (22,9% no tiem, kam Daugavpils ir pakalpojumu un aktivitāšu centrs, te strādā) un ģimenes ārsta pakalpojumu izmantošanas vieta (23,8%).

[20] *Nav slimnīcas, kas sniedz ambulatoro veselības aprūpi.*

Jēkabpils un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	142 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	90 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	28 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Daugavpils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Līvāni, Aizkraukle
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Viesītes, Salas, Jēkabpils, Aknīstes, Krustpils, kā arī Neretas pagasts Neretas novadā, Staburaga un Sunākstes pagasti Jaunjelgavas novadā, Aiviekstes un Vietalvas pagasti Pļaviņu novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	25 539
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	57 281
Attīstības centra platība	26 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	3572 km^2

Jēkabpils kā attīstības centra ietekmes areāls iekļauj Viesītes, Salas, Jēkabpils, Aknīstes, Krustpils novadus, kā arī Neretas pagastu Neretas novadā, Staburaga un Sunākstes pagastus Jaunjelgavas novadā, Aiviekstes un Vietalvas pagastus Pļaviņu novadā. Attiecīgi Jēkabpils ietekmes areāls ir viens no tiem, kuru teritorijas robežas visbūtiskāk atšķiras no novadu robežām.

Jēkabpils tiešās sasniedzamības zonā pilnībā iekļaujas Līvāni, savukārt Aizkraukles, Madonas un daļēji arī Preiļu tiešās sasniedzamības zonas pārklājas ar Jēkabpils ietekmes areāla teritoriju.

Kopējā Jēkabpils kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 3572 km^2, tai skaitā Jēkabpils pilsētas platība 26 km^2. Jēkabpils ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Jēkabpils pilsētā, vidējs - Salas un Kūku pagastos, kas pieguļ pilsētas teritorijai, bet pārējā ietekmes areālā - zems iedzīvotāju blīvums.

Iedzīvotāju aptaujā 33,1% Jēkabpils iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viduvējs rādītājs pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (8,2%).

25,1% iedzīvotāju, kuriem Jēkabpils ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur un tas savukārt ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Jēkabpilī pieejami 12 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem[21], sekojoši tāpat kā pārējie nacionālās nozīmes attīstības centri tā ir būtisks pakalpojumu centrs. Jēkabpils ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir izteikti zema - lielākajā daļā

[21] *Nav slimnīcas, kas sniedz ambulatoro veselības aprūpi, un profesionālās izglītības iestādes.*

apdzīvoto vietu nav pieejams neviens no 14 pētījumā analizētajiem pakalpojumiem, bet daļā apdzīvoto vietu pieejams tikai viens pakalpojums.

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Jēkabpils kā nodarbinātība centra ietekmes areāls ir izteikts Rēzeknes un Daugavpils virzienos, robežojoties Krustpils, Salas un Jēkabpils novados, kamēr pārējā teritorijā izteiktāka ir Rīgas loma[22].

Tajā pašā laikā - Jēkabpils ietekmes areāls ir izteikti plašāks, ja vērtē pašvaldību sadarbību. Šādā aspektā Jēkabpils ietekmes areālā pilnībā ietilpst arī Jaunjelgavas, Neretas, Viesītes, Krustpils, Pļaviņu, Skrīveru un Ērgļu novadi, ar kuriem izveidoti kopīgi uzņēmumi pārvadājumu nodrošināšanai un atkritumu apsaimniekošanai. Pašvaldību sadarbības aspektā Jēkabpilij ir viens no plašākajiem nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areāliem.

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams, ka pašai Jēkabpils pilsētai būtisks sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātājs ir Rīgas pilsēta. Savukārt ietekmes areālā ietilpstošajām pašvaldībām Jēkabpils ietekme pārklājas ar Rīgas ietekmi tikai iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā.

62,1% Jēkabpils iedzīvotāju pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus Jēkabpils pilsētas). Izteikti augsta ir arī ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācija – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), pie tam vidēji 4-5 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas.

Jēkabpils kā attīstības centra loma visizteiktākā ir apģērbu un apavu iegādes un veselības pakalpojumu nodrošināšanas aspektā (attiecīgi – 61,2% un 60,9% no tiem, kam Jēkabpils ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē iepirkumu veikšanas vai ārstu-speciālistu vizīšu vajadzībām), bet mazāk izteikti – kā mācību un studiju vieta (17,4% no tiem, kam Jēkabpils ir pakalpojumu un aktivitāšu centrs, te mācās vai studē)[23] un darba vieta (29,0%). Tai pat laikā visu attīstības centru kontekstā Jēkabpilij ir viens no augstākajiem rādītājiem kā apģērbu un apavu iegādes vietai (61,2% no tiem, kuri apmeklē Jēkabpili, to dara šādu pirkumu veikšanas dēļ).

---

[22] *Šeit un turpmāk jāņem vērā ziņojumā jau iepriekš norādītais – Rīgas kā nodarbinātības centra loma ne vienmēr nozīmē iedzīvotāju ikdienas svārstmigrāciju uz/no galvaspilsētu, bet gan bieži liecina par iedzīvotāju faktiskās un deklarētās dzīvesvietas nesakritību. Īpaši attiecībā uz no Rīgas attālākām apdzīvotām vietām.*

[23] *Vērtējot attīstības centru ietekmi mācību un studiju funkcijas aspektā, jāņem vērā fakts, ka tās izteiktību determinē katras konkrētās teritorijas sociāli demogrāfiskie rādītāji, proti, skolas un studiju vecuma bērnu un jauniešu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā. Tai pat laikā nevar apgalvot, ka mācību un izglītības iespējas un nepieciešamība attiecas tikai uz minētajām iedzīvotāju vecuma grupām. Kā norādīts Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam, „izglītības kvalitāte, pieejamība un saturs visos izglītības līmeņos un vecuma grupās – no pirmsskolas līdz pieaugušo izglītībai – ir Latvijas attīstības iespēja un cilvēkkapitāla vērtības palielināšanās priekšnosacījums", sekojoši attīstības centru kā izglītības un mācību funkciju nodrošinātāju loma jāvērtē visu iedzīvotāju sociālo un vecuma grupu kontekstā.*

Jelgava un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	42 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	42 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	29 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Rīga
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Dobele, Bauska
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Jelgavas, Ozolnieku, kā arī Jaunbērzes pagasts Dobeles novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	63 046
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	101 105
Attīstības centra platība	60 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1774 km^2

Jelgavas kā attīstības centra ietekmes areāls iekļauj Jelgavas un Ozolnieku novadus, kā arī Jaunbērzes pagastu Dobeles novadā. Jelgavas ietekmes areālā neatrodas neviena pilsēta. Jelgavas attīstības centra ietekmes areālam raksturīgs izvietojums Jūrmalas-Elejas virzienos aptuveni 50 km attālumā no centra, kamēr Dobeles-Baldones virzienos ietekmes areāls iekļauj teritorijas ne vairāk kā 20-30 km attālumā no centra. Kā minēts, ietekmes areāls iekļaujas divu novadu teritoriju robežās, bet iekļaujot arī vienu pagastu Dobeles novadā.

Jelgava atrodas Rīgas un Jūrmalas tiešās sasniedzamības zonā, kā arī tās ietekmes areāls pārklājas ar Dobeles, Bauskas, Tukuma un nedaudz Ogres tiešās sasniedzamības zonām. Šāds novietojums visdrīzāk izskaidro, kādēļ Jelgavas ietekmes areāls ir izteiktās Latvijas-Lietuvas robežas virzienā, nevis izteikti ap centru.

Kopējā Jelgavas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1774 km^2, tai skaitā Jelgavas pilsētas platība 60 km^2. Jelgavas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums (izņemot Valgundes pagastu, kur blīvums ir zems).

Iedzīvotāju aptaujā 29,3% Jelgavas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir salīdzinoši zems rādītājs pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (6,8%).

26,6% iedzīvotāju, kuriem Jelgava ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Jelgavā pieejami 12 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem[24], sekojoši tāpat kā pārējie nacionālās nozīmes attīstības centri tā ir būtisks pakalpojumu centrs. Jelgavas ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir zema - lielākajā daļā apdzīvoto

[24] *Nav slimnīcas, kas sniedz ambulatoro veselības aprūpi, un Uzņēmumu reģistra nodaļas.*

vietu pieejami ne vairāk kā 2 no 14 apskatītajiem pakalpojumiem, bet atsevišķos pagastos nav pieejams neviens (Platones, Lielplatones). To gan nevar identificēt kā problēmu, jo šīs teritorijas atrodas Jelgavas tiešās sasniedzamības zonā.

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Jelgavas kā nodarbinātības centra loma ir izteikta teritorijā starp Jelgavas pilsētu un pierobežu, kamēr Rīgas un Jūrmalas virzienā lielāka nodarbinātības loma ir Rīgai.

Jelgavas pilsētas kā attīstības centra ietekmes areāls ir plašāks, ja vērtē sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanu. Jelgava ir būtiskākais sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātājs ne tikai iepriekš norādītajā ietekmes areālā, bet arī Iecavas un Tērvetes novados.

Pašvaldību sadarbības aspektā nav novērojama izteikta Jelgavas pilsētas loma. Tai ir sadarbība ar Ozolnieku novadu - kopīgi izveidots Zemgales veselības centrs, kā arī noslēgti sadarbības līgumi izglītības, kultūras un sporta jomā, un tūrisma attīstībā un veicināšanā.

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams, ka pašai Jelgavas pilsētai būtisks pakalpojumu nodrošinātājs ir arī Rīgas pilsēta. Savukārt ietekmes areālā ietilpstošajām pašvaldībām Jelgavas ietekme tikai retos gadījumos pārklājas ar kāda cita attīstības centra ietekmi, piemēram, Ozolnieku novadam būtisks nodarbinātības centrs ir Rīga, bet Jelgavas novadam Rīga ir sadarbības partneris (sadarbības līgums par savstarpēju bezmaksas informācijas apmaiņu tiešsaistes režīmā).

Jelgavas iedzīvotāju vidū ir starp nacionālās nozīmes attīstības centriem viens no augstākajiem rādītājiem (augstāks tas ir tikai Jūrmalai) to iedzīvotāju īpatsvaram, kuri pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus Jelgavas pilsētas) – šādu iedzīvotāju ir 76,1%. Izteikti augsta ir arī ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācija – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), pie tam vidēji 5 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas.

Jelgavas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu nodrošināšanas un ikdienas pārtikas iegādes aspektā (attiecīgi – 49,3% un 58,3% no tiem, kam Jelgava vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē ārstu-speciālistu vai pārtikas iepirkumu vajadzībām), bet mazāk izteikti – kā darba vieta (27,3% no tiem, kam Jelgava ir pakalpojumu un aktivitāšu centrs, te strādā) un kultūras aktivitāšu vieta (36,9%). Tai pat laikā visu attīstības centru kontekstā Jelgavai ir visaugstākais rādītājs kā mācību un studiju vietai (40,1% no tiem, kuri apmeklē Jelgavu, šeit mācās vai studē).

Jūrmala un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	22 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	22 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	41 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Rīga
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Tukums
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Jūrmala un Lapmežciema pagasts Engures novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	57 479
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	59 918
Attīstības centra platība	100 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	149 km^2

Jūrmalas kā attīstības centra ietekmes areāls iekļauj tikai Jūrmalas pilsētu un Lapmežciema pagastu Engures novadā, sekojoši tas ir mazākais ietekmes areāls ne tikai starp nacionālās nozīmes, bet arī reģionālās nozīmes attīstības centriem. Jūrmala atrodas Rīgas tiešās sasniedzamības zonā un pilnībā arī iekļaujas Rīgas ietekmes areālā.

Kopējā Jūrmalas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir tikai 149 km^2, tai skaitā Jūrmalas pilsētas platība 100 km^2. Jūrmalas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums visā tās teritorijā.

Iedzīvotāju aptaujā 25,5% Jūrmalas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir izteikti zems rādītājs pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (6,8%).

Tikai 16,3% iedzīvotāju, kuriem Jūrmala ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem (zemāks rādītājs ir tikai Krāslavai).

Jūrmalā pieejami 13 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem[25], sekojoši pakalpojumu nodrošinājuma aspektā to var uzskatīt par būtisku centru.

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Jūrmala pilnībā iekļaujas Rīgas ietekmes areālā. Pie tam – arī analīzē iekļaujot reģionālo attīstības centru novadus, Rīgas loma Jūrmalas nodarbinātībai nemazinās.

Jūrmalas pilsētas kā attīstības centra loma ir identificējama sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanas aspektā – šādā kontekstā Jūrmala ir būtisks centrs Engures novadam.

[25] *Nav Uzņēmumu reģistra nodaļas.*

Savukārt pašvaldību sadarbības aspektā Jūrmalas ietekmes novērojama arī Kandavas, Jaunpils, Rojas un Dundagas novados. Ar minētajām pašvaldībām Jūrmala ir partneris atkritumu apsaimniekošanā.

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams – lai gan Jūrmalas pilsēta ir būtisks tās iedzīvotāju pakalpojumu centrs, Rīgas loma ir izteikta sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanā, kā arī nodarbinātībā.

Jūrmalas iedzīvotāju vidū ir starp nacionālās nozīmes attīstības centriem augstākais rādītājs to iedzīvotāju īpatsvaram, kuri pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus Jūrmalas pilsētas) – šādu iedzīvotāju ir 90,5%. Tai pat laikā – nav izteikti augsts pakalpojumu vidējais rādītājs, kurus Jūrmalas iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas (tie ir vidēji tikai 2,9 pakalpojumi no 7 pētījumā iekļautajiem).

Jūrmalas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ģimenes ārsta pakalpojumu nodrošināšanas un ikdienas pārtikas iegādes aspektā (attiecīgi – 58,5% un 54,1% no tiem, kam Jūrmala vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē ģimenes ārsta vai pārtikas iepirkumu vajadzībām), bet mazāk izteikti – kā apģērba un apavu iegādes (10,5% no tiem, kam Jūrmala ir pakalpojumu un aktivitāšu centrs, te veic šādus pirkumus) un kultūras aktivitāšu vieta (18,5%). Pie tam – abos šajos aspektos Jūrmalai ir arī vieni no zemākajiem rādītājiem visu attīstības centru kontekstā.

Liepāja un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	217 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	119 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	91 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Ventspils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Kuldīga, Saldus
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi[26]	Pāvilostas, Aizputes, Durbes, Priekules, Vaiņodes, Grobiņas, Nīcas, Rucavas
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	81 454
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	122 740
Attīstības centra platība	60 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	3651 km^2

Liepājas kā attīstības centra ietekmes areāls iekļaujas bijušā Liepājas rajona teritorijā un tajā ietilpst Liepājas pilsēta un Pāvilostas, Aizputes, Durbes, Priekules, Vaiņodes, Grobiņas, Nīcas un Rucavas novadi. Liepājas ietekmes areālā atrodas sešas pilsētas - Grobiņa, Pāvilosta, Aizpute, Priekule, Durbe un Liepāja. Ietekmes areāls iekļauj teritorijas aptuveni 50 km sasniedzamībā no

[26] *Šeit un turpmāk ietekmes areāli tiek raksturoti pēc darba un pakalpojumu svārstmigrācijas analīzes datiem (skatīt 11.attēlu 45.lpp.). Gadījumos, kur pastāv būtiskas atšķirības no citiem pētījumā izmantotajiem ietekmes areālu noteikšanas veidiem, tas norādīts raksturojuma tekstā.*

Liepājas pilsētas un tikai Vaiņodes novada virzienā to pārsniedzot 60-70 km attālumā. Ietekmes areāla robežas pilnībā sakrīt ar norādīto novadu robežām, nevienā gadījumā neiezīmējoties atsevišķu pagastu līmeņa nodalījumos.

Liepājas ietekmes areālā neietilpst citi nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri, kā arī Liepājas tiešās sasniedzamības zona nepārklājas ne ar viena cita attīstības centra tiešās sasniedzamības zonu, lai gan nelielā teritorijā robežojas ar Kuldīgas tiešās sasniedzamības 50 km zonu.

Kopējā Liepājas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 3651 km^2, tai skaitā Liepājas pilsētas platība 60 km^2. Liepājas ietekmes areālu raksturo liels iedzīvotāju blīvums attīstības centrā (1279 iedz./km^2), vidējs - atsevišķās teritorijās ap centru, bet mazs - teritorijās aptuveni 50 km sasniedzamībā no Liepājas (ar izņēmumiem daļā Aizputes un Vaiņodes novada pagastu).

Iedzīvotāju aptaujā tikai 26,1% Liepājas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (4,9%).

19,9% iedzīvotāju, kuriem Liepāja ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Liepājā pieejami 13 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem[27], sekojoši tāpat kā pārējie nacionālās nozīmes attīstības centri tā ir būtisks pakalpojumu centrs. Liepājas ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir ļoti atšķirīga dažādās apdzīvotajās vietās - atsevišķos pagastos (Cīravas, Vērgales, Medzes, Nīcas, Rucavas, Vaiņodes, Aizputes) ir pieejami vairāki no pakalpojumiem, kamēr citos - neviens (Sakas, Tadaiķu, Durbes, Priekules, Embūtes, Vecpils). To gan nevar uzskatīt par problemātisku rādītāju, jo visas šīs apdzīvotās vietas atrodas Liepājas tiešās sasniedzamības zonā, kur šie pakalpojumi ir pieejami.

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Liepāja no attīstības centriem ir būtiskākais darba devējs tiešās sasniedzamības zonā ap attīstības centru, kamēr Vaiņodes novada teritorijā būtiskāks darba devējs ir Rīga, bet A9 autoceļam (Rīga-Liepāja) pieguļošajā Aizputes novada teritorijā Rīga un Liepāja ir vienlīdz būtiski darba devēji.

Liepājas pilsētas kā attīstības centra ietekmes areāls ir plašāks, ja vērtē sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanu. Liepāja ir būtiskākais sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātājs ne tikai iepriekš norādītajā ietekmes areālā, bet arī visā Saldus novada teritorijā. Tajā pašā laikā

[27] *Nav slimnīcas, kas sniedz ambulatoro veselības aprūpi.*

Liepājas ietekmes areālā ietilpstošajam Nīcas novadam neviens no nacionālās nozīmes attīstības centriem pašvaldību savstarpējos pārskaitījumos neiezīmējas kā būtisks.

Bez tam Liepāja apkārtējām pašvaldībām ir arī būtisks sadarbības partneris (kopīgas iestādes vai kapitālsabiedrības, funkciju deleģēšana u.tml.) - Liepājai ir sadarbība ar visām tās ietekmes areālā ietilpstošajām pašvaldībām, izņemot Priekules un Rucavas novadu. Pie tam - visos gadījumos, izņemot Aizputes novadu, Liepāja ir būtiskākais sadarbības partneris šīm pašvaldībām (Aizputes novadam vienlīdz būtiska ir sadarbība ar Rīgas pašvaldību). Atkritumu apsaimniekošanai Liepājas pilsētas dome kopā ar Grobiņas novada domi izveidojušas SIA "Liepājas RAS", savukārt ar vairākām ietekmes areālā ietilpstošām pašvaldībām - SIA "Liepājas reģiona tūrisma informācijas birojs" tūrisma attīstībai. Salīdzinot ar citiem nacionālas nozīmes attīstības centriem, Liepāja dažāda veida sadarbības gan dibinājusi retāk kā citas pilsētas.

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams, ka pašas Liepājas pilsētai būtisks pakalpojumu nodrošinātājs ir arī Ventspils pilsēta. Savukārt ietekmes areālā ietilpstošajām pašvaldībām Liepājas ietekme tikai retos gadījumos pārklājas ar kāda cita attīstības centra ietekmi, piemēram, Saldus novada gadījumā Liepāja ir būtiskākais pakalpojumu nodrošinātājs, savukārt Rīga ir būtisks svārstmigrācijas centrs.

Liepājas iedzīvotāju vidū ir viens no starp attīstības centriem zemākajiem rādītājiem to iedzīvotāju īpatsvaram, kuri pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus Liepājas pilsētas) – šādu iedzīvotāju ir tikai 43,9% (vēl mazāk novērojams tikai Rīgā – 37,4%). Tai pat laikā Liepājas pilsētas areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – visos no ietekmes areālā ietilpstošajiem novadiem absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), pie tam vidēji 3-4 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas.

Liepājas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu nodrošināšanas un apģērbu un apavu iegādes aspektā (attiecīgi – 64,8% un 62,0% no tiem, kam Liepāja vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē ārstu-speciālistu vai iepirkumu vajadzībām), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (38,0% no tiem, kam Liepāja ir pakalpojumu un aktivitāšu centrs, Liepājā studē vai mācās).

Ja vērtē visu attīstības centru kontekstā Liepāja ir viens no tiem centriem, kuru loma dažādajos pētījumā analizētajos aspektos ir izteiktāka kā lielai daļai citu attīstības centru - Liepājas svarīgi pievilkšanas faktori ir gan nodarbinātība, gan izglītība, gan iepirkumi, gan kultūras un veselības pakalpojumi -, kamēr lielākai daļai citu attīstības centru loma ir izteikta tikai kādos dažos no visiem aspektiem.

Liepājas pilsētas uzņēmumiem būtiskākie preču un pakalpojumu piegādātāji atrodas pašā Liepājā (49,7%) un Rīgā (47,8%). Citās apdzīvotās vietās strādājošo uzņēmumu nozīme Liepājas uzņēmējiem ir nebūtiska - piemēram, tikai 2,5% Liepājas uzņēmumu norāda, ka būtiski preču un pakalpojumu piegādātāji viņiem ir Ventspilī. Nedaudz atšķirīga ir situācija, ja vērtē klientu atrašanās vietas - absolūtajam vairākumam Liepājas uzņēmumu būtiskākie klienti ir Liepājas pilsētā dzīvojošie un strādājošie (67,5%), ievērojami atpaliekot Rīgas kā klientu vietas nozīmei (22,3%). Tai pat laikā kā nedaudz būtiskāka iezīmējas Ventspils loma - 9,6% Liepājas uzņēmumu norāda, ka tiem ir būtiski klienti šai pilsētā. Dažādās citās apdzīvotās vietās atrodas ne vairāk kā 3,0% Liepājas uzņēmumiem būtiskas klientu grupas. Būtiski, ka nedz preču un pakalpojumu piegādātāju, nedz klientu grupu aspektā Liepājas uzņēmēji kā būtiskas neuzrāda apdzīvotās vietas Liepājas ietekmes areālā.

Rēzekne un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	242 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	91 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	26 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Daugavpils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Ludza
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Rēzeknes, Viļānu, Kārsavas (izņemot Mērdzenes pagastu), Zilupes, kā arī Andrupenes, Andzeļu, Ezernieku, Šķaunes pagasti Dagdas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	33 438
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	83 983
Attīstības centra platība	18 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	4162 km^2

Rēzeknes attīstības centra ietekmes areāls iekļauj Rēzeknes, Viļānu, Kārsavas (izņemot Mērdzenes pagastu), Zilupes novadus, kā arī Andrupenes, Andzeļu, Ezernieku, Šķaunes pagastus Dagdas novadā. Sekojoši Rēzeknes ietekmes areāls ir viens no tiem, kuru teritorijas robežas tikai daļēji sakrīt ar novadu robežām.

Rēzeknes tiešās sasniedzamības zonā iekļaujas Ludza, kā arī Rēzeknes ietekmes areāls daļēji pārklājas ar Preiļu tiešās sasniedzamības zonu.

Kopējā Rēzeknes kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 4126 km^2, tai skaitā Rēzeknes pilsētas platība 18 km^2. Rēzeknes ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums teritorijās, kas tieši pieguļ Rēzeknes pilsētai, bet zemāks – pārējās ietekmes areāla apdzīvotajās vietās.

Iedzīvotāju aptaujā 28,4% Rēzeknes iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem rādītājs pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no

šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (6,4%).

29,5% iedzīvotāju, kuriem Rēzekne ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur un tas savukārt ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Rēzeknē pieejami 13 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem[28], sekojoši tāpat kā pārējie nacionālās nozīmes attīstības centri tā ir būtisks pakalpojumu centrs. Rēzeknes ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir zema - lielākajā daļā apdzīvoto vietu nav pieejami vairāk kā 2 no 14 pētījumā analizētajiem pakalpojumiem.

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Rēzeknes kā nodarbinātības centra loma ir izteikta tikai Rēzeknes novada teritorijā, kamēr pārējā ietekmes areālā būtiskāks nodarbinātības centrs ir Rīga. Analīzē iekļaujot reģionālās nozīmes attīstības centrus novadu griezumā, Rēzeknes kā nodarbinātības centra ietekmes areāls nemainās – to nevar identificēt kā būtisku nodarbinātības nodrošinātāju tālākās teritorijās no pilsētas.

Rēzeknes ietekmes areāls ir ievērojami plašāks, ja vērtē sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanu – Rēzekne ir no nacionālās nozīmes attīstības centriem būtiskākais šo pakalpojumu nodrošinātājs arī Ciblas un Ludzas novados. Arī pašvaldību sadarbības aspektā Rēzeknes ietekmes areāls ir tik pat plašs - iekļaujot arī Ciblas un Ludzas novadus.

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams, ka pašai Rēzeknes pilsētai būtisks sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātājs ir Rīgas pilsēta. Savukārt ietekmes areālā ietilpstošajām pašvaldībām Rēzeknes ietekme atsevišķos gadījumos pārklājas ar Rīgas ietekmi iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā un Zilupes gadījumā arī sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanā.

60,2% Rēzeknes iedzīvotāju pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus pilsētas). Augsta ir arī ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācija – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Atšķirīga gan ir situācija dažādās ietekmes areāla teritorijās - Rēzeknes novada iedzīvotāji vidēji 4-5 pakalpojumu dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas, kamēr Viļānu, Kārsavas un Zilupes novados tie ir 3-4 pakalpojumi.

Rēzeknes kā attīstības centra loma visizteiktākā ir apģērbu un apavu iegādes un ārstu-speciālistu apmeklēšanas aspektā (attiecīgi – 61,6% un 57,9% no tiem, kam Rēzekne ir aktivitāšu

[28] *Nav slimnīcas, kas sniedz ambulatoro veselības aprūpi.*

vai pakalpojumu centrs, to apmeklē šīm vajadzībām), bet mazāk izteikti – kā darba vieta (26,7% no tiem, kam Rēzekne ir pakalpojumu un aktivitāšu centrs, te strādā) un izglītības vieta (29,9%).

Rīga un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	---
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	28 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	37 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Jūrmala
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Ogre, Sigulda
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Mārupes, Babītes, Olaines, Ķekavas, Baldones, Iecavas, Mērsraga, Ikšķiles, Salaspils, Stopiņu, Garkalnes, Ādažu, Carnikavas, Saulkrastu, Sējas, Inčukalna, kā arī Ķeguma pilsēta, Stelpes un Vecumnieku pagasti Vecumnieku novadā, Skultes pagasts Limbažu novadā, Suntužu, Krapes, Meņģeles un Mazozolu pagasti Ogres novadā, Lielvārdes un Jumpravas pagasti Lielvārdes novadā, Džūkstes pagasts Tukuma novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	696 618
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	904 470
Attīstības centra platība	307 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	4518 km^2

Rīgas attīstības centra ietekmes areāls iekļauj Mārupes, Babītes, Olaines, Ķekavas, Baldones, Iecavas, Mērsraga, Ikšķiles, Salaspils, Stopiņu, Garkalnes, Ādažu, Carnikavas, Saulkrastu, Sējas, Inčukalna novadus, kā arī Ķeguma pilsēta un Stelpes un Vecumnieku pagastus Vecumnieku novadā, Skultes pagastu Limbažu novadā, Suntužu, Krapes, Meņģeles un Mazozolu pagastus Ogres novadā, Lielvārdes un Jumpravas pagastus Lielvārdes novadā, Džūkstes pagastu Tukuma novadā. Bez tam – tāpat kā Daugavpilij, Rīgai raksturīga ietekme uz teritorijām, kas tai tieši nepieguļ (pagasti Ogres, Tukuma u.c. novados). Rīgas ietekmes areālā atrodas deviņas pilsētas - Baloži, Baldone, Olaine, Salaspils, Ikšķile, Vangaži, Saulkrasti, Ķegums un Lielvārde.

Rīgas tiešās sasniedzamības zonā atrodas Ogre un Jūrmala, savukārt Jelgavas un Siguldas tiešās sasniedzamības zonas pārklājas ar Rīgas ietekmes areālu.

Kopējā Rīgas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 4518 km^2, tai skaitā Rīgas pilsētas platība 307 km^2. Rīgas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums visā ietekmes areāla teritorijā.

Iedzīvotāju aptaujā 29,2% Rīgas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu vietu, salīdzinoši biežāk nosaukuši ārvalstis (Vācija (1,0%), Lielbritānija (0,8%)).

33,1% iedzīvotāju, kuriem Rīga ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur un tas ir otrs augstākais deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājs starp visiem attīstības centriem (vēl augstāks tas ir tikai Daugavpilij).

Rīgā pieejami visi no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Lielākajā daļā Rīgas ietekmes areāla apdzīvoto vietu ir pieejami ne vairāk kā 2 no 14 pētījumā iekļautajiem publiskajiem pakalpojumiem. Izņēmums ir Ķekavas, Ādažu, Ikšķiles, Salaspils un Iecavas novadi, kur pieejami 3-5 pakalpojumi, kā arī Olaines pilsēta, kur pieejami vairāk nekā 5 pakalpojumi.

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Rīgas loma starp deviņiem nacionālās nozīmes attīstības centriem ir prevalējoša lielākajā daļā valsts teritorijas, ar izņēmumiem lielākās teritorijās ap Liepāju, Ventspili, Jēkabpili, Rēzekni un Daugavpili, un mazākās teritorijās ap Valmieru. Bez tam - Jūrmala pilnībā iekļaujas Rīgas ietekmes areālā šādā datu griezumā.

Arī sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanas aspektā Rīgas loma ir prevalējoša lielākajā daļā valsts teritorijas, šādā aspektā izteiktākai esot gan arī pārējo nacionālas nozīmes attīstības centru lomai (piemēram, Valmieras ietekmes areāls šādā griezumā ir daudz plašāks kā IIN aspektā). Tai pat laikā ir arī atsevišķas teritorijas, kur nedz Rīgas, nedz kāda cita nacionālas nozīmes attīstības centra ietekme nav izteikta vispār (Nīcas, Kandavas, Amatas, Alūksnes, Apes, Riebiņu, Preiļu, Salaspils, Stopiņu, Mārupes novadi). Savukārt pašvaldību sadarbības aspektā novērojams, ka Rīga nav izteikts sadarbības partneris citām Latvijas pašvaldībām. Atsevišķi sadarbības gadījumi ir novērojami, bet tie neveido noteiktu Rīgas ietekmes areālu šādā griezumā.

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams, ka lielākajā daļā ietekmes areāla apdzīvoto vietu Rīga ir prevalējošais attīstības centrs, ar tikai dažiem izņēmumiem - Iecavas novadam būtiskāks sociālo un izglītības pakalpojumu sniedzējs ir Jelgavas pilsēta, Saulkrastu novadam vairāk sadarbības veidu novērojams ar Valmieras pilsētu.

Tikai 37,4% Rīgas iedzīvotāju pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus pilsētas) un tas ir zemākais rādītājs starp visiem attīstības centriem un arī novadiem atsevišķi. Tai pat laikā izteikta ir Rīgas ietekmes areālā dzīvojošo iedzīvotāju svārstmigrācija - lielākajā daļā apdzīvoto vietu iedzīvotāju vairākums 4-5 pakalpojumus no 7 aptaujā iekļautajiem izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas. Izņēmums ir Iecavas novads, kur vidēji tikai 1,5-3 pakalpojumus iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas. To visdrīzāk iespējams skaidrot ar faktu, ka Rīga ir šo dažādo pakalpojumu nodrošinātājs, kamēr konkrētās apdzīvotās vietas ir bieži tikai dzīvesvietas un ikdienas iepirkumu veikšanas vietas, bet ne publisko pakalpojumu izmantošanas vietas.

Rīga kā attīstības centra loma visizteiktākā ir apģērbu un apavu iegādes un kultūras un izklaides aktivitāšu apmeklēšanas aspektā (attiecīgi – 77,7% un 63,8% no tiem, kam Rīga vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē šīm vajadzībām), kā arī ārstu-speciālistu apmeklēšanas aspektā (59,9). Bez tam nevar runāt par kādu no pakalpojumu aspektiem kā mazāk izteiktiem, jo visu aptaujā ietverto pakalpojumu gadījumos Rīga ir būtisks to nodrošinātājs ne mazāk kā 1/3 no tiem, kuriem Rīga vispār ir identificējama kā pakalpojumu un aktivitāšu centrs.

Visu nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā Rīgas loma kā būtiskāka iezīmējas nodarbinātības, apģērbu un apavu iegādes, kultūras un izklaides aktivitāšu, kā arī izglītības aktivitāšu aspektā.

Valmiera un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	107 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	107 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	32 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Rīga
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Cēsis, Smiltene, Limbaži
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Kocēnu, Beverīnas, Strenču, Rūjienas, Naukšēnu, Mazsalacas, kā arī Kārķu pagasts Valkas novadā un Braslavas un Alojas pagasti Alojas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	26 284
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	64 394
Attīstības centra platība	18 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	3262 km^2

Valmieras kā attīstības centra ietekmes areāls iekļauj Kocēnu, Beverīnas, Strenču, Rūjienas, Naukšēnu, Mazsalacas novadus, kā arī Kārķu pagastu Valkas novadā un Braslavas un Alojas pagastus Alojas novadā. Sekojoši Valmieras ietekmes areāls ir viens no tiem, kuru teritorijas robežas tikai daļēji sakrīt ar novadu robežām.

Valmieras tiešās sasniedzamības zonā atrodas visi apkārtējie reģionālās nozīmes attīstības centri - Valka, Smiltene, Cēsis un Limbaži.

Kopējā Valmieras kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 3262 km^2, tai skaitā Valmieras pilsētas platība 18 km^2. Valmieras ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums teritorijā starp Valmieru un Cēsīm, bet zems teritorijā starp Valmieru un pierobežu (izņemot Valmieras un Zilākalna pagastus, kur blīvums ir augstāks).

Iedzīvotāju aptaujā tikai 21,2% Valmieras iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir zemākais rādītājs pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (4,9%).

25,9% iedzīvotāju, kuriem Valmiera ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur un tas savukārt ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Valmierā pieejami 13 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem[29], sekojoši tāpat kā pārējie nacionālās nozīmes attīstības centri tā ir būtisks pakalpojumu centrs. Valmieras ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir izteikti zema - lielākajā daļā apdzīvoto vietu nav pieejams neviens no 14 pētījumā analizētajiem pakalpojumiem, bet daļā apdzīvoto vietu pieejami ne vairāk kā divi pakalpojumi.

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Valmieras kā nodarbinātības centra loma ir izteikta tikai nelielā teritorijā ap pilsētu - Kocēnu, Kauguru, Brenguļu, Valmieras, Rencēnu un Bērzaines pagastos -, kamēr pārējā ietekmes areālā būtiskāks nodarbinātības centrs ir Rīga. Analīzē iekļaujot reģionālās nozīmes attīstības centrus, Valmieras kā nodarbinātības centra ietekmes areāls nemainās – Valmieru nevar identificēt kā būtisku nodarbinātības nodrošinātāju tālākās teritorijās no pilsētas.

Tajā pašā laikā - Valmieras ietekmes areāls ir ievērojami plašāks, ja vērtē sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošināšanu. Šādā aspektā Valmieras ietekmes areālā pilnībā ietilpst arī Valkas un Smiltenes novadi, kā arī Alojas novads.

Arī pašvaldību sadarbības aspektā Valmieras ietekmes areāls ir izteikti plašs - iekļaujot gan Limbažu un Salacgrīvas novadu, gan Cēsu, Raunas un pat Balvu novadu. Ar šīm pašvaldībām izveidoti kopīgi uzņēmumi veselības aprūpes pieejamības nodrošināšanai, sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanai, komunālo pakalpojumu nodrošināšanai. Pašvaldību sadarbības aspektā Valmierai ir viens no plašākajiem ietekmes areāliem.

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams, ka pašai Valmieras pilsētai būtisks sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātājs ir Rīgas pilsēta. Savukārt ietekmes areālā ietilpstošajām pašvaldībām Valmieras ietekme pārklājas ar Rīgas ietekmi iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā.

Valmieras iedzīvotāju vidū ir starp nacionālās nozīmes attīstības centriem viens no zemākajiem rādītājiem to iedzīvotāju īpatsvaram, kuri pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus Valmieras pilsētas) – šādu iedzīvotāju ir 59,5%. Izteikti augsta ir arī ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācija – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla

[29] *Nav slimnīcas, kas sniedz ambulatoro veselības aprūpi.*

dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), pie tam vidēji 4-5 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas (Kocēnu novadā pat 5-6).

Valmieras kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu nodrošināšanas un apģērbu un apavu iegādes aspektā (attiecīgi – 60,2% un 60,0% no tiem, kam Valmiera vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē ārstu-speciālistu vai iepirkumu vajadzībām), bet mazāk izteikti – kā mācību un studiju vieta (18,8% no tiem, kam Valmiera ir pakalpojumu un aktivitāšu centrs, te mācās vai studē) un darba vieta (25,6%). Tai pat laikā visu attīstības centru kontekstā Valmierai ir viens no augstākajiem rādītājiem kā kultūras un izklaides aktivitāšu vietai (46,0% no tiem, kuri apmeklē Valmieru, to dara kultūras un izklaides aktivitāšu dēļ).

Ventspils un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	184 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	119 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	56 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Liepāja
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Kuldīga, Talsi
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Ventspils, izņemot Zlēku pagastu
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	41 431
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	54 058
Attīstības centra platība	55 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	2404 km^2

Ventspils kā attīstības centra ietekmes areāls iekļaujas bijušā Ventspils rajona teritorijā un tajā ietilpst Ventspils pilsēta un Ventspils novads. Ietekmes areāla teritorija gan neatbilst precīzi novada robežām, jo viens no novada pagastiem – Zlēku pagasts – iekļaujas Kuldīgas ietekmes areālā, ko var skaidrot ar šī pagasta atrašanos daudz tuvāk Kuldīgai (27 km) nekā Ventspilij (44 km). Ventspils ietekmes areālā atrodas viena pilsēta - Piltene. Ietekmes areāls iekļauj teritorijas aptuveni 55 km sasniedzamībā no Ventspils pilsētas, izņemot Kuldīgas virzienā, kur, kā minēts, Zlēku pagasts iekļaujas jau Kuldīgas kā attīstības centra ietekmes areālā.

Ventspils ietekmes areālā neietilpst citi nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri, bet Ventspils ietekmes areāls daļēji pārklājas ar Kuldīgas tiešās sasniedzamības zonu (iekļaujot Piltenes pilsētu, Piltenes pagastu, Ziru pagastu un daļu Ugāles pagasta), kā arī Talsu tiešās sasniedzamības zonu (iekļaujot Usmas pagastu un daļu Ugāles un Puzes pagasta). Tai pat laikā – tikai Zlēku pagasta gadījumā novērojama būtiskāka cita attīstības centra ietekme (Kuldīga), kamēr pārējā teritorijā, neskatoties uz pārklāšanos, Ventspils kā attīstības centra loma ir prevalējoša.

Kopējā Ventspils kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 2404 km^2, tai skaitā Ventspils pilsētas platība 55 km^2. Ventspils ietekmes areālu raksturo liels iedzīvotāju blīvums attīstības centrā

(753 iedz./km^2), vidējs – Piltenes pilsētā (72 iedz./km^2) un Vārves pagastā (15 iedz./km^2), bet mazs – pārējā ietekmes areāla teritorijā (mazāks nekā 10 iedz./km^2), ko iespējams saistīt ar faktu, ka Ventspils ir viens no mežiem bagātākajiem Latvijas novadiem.

Iedzīvotāju aptaujā tikai 22,5% Ventspils iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā (vēl zemāks tas ir tikai Valmieras gadījumā – 21,2%). Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (5,8%).

21,9% iedzīvotāju, kuriem Ventspils ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Ventspilī pieejami 13 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem[30], sekojoši tāpat kā pārējie nacionālās nozīmes attīstības centri tā ir būtisks pakalpojumu centrs. Ventspils ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir atšķirīga dažādās apdzīvotajās vietās – Piltenes, Ziru un Usmas pagastā nav pieejams neviens no aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem, kamēr pārējos pagastos un Piltenes pilsētā ir pieejami 1 vai 2 no 14 pakalpojumiem. To gan nevar uzskatīt par problemātisku rādītāju, jo visas šīs apdzīvotās vietas atrodas Ventspils (un arī Talsu) tiešās sasniedzamības zonā, kur šie pakalpojumi ir pieejami.

Vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļu pārskaitījumiem, Ventspils no attīstības centriem ir būtiskākais darba devējs visā tiešās sasniedzamības zonā ap attīstības centru, tai skaitā arī Zlēku pagastā.

Tāda pati situācija novērojama sociālo un izglītības pakalpojumu aspektā - Ventspils ir būtiskākais šo pakalpojumu nodrošinātājs tikai tiešās sasniedzamības zonā, kas sakrīt ar Ventspils novada robežām.

Pašvaldību sadarbības aspektā kā tās ietekmes areāls iezīmējas nedaudz plašāks - Ventspilij ir sadarbība ar Alsungas novadu sadzīves atkritumu apsaimniekošanā un kanalizācijas un ūdensvada (daļēji) pakalpojumu nodrošināšanā (pašvaldības SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts" un SIA "Alsunga"), kā arī sadarbības līgums ar Aizputes novadu par krīzes centra pakalpojumu izmantošanu un sadarbība ar Dundagas novadu medicīnas pakalpojumu nodrošināšanā (SIA "Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca").

[30] *Nav slimnīcas, kas sniedz ambulatoro veselības aprūpi.*

Vērtējot attīstības centru ietekmes pārklāšanos, novērojams, ka pašas Ventspils pilsētai būtisks pakalpojumu nodrošinātājs ir arī Rīgas pilsēta. Savukārt ietekmes areālā Ventspils ietekme ir prevalējoša visos pētījumā analizētajos aspektos.

Ventspils iedzīvotāju vidū, vērtējot nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, ir viduvējs rādītājs to iedzīvotāju īpatsvaram, kuri pakalpojumu un nodarbinātības vajadzībām dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (ārpus Ventspils pilsētas) – šādu iedzīvotāju ir 62,0%. Tai pat laikā ietekmes areālā ietilpstošā novada iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), pie tam vidēji ne mazāk kā 4 no 7 pētījumā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas.

Ventspils kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu nodrošināšanas un kultūras, izklaides un sporta aktivitāšu nodrošinājuma aspektā (attiecīgi – 63,3% un 63,4% no tiem, kam Ventspils vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē ārstu-speciālistu vai kultūras aktivitāšu mērķim), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (25,4% no tiem, kam Ventspils ir pakalpojumu un aktivitāšu centrs, šeit studē vai mācās).

Ja vērtē visu attīstības centru kontekstā Ventspils ir viens no tiem centriem, kura loma, salīdzinot ar citiem attīstības centriem, ir izteiktāka tikai kultūras, izklaides un sporta aktivitāšu, kā arī nodarbinātības aspektā.

Ventspils pilsētas uzņēmumiem būtiskākie preču un pakalpojumu piegādātāji atrodas pašā Ventspilī (51,6%) un tik pat bieži arī Rīgā (51,6%). Citās apdzīvotās vietās strādājošo uzņēmumu nozīme Ventspils uzņēmējiem ir mazāk būtiska - piemēram, tikai 6,5% Ventspils uzņēmumu norāda, ka būtiski preču un pakalpojumu piegādātāji viņiem ir Liepājā vai Kuldīgā. Atšķirīga ir situācija, ja vērtē klientu atrašanās vietas - absolūtajam vairākumam Ventspils uzņēmumu būtiskākie klienti ir Ventspils pilsētā dzīvojošie un strādājošie (72,6%), ievērojami atpaliekot Rīgas kā klientu vietas nozīmei (21,0%). Tai pat laikā kā nedaudz būtiskāka iezīmējas abu tuvāko attīstības centru loma – 8,1% Ventspils uzņēmumu norāda, ka tiem ir būtiski klienti Kuldīgā un Liepājā. Tāpat 4,8% norāda, ka būtiskas klientu grupas atrodas arī Jelgavā. Būtiski, ka nedz preču un pakalpojumu piegādātāju, nedz klientu grupu aspektā Ventspils uzņēmēji kā būtiskas neuzrāda apdzīvotās vietas pilsētas ietekmes areālā.

2.5. REĢIONĀLĀS NOZĪMES ATTĪSTĪBAS CENTRU IETEKMES AREĀLU RAKSTUROJUMS

Aizkraukle un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	90 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	50 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	56 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Jēkabpils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Ogre
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Kokneses, Aizkraukles, Skrīveru, Jaunjelgavas (izņemot Staburaga un Sunākstes pagastus), Neretas (izņemot Neretas pagastu) un Kurmenes pagasts Vecumnieku novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	8 227
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	28 711
Attīstības centra platība	12 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1810 km^2

Aizkraukles kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Kokneses, Aizkraukles, Skrīveru, Jaunjelgavas (izņemot Staburaga un Sunākstes pagastus), Neretas (izņemot Neretas pagastu) novadi un Kurmenes pagasts Vecumnieku novadā. Aizkraukles ietekmes areāls sekojoši ir viens no tiem, kuru teritorijas neiekļaujas esošo novadu robežās, bet atsevišķos gadījumos nodalās pagastu līmenī. Ietekmes areālā atrodas viena pilsēta – Jaunjelgava.

Aizkraukle atrodas ļoti tuvu Jēkabpils tiešās sasniedzamības zonai, bet neiekļaujas tajā. Tai pat laikā Aizkraukles ietekmes areāls pārklājas ar Ogres tiešās sasniedzamības zonu, kā arī daļēji Jēkabpils tiešās sasniedzamības zonu.

Kopējā Aizkraukles kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1810 km^2, tai skaitā Aizkraukles pilsētas platība 12 km^2. Aizkraukles ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Aizkraukles un Jaunjelgavas pilsētās, kā arī Skrīveru un Kokneses novados, bet zemu - pārējā areāla teritorijā.

Aptaujā 40,3% Aizkraukles iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no augstākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā (vēl augstāks šis rādītājs ir tikai Daugavpils gadījumā). Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (9,5% (un arī tas ir viens no augstākajiem Rīgas kā vēlamās dzīvesvietas rādītājam starp attīstības centru iedzīvotājiem)).

Tikai 17,1% iedzīvotāju, kuriem Aizkraukle ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur – un tas savukārt ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās

dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem (vēl zemāks šis rādītājs ir tikai Jūrmalā un Krāslavā).

Aizkrauklē pieejami 10 no pētījumā iekļautajiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un reģionālo attīstības centru kontekstā tas ir viens no augstākajiem pakalpojumu pieejamības rādītājiem. Tai pat laikā Aizkraukles ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir neliela – lielākajā daļā pagastu ir pieejami ne vairāk kā 2 no 14 vērtētajiem pakalpojumiem, bet daļā nav pieejams neviens (Sērenes, Staburaga, Klintaines, Kurmenes un Pilskalnes pagastos).

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Aizkraukles ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Aizkraukles novada kā būtiskākā darba devēja loma identificējama tikai pašā Aizkraukles novada teritorijā, kamēr pārējās ietekmes areāla teritorijās Rīga saglabā prevalējošu lomu.

Aizkraukles ietekmes areāla iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Pie tam – lielākajā daļā Aizkraukles ietekmes areāla apdzīvo vietu iedzīvotāji ārpus savas faktiskās dzīves vietas izmanto ne mazāk kā 3-4 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem (Jaunjelgavas novadā tie ir pat 4-5 pakalpojumi). Izņēmums ir Aizkraukles pilsēta un novads, kur iedzīvotāji ārpus savas dzīvesvietas izmanto ne vairāk kā vidēji 3 no 7 pakalpojumiem.

Aizkraukles kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ārstu-speciālistu apmeklēšanas un ikdienas pārtikas iepirkumu aspektā (attiecīgi – 66,3% un 47,4% no tiem, kam Aizkraukle vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši šādu mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (10,7%) un darba vieta (20,2%). Attīstības centru kontekstā Aizkrauklei vieni no zemākajiem rādītājiem kā darba vietas un kultūras un izklaides aktivitāšu centram, bet viens no augstākajiem – kā ārstu-speciālistu apmeklēšanas vietai.

Alūksne un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	200 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	115 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	47 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Valmiera
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Balvi, Gulbene
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Alūksnes, kā arī Apes pagasts un Apes pilsēta Apes novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	8 500
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	20 087
Attīstības centra platība	14 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1826 km^2

Alūksnes kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst tikai Alūksnes novads, kā arī Apes pagasts un Apes pilsēta Apes novadā. Tā ietekmes areāls daļēji pārklājas ar Balvu un Gulbenes tiešās sasniedzamības zonām.

Kopējā Alūksnes kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1826 km^2, tai skaitā Alūksnes pilsētas platība 18 km^2. Alūksnes ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Alūksnes pilsētā, bet zems - pārējā ietekmes areālā.

Iedzīvotāju aptaujā 33,9% Alūksnes iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un pārējo attīstības centru kontekstā tas ir viduvējs rādītājs. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (3,9% (attīstības centru iedzīvotāju vidū tas ir zemākais Rīgas kā dzīvesvietas pievilcības rādītājs)) un Valmieru (2,2%).

Tikai 19,1% iedzīvotāju, kuriem Alūksne ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Alūksnē pieejami 10 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Alūksnes ietekmes areāla apdzīvotajās vietās pakalpojumu pieejamība gan ir zema - lielākajā daļa pagastu pieejams tikai 1 no 14 vērtētajiem pakalpojumiem, dažos nav pieejams neviens (Veclaicene, Ape, Zeltiņu, Kalncempju un Annas), bet Alūksnes novadā pieejami 3-5

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Alūksnes ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Alūksnes novads ir būtiskākais darba devējs tikai paša Alūksnes novada ietvaros.

Alūksnes ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tai pat laikā jāuzsver - salīdzinot ar apkārtējiem novadiem, šī novada iedzīvotāji vidēji tikai 1,5-3 pakalpojumus no aptaujā iekļautajiem 7 izmanto ārpus savas dzīvesvietas (izņēmums ir Apes novads, kur iedzīvotāji vidēji 3-4 pakalpojumus izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas).

Alūksnes kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ģimenes ārsta apmeklēšanas un ikdienas pārtikas iepirkšanas aspektā (attiecīgi – 64,0% un 58,0% no tiem, kam Alūksne vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (16,4%). Visu attīstības centru kontekstā Līvāni ir pilsēta, kurā novērojams viens no

augstākajiem ģimenes ārsta apmeklēšanas faktora rādītājiem, proti, Alūksne salīdzinoši biežāk kā vairākums citu attīstības centru iedzīvotājiem ir būtiski kā ģimenes ārsta apmeklēšanas centrs.

Balvi un to ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	220 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	80 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	34 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Rēzekne
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Gulbene, Alūksne
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Rugāju, Balvu, Viļakas, Baltinavas
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	7 588
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	24 898
Attīstības centra platība	5 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	2383 km^2

Balvu kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Rugāju, Balvu, Viļakas, Baltinavas novadi. Ietekmes areālā atrodas viena pilsēta – Viļaka. Balvu ietekmes areāls iekļaujas minēto novadu robežās, nevienā gadījumā neveidojot nodalījumus pagastu līmenī. Balvu ietekmes areāls pārklājas ar Gulbenes un Alūksnes tiešās sasniedzamības zonu, kā arī robežojas ar Rēzeknes tiešās sasniedzamības zonu.

Kopējā Balvu kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 2383 km^2, tai skaitā Balvu pilsētas platība 5 km^2. Balvu ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Balvu un Viļakas pilsētās, bet neliels – visā pārējā ietekmes areālā.

Iedzīvotāju aptaujā 37,0% Balvu iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no augstākajiem rādītājiem attīstības centru vidū. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (10,6% (un arī tas ir viens no augstākajiem rādītājiem galvaspilsētas kā vēlamās dzīvesvietas identificēšanai attīstības centru iedzīvotāju vidū)).

19,8% iedzīvotāju, kuriem Balvi ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas savukārt ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Balvos pieejami 9 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Balvu ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir zema - neskaitot Viļakas pilsētu, pārējās apdzīvotajās vietās pieejami ne vairāk kā 2 no 14 pētījumā iekļautajiem pakalpojumiem, bet vairākos pagastos nav pieejams neviens (Vīksnas, Balvu, Lazdulejas, Vectilžas, Vecumnieku, Krišjāņu).

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Balvu ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Balvu novads ir būtiskākais darba devējs Balvu novada ietvaros, bet Rīgas loma nemainās pārējos novados Balvu ietekmes areālā.

Balvu ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Atšķirīga gan ir situācija dažādās ietekmes areāla teritorijās – Balvu un Baltinavas novadu iedzīvotāji vidēji tikai 1,5-3 no 7 aptaujā ieļautajiem pakalpojumiem izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas, kamēr Viļakas un Rugāju novados šis rādītājs ir augstāks – vidēji 3-4 pakalpojumus iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas.

Balvu kā attīstības centra loma visizteiktākā ir apģērbu un apavu iegādes un veselības pakalpojumu aspektā (attiecīgi – 61,1% un 51,6% no tiem, kam Balvi vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (10,4%), darba vieta (22,5%) vai kultūras aktivitāšu vieta (33,3%). Pie tam – Balvi ir attīstības centrs, kuram ir viens no zemākajiem rādītājiem attīstības centra kā darba vietas piesaistes aspektā.

Bauska un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	67 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	55 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	74 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Jelgava
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Dobele
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Bauskas, Rundāles, kā arī Bārbeles, Skaistkalnes un Valles pagasti Vecumnieku novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	9 660
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	34 181
Attīstības centra platība	6 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1400 km^2

Bauskas kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Bauskas, Rundāles novadi, kā arī Bārbeles, Skaistkalnes un Valles pagasti Vecumnieku novadā, sekojoši Bauska ir vēl viens no attīstības centriem, kuru ietekmes areāla robežas nesakrīt ar novadu robežām.

Kopējā Bauskas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1400 km^2, tai skaitā Bauskas pilsētas platība 6 km^2. Bauskas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums attīstības centrā, kā arī, salīdzinot ar citiem attīstības centru ietekmes areāliem, augsts arī areāla teritorijas apdzīvotajās vietās.

Iedzīvotāju aptaujā 33,9% Bauskas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (8,7%), bet neliela daļa – 2,0% - arī Jelgavu.

Kopumā 26,4% iedzīvotāju, kuriem Bauska ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - un tas ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Bauskā pieejami 10 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Bauskas ietekmes areālā pakalpojumu pieejamība ir neliela - lielākajā daļā apdzīvoto vietu pieejams tikai viens no 14 analizētajiem pakalpojumiem, vairākos pagastos (Viesturu, Svitenes, Dāviņu, Kurmenes un Bārbeles) nav pieejams neviens, bet Rundāles pagastā pieejami 3-5.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Bauskas ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram (Jelgava). Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Bauskas novads ir būtiskākais darba devējs tikai pašā Bauskas novadā, kamēr pārējās ietekmes areāla teritorijās prevalējoša ir Rīgas loma.

Bauskas ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Atšķirīga ir situācija dažādās ietekmes areāla teritorijās - Bauskas novada iedzīvotāji tikai vidēji pēc 1,5-3 pakalpojumiem dodas ārpus savas tiešās dzīvesvietas, kamēr Rundāles novadā ārpus dzīvesvietas tiek izmantoti 4-5 pakalpojumi, bet Vecumnieku novadā - 3-4.

Bauskas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ārsta-speciālista apmeklēšanas un ikdienas pārtikas iepirkšanas aspektā (attiecīgi – 57,6% un 64,9% no tiem, kam šī pilsēta ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (13,9%) un darba vieta (25,0%). Visu attīstības centru kontekstā Bauskai ir viens no augstākajiem rādītājiem kā ikdienas pārtikas iepirkšanas vietai, proti – salīdzinot ar citiem attīstības centriem, Bauskas loma iedzīvotājiem ir izteiktāka pārtikas iepirkumu aspektā.

Cēsis un to ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	87 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	33 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	36 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Valmiera
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Sigulda, Limbaži, Smiltene
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Amatas, Pārgaujas, Priekuļu, Raunas, Cēsu, Vecpiebalgas, Jaunpiebalgas
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	17 542
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	49 738
Attīstības centra platība	19 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	2804 km^2

Cēsu ietekmes areālā ietilpst Amatas, Pārgaujas, Priekuļu, Raunas, Cēsu, Vecpiebalgas, Jaunpiebalgas novadi un tā teritorija iekļaujas novadu robežās, nevienā gadījumā nenodaloties pagastu līmenī. Cēsu ietekmes areāls iekļaujas Valmieras tiešās sasniedzamības zonā, kā arī pārklājas ar Limbažu, Siguldas, Smiltenes tiešās sasniedzamības zonām. Iespējams, ar to iespējams skaidrot faktu, ka Cēsu ietekme ir izteiktāka Madonas virzienā, nevis teritorijās Smiltenes vai Siguldas virzienos.

Kopējā Cēsu kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 2804 km^2, tai skaitā Cēsu pilsētas platība 19 km^2. Cēsu ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums teritorijās, kuras šķērso A2 autoceļš, bet zems – pārējā ietekmes areāla apdzīvotajās vietās.

Iedzīvotāju aptaujā 28,5% Cēsu iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem rādītājiem attīstības centru vidū. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (5,6%).

20,2% iedzīvotāju, kuriem Cēsis ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur, un tas ir vidēji izteikts rādītājs pārējo attīstības centru kontekstā.

Cēsīs pieejami 11 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem, kas ir viens no augstākajiem rādītājiem reģionālas nozīmes attīstības centru vidū. Izņemot Priekuļu pagastu, lielākajā daļā pārējā Cēsu ietekmes areāla apdzīvoto vietu pieejams tikai viens no 14 pakalpojumiem, bet atsevišķos pagastos (Raiskuma, Cēsu, Kaives, Jumurdas, Zosēnu) nav pieejams neviens. Ietekmes areāls gan izvietots vairāku nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centru tuvumā un tiešā sasniedzamībā (kā arī to raksturo vienmērīga ceļu infrastruktūra), tādēļ to nevar uzskatīt par problemātisku rādītāju.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Cēsu ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē

IIN datus novadu līmenī, tad Cēsu novads ir būtiskākais darba devējs tikai nelielā Cēsu ietekmes areāla teritorijā - Drabešu, Raiskuma, Priekuļu, Vaives pagastos, kā arī Veselavas pagastā, kur gan Rīgas loma ir vienlīdz izteikta.

Cēsu ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Bet atšķirīga ir situācija, ja vērtē ārpus savas dzīvesvietas izmantoto pakalpojumu skaitu - Cēsu pilsētā un novadā vidēji tikai 1,5-3 pakalpojumus iedzīvotāji izmanto ārpus dzīvesvietas, Amatas, Pārgaujas un Priekuļu novados - 4-5 pakalpojumus no 7 aptaujā iekļautajiem, savukārt Vecpiebalgas, Jaunpiebalgas un Raunas novados - 3-4.

Cēsu kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ārstu-speciālistu apmeklēšanas un ikdienas pārtikas iepirkumu aspektā (attiecīgi – 60,8% un 56,8% no tiem, kam Cēsis vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (20,7%) un darba vieta (28,9%). Visu attīstības centru kontekstā Cēsis ir viena no nedaudzajām pilsētām, kuru tematiskās pievilcības rādītāji kādos no vērtētajiem aspektiem nav ne augstākie, ne zemākie.

Dobele un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	77 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	29 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	46 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Jelgava
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Tukums, Saldus, Bauska
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Auces, Tērvetes, Dobeles (izņemot Jaunbērzes pagastu)
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	10 771
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	34 571
Attīstības centra platība	8 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1520 km^2

Dobeles kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Auces, Tērvetes, Dobeles (izņemot Jaunbērzes pagastu) novadi, un tās areālā atrodas viena pilsēta - Auce. Dobele ietilpst Jelgavas tiešās sasniedzamības zonā, kā arī tās ietekmes areāls daļēji pārklājas ar Tukuma tiešās sasniedzamības zonu.

Kopējā Dobeles kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1520 km^2, tai skaitā Dobeles pilsētas platība 8 km^2. Dobeles ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums attīstības centra pilsētā un vidējs – lielākajā daļā pārējās areāla teritorijas (izņemot Vītiņu, Lielauces, Īles, Naudītes un Zebrenes pagastus).

Aptaujā 35,6% Dobeles iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no augstākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (9,2% (un tas savukārt ir viens no augstākajiem Rīgas kā dzīvesvietas pievilcības rādītājiem attīstības centru iedzīvotāju vidū)).

23,3% iedzīvotāju, kuriem Dobele ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur.

Dobelē pieejami 10 no pētījumā iekļautajiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība gan ir zema – lielākajā daļā apdzīvoto vietu nav pieejams vairāk kā 1 no vērtētajiem 14 pakalpojumiem.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Dobeles ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Dobeles novada kā būtiskākā darba devēja loma identificējama pašā Dobeles novadā, kā arī Īles pagastā Auces novadā, kamēr pārējā ietekmes areālā prevalējoša ir Rīgas loma.

Dobeles ietekmes areāla iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Vidēji 3-4 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem Dobeles ietekmes areālā dzīvojošie iedzīvotāji izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas.

Dobeles kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ārstu-speciālistu pakalpojumu un ikdienas pārtikas iepirkumu aspektā (attiecīgi – 64,1% un 55,6% no tiem, kam Dobele vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē šo mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (15,8%) un apģērba un apavu iegādes vieta (25,6%).

Gulbene un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	186 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	88 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	34 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Rēzekne
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Balvi, Alūksne
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Gulbenes
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	8 506
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	24 311
Attīstības centra platība	12 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1875 km^2

Gulbenes kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst tikai Gulbenes novads un tā ietekmes areāls daļēji pārklājas ar Alūksnes un Balvu tiešās sasniedzamības zonām.

Kopējā Gulbenes kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1875 km^2, tai skaitā Gulbenes pilsētas platība 12 km^2. Gulbenes ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Gulbenes pilsētā, vidējs atsevišķos novada pagastos (Stradu, Beļavas, Lizuma, Jaungulbenes), bet zems - pārējā areāla teritorijā.

Iedzīvotāju aptaujā 38,0% Gulbenes iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un pārējo attīstības centru kontekstā tas ir viens no augstākajiem rādītājiem (augstāki tie ir tikai Daugavpils, Aizkraukles un Valkas gadījumos). Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (5,7%).

Kopumā 30,4% iedzīvotāju, kuriem Gulbene ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - un tas arī ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem (vēl augstāks šis rādītājs ir Daugavpilī un Rīgā).

Gulbenē pieejami 9 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Pilsētas ietekmes areāla apdzīvotajās vietās savukārt pieejami ne vairāk kā 2 no pētījumā vērtētajiem 14 pakalpojumiem, bet vienā – Līgo – pagastā nav pieejams neviens.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Gulbenes ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram (Jēkabpils, Rēzekne). Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Gulbenes novads ir būtiskākais darba devējs visā tā ietekmes areālā.

Gulbenes ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tai pat laikā jāuzsver - salīdzinot ar apkārtējiem novadiem, Gulbenes novada iedzīvotāji vidēji tikai 1,5-3 pakalpojumus no aptaujā iekļautajiem 7 izmanto ārpus savas dzīvesvietas.

Gulbenes kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ārsta-speciālista apmeklēšanas un ikdienas pārtikas iepirkšanas aspektā (attiecīgi – 61,1% un 54,0% no tiem, kam šī pilsēta ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (10,7%) un darba vieta (23,8%). Visu attīstības centru kontekstā Gulbene ir pilsēta, kura neizceļas ne ar ievērojami augstākiem, ne zemākiem rādītājiem.

Krāslava un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	268 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	43 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	60 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Daugavpils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Preiļi
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Krāslavas
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	9 725
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	18 936
Attīstības centra platība	9 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1078 km^2

Krāslavas kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst tikai Krāslavas novada teritorija. Krāslava iekļaujas Daugavpils tiešās sasniedzamības zonā, kā arī tās ietekmes areāls pārklājas ar šo zonu. Vienlaikus Krāslavas tiešā tuvumā nav neviena cita reģionālās nozīmes attīstības centra.

Kopējā Krāslavas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1078 km^2, tai skaitā Krāslavas pilsētas platība 9 km^2. Krāslavas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums attīstības centrā, vidējs atsevišķos pagastos (Krāslava, Ūdrīšu, Izvaltas), bet zems - pārējā ietekmes areāla teritorijā.

Aptaujā 32,3% iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (5,6%).

Tikai 15,0% iedzīvotāju, kuriem Krāslava ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur – un tas zemākais deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Krāslavā pieejami 9 no pētījumā iekļautajiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Tai pat laikā Krāslavas ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir neliela – lielākajā daļā pagastu ir pieejams ne vairāk kā 1 no 14 vērtētajiem pakalpojumiem, bet daļā nav pieejams neviens (Ūdrīšu, Krāslavas, Kaplavas, Piedrujas pagasti).

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Krāslavas ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai un atsevišķos pagastos - Kaplavas, Indras, Robežnieku - Daugavpilij. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Krāslavas novada kā būtiskākā darba devēja loma identificējama tikai pašā Krāslavas novada teritorijā.

Krāslavas ietekmes areāla iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tai pat laikā – lielākajā daļā ietekmes areāla

apdzīvo vietu iedzīvotāji ārpus savas faktiskās dzīves vietas izmanto ne vairāk kā vidēji 1,5-3 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem.

Krāslavas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ģimenes ārsta pakalpojumu un ikdienas pārtikas iegādes aspektā (attiecīgi – 68,8% un 61,8% no tiem, kam šī pilsēta ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, tos apmeklē tieši šo mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (14,6%) un darba vieta (29,2%). Attīstības centru kontekstā Krāslavai ir viens no augstākajiem rādītājiem kā ģimenes ārsta apmeklēšanas centram.

Kuldīga un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	152 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	56 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	51 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Ventspils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Saldus, Talsi
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Kuldīgas, Alsungas, Skrundas (izņemot Nīkrāces pagastu), kā arī Zlēku pagasts Ventspils novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	12 326
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	33 749
Attīstības centra platība	13 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	2477 km^2

Kuldīgas kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Kuldīgas, Alsungas, Skrundas (izņemot Nīkrāces pagastu), kā arī Zlēku pagasts Ventspils novadā. Kuldīgas ietekmes areālā atrodas viena pilsēta - Skrunda. Kuldīgas ietekmes areālā neietilpst citi nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri, bet tas pārklājas ar Talsu, Tukuma un nedaudz arī Ventspils tiešās sasniedzamības zonām.

Kopējā Kuldīgas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 2477 km^2, tai skaitā Kuldīgas pilsētas platība 13 km^2. Kuldīgas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Kuldīgas un Skrundas pilsētās, vidējs - dažos Kuldīgas pilsētai pieguļošos pagastos (Pelču, Kurmāles, Snēpeles, Laidu), bet zems - visā pārējā ietekmes areālā.

Iedzīvotāju aptaujā 32,8% Kuldīgas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (7,2%).

20,1% iedzīvotāju, kuriem Kuldīga ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Kuldīgā pieejami 11 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un tas ir viens no augstākajiem rādītājiem reģionālās nozīmes attīstības centru vidū. Kuldīgas ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir zema - tikai dažos pagastos (Laidu, Kurmāles, Turlavas, Ēdoles, Kabiles, Vārmes, Zlēku un arī Alsungas novadā) ir pieejams viens no 14 pakalpojumiem, kamēr vairākumā - neviens.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Kuldīgas ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Kuldīgas novads ir būtiskākais darba devējs lielākajai daļai tās ietekmes areāla apdzīvoto vietu. Alsungas novadā vienlīdz būtiska saglabājas arī Rīgas kā nodarbinātības centra loma, savukārt Skrundas novadā tikai Raņķu pagastā novērojama Kuldīgas ietekme, kamēr pārējos pagastos saglabājas Rīgas ietekme.

Kuldīgas ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), lai gan jāuzsver, ka ne tik izteikti kā citu attīstība centru gadījumos - vidēji tikai 1,5-3 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas. Izņēmums ir Skrundas novads, kur novērojams, ka vidēji iedzīvotāji ārpus savas faktiskās dzīvesvietas izmanto 3-4 no aptaujā iekļautajiem 7 pakalpojumiem.

Kuldīgas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu un ikdienas pārtikas iepirkšanas aspektā (attiecīgi – 63,6% un 54,0% no tiem, kam Kuldīga vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (21,8%), darba vieta (30,8%) vai kultūras aktivitāšu vieta (38,7%). Kuldīga ir viens no četriem attīstības centriem, kuri pārējo attīstības centru kontekstā neiezīmējas ar būtisku lomu kādā no pētījumā iekļautajiem aspektiem, proti – tās pievilkšanas faktori ir salīdzinoši ar citiem attīstības centriem neizteikti visos mērījumu aspektos.

Kuldīgas pilsētas uzņēmumiem būtiskākie preču un pakalpojumu piegādātāji atrodas Rīgā 61,9%) un arī Kuldīgā (57,1%). Par būtisku var identificēt arī Liepājas pilsētu – 14,3% Kuldīgas uzņēmumu norāda, ka būtiski viņu preču un pakalpojumu piegādātāji strādā šajā pilsētā. Tikmēr vairākums Kuldīgas pilsētas uzņēmumu klientu atrodas Kuldīgas pilsētā (61,9%), kā būtisku, lai arī daudz mazizteiktāk ļaujot identificēt arī Rīgu – 19,0% Kuldīgas uzņēmēju norāda, ka būtiskas viņu klientu grupas atrodas galvaspilsētā. Vēl 14,3% kā būtiskas klientu atrašanās vietas identificē Ventspili un 9,5% - Liepāju. Būtiski, ka nedz preču un pakalpojumu piegādātāju, nedz klientu grupu aspektā Talsu uzņēmēji kā būtiskas neuzrāda apdzīvotās vietas pilsētas ietekmes areālā.

Limbaži un to ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	87 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	45 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	45 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Valmiera
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Cēsis, Sigulda
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Limbažu (izņemot Skultes pagastu), Salacgrīvas (izņemot Salacgrīvas pilsētu un Ainažu pilsētu), kā arī Lēdurgas pagasts Krimuldas novadā, Staiceles un Brīvzemnieku pagasti Alojas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	8 186
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	26105
Attīstības centra platība	9 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	2173 km^2

Limbažu kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Limbažu (izņemot Skultes pagastu), Salacgrīvas (izņemot Salacgrīvas pilsētu un Ainažu pilsētu) novadi, kā arī Lēdurgas pagasts Krimuldas novadā, Staiceles un Brīvzemnieku pagasti Alojas novadā. Limbažu ietekmes areāla teritorija lielā daļa teritorijas ir nodalīta pa atsevišķu pagastu robežām un neiekļaujas konkrētu novadu robežās. Ietekmes areālā atrodas viena pilsēta – Staicele.

Limbaži iekļaujas Valmieras tiešās sasniedzamības zonā, kā arī tās ietekmes areāls daļēji pārklājas ar Cēsu tiešās sasniedzamības zonu.

Kopējā Limbažu kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 2173 km^2, tai skaitā Limbažu pilsētas platība 9 km^2. Limbažu ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums attīstības centrā, bet zems - pārējā areāla teritorijā.

Aptaujā 35,7% iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no augstākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (8,9%). Interesanti arī, ka Limbaži ir viens no retajiem attīstības centriem, kuru iedzīvotāji kā vēlamo dzīvesvietu norāda kādu apdzīvotu vietu tiešā attīstības centra tuvumā, šai gadījumā Limbažu pagastu, kuru kā vēlamo dzīvesvietu min 2,8% Limbažu iedzīvotāju.

Tikai 19,1% iedzīvotāju, kuriem Limbaži ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur – un tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Limbažos pieejami 11 no pētījumā iekļautajiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un reģionālo attīstības centru kontekstā tas ir viens no augstākajiem pakalpojumu pieejamības rādītājiem. Tai pat laikā Limbažu ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir

neliela – lielākajā daļā pagastu ir pieejami ne vairāk kā 2 no 14 vērtētajiem pakalpojumiem, bet daļā nav pieejams neviens (Ainažu, Salacgrīvas, Katvaru, Staiceles, Alojas, Braslavas pagastos).

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Limbažu ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Limbažu novada kā būtiskākā darba devēja loma identificējama tikai pašā Limbažu novada teritorijā, ar izņēmumiem – Skultes un Vidrižu pagastos, kur prevalējoša ir Rīgas loma.

Limbažu ietekmes areāla iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tai pat laikā – lielākajā daļā Limbažu ietekmes areāla apdzīvo vietu iedzīvotāji ārpus savas faktiskās dzīves vietas izmanto ne vairāk kā vidēji 1,5-3 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem. Izņēmums ir Salacgrīvas un Alojas novadi, kur vidēji 3-4 pakalpojumus iedzīvotāji izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas.

Limbažu kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu aspektā (attiecīgi – 67,1% un 63,1% no tiem, kam Limbaži ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, tos apmeklē ārstu-speciālistu vai ģimenes ārsta dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (13,3%) un darba vieta (23,4%). Attīstības centru kontekstā Limbažiem ir viens no zemākajiem rādītājiem kā kultūras un izklaides aktivitāšu centram, bet viens no augstākajiem – kā ārstu-speciālistu apmeklēšanas vietai.

Līvāni un to ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	167 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	28 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	37 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Jēkabpils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Preiļi
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Turku, Rožupes un Jersikas pagasti Līvānu novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	8 568
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	11 978
Attīstības centra platība	5 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	420 km^2

Līvānu kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst tikai Turku, Jersikas un Rožupes pagasti Līvānu novadā. Līdz ar Valku tas ir viens no mazākajiem attīstības centru ietekmes areāliem. Līvāni iekļaujas Jēkabpils tiešās sasniedzamības zonā, kā arī tā ietekmes areāls pārklājas ar Preiļu tiešās sasniedzamības zonu.

Kopējā Līvānu kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 420 km^2, tai skaitā Līvānu pilsētas platība 5 km^2. Līvānu ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Līvānu pilsētā, bet zems - pārējā ietekmes areālā.

Iedzīvotāju aptaujā 35,2% Līvānu iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un pārējo attīstības centru kontekstā tas ir viduvējs rādītājs. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (11,4% (kas savukārt ir augstākais Rīgas pievilcības rādītājs pārējo attīstības centru iedzīvotāju vidū)).

Tikai 18,2% iedzīvotāju, kuriem Līvāni ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Līvānos pieejami tikai 4 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un tas ir viens no zemākajiem rādītājiem reģionālās nozīmes attīstības centru vidū (tāds pats ir Smiltenes rādītājs). Līvānu ietekmes areāla apdzīvotajās vietās pieejams tikai 1 no pētījumā vērtētajiem 14 pakalpojumiem. Tai pat laikā šo nevar interpretēt kā kritisku rādītāju, jo, kā minēts, Līvāni atrodas Jēkabpils tiešās sasniedzamības zonā, kur savukārt pieejama lielākā daļa no pakalpojumiem.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Līvānu ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram (Daugavpilij, Jēkabpilij). Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Līvānu novads ir būtiskākais darba devējs visā Līvānu ietekmes areālā.

Līvānu ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tai pat laikā jāuzsver - salīdzinot ar apkārtējiem novadiem, Līvānu novada iedzīvotāji vidēji tikai 1,5-3 pakalpojumus no aptaujā iekļautajiem 7 izmanto ārpus savas dzīvesvietas (tāds pats ir rādītājs arī Preiļu novadā, kamēr pārējos novados apkārtnē tas ir 4-5).

Līvānu kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ģimenes ārsta apmeklēšanas un ikdienas pārtikas iepirkšanas aspektā (attiecīgi – 76,0% un 66,5% no tiem, kam Līvāni ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (10,9%). Visu attīstības centru kontekstā Līvāni ir pilsēta, kurā novērojams viens no augstākajiem nodarbinātības faktora rādītājiem, proti, Līvāni salīdzinoši biežāk kā vairākums citu attīstības centru iedzīvotājiem ir būtiski kā nodarbinātības centrs.

Ludza un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	267 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	26 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	90 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Rēzekne
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Preiļi, Balvi
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Ludzas, Ciblas, kā arī Mērdzenes pagasts Kārsavas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	9 184
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	18 819
Attīstības centra platība	11 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1563 km^2

Ludzas kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Ludzas, Ciblas novadi, kā arī Mērdzenes pagasts Kārsavas novadā.

Ludza iekļaujas Rēzeknes tiešās sasniedzamības zonā, kā arī tās ietekmes areāls lielā mērā pārklājas ar šo zonu.

Kopējā Ludzas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1563 km^2, tai skaitā Ludzas pilsētas platība 11 km^2. Ludzas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Ludzas pilsētā, bet zems – pārējā ietekmes areālā.

Aptaujā 36,8% Ludzas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no augstākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (7,4%). Ludza ir viens no tiem attīstības centriem, kuru iedzīvotāji kā vēlamo dzīvesvietu norādījuši kādu teritoriju attīstības centra ietekmes areālā, nevis citā attīstības centrā, šai gadījumā 2,5% Ludzas iedzīvotāju norāda, ka plāno dzīvot Isnaudas pagastā.

23,7% iedzīvotāju, kuriem Ludza ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur.

Ludzā pieejami 9 no pētījumā iekļautajiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Tai pat laikā Ludzas ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir izteikti zema – daļā ietekmes areāla apdzīvoto vietu ir pieejams tikai 1 no 14 apsekotajiem pakalpojumiem, kamēr aptuveni pusē - neviens (Cirmas, Pureņu, Isnaudas, Ņukšu, Rundēnu, Līdumnieku, Goliševas pagastos).

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Ludzas ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē

IIN datus novadu līmenī, tad Ludzas novada kā būtiskākā darba devēja loma identificējama gan pašā Ludzas novadā, gan Ciblas novadā.

Ludzas ietekmes areāla iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tai pat laikā - Ludzas novadam raksturīgi, ka iedzīvotāji ārpus savas faktiskās dzīvesvietas izmanto tikai vidēji 1,5-3 no 7 aptaujā ietvertajiem pakalpojumiem, Ciblas novadā šis rādītājs ir izteikti augstāks - 4-5.

Ludzas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu aspektā (attiecīgi – 63,1% un 58,4% no tiem, kam Ludza vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē ģimenes ārsta vai ārsta-speciālista dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (9,4%) un darba vieta (29,2%). Attīstības centru kontekstā Ludzai ir viens no zemākajiem rādītājiem kā izglītības aktivitāšu vietai, kas nozīmē, kas salīdzinot ar citiem attīstības centriem, iedzīvotājiem Ludza izglītības pakalpojumiem ir mazāk būtiska.

Madona un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	172 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	59 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	52 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Jēkabpils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Gulbene
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Ērgļu, Cesvaines, Madonas, Varakļānu, Lubānas
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	8 506
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	39 933
Attīstības centra platība	11 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	3354 km^2

Madonas kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Ērgļu, Cesvaines, Madonas, Varakļānu, Lubānas novadi, tai skaitā trīs pilsētas - Cesvaine, Lubāna, Varakļāni.

Madonas ietekmes areāls pārklājas ar Jēkabpils tiešās sasniedzamības zonu, kā arī Gulbenes tiešās sasniedzamības zonu.

Kopējā Madonas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 3354 km^2, tai skaitā Madonas pilsētas platība 11 km^2. Madonas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Madonas pilsētā, bet zems visā pārējā ietekmes areāla teritorijā.

Aptaujā 36,0% Madonas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no augstākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu

pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (10,4% (un tas savukārt ir viens no augstākajiem Rīgas kā vēlamās dzīvesvietas rādītājam starp attīstības centru iedzīvotājiem (vēl augstāks šis rādītājs ir tikai Līvānos))).

30,2% iedzīvotāju, kuriem Madona ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur – un tas ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem (vēl augstāks šis rādītājs ir tikai Daugavpilī, Rīgā un Gulbenē).

Madonā pieejami 10 no pētījumā iekļautajiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un reģionālo attīstības centru kontekstā tas ir viens no augstākajiem pakalpojumu pieejamības rādītājiem. Tai pat laikā Madonas ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir neliela – lielākajā daļā pagastu ir pieejami ne vairāk kā 2 no 14 vērtētajiem pakalpojumiem.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Madonas ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Madonas novads ir būtiskākais darba devējs plašā teritorijā ap ietekmes centru, iekļaujot visu Madonas novadu, kas sekojoši nozīmē, ka Rīgas kā nodarbinātības centra nozīme ir sekundāra Madonas ietekmes areālā.

Madonas ietekmes areāla iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tajā pašā laikā - pakalpojumu un aktivitāšu vidējais skaits, kurus iedzīvotāji izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas, Madonas ietekmes areālā ir zemāks kā citu attīstības centru teritorijās (vidēji 1,5-3 pakalpojumi no 7 aptaujā iekļautajiem tiek izmantoti ārpus dzīvesvietas, kamēr lielākajā daļā pārējo novadu šis rādītājs ir 3-4 vai pat augstāks).

Madonas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu un ikdienas pārtikas iepirkumu aspektā (attiecīgi – 80,1% un 51,9% no tiem, kam Madona ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši šādu mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (8,7%) un darba vieta (19,2%). Attīstības centru kontekstā Madonai vieni no zemākajiem rādītājiem kā darba vietas, mācību un studiju vietas un ģimenes ārsta apmeklēšanas vietas centram, tai pat laikā augstākais rādītājs starp visiem attīstības centriem kā ārstu-speciālistu apmeklēšanas vietai.

Ogre un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	36 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	36 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	55 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Rīga
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Aizkraukle, Sigulda
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Ķeguma, Ogres (izņemot Suntužu, Krapes, Meņģeles un Mazozolu pagastus)
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	26 328
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	38 991
Attīstības centra platība	14 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1134 km^2

Ogres kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Ķeguma, Ogres (izņemot Suntužu, Krapes, Meņģeles un Mazozolu pagastus) novadi. Ietekmes areāls interesants ar faktu, ka to ieskauj Rīgas ietekmes areāls – gan teritorijā starp Ogri un Rīgu, gan arī teritorijā starp Ogri-Aizkraukli un Ogri-Ērgļiem.

Ogre iekļaujas Rīgas tiešās sasniedzamības zonā, kā arī tās ietekmes areāls daļēji pārklājas ar Siguldas un Aizkraukles tiešās sasniedzamības zonām.

Kopējā Ogres kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1134 km^2, tai skaitā Ogres pilsētas platība 14 km^2. Ogres ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Rīgas un Aizkraukles virzienos, vidējs - pārējā Ogres novada teritorijā un zems - Ķeguma novadā.

Aptaujā 27,3% Ogres iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (6,3%).

22,4% iedzīvotāju, kuriem Ogre ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur.

Ogrē pieejami 10 no pētījumā iekļautajiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un reģionālo attīstības centru kontekstā tas ir viens no augstākajiem pakalpojumu pieejamības rādītājiem. Tai pat laikā Ogres ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir neliela – lielākajā daļā pagastu ir pieejami ne vairāk kā 2 no 14 vērtētajiem pakalpojumiem.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Ogres ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Ogres novada kā būtiskākā darba devēja loma identificējama Ogres novada teritorijā, kas pieguļ Ērgļu novadam, kamēr A6 autoceļa apkārtējās teritorijās saglabājas Rīgas prevalējošā loma.

Ogres ietekmes areāla iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Pie tam – lielākajā daļā Ogres ietekmes areāla apdzīvo vietu iedzīvotāji ārpus savas faktiskās dzīves vietas izmanto ne mazāk kā 3-4 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem (Ķeguma novadā tie ir pat 4-5 pakalpojumi).

Ogres kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ārstu-speciālistu apmeklēšanas un ikdienas pārtikas iepirkumu aspektā (attiecīgi – 53,6% un 55,8% no tiem, kam Ogre vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši šādu mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (16,7%). Attīstības centru kontekstā Ogrei ir vieni no zemākajiem rādītājiem kā apģērbu un apavu iegādes, kā arī kultūras un izklaides aktivitāšu vietai, kas nozīmē, kas salīdzinot ar citiem attīstības centriem, iedzīvotājiem Ogre šādām aktivitātēm un pakalpojumiem ir mazāk būtiska.

Preiļi un to ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	203 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	53 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	37 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Daugavpils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Līvāni
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Preiļu, Riebiņu, Vārkavas, Aglonas, kā arī Rudzātu un Sutru pagasti Līvānu novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	7 593
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	25 174
Attīstības centra platība	5 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1878 km^2

Preiļu kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Preiļu, Riebiņu, Vārkavas, Aglonas novadi, kā arī Rudzātu un Sutru pagasti Līvānu novadā.

Kopējā Preiļu kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1878 km^2, tai skaitā Preiļu pilsētas platība 5 km^2. Preiļu ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums attīstības centrā, bet zems – pārējā ietekmes areālā.

Iedzīvotāju aptaujā 37,5% Preiļu iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (10,6%).

Kopumā 27,4% iedzīvotāju, kuriem Preiļi ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - un tas ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Preiļos pieejami 10 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Attīstības centra ietekmes areālā pakalpojumu pieejamība ir atšķirīga - Aglonas pagastā pieejami 3-5 pakalpojumi no 14 iekļautajiem, Riebiņu pagastā - 2, bet pārējās apdzīvotajās vietās - ne vairāk kā viens.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Preiļu ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram (Daugavpils). Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Preiļu novads ir būtiskākais darba devējs ne tikai pašā Preiļu novadā, bet arī Riebiņu novadā (izņemot Sīļukalna un Galēnu pagastus), kā arī Vārkavas pagastā Vārkavas novadā.

Preiļu ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Atšķirīga ir situācija dažādās ietekmes areāla teritorijās - Preiļu un Aglonas novadu iedzīvotāji tikai vidēji pēc 1,5-3 pakalpojumiem dodas ārpus savas tiešās dzīvesvietas, kamēr Vārkavas un Riebiņu novados ārpus dzīvesvietas tiek izmantoti 4-5 pakalpojumi.

Preiļu kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu izmantošanas aspektā (attiecīgi – 65,0% un 60,1% no tiem, kam šī pilsēta vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē ārsta-speciālista vai ģimenes ārsta vizīšu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (10,9%) un darba vieta (23,4%). Visu attīstības centru kontekstā Preiļiem ir viens no zemākajiem rādītājiem kā nodarbinātības vietai, proti – salīdzinot ar citiem attīstības centriem, Preiļu kā darba vietas loma iedzīvotājiem ir mazāk izteikta.

Saldus un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	120 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	83 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	52 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Jelgava
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Kuldīga, Dobele
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Brocēnu, Saldus, kā arī Nīkrāces pagasts Skrundas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	11 922
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	35 191
Attīstības centra platība	10 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	2314 km^2

Saldus kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Brocēnu un Saldus novadi, kā arī Nīkrāces pagasts Skrundas novadā. Saldus ietekmes areālā atrodas viena pilsēta - Brocēni. Ietekmes areāls iekļauj teritorijas aptuveni 40-45 km sasniedzamībā no Saldus pilsētas.

Saldus ietekmes areālā neietilpst citi nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri, bet tas pārklājas ar Dobeles, Kuldīgas un nedaudz arī Tukuma tiešās sasniedzamības zonām.

Kopējā Saldus kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 2314 km^2, tai skaitā Saldus pilsētas platība 10 km^2. Saldus ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Saldus un Brocēnu pilsētās, vidējs - abām pilsētām pieguļošajās pagastu teritorijās, bet zems - pārējā ietekmes areāla teritorijā.

Iedzīvotāju aptaujā 28,7% Saldus iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (5,9%).

23,9% iedzīvotāju, kuriem Saldus ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir vidēji izteikts deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājs starp visiem attīstības centriem.

Saldū pieejami 11 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un reģionālo attīstības centru kontekstā tas ir viens no augstākajiem pakalpojumu pieejamības rādītājiem. Saldus ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība neliela – lielākajā daļā pagastu ir pieejams tikai viens no 14 vērtētajiem pakalpojumiem, kamēr Vadakstes, Zaņas, Novadnieku un Cieceres pagastos nav pieejams neviens. Ņemot vērā, ka Saldus ietekmes areāls iekļauj teritoriju aptuveni 45 km distancē no centra, to nevar uzskatīt par problemātisku, jo lielākā daļa pakalpojumi pieejami attīstības centrā.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Saldus ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Saldus novads ir būtiskākais darba devējs lielākajai daļai Saldus ietekmes areāla pagastu. Izņēmumi ir Blīdenes un Nīkrāces pagasti, kuriem Rīga arī šādā datu griezumā iezīmējas kā būtiskākais nodarbinātības centrs.

Saldus un Brocēnu novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), pie tam vidēji 3-4 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas.

Saldus kā attīstības centra loma visizteiktākā ir pārtikas iegādes un apģērbu un apavu iegādes aspektā (attiecīgi – 63,2% un 57,6% no tiem, kam Saldus vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši šādu iepirkumu veikšanas dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju

vai mācību vieta (13,5%), darba vieta (30,0%) vai kultūras aktivitāšu vieta (33,9%). Tai pat laikā - ja vērtē visu attīstības centru kontekstā Saldus pilsētas gadījumā novērojams viens no augstākajiem rādītājiem attīstības centram kā iepirkumu veikšanas vietai, kas gan konkrēto pilsētu neļauj identificēt kā būtisku publisko pakalpojumu nodrošinātāju, bet vairāk tikai kā ikdienas iepirkumu veikšanas centru.

Saldus pilsētas uzņēmumiem būtiskākie preču un pakalpojumu piegādātāji atrodas Rīgā (51,9%) un pašā Saldū (46,3%). Par būtiskām var dēvēt arī Saldus uzņēmumu saiknes ar Jelgavas un Liepājas pilsētu uzņēmējiem - šajās pilsētās strādā attiecīgi 9,3% un 7,4% Saldus uzņēmējiem būtiski preču un pakalpojumu piegādātāji. Tikmēr absolūtais vairākums Saldus pilsētas uzņēmumu klientu atrodas Saldus pilsētā (70,4%), kā otru būtiskāko klientu atrašanās vietu ļaujot identificēt Rīgu (galvaspilsētu kā būtisku klientu vietu norāda 25,9% Saldus uzņēmumu). Kā būtiskas klientu atrašanās vietas uzņēmumu aptaujā iezīmējas arī Kuldīgas pilsēta (11,1%), Brocēnu pilsēta (5,6%), bet retāk - Liepāja (3,7%). Būtiski, ka nedz preču un pakalpojumu piegādātāju, nedz klientu grupu aspektā Saldus uzņēmēji kā būtiskas neuzrāda apdzīvotās vietas pilsētas ietekmes areālā.

Sigulda un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	52 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	52 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	36 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Rīga
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Cēsis, Limbaži
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Siguldas, Mālpils, Līgatnes, kā arī Krimuldas pagasts Krimuldas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	11 504
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	29 994
Attīstības centra platība	18 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	926 km^2

Siguldas kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Siguldas, Mālpils, Līgatnes novadi, kā arī Krimuldas pagasts Krimuldas novadā. Siguldas ietekmes areālā atrodas viena pilsēta – Līgatne.

Siguldas ietekmes areāls nedaudz pārklājas ar Cēsu tiešās sasniedzamības zonu.

Kopējā Siguldas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 926 km^2, tai skaitā Siguldas pilsētas platība 18 km^2. Siguldas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums, izņemot Mores un Lēdurgas pagastus, kur tas ir mazāks.

Iedzīvotāju aptaujā 22,7% Siguldas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā (zemāki rādītāji ir tikai Ventspilij un Valmierai). Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti

nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (5,0%).

Tikai 17,6% iedzīvotāju, kuriem Sigulda ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur – un arī tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem (vēl zemāki tie ir tikai Aizkrauklē, Jūrmalā un Krāslavā).

Siguldā pieejami tikai 6 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un reģionālo attīstības centru kontekstā tas ir viens no zemākajiem pakalpojumu pieejamības rādītājiem. Arī Siguldas ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir neliela – lielākajā daļā pagastu ir pieejami ne vairāk kā 2 no 14 vērtētajiem pakalpojumiem. To gan nevar definēt kā problemātisku rādītāju, jo Siguldas ietekmes areāls atrodas kā Rīgas, tā Cēsu tiešās sasniedzamības zonās, sekojoši pakalpojumu nodrošinājums ir uzskatāms par labu.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Siguldas ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Siguldas novads ir būtiskākais darba devējs tikai Siguldas un Mores pagastu iedzīvotājiem, kamēr pārējā ietekmes areāla teritorijā saglabājas Rīgas prevalējošā loma.

Siguldas ietekmes areāla iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Vidēji 3-4 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas (Krimuldas pagastā šis rādītājs ir pat augstāks – 4-5).

Siguldas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir pārtikas iegādes un veselības pakalpojumu aspektā (attiecīgi – 62,7% un 50,8% no tiem, kam Sigulda ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši šādu mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (9,0%) un darba vieta (25,0%). Attīstības centru kontekstā Siguldai ir zemākais rādītājs kā mācību un studiju pakalpojumu vietai, bet viens no augstākajiem kā pārtikas iegādes vietai.

Smiltene un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	134 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	35 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	45 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Valmiera
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Valka, Cēsis
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Smiltenes, Apes (izņemot Apes pagastu un Apes pilsētu), kā arī Vijciema un Zvārtavas pagasti Valkas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	5 658
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	17 614
Attīstības centra platība	8 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	1677 km^2

Smiltenes ietekmes areālā ietilpst Smiltenes, Apes (izņemot Apes pagastu un Apes pilsētu) novadi, kā arī Vijciema un Zvārtavas pagasti Valkas novadā. Smiltene iekļaujas Valmieras tiešās sasniedzamības zonā, kā arī tās ietekmes areāls pārklājas ar Valkas un Cēsu tiešās sasniedzamības zonām.

Kopējā Smiltenes kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 1677 km^2, tai skaitā Smiltenes pilsētas platība 8 km^2. Smiltenes ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju Smiltenes pilsētā, bet zems – pārējā ietekmes areāla apdzīvotajās vietās (vidējs blīvuma rādītājs ir tikai Smiltenes pagastā).

Iedzīvotāju aptaujā 32,6% Smiltenes iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem rādītājiem attīstības centru vidū. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (7,1%) un Valmieru (4,0%).

25,2% iedzīvotāju, kuriem Smiltene ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur, un tas ir vidēji izteikts rādītājs pārējo attīstības centru kontekstā.

Smiltenē pieejami tikai 4 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem, kas ir viens no zemākajiem rādītājiem reģionālas nozīmes attīstības centru vidū (līdz ar Līvāniem). Izņemot Palsmanes un Gaujienas pagastus, pārējās Smiltenes ietekmes areāla apdzīvotajās vietās pieejams tikai viens no 14 pakalpojumiem, bet Brantu pagastā nav pieejams neviens. Ietekmes areāls gan izvietots Valmieras un Valkas tiešās sasniedzamības zonās, sekojoši pakalpojumi ir pieejami šajos attīstības centros.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Smiltenes ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Smiltenes novads ir būtiskākais darba devējs tikai paša novada ietvaros, kamēr pārējās ietekmes areāla teritorijās Rīgai ir prevalējoša loma.

Smiltenes ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Kopumā novērojams, ka vidēji 3-4 no aptaujā iekļautajiem 7 pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (zemāks šis rādītājs ir Valkas novada pagastos – 1,5-3).

Smiltenes kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ikdienas pārtikas iepirkumu un ģimenes ārsta apmeklēšanas aspektā (attiecīgi – 58,2% un 54,5% no tiem, kam Smiltene vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ).

Talsi un to ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	117 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	78 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	54 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Ventspils
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Tukums, Kuldīga
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Dundagas, Rojas, Talsu, kā arī Matkules pagasts Kandavas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	10 825
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	43 056
Attīstības centra platība	8 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	2701 km^2

Talsu kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Dundagas, Rojas un Talsu novadi, kā arī Matkules pagasts Kandavas novadā. Talsu ietekmes areālā atrodas trīs pilsētas - Stende, Sabile un Valdemārpils. Talsu ietekmes areālā neietilpst citi nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri, bet tas pārklājas ar Kuldīgas, Tukuma un nedaudz arī Ventspils tiešās sasniedzamības zonām.

Kopējā Talsu kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 2701 km^2, tai skaitā Talsu pilsētas platība 8 km^2. Talsu ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Talsu, Stendes un Sabiles pilsētās, vidējs - atsevišķās teritorijās ap Talsu pilsētu (Laidzes, Vandzenes, Lībagu pagastos u.c.), kā arī Rojas novadā, bet salīdzinoši mazāks - pārējā ietekmes teritorijā.

Iedzīvotāju aptaujā 30,4% Talsu iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no zemākajiem šādiem rādītājiem pārējo attīstības centru kontekstā. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (5,3%).

27,0% iedzīvotāju, kuriem Talsi ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no augstākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Talsos pieejami 9 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Talsu ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir neliela – lielākajā daļā apdzīvoto vietu pieejami ne vairāk kā 2 no 14 pakalpojumiem, kamēr vairākos pagastos Talsu novada pierobežā (Abavas, Strazdes, Balgales, Ārlavas, Lubes, Īves) nav pieejams neviens. Visi šie pagasti gan atrodas Talsu tiešās sasniedzamības zonā, attiecīgi pakalpojumi ir sasniedzami aptuveni stundas brauciena attālumā.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Talsu ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Talsu novads ir būtiskākais darba devējs lielākajai daļai tā ietekmes areāla apdzīvoto vietu. Tomēr ir arī vairāki izņēmumi – Matkules pagastam Kandavas novadā, Rojas novadam un Dundagas novadam būtisks darba devējs arī šādā datu griezumā ir galvaspilsēta.

Talsu ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas), lai gan jāuzsver, ka ne tik izteikti kā citu attīstība centru gadījumos - vidēji tikai 1,5-3 no 7 aptaujā iekļautajiem pakalpojumiem iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas.

Talsu kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu un ikdienas pārtikas, kā arī apģērba un apavu iepirkšanas aspektā (attiecīgi – 64,5%, 53,2% un 52,7% no tiem, kam Talsi vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (12,4%), darba vieta (24,0%) vai kultūras aktivitāšu vieta (35,5%). Talsi ir viens no četriem attīstības centriem, kuri pārējo attīstības centru kontekstā neiezīmējas ar būtisku lomu kādā no pētījumā iekļautajiem aspektiem, proti – tās pievilkšanas faktori ir salīdzinoši ar citiem attīstības centriem neizteikti visos mērījumu aspektos.

Talsu pilsētas uzņēmumiem būtiskākie preču un pakalpojumu piegādātāji atrodas pašos Talsos (48,4%) un arī Rīgā (38,7%). Par būtisku var identificēt arī Sabiles pilsētu – 6,5% Talsu uzņēmumu norāda, ka būtiski viņu preču un pakalpojumu piegādātāji strādā Sabilē. Tikmēr absolūtais vairākums Talsu pilsētas uzņēmumu klientu atrodas Talsu pilsētā (77,4%), kā otru būtiskāko klientu atrašanās vietu ļaujot identificēt Rīgu (galvaspilsētu kā būtisku klientu vietu norāda gan tikai 19,4% Talsu uzņēmumu). Kā būtiska klientu atrašanās vieta uzņēmumu aptaujā iezīmējas arī Ventspils pilsēta (16,1%). Būtiski, ka nedz preču un pakalpojumu piegādātāju, nedz

klientu grupu aspektā Talsu uzņēmēji kā būtiskas neuzrāda apdzīvotās vietas pilsētas ietekmes areālā.

Tukums un tā ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	68 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	41 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	46 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Jūrmala
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Dobele, Talsi, Saldus
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Jaunpils, Tukuma (izņemot Džūsktes pagastu), Kandavas (izņemot Matkules pagastu), Engures (izņemot Lapmežciema pagastu)
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	19 513
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	47 957
Attīstības centra platība	13 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	2145 km^2

Tukuma kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst Jaunpils, Tukuma (izņemot Džūkstes pagastu), Kandavas (izņemot Matkules pagastu), Engures (izņemot Lapmežciema pagastu) novadi. Tukuma ietekmes areālā atrodas viena pilsēta - Kandava. Tukuma ietekmes areālā neietilpst citi nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centri, bet pats Tukums iekļaujas Jūrmalas un Jelgavas kā nacionālās nozīmes attīstības centru tiešās sasniedzamības zonās, kā arī tā ietekmes areāls pārklājas ar Talsu un Dobeles tiešās sasniedzamības zonām.

Kopējā Tukuma kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir 2145 km^2, tai skaitā Tukuma pilsētas platība 13 km^2. Tukuma ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Tukuma un Kandavas pilsētās, vidējs – lielākajā daļā Tukuma ietekmes areāla teritorijas un neliels – atsevišķos pagastos ietekmes areāla pierobežas zonās Kuldīgas un Jelgavas virzienos.

Iedzīvotāju aptaujā 32,9% Tukuma iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur. Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Rīgu (7,7%).

18,3% iedzīvotāju, kuriem Tukums ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur - kopumā tas ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Tukumā pieejami 10 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem un tas ir viens no augstākajiem rādītājiem reģionālās nozīmes attīstības centru vidū. Tukuma ietekmes areālā ārpus centra publisko pakalpojumu pieejamība ir zema - neskaitot Irlavas pagastu, pārējos pieejami ne vairāk kā 2 no 14 pētījumā iekļautajiem pakalpojumiem, bet vairākos pagastos nav pieejams neviens (Zentenes, Kandavas, Jaunsātu, Degoles, Lestenes).

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Tukuma ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Tukuma novads ir būtiskākais darba devējs lielākajai daļai tās ietekmes areāla apdzīvoto vietu. Bet novērojami arī izteikti izņēmumi - Engures novadā, Kandavas pilsētas un Kandavas, Matkules, Zantes, Jaunpils pagastos izteiktāka arī šādā datu griezumā saglabājas Rīgas loma.

Tukuma ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Atšķirīga gan ir situācija dažādās ietekmes areāla teritorijās - Kandavas un Jaunpils novadu iedzīvotāji vidēji 3-4 no 7 aptaujā ieļautajiem pakalpojumiem izmanto ārpus savas faktiskās dzīvesvietas, Engures novadā šis rādītājs ir vēl augstāks - 4-5 pakalpojumiem, bet Tukuma novadā - izteikti zemāks (tikai 1,5-3).

Tukuma kā attīstības centra loma visizteiktākā ir veselības pakalpojumu un ikdienas pārtikas iepirkšanas aspektā (attiecīgi – 61,1% un 61,1% no tiem, kam Tukums vispār ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (10,4%), darba vieta (26,0%) vai kultūras aktivitāšu vieta (26,8%). Pie tam – Tukums ir attīstības centrs, kurš izglītības un kultūras aktivitāšu aspektā citu attīstības centru kontekstā izteikti mazāk piesaista iedzīvotājus.

Valka un tās ietekmes areāls

Attālums līdz Rīgai	157 km
Attālums līdz tuvākajam nacionālas nozīmes attīstības centram	50 km
Attālums līdz tuvākajam reģionālas nozīmes attīstības centram	45 km
Tuvākais nacionālas nozīmes attīstības centrs	Valmiera
Tuvākie reģionālas nozīmes attīstības centri	Smiltene
Ietekmes areālā ietilpstošie novadi	Ērģemes un Valkas pagasti Valkas novadā
Iedzīvotāju skaits attīstības centrā	5 835
Iedzīvotāju skaits attīstības centra ietekmes areālā (iesk. centru)	8 192
Attīstības centra platība	14 km^2
Attīstības centra ietekmes areāla platība	473 km^2

Valka kā attīstības centra ietekmes areālā ietilpst tikai divi no četriem Valkas novada pagastiem – Ērģemes un Valkas, un sekojoši Valkas ietekmes areāls ir viens no teritoriāli mazākajiem līdz ar tādiem attīstības centriem kā Līvāni un arī Jūrmala. Valkas ietekmes areāls pārklājas ar Valmieras un Smiltenes tiešās sasniedzamības zonu un ir novērojams šo zonu attālākajās teritorijās (pierobežā).

Kopējā Valkas kā attīstības centra ietekmes areāla platība ir tikai 473 km^2, tai skaitā Valkas pilsētas platība 14 km^2. Valkas ietekmes areālu raksturo augsts iedzīvotāju blīvums Valkas pilsētā, bet neliels – visā pārējā ietekmes areālā.

Iedzīvotāju aptaujā 39,5% Valkas iedzīvotāju apgalvojuši, ka pēc desmit gadiem plāno dzīvot citur un tas ir viens no augstākajiem rādītājiem attīstības centru vidū (vēl augstāks tas ir tikai Daugavpilij un Aizkrauklei). Lielākā daļa no šiem iedzīvotājiem gan konkrēti nevar nosaukt, kur plāno pārcelties, bet tie, kuri minējuši konkrētu pilsētu, visbiežāk nosaukuši Valmieru (6,6%) un Rīgu (4,4%) un Valka ir vienīgais no attīstības centriem, kura iedzīvotājiem Rīga nav pirmā izvēle vēlamajai dzīvesvietai, bet tikai sekundāras nozīmes.

18,3% iedzīvotāju, kuriem Valka ir faktiskā dzīvesvieta, aptaujā norāda, ka viņu deklarētā dzīvesvieta atrodas citur, un tas savukārt ir viens no zemākajiem deklarētās un faktiskās dzīvesvietas atšķirības rādītājiem starp visiem attīstības centriem.

Valkā pieejami 9 no pētījumā vērtētājiem 14 publiskajiem pakalpojumiem. Savukārt Ērģemes pagastā pieejams viens no 14 pakalpojumiem, bet Valkas pagastā - neviens.

Ja vērtē 9 nacionālās nozīmes attīstības centru kontekstā, būtiskākā ietekme uz Valkas ietekmes areālu iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumu aspektā ir Rīgai, nevis kādam tuvākam nacionālās nozīmes attīstības centram. Savukārt, ja analizē IIN datus novadu līmenī, tad Valkas novads ir būtiskākais darba devējs visā Valkas novada teritorijā, ieskaitot arī tos pagastus, kuri neietilpst ietekmes areālā.

Valkas ietekmes areālā ietilpstošo novadu iedzīvotāju vidū darba un pakalpojumu svārstmigrācija ir izteikta – absolūtais vairākums iedzīvotāju pēc pakalpojumiem vai nodarbinātības iemesla dēļ dodas ārpus savas faktiskās dzīvesvietas (pagasta vai pilsētas). Tai pat laikā – vidēji tikai 1,5-3 pakalpojumus iedzīvotāji izmanto ārpus savas dzīvesvietas, kamēr citu attīstības centru gadījumos šis rādītājs ir augstāks.

Valkas kā attīstības centra loma visizteiktākā ir ģimenes ārsta apmeklēšanas un ikdienas pārtikas iepirkumu aspektā (attiecīgi – 76,4% un 66,2% no tiem, kam Valka ir aktivitāšu vai pakalpojumu centrs, to apmeklē tieši minēto mērķu dēļ), bet mazāk izteikti – kā studiju vai mācību vieta (14,8%) un ārstu-speciālistu apmeklēšanas vieta (22,8%). Visu attīstības centru kontekstā Valka izceļas kā pilsēta, kurai ir viens no augstākajiem rādītājiem nodarbinātības, pārtikas iegādes, ģimenes ārsta apmeklēšanas un kultūras un izklaides aktivitāšu aspektā, bet vienlaikus viens no zemākajiem ārstu-speciālistu apmeklēšanas aspektā (kas nozīmē, ka Valku, salīdzinot ar citiem attīstības centriem, biežāk (vai retāk ārstu-speciālistu aspektā) apmeklē šo iemeslu dēļ).

2.6. SECINĀJUMI

Secinājumi par attīstības centru ietekmes areāliem

Vērtējot iedzīvotāju skaita un blīvuma rādītājus, iedzīvotāju koncentrēšanās aspektā ir pamats runāt tikai par nedaudzu attīstības centru stiprināšanos. Tie ir - Rīga, Valmiera, Daugavpils, Jelgava un Bauska (par pēdējiem diviem gan iespējams izvirzīt jautājumu, cik lielā mērā šeit novērojama Rīgas ietekme). Augstāks iedzīvotāju blīvums kā ap citiem attīstības centriem novērojams arī atsevišķās teritorijās ap Cēsīm, Rēzekni, Jēkabpili, Aizkraukli, Tukumu, Saldu, Talsiem, Dobeli un Liepāju. Tikmēr pārējo attīstības centru apkārtējām teritorijām raksturīga zema iedzīvotāju koncentrācija.

Attīstības centru ietekmes areālus lielā mērā nosaka infrastruktūra – kā ceļu un satiksmes, tā publisko pakalpojumu infrastruktūra. Nacionālās nozīmes attīstības centru tiešās sasniedzamības zonas (50 km areālā) iekļauj mazāk kā pusi no valsts teritorijas un tikai Rīgas, Jūrmalas un Jelgavas gadījumā tās ievērojami savstarpēji pārklājas. Savukārt nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centru 50 km sasniedzamības zonas iekļauj gandrīz visu Latvijas teritoriju, kas nozīmē, ka no lielākās daļas valsts teritorijas aptuveni stundas laikā ir iespējams nokļūt kādā no nacionālas vai reģionālas nozīmes attīstības centriem.

Tai pat laikā - ir daļa valsts teritorijas, no kurām attīstības centru sasniegšana ir laikietilpīgāka. Tās ir vairākas teritorijas pierobežā un piekrastē, kā arī atsevišķas teritorijas starp attīstības centru tiešās sasniedzamības zonām.

Tiešās sasniedzamības attālumi ļauj novērtēt arī, cik izkliedēti ir attīstības centri Latvijas teritorijā. Ja Kurzemes plānošanas reģionā attīstības centri ir vienmērīgi izkliedēti, tad pārējos reģionos reģionālās nozīmes attīstības centri nereti atrodas nacionālās nozīmes attīstības centru tiešās sasniedzamības zonā. Piemēram, Valmieras tiešās sasniedzamības 50 km zonā atrodas visi apkārtējie reģionālie attīstības centri - Limbaži, Cēsis, Smiltene un Valka. Līdzīgi arī Jēkabpils tiešās sasniedzamības zonā atrodas Līvāni, Rēzeknes - Ludza, Daugavpils - Krāslava. Savukārt Rīgas tiešās sasniedzamības zonā atrodas divi citi nacionālie attīstības centri - Jelgava un Jūrmala. Sekojoši - nepastāvot izteiktai specializācijai, šo reģionālo attīstības centru attīstība un kapacitāte ir vislielākajā mērā atkarīga no blakus esošo nacionālo attīstības centru konkurences.

Nacionālas nozīmes attīstības centros pieejams vairākums (12-14) no 14 publiskajiem pakalpojumiem, par kuriem apkopota informācija. Izņemot Smilteni, Līvānus un Siguldu, arī pārējos attīstības centros ir pieejama lielākā daļa (9-11) iekļauto pakalpojumu. Ambulatorā aprūpe, augstākā un profesionālā izglītība, kā arī Uzņēmumu reģistrs ir tie pakalpojumi, kas ir nodrošināti tikai nelielā daļā attīstības centru un sekojoši galvenokārt veido atšķirīgos pakalpojumu pieejamības

rādītājus. Sekojoši - par būtiskiem attīstības centriem pakalpojumu pieejamības aspektā var dēvēt lielāko daļu no nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem, tomēr Siguldas, Smiltenes un Līvānu loma šādā kontekstā ir salīdzinoši mazāka.

Būtiskākais sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātājs nacionālo attīstības centru vidū ir Rīga, kuras sniegtos pakalpojumus izmanto lielākā daļa Latvijas pašvaldību. Aptvertās teritorijas aspektā būtiski sociālo un izglītības pakalpojumu nodrošinātāji ir arī Rēzekne, Liepāja un Valmiera (proti, šo pašvaldību nodrošinātos sociālos un izglītības pakalpojumus izmanto plašs apkārtējo pašvaldību loks).

Valsts ieņēmumu dienesta dati par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem ļauj analizēt attīstības centrus darbaspēka migrācijas aspektā, lai arī to interpretācija ir ierobežota tā iemesla dēļ, ka liels ir to iedzīvotāju īpatsvars, kuru faktiskā dzīvesvieta ir atšķirīga no deklarētās (pēc aptauju datiem atšķirības veido no 20% līdz 25%). Iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumi liecina, ka Rīga ir izteikts darbaspēka piesaistīšanas centrs - vairākumam Latvijas pagastu un pilsētu galvaspilsēta ir būtiska deklarēto iedzīvotāju darba vieta (kas, iespējams, norāda arī iedzīvotāju iekšzemes migrācijas plūsmas).

Iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācijas datu analīze liecina, ka katram no nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centriem ir izteikta iedzīvotāju apkalpošanas centra loma apkārtējās teritorijās. Ir gan novērojami arī daži izņēmumi. Jūrmalas kā nacionālās nozīmes attīstības centra loma ir nebūtiska - tai ir būtiska ietekme tikai pašas pilsētas ietvaros un Lapmežciema pagastā, kamēr apkārtējās teritorijas atrodas izteiktā Rīgas ietekmes areālā. Līdzīga ir situācija Līvānu gadījumā - pilsētas kā centra ietekme novērojama tikai daļā no Līvānu novada, kamēr daļa novada, kā arī pieguļošās teritorijas iekļaujas netālu esošo pilsētu - Jēkabpils un Preiļu - ietekmes areālos. Arī Valkas gadījumā vērojama tādi pati situācija - tikai aptuveni puse no Valkas novada iekļaujas Valkas ietekmes areālā, kamēr puse novada - Valmieras un Smiltenes ietekmes areālos. Interesanta ir Ogres kā reģionālā attīstības centra ietekmes areāla situācija - lai gan lielākā daļa Ogres novada, kā arī Ķeguma novads un daļa Lielvārdes novada iekļaujas Ogres ietekmes areālā, tas ir Rīgas ietekmes areāla ieskauts - daļa pagastu, kas tieši nepieguļ Rīgai tuvējiem novadiem, atrodas vairāk Rīgas, nekā Ogres ietekmes areālā.

Lai gan lielākajā daļā gadījumu attīstības centru ietekmes areāli sakrīt ar novadu robežām, tomēr ir arī daudz izņēmumu, kad viens vai vairāki novada pagasti iekļaujas cita attīstības centra areālā kā pārējā novada teritorija.

Kopumā iespējams secināt, ka Rīga ir attīstības centrs ar izteiktāko ietekmi visā valsts teritorijā, proti - Rīga ir būtiskākais nodarbinātības, pakalpojumu un aktivitāšu centrs lielākajai daļai Latvijas novadu iedzīvotāju (vērtējot nacionālo attīstības centru kontekstā). Izņēmums ir Latgales

plānošanas reģions, kur izteikti prevalējoša ir Daugavpils un Rēzeknes kā attīstības centru loma, lai gan atsevišķās teritorijās tā pārklājas ar Rīgas ietekmi. Jūrmalas kā attīstības centra loma šādā aspektā ir novērojama tikai Engures novadā, kamēr pati Jūrmalas pilsēta pilnībā iekļaujas Rīgas ietekmes areālā.

Tai pat laikā pārējo nacionālas nozīmes attīstības centru loma ir izteikta aptuveni 50 km areālā ap konkrēto pilsētu. Izņēmumi ir Valmiera un Jelgava. Valmieras ietekmes areāls ir izteikts nevis visā pilsētas apkārtnē, bet starp Valmieru un pierobežu, un līdzīgi arī Jelgavas gadījumā – ietekmes areāls izveidojies teritorijā starp pilsētu un pierobežu.

Rīga ir izteikti būtisks iedzīvotāju nodarbinātības centrs, kā arī sociālo un izglītības pakalpojumu sniedzējs, kamēr reģionālo attīstības centru loma ir prevalējoša ikdienas pakalpojumu aspektā (iepirkšanās, brīvā laika aktivitātes, veselības pakalpojumi).

Analizējot detalizētāk datus par kopējo nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areālu, novērojams, ka Rīgas ietekme kādā no analīzes aspektiem ir novērojama absolūtajā vairākumā novadu un pilsētu - tikai aptuveni katrā desmitajā novadā nav novērojama Rīgas ietekme nevienā no pētījumā iekļautajiem aspektiem (tie ir atsevišķi novadi no galvaspilsētas attālākās teritorijās Latgalē un Kurzemē). Otrs būtisks secinājums - lielākajā daļā gadījumu novadam ir viens visbūtiskākais attīstības centrs, kura ietekme ir novērojama vairākos analīzes aspektos un tikai kādā atsevišķā aspektā ietekme ir kādam citam attīstības centram. Sekojoši – lai arī ietekmju pārklāšanās ir novērojama, tā visbiežāk nav izteikta un kāds no attīstības centriem ir identificējams kā primāri būtisks gandrīz visu novadu gadījumos.

Secinājumi par pētījuma metodoloģiju

Kopumā iespējams secināt, ka izmantojot dažādus apdzīvoto vietu saiknes raksturojošus rādītājus (gan statistikas datus, gan socioloģisko pētījumu datus, gan infrastruktūru raksturojošu informāciju), ir iespējams veikt detalizētu attīstības centru ietekmes areālu noteikšanu un analīzi. Tai pat laikā - būtiskākais šķērslis šādas analīzes pilnvērtīgai veikšanai ir pietiekami detalizētu datu pieejamības ierobežojumi. Datu detalizācijas ierobežojumi pastāv gan attiecībā uz datu pieejamību par visiem attīstības centriem (nevis tikai nacionālās nozīmes), gan detalizācijā līdz pagastu un novadu pilsētu līmenim (nevis tikai novadiem un republikas pilsētām).

To, ka analīzi par ietekmes areāliem jāveic detalizētākā kā novadi līmenī, apliecina attīstības centru ietekmes areālu identificēšana pēc Latvijas iedzīvotāju aptaujas (kas šajā pētījumā sniedza visdetalizētākos datus) – kā redzams ietekmes areālu attēlā, kas sagatavota pēc iedzīvotāju darba un pakalpojumu svārstmigrācijas aptaujas datiem, ietekmes areālu robežas bieži vien nesakrīt ar

novadu robežām, sekojoši veidojot atšķirīgas teritorijas no pastāvošā administratīvi teritoriālā dalījuma. Tai pat laikā diskutējams ir jautājums, vai ir lietderīgi ietekmes areālus definēt atšķirīgās teritorijās kā pastāvošais administratīvi teritoriālais dalījums. Viens no argumentiem šāda dalījuma nelietderībai ir, piemēram, fakts, ka šādu areālu raksturošanai nav pieejami statistikas dati, jo tie tiek apkopoti tikai novadu līmenī (ar ļoti retiem izņēmumiem), sekojoši – pat ja iespējams šādi definēt ietekmes areālus, nav pieejama statistika šo specifisko teritoriju padziļinātai raksturošanai.

Būtisks ierobežojums detalizētai datu analīzei ir datu pieejamība par reģionālās nozīmes attīstības centriem. Piemēram, Valsts ieņēmumu dienesta dati par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskaitījumiem tika sagatavoti par 9 republikas pilsētām, kamēr pārējo attīstības centru dati bija apkopoti tikai novadu, nevis pilsētu-attīstības centru griezumā. Sekojoši – lai gan ir iespējams detalizēti analizēt nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areālus, tas nesniedz pilnu ainu par attīstības centriem kopumā, jo neļauj analizēt reģionālo attīstības centru ietekmi un lomu. Uz faktu, ka analīzi jāveic par visiem attīstības centriem, norāda arī šī pētījuma ietvaros gatavotie ietekmes areālu attēli, kurās redzamas būtiskas atšķirības atkarībā no tā, vai areāli tiek identificēti tikai 9 nacionālo vai arī 21 reģionālā attīstības centra kontekstā – areālu teritoriju atšķirības ir ievērojamas (īpaši attiecībā uz Rīgas ietekmes areālu).

Attīstības centru ietekmes areālu noteikšanā liela loma ir konkrētu datu un informācijas interpretācijai. Šajā pētījumā ietekmes areāli tika noteikti pēc visbūtiskākās ietekmes principa, tai pat laikā ietekmes areālus iespējams analizēt arī ietekmes izteiktības aspektā. Tādā gadījumā pastāv daudz subjektīvu izvēles apstākļu, kas nosaka areālu teritoriju – piemēram, nepieciešams noteikt, pēc kādiem rādītājiem noteikt ietekmes izteiktību (vai arī kādu svaru piešķirt katram konkrētajam rādītājam), kā arī definēt konkrētās rādītāju vērtības, pie kurām ietekmi uzskatīt par izteiktu vai nebūtisku. Tie lielā mērā būtu subjektīvi pētnieku (vai pasūtītāja) lēmumi, jo nepastāv iepriekš izstrādātu metodoloģisku un praktisku uzstādījumu šādas datu interpretācijas veikšanai.

3. PLĀNOŠANAS REĢIONU ATTĪSTĪBAS RAKSTUROJUMS

3.1. DEMOGRĀFISKĀ SITUĀCIJA PLĀNOŠANAS REĢIONOS

Iedzīvotāju skaits un dzimumu sastāvs

2013. gada sākumā pēc PMLP datiem iedzīvotāju skaits Latvijā ir 2 milj. 201 tūkst. cilvēku[31]. Gandrīz puse no valsts iedzīvotāju kopskaita dzīvo Rīgas plānošanas reģionā (49,5 %). Latgales, Kurzemes un Zemgales plānošanas reģiona iedzīvotāju īpatsvars Latvijas iedzīvotāju kopskaitā bija 13–15 % robežās. Valsts iedzīvotāju kopskaitā mazāko daļu veido Vidzemes plānošanas reģiona iedzīvotāji (225,2 tūkst. jeb 10,2 %) (sk. 8. tabulu).

8.tabula. Plānošanas reģionu iedzīvotāju skaits un to īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā 2013. gada sākumā.*

Plānošanas reģions	*Iedzīvotāju skaits*	*Īpatsvars, %*
Rīgas reģions	1 090 303	49,5
Vidzemes reģions	225 181	10,2
Kurzemes reģions	289 916	13,2
Zemgales reģions	270 947	12,3
Latgales reģions	324 849	14,8
Latvija	**2 201 196**	**100,0**

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

No 2008. gada līdz 2013. gada sākumam Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju īpatsvars ir palielinājies par 1,2 procentpunktiem, kam atbilstoši ir samazinājies pārējo reģionu iedzīvotāju īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā. Vidzemes, Kurzemes un Zemgales katrā plānošanas reģionā iedzīvotāju īpatsvars ir sarucis par 0,2 procentpunktiem, savukārt Latgales plānošanas reģiona samazinājums ir trīsreiz straujāks – par 0,6 procentpunktiem.

Latvijas valsts iedzīvotāju kopskaitā sieviešu skaits ievērojami pārsniedz vīriešu skaitu (1180,3 tūkstoši sieviešu un 1020,9 tūkstoši vīriešu). 2013. gada sākumā, rēķinot uz 100 vīriešiem, valstī vidēji ir 115,6 sievietes. Kopējā iedzīvotāju skaitā sieviešu īpatsvars ir 53,6 %, bet vīriešu īpatsvars – 46,4 % (sk.15.attēlu).

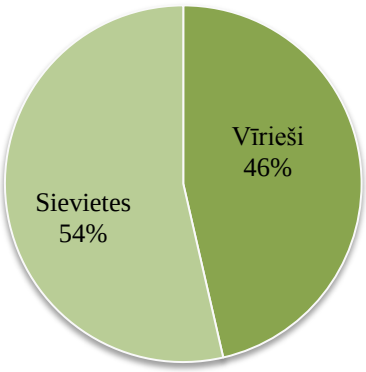

15.attēls. Iedzīvotāju dzimuma struktūra Latvijā 2013. gada sākumā, %.*
**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

[31] *Šajā pārskata sadaļā ņemta vērā iepriekš izdotā pārskata „Reģionu attīstība Latvijā" metodoloģija, izmantoti Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati par iedzīvotāju skaitu, līdz ar ko nodrošināta datu salīdzināmība laika dinamikā.*

Teritorijas platība un iedzīvotāju blīvums

Latvijas teritorijas platība ir 64,6 tūkst. km^2. Latvijas teritorijas sadalījums piecos plānošanas reģionos ir samērā viendabīgs – lielākais reģions (Vidzemes plānošanas reģions) aizņem 23,6 % valsts teritorijas, mazākais (Rīgas plānošanas reģions) – 16,2 % (sk. 16. attēlu).

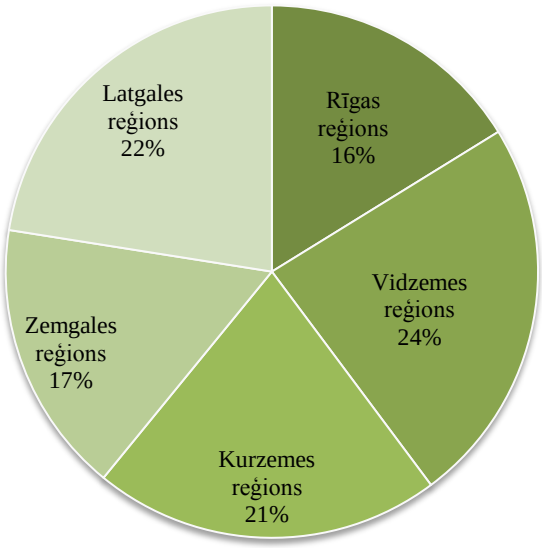

16.attēls. Plānošanas reģionu teritoriju īpatsvars valsts kopējā platībā, %.*
**Aprēķini pēc CSP datiem.*

2013. gada sākumā iedzīvotāju blīvums valstī bija 34,1 cilv./km^2. Atbilstoši iedzīvotāju skaita samazinājumam ir samazinājies arī iedzīvotāju blīvums (2009. gada sākumā − 35,1 cilv./km^2).

Visaugstākais iedzīvotāju blīvums Latvijas plānošanas reģionos ir Rīgas plānošanas reģionā (104,5 cilv./km^2), kas trīs reizes pārsniedz vidējo blīvumu valstī. Zemākais iedzīvotāju blīvums ir Vidzemes plānošanas reģionā (14,8 cilv./km^2), pārējos reģionos šis rādītājs ir līdzīgs un svārstās robežās no 21 līdz 25 cilvēkiem uz vienu kvadrātkilometru. Izslēdzot no aprēķiniem republikas pilsētu iedzīvotājus, atšķirības pēc iedzīvotāju blīvuma starp reģioniem ir nedaudz samazinājušās (sk. 9. tabulu un 17.attēlu).

9.tabula. Iedzīvotāju blīvums plānošanas reģionos 2013. gada sākumā, cilv./km^2.*

Plānošanas reģions	*Iedzīvotāju blīvums, cilv/km^2 (kopējais)*	*Iedzīvotāju blīvums, cilv/km^2 (bez republikas pilsētām)*
Rīgas reģions	104,5	33,5
Vidzemes reģions	14,8	13,1
Kurzemes reģions	21,3	12,4
Zemgales reģions	25,2	17,1
Latgales reģions	22,3	13,2
Kopā Latvijā	**34,1**	**16,9**

**Aprēķini pēc PMLP un CSP datiem.*

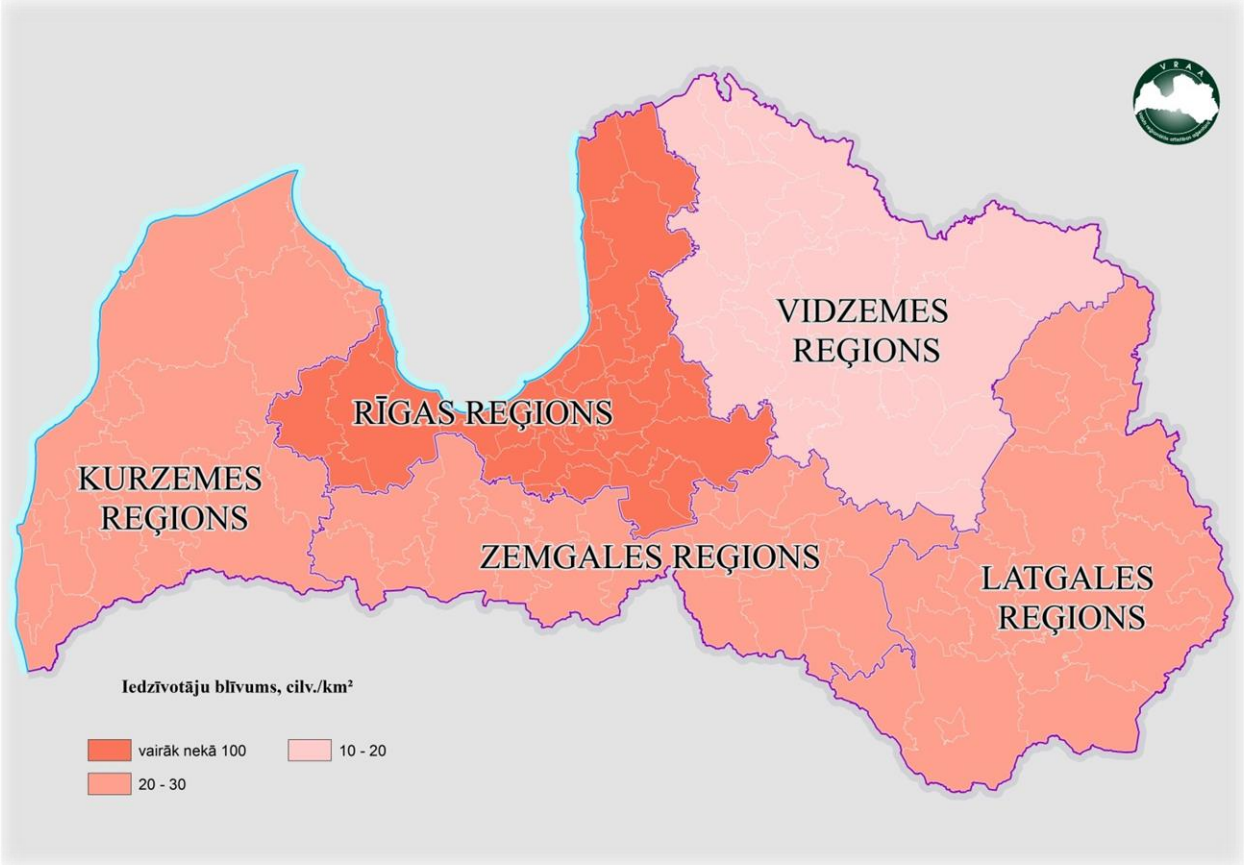

17.attēls. Iedzīvotāju blīvums plānošanas reģionos 2013. gada sākumā, cilv./km².*
**Aprēķini pēc PMLP un CSP datiem.*

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Piecu gadu laikā no 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam iedzīvotāju skaits valstī samazinājās par 75,1 tūkst. jeb par 3,3 %.

Iedzīvotāju skaits sarucis visos plānošanas reģionos. Mazākais iedzīvotāju skaita samazinājums ir Rīgas plānošanas reģionā, kurā iedzīvotāju skaits ir sarucis par 10,7 tūkst. jeb par 1,0 %, lielākais – Latgales plānošanas reģionā (iedzīvotāju skaits samazinājās par 24,0 tūkst. jeb par 6,9 %). Vidzemes, Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionos iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 13−14 tūkst. jeb par 5,0 % katrā reģionā (sk. 10. tabulu, 18. un 19.attēlu).

10.tabula. Plānošanas reģionu iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas 2008. −2013. gada sākumā.*

Plānošanas reģions	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008-2013	
							skaits	%
Rīgas reģions	1101022	1102748	1099907	1095610	1091638	1090303	-10719	-1,0
Vidzemes reģions	238155	236002	234005	231391	228331	225181	-12974	-5,4
Kurzemes reģions	304280	302437	300282	297192	293453	289916	-14364	-4,7
Zemgales reģions	284030	282582	280494	277820	273930	270947	-13083	-4,6
Latgales reģions	348795	344117	339965	334897	329701	324849	-23946	-6,9
Latvijā	**2276282**	**2267886**	**2254653**	**2 236 910**	**2217053**	**2201196**	**-75086**	**-3,3**

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

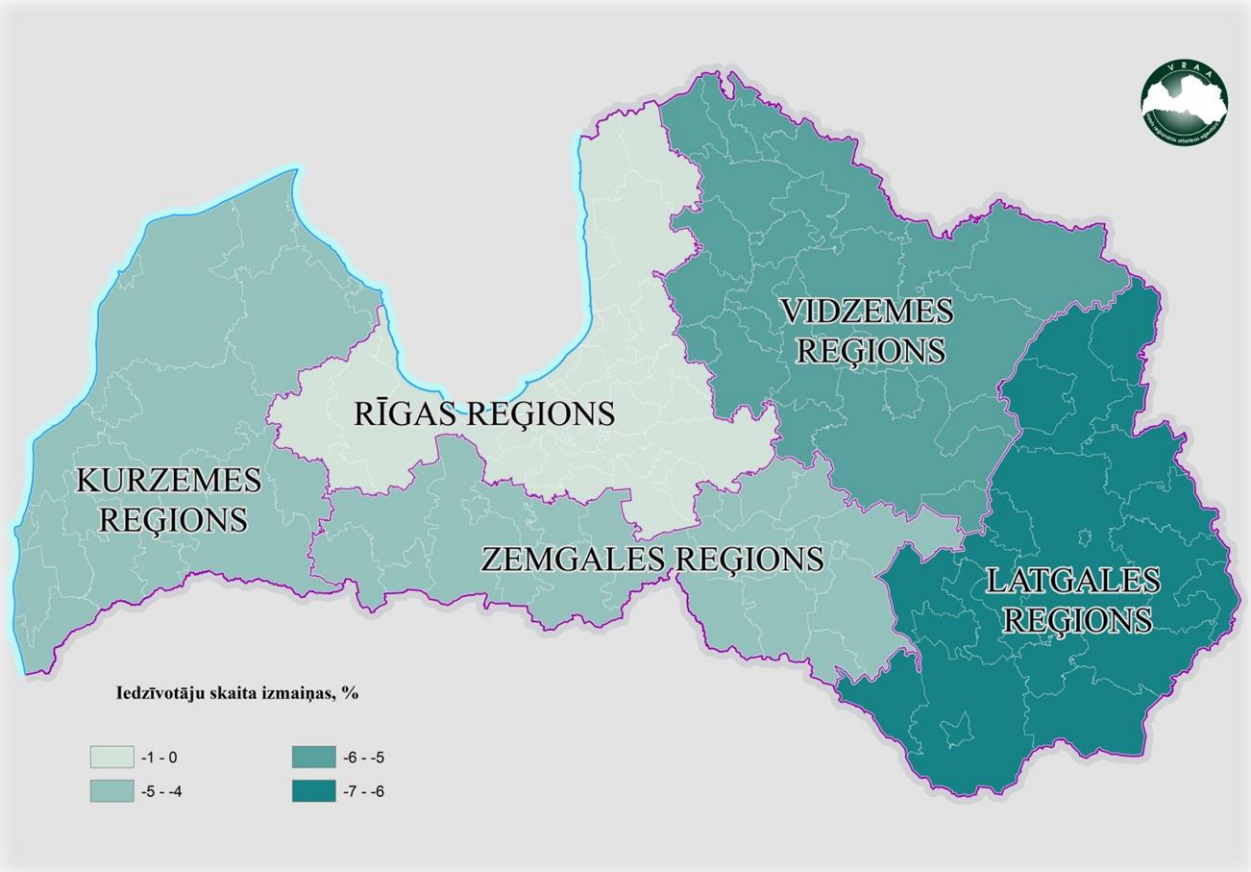

18.attēls. Iedzīvotāju skaita izmaiņas plānošanas reģionos no 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam, %.*
**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

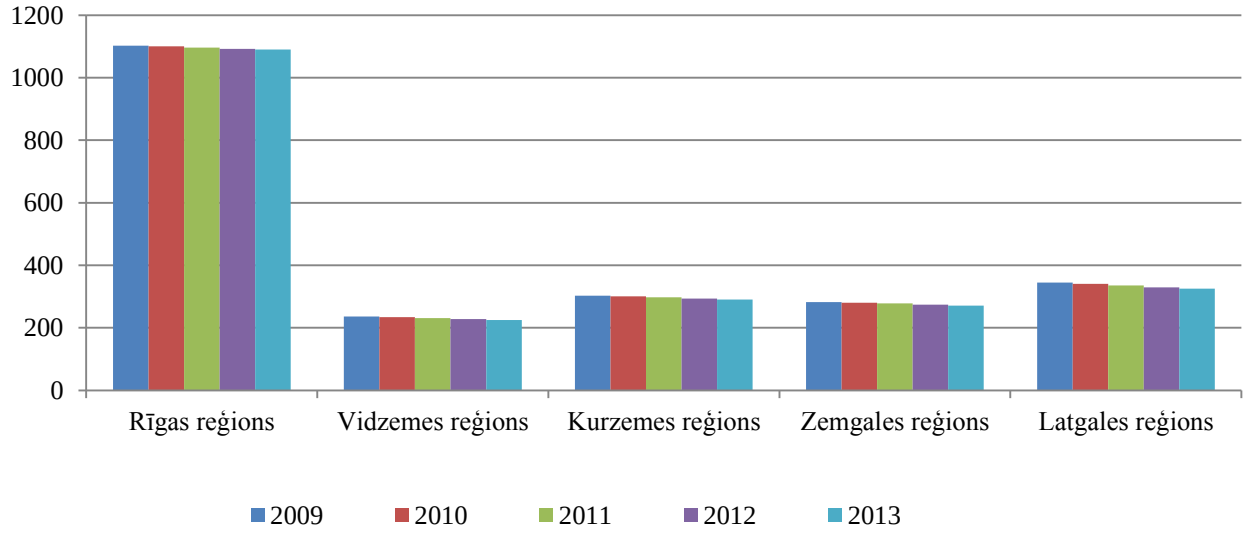

*19.attēls. Iedzīvotāju skaita dinamika plānošanas reģionos 2009.- 2013.gada sākumā, tūkst.cilv.**
**PMLP dati.*

Faktori, kas ietekmē iedzīvotāju skaita izmaiņas

Iedzīvotāju dabiskās kustības negatīvā bilance Latvijā turpinās jau kopš 1991. gada. 2012. gadā iedzīvotāju skaits Latvijā dabiskās kustības dēļ (mirušo skaitam pārsniedzot dzimušo skaitu) samazinājās par 8,8 tūkst. Latgales plānošanas reģionā iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 2,9

tūkst., Rīgas plānošanas reģionā – par 2,3 tūkst., Vidzemes, Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionā – par 1,0−1,3 tūkst. katrā. Salīdzinājumā ar 2011. gadu iedzīvotāju skaita samazinājuma tempi ir nedaudz palēninājušies (sk. 11. tabulu).

11.tabula. Iedzīvotāju skaita izmaiņas un tās ietekmējošie faktori plānošanas reģionos 2011.–2012. gadā, cilv..*

Plānošanas reģions	Iedzīvotāju skaita izmaiņas					
	dabiskās kustības rezultātā		migrācijas rezultātā		kopā	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Rīgas reģions	-2 718	-2 280	-1 254	945	-3 972	-1 335
Vidzemes reģions	-1 231	-1 231	-1 829	-1 919	-3 060	-3 150
Kurzemes reģions	-1 413	-1 315	-2 326	-2 222	-3 739	-3 537
Zemgales reģions	-1 361	-1 093	-2 529	-1 890	-3 890	-2 983
Latgales reģions	-2 822	-2 895	-2 374	-1 957	-5 196	-4 852
Latvijā	**-9 545**	**-8 814**	**-10 312**	**-7 043**	**-19 857**	**-15 857**

** PMLP dati.*

Summārais dzimstības koeficients, kas nosaka vidējo bērnu skaitu, kas varētu piedzimt sievietei viņas dzīves laikā, ja dzimstība katrā vecumā saglabātos apskatāmā perioda līmenī, Latvijā ir daudz mazāks nekā paaudžu maiņai nepieciešamais lielums (2,1−2,2). Rādītāja vērtība 2011. gadā (1,341) bija mazāka nekā 2007. gadā (1,543).

Migrācijas ietekme uz iedzīvotāju skaita samazinājumu pa gadiem ir svārstījusies, taču kopš 2011. gada rādītājam ir tendence samazināties. 2011. gadā no valsts izbraukušo iedzīvotāju skaits bija lielāks par 10,3 tūkstošiem nekā iebraukušo skaits, bet 2012. gadā migrācijas rezultātā iedzīvotāju skaits valstī ir samazinājies par 7,0 tūkst. cilvēku.

2012. gadā iedzīvotāju skaits migrācijas dēļ Kurzemes plānošanas reģionā ir samazinājies par 2,2 tūkstošiem, Latgales plānošanas reģionā un Vidzemes plānošanas reģionā – par 2,0 tūkstošiem cilvēku katrā, Zemgales plānošanas reģionā – par 1,9 tūkstošiem cilvēku. Rīgas plānošanas reģionā iebraukušo cilvēku skaits ir lielāks nekā izbraukušo skaits, tā rezultātā iedzīvotāju skaits Rīgas plānošanas reģionā ir palielinājies par 945 cilvēkiem.

Iedzīvotāju vecumsastāvs un demogrāfiskā slodze

Iedzīvotāju skaita sadalījums atbilstoši galvenajām vecuma grupām raksturo pašvaldības cilvēkresursus, dod iespēju novērtēt pašvaldības potenciālu attīstības ziņā, pašvaldības pievilcību investoriem, kā arī definēt problēmas sociālajā sfērā.

Kopumā demogrāfiskā situācija valstī ir pasliktinājusies, jo visos reģionos ir samazinājies darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars, kā arī visos reģionos palielinājies pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā.

2013. gada sākumā mazākais līdz darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā ir Latgales plānošanas reģionā (12,7 %), tikai nedaudz vairāk – Vidzemes

plānošanas reģionā (13,3 %). Rīgas, Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionā līdz darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars ir pārsniedzis 14 %, lielākais rādītājs ir Zemgales plānošanas reģionā (14,4 %).

Kopš 2009. gada sākuma līdz darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars ir pieaudzis tikai Rīgas plānošanas reģionā (par 0,8 procentpunktiem), pārējos reģionos – samazinājies. Lielākais līdz darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvara samazinājums novērots Vidzemes un Kurzemes plānošanas reģionā (atbilstoši par 0,7 un 0,4 procentpunktiem), Zemgales un Latgales plānošanas reģionā – par 0,2 procentpunktiem katrā.

Darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars visvairāk ir samazinājies Rīgas plānošanas reģionā (par 1,9 procentpunktiem), vismazāk − Vidzemes plānošanas reģionā (par 0,1 procentpunktu). Parējos reģionos samazinājums ir 0,7−0,8 procentpunktu robežās.

Savukārt pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvara lielākais pieaugums ir Kurzemes plānošanas reģionā (par 1,2 procentpunktiem), mazākais − Vidzemes plānošanas reģionā (par 0,8 procentpunktiem). Parējos reģionos īpatsvara pieaugums ir 1 procentpunkta līmenī.

Valstī vidēji ir pieaudzis līdz darbspējas vecuma un virs darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā (atbilstoši par 0,2 un 1,1 procentpunktiem), bet par 1,3 procentpunktiem ir samazinājies darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars (sk. 12. tabulu).

12.tabula. Iedzīvotāju sadalījums atbilstoši galvenajām vecuma grupām plānošanas reģionos 2009. un 2013. gada sākumā, īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā, %.*

Plānošanas reģions	2009			2013		
	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecuma	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecuma
Rīgas reģions	13,4	66,5	20,1	14,2	64,6	21,2
Vidzemes reģions	13,9	65,5	20,6	13,3	65,4	21,4
Kurzemes reģions	14,8	65,3	19,8	14,4	64,6	21,0
Zemgales reģions	14,5	66,5	19,0	14,3	65,7	20,0
Latgales reģions	12,9	66,4	20,7	12,7	65,6	21,7
Latvijā	**13,7**	**66,2**	**20,1**	**13,9**	**64,9**	**21,1**

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

Izmaiņas iedzīvotāju vecumstruktūrā atspoguļojas arī demogrāfiskās slodzes rādītājos. 2009. gada sākumā valstī vidēji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem ir 510,3 līdz darbspējas vecuma un virs darbspējas vecuma iedzīvotāju, bet 2013. gada sākumā − 539,8.

2013. gada sākumā lielākā demogrāfiskā slodze ir Rīgas plānošanas reģionā (549,1), to lielumu ir ietekmējis plānošanas reģionos mazākais darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars.

Salīdzinot ar 2009. gada sākumu Rīgas plānošanas reģionā visstraujāk ir samazinājies darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā (par 1,9 procentpunktiem).

Savukārt zemāka demogrāfiskā slodze ir Zemgales plānošanas reģionā (521,3). Demogrāfisko struktūru Zemgales plānošanas reģionā raksturo starp visiem reģioniem lielākais darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars un mazākais virs darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars (sk. 13.tabulu, 20. un 21.attēlu).

13.tabula. Demogrāfiskā slodze plānošanas reģionos 2009.–2013. gada sākumā.*

Plānošanas reģions	2009	2010	2011	2012	2013
Rīgas reģions	504,0	512,9	523,0	536,6	549,1
Vidzemes reģions	526,5	520,5	519,7	525,1	529,7
Kurzemes reģions	530,5	530,6	534,1	541,0	548,4
Zemgales reģions	504,5	503,7	505,2	512,8	521,3
Latgales reģions	506,7	505,9	507,2	516,1	523,8
Latvijā	**510,3**	**513,8**	**519,5**	**529,9**	**539,8**

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

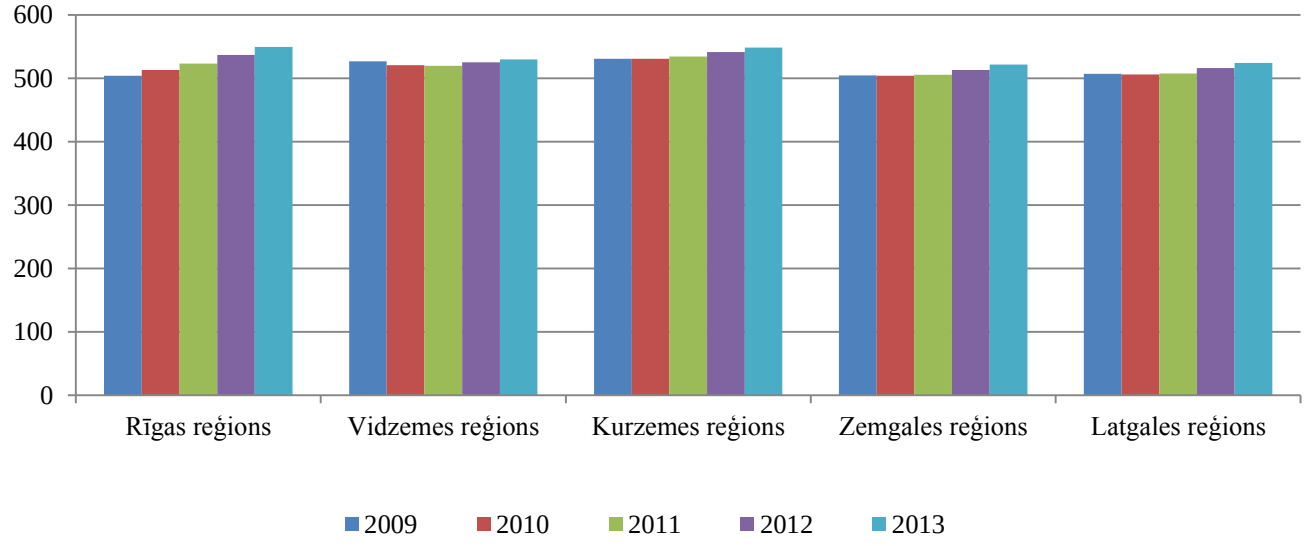

20.attēls. Demogrāfiskā slodzes dinamika plānošanas reģionos 2009.-2013. gada sākumā.*
**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

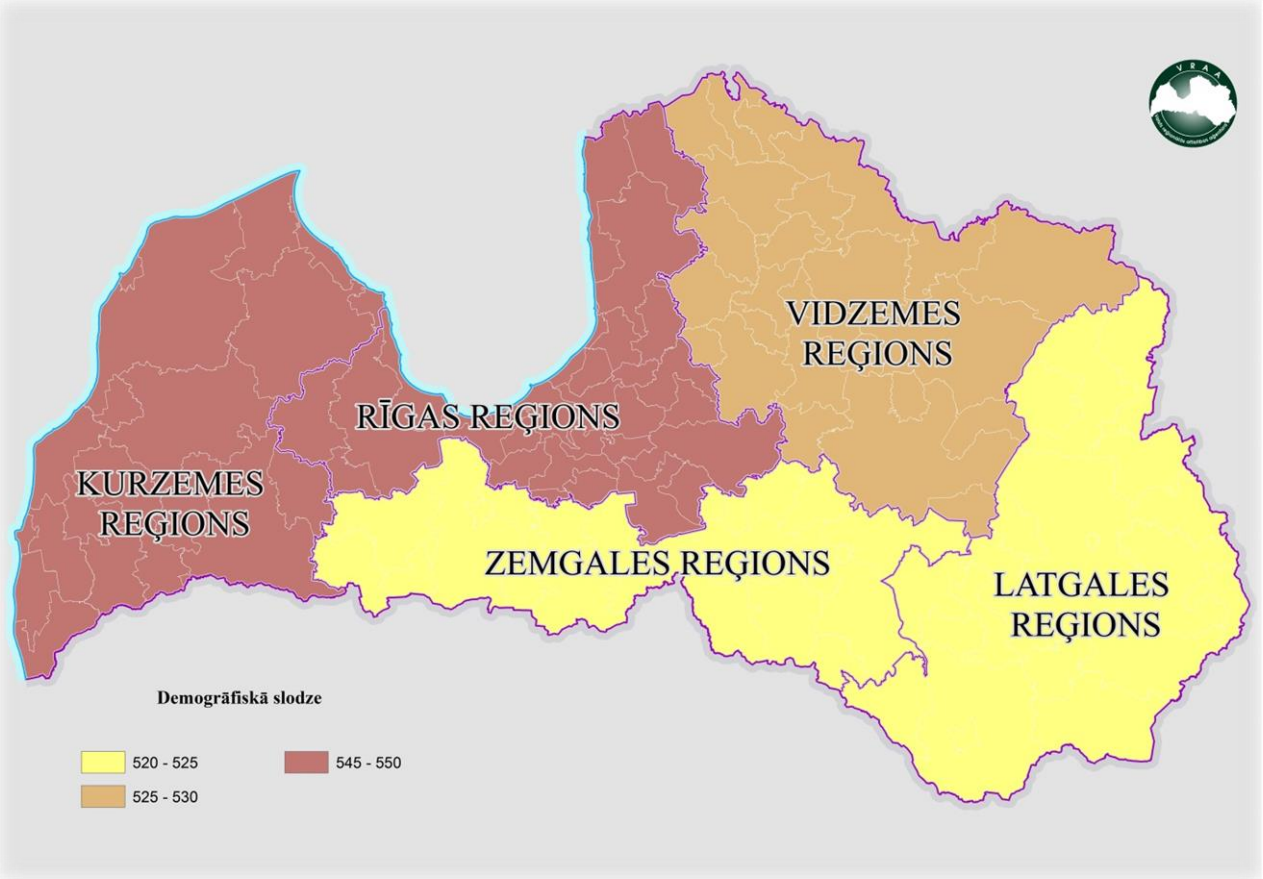

21.attēls. Demogrāfiskā slodze plānošanas reģionos 2013. gada sākumā.*
**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

Kopš 2009. gada demogrāfiskā slodze ir pieaugusi gan valstī kopumā, gan katrā reģionā pārsvarā intensīva darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazinājuma dēļ. No 2009. gada līdz 2013. gada sākumam darbspējas vecumā iedzīvotāju skaits valstī ir samazinājies par 72,1 tūkst., līdz darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 4,3 tūkst., savukārt virs darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits ir palielinājies par 9,7 tūkst. cilvēku.

2013.gada sākumā, salīdzinot ar 2012.gada sākumu demogrāfiskā slodze pieauga visos plānošanas reģionos. Lielākais demogrāfiskās slodzes pieaugums bija Rīgas plānošanas reģionā (par 12,5 līdz un virs darbspējas vecuma iedzīvotājiem uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem), mazākais – Vidzemes plānošanas reģionā (par 4,6). Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionā demogrāfiskā slodze palielinājās par 8 cilvēkiem katrā.

Zema dzimstība un izmaiņas iedzīvotāju vecuma sastāvā sekmē iedzīvotāju novecošanos. Svarīgi novecošanās procesa rādītāji ir iedzīvotāju vidējais vecums un tā dinamika. Datus par iedzīvotāju vidējo vecumu CSP apkopo statistisko reģionu griezumā.

2013. gada sākumā Latvijas iedzīvotāju vidējais vecums bija 42,1 gads. Caurmērā visjaunākie iedzīvotāji ir Pierīgas statistiskajā reģionā (40,6 gadi), Zemgales statistiskajā reģionā (41,4 gadi), Kurzemes statistiskajā reģionā – (41,9 gadi), Vidzemes statistiskajā reģionā (42,4 gadi),

Rīgas statistiskajā reģionā, t.i. Rīgas pilsētā (42,7 gadi). Lielākais vidējais vecums ir Latgales statistiskā reģiona iedzīvotājiem (43,5 gadi), bet visvecākie Latvijas iedzīvotāji ir Latgales sievietes. 2012. gada laikā iedzīvotāju vidējais vecums ir pieaudzis visos reģionos (sk.14. tabulu).

14.tabula. Iedzīvotāju vidējais vecums statistiskajos reģionos gada sākumā, gadi.*

Statistiskais reģions	2012			2013		
	kopā	vīrieši	sievietes	kopā	vīrieši	sievietes
Rīgas reģions	42,6	39,0	45,3	42,7	39,2	45,5
Pierīgas reģions	40,4	37,6	42,8	40,6	37,8	43,0
Vidzemes reģions	42,1	38,8	45,0	42,4	39,1	45,2
Kurzemes reģions	41,6	38,6	44,2	41,9	38,8	44,6
Zemgales reģions	41,2	38,2	43,9	41,4	38,4	44,2
Latgales reģions	43,2	39,8	46,0	43,5	40,1	46,3
Latvija	**41,9**	**38,7**	**44,6**	**42,1**	**38,9**	**44,9**

**CSP dati.*

Mūža ilgums

2012. gadā jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums Latvijā ir 74,2 gadi, to skaitā vīriešiem – 69,1 gads, sievietēm – 78,9 gadi. Mūža ilgums ir paredzamais gadu skaits, kādu vidēji nodzīvotu 2012. gadā dzimušie, ja viņu dzīves laikā mirstības līmenis katrā vecumā paliktu tāds, kāds tas ir bijis viņu dzimšanas gadā.

No 2008. gada līdz 2012. gadam paredzamais mūža ilgums kopumā ir palielinājies par 1,9 gadiem, to skaitā vīriešiem – par 2,4 gadiem, sievietēm – par 1,2 gadiem (sk. 15. tabulu).

15.tabula. Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums 2008. −2012.gadā, gadi.*

Gadi	Kopā	Vīrieši	Sievietes
2008	72,3	66,7	77,7
2009	72,9	67,7	77,8
2010	73,3	68,1	78,1
2011	74,0	68,8	78,7
2012	74,2	69,1	78,9

** CSP dati.*

3.2. EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA PLĀNOŠANAS REĢIONOS

Ekonomiskās attīstības raksturošanai pārskatā izmantoti CSP dati (iekšzemes kopprodukts, nefinanšu investīcijas, ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības, ekonomiski aktīvie komersanti un komercsabiedrības), Valsts kases dati (iedzīvotāju ienākuma nodoklis pašvaldību budžetos) un NVA dati (bezdarbnieku skaits).

Iekšzemes kopprodukts

Iekšzemes kopprodukts (IKP) ir viens no galvenajiem teritorijas attīstību raksturojošajiem rādītājiem. IKP ir valsts teritorijā saražoto gala produktu un pakalpojumu summārā vērtība gada laikā, ieskaitot Latvijas iedzīvotāju ārpus Latvijas robežām saražoto IKP. IKP apjomu CSP aprēķina gan faktiskajās, gan salīdzināmajās cenās. IKP apjomā salīdzināmajās cenās izslēgta cenu svārstība, un tas dod iespēju kvalitatīvāk novērtēt pārmaiņas ekonomiskajā attīstībā. Savukārt reģionu griezumā IKP apjoms salīdzināmajās cenās netiek aprēķināts, līdz ar to pārskatā reģionu līmenī IKP apjomi un to izmaiņas analizētas tikai faktiskajās cenās.

2012. gadā Latvijā IKP rādītāja apjoms faktiskajās cenās bija 15,52 miljardi latu, bet 2000. gada salīdzināmajās cenās – 7,49 miljardi latu. Salīdzinājumā ar 2004. gadu IKP salīdzināmajās cenās 2012. gadā palielinājās par 17,8 %, savukārt faktiskajās cenās vairāk kā dubultojās (sk. 16. tabulu).

16.tabula. Iekšzemes kopprodukts Latvijā.*

Gads	Pavisam, tūkst. Ls		Uz vienu iedzīvotāju, Ls		Uz vienu nodarbināto, Ls	
	faktiskajās cenās	2000. g. salīdzināmajās cenās	faktiskajās cenās	2000. g. salīdzināmajās cenās	faktiskajās cenās	2000. g. salīdzināmajās cenās
2004	7420073	6358270	3279	2810	7331	6282
2005	9000348	7001924	4020	3128	8756	6812
2006	11126574	7782937	5015	3508	10315	7215
2007	14720651	8530133	6688	3876	13174	7634
2008	16084678	8250733	7386	3789	14264	7317
2009	13070448	6787943	6102	3169	13346	6931
2010	12784137	6724027	6096	3206	13662	7255
2011	14275231	7092329	6939	3448	16667	8281
2012	15520469	7487960	7629	3681	17669	8525

**CSP dati.*

2012. gadā IKP uz vienu iedzīvotāju faktiskajās cenās bija Ls 7629, 2000. gada salīdzināmajās cenās − Ls 3681. Kopš 2004. gada IKP uz vienu iedzīvotāju faktiskajās cenās ir palielinājies 2,1 reizes, salīdzināmajās cenās ir pieaudzis par 31,0 %. Rēķinot uz vienu nodarbināto, IKP faktiskajās cenās ir palielinājies 2,4 reizes, bet 2000. gada salīdzināmajās ir pieaudzis par 35,7%.

2012.gadā, salīdzinot ar 2011.gadu, IKP uz vienu iedzīvotāju pieauga faktiskajās cenās par Ls 690, bet 2000. gada salīdzināmajās cenās – par Ls 233. Rēķinot uz vienu nodarbināto, IKP faktiskajās cenās ir palielinājies par Ls 1002, bet 2000. gada salīdzināmajās - par Ls 244.

Vērtējot IKP pieaugumu uz vienu iedzīvotāju, jāņem vērā, ka palielinājums saistīts ne tikai ar ekonomikas attīstību, bet arī ar iedzīvotāju skaita samazināšanos, kas notiek gan dabiskās

kustības, gan migrācijas rezultātā. IKP uz vienu iedzīvotāju ir palielinājies arī tad, kad CSP veica pārrēķinus atbilstoši iedzīvotāju skaitam pēc 2011. gada tautas skaitīšanas rezultātiem.

IKP apjomu faktiskajās cenās lielā mērā ietekmē cenu pārmaiņas. IKP novērtējums faktiskajās cenās pārsniedz IKP novērtējumu salīdzināmajās cenās 2004. gadā 1,2 reizes, bet 2012. gadā – 2,1 reizi.

Pārskata sagatavošanas laikā IKP apjomi valsts līmenī ir pieejami par laika periodu līdz 2012. gadam, bet reģionu griezumā – līdz 2010. gadam ieskaitot.

Latvijā IKP apjoms 2010. gadā ir 12784137 tūkst. latu (sk.17.tabulu un 22.attēlu).

17.tabula. Iekšzemes kopprodukts plānošanas reģionos, faktiskajās cenās (tūkst.Ls).*

Plānošanas reģions	2006	2007	2008	2009	2010
Rīgas reģions	7 744 993	10 006 661	9854483	8630995	8556771
Vidzemes reģions	684799	970664	990399	899182	860222
Kurzemes reģions	1111358	1514565	1517697	1387185	1315499
Zemgales reģions	759979	1083160	1180164	1035389	1031975
Latgales reģions	814230	1128147	1219612	1092337	999135
Latvijā**	**11126574**	**14720651**	**16084678**	**13070448**	**12784137**

**CSP dati.*
***Ieskaitot Latvijas iedzīvotāju ārpus Latvijas saražoto.*

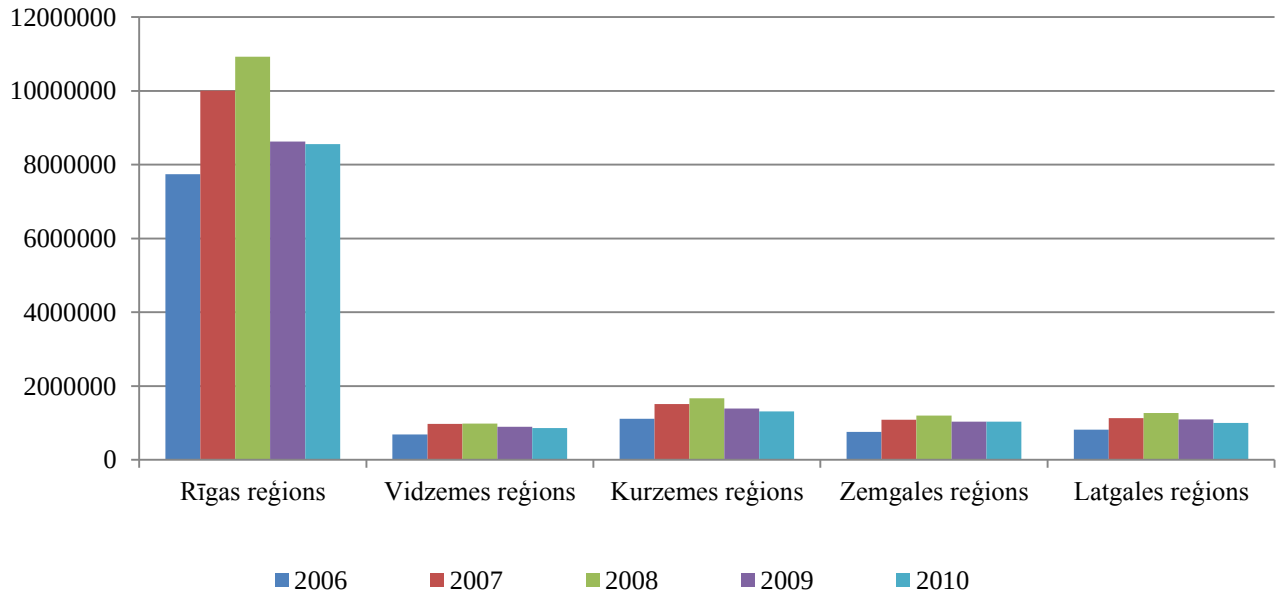

22.attēls. Iekšzemes kopprodukts plānošanas reģionos, faktiskajās cenās (tūkst. Ls).*

**CSP dati*

Rīgas plānošanas reģiona īpatsvars kopējā IKP ir 66,9 %, Kurzemes plānošanas reģiona – 10,3 %, Zemgales plānošanas reģiona – 8,1 %, Latgales plānošanas reģiona – 7,8 % un Vidzemes plānošanas reģiona – 6,7 %. Piecu gadu laikā Rīgas plānošanas reģiona īpatsvars kopējā IKP ir

samazinājies par 2,8 procentpunktiem, pārējos plānošanas reģionos − palielinājies. Zemgales plānošanas reģiona īpatsvars ir pieaudzis par 1,3 procentpunktiem, Vidzemes plānošanas reģiona un Latgales plānošanas reģiona – par 0,5 katrā, un Kurzemes plānošanas reģiona – par 0,3 procentpunktiem.

Galvaspilsētā Rīgā saražotais IKP veido vairāk nekā pusi no IKP kopapjoma valstī (2010. gadā − 53,2 %) un 79,4 % no IKP apjoma Rīgas plānošanas reģionā. Piecu gadu laikā Rīgas pilsētas loma valsts IKP veidošanā samazinājusies par 4,2 procentpunktiem, bet Rīgas plānošanas reģionā – par 3,0 procentpunktiem.

2010. gadā Rīgas plānošanas reģionā bija lielākais IKP uz 1 iedzīvotāju (Ls 8233), kas ir 1,4 reizes lielāks nekā vidējais rādītājs valstī (Ls 6096), bet mazākais rādītājs bija Latgales plānošanas reģionā (Ls 3228). Atšķirība starp labāko un sliktāko rādītāju, starp Rīgas un Latgales plānošanas reģiona iekšzemes kopprodukta lielumu uz vienu iedzīvotāju palielinājās no 2,4 reizēm 2009.gadā līdz 2,6 reizēm 2010.gadā (sk. 18. tabulu, 23., un 24.attēlu).

18.tabula. Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju plānošanas reģionos 2006. − 2010. gadā, faktiskajās cenās, Ls.*

Plānošanas reģions	2006	2007	2008	2009	2010
Rīgas reģions	7223	9346	9244	8184	8233
Vidzemes reģions	2929	4217	4355	4065	4000
Kurzemes reģions	3754	5179	5793	4907	4781
Zemgales reģions	2762	3974	4442	3912	3995
Latgales reģions	2386	3370	3872	3429	3228
Latvijā	**5015**	**6688**	**7386**	**6102**	**6096**

**CSP dati.*

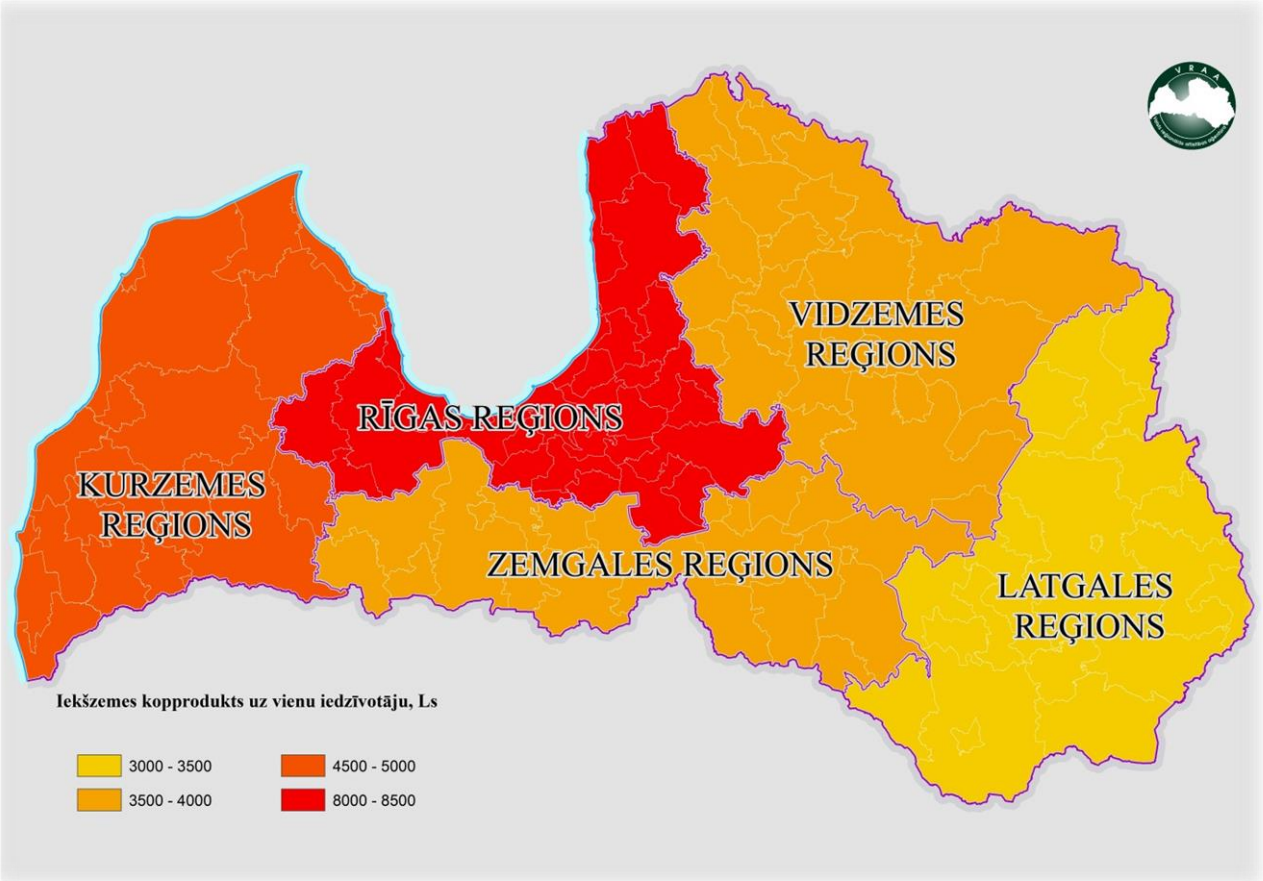

23.attēls. Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju plānošanas reģionos 2010. gadā, Ls.*
**CSP dati.*

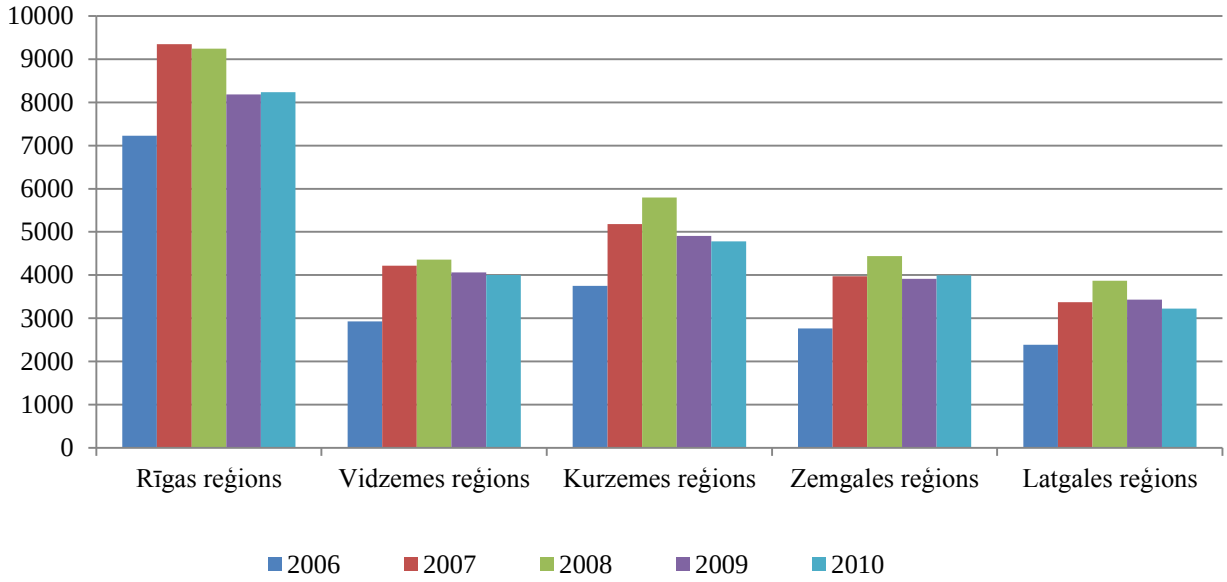

*24.attēls. Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju plānošanas reģionos 2006.-2010.gadā, faktiskajās cenās, Ls**
**CSP dati.*

Attiecībā pret vidējo rādītāju valstī augstākā rādītāja vērtība ir Rīgas plānošanas reģionā (135,1 %). Kurzemes plānošanas reģionā IKP uz vienu iedzīvotāju 2010. gadā ir veidojusi 78,4 %

no vidējā rādītāja valstī, Vidzemes plānošanas reģionā – 65,6 %, Zemgales plānošanas reģionā – 65,5 % un Latgales plānošanas reģionā – 53,0 %.

2010. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Rīgas un Zemgales plānošanas reģionā IKP uz 1 iedzīvotāju attiecība pret valsts vidējo rādītāju palielinājās, savukārt Vidzeme, Kurzemes un Latgales plānošanas reģionā rādītāji – samazinājās (sk. 19. tabulu).

19.tabula. Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju plānošanas reģionos 2006. − 2010. gadā, faktiskajās cenās, % pret vidējo rādītāju valstī.*

Plānošanas reģions	2006	2007	2008	2009	2 010
Rīgas reģions	144,0	139,7	125,2	134,1	135,1
Vidzemes reģions	58,4	63,1	59,0	66,6	65,6
Kurzemes reģions	74,9	77,4	78,4	80,4	78,4
Zemgales reģions	55,1	59,4	60,1	64,1	65,5
Latgales reģions	47,6	50,4	52,4	56,2	53,0
Latvijā	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

**Aprēķini pēc CSP datiem.*

Nefinanšu investīcijas

Ekonomiskās izaugsmes raksturošanai ļoti svarīgs ir nefinanšu investīciju rādītājs. Nefinanšu investīciju apjoms Latvijā 2012. gadā faktiskajās cenās bija 3353,0 milj. latu. Periodā no 2007. gada līdz 2010. gadam nefinanšu investīciju apjoms valstī ik gadu ir samazinājies, bet kopš 2011. gadā novērota tendence šim rādītājam palielinājies.

2012.gadā pēc CSP provizoriskiem datiem, salīdzinājumā ar 2011. gadu nefinanšu investīciju apjoms palielinājās visos reģionos, izņemot Latgales plānošanas reģionu. Lielākais nefinanšu investīciju pieaugums 2012. gadā bija Rīgas plānošanas reģionā, kurā nefinanšu investīciju apjoms palielinājās par 16,8%, Zemgales plānošanas reģionā – par 11,4%, Kurzemes plānošanas reģionā – par 11,0%. Vidzemes plānošanas reģionā nefinanšu investīcijas apjoms saglabājās 2011.gada līmenī, bet Latgales plānošanas reģionā samazinājās par 3,8%.

2012. gadā Rīgas plānošanas reģionā tika veiktas vairāk nekā puse (58,8%) nefinanšu investīciju apjoma valstī – 1970,8 milj. latu. Kurzemes plānošanas reģiona daļa kopējā valsts nefinanšu investīcijas apjomā bija 15,7 %, Zemgales plānošanas reģiona – 10,0 %, Vidzemes plānošanas reģiona – 8,6 % un Latgales plānošanas reģiona – 6,9 %. (sk. 20. tabulu un 25.attēls).

20.tabula. Nefinanšu investīcijas plānošana reģionos 2008.–2012. gadā, 2012. gada salīdzināmajās cenās, milj. Ls.*

Plānošanas reģions	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012***
Rīgas reģions	3245,4	2113,2	1345,3	1687,1	1970,8
Vidzemes reģions	298,2	194,4	215,2	289,3	289,3
Kurzemes reģions	531,3	350,5	363,5	474,7	527,1
Zemgales reģions	339,7	221,7	213	301	335,3
Latgales reģions	273,8	194,6	193,7	239,6	230,5
Latvijā	**4 688,4**	**3 074,50**	**2 330,7**	**2 991,7**	**3 353,0**

**CSP provizoriski dati.*

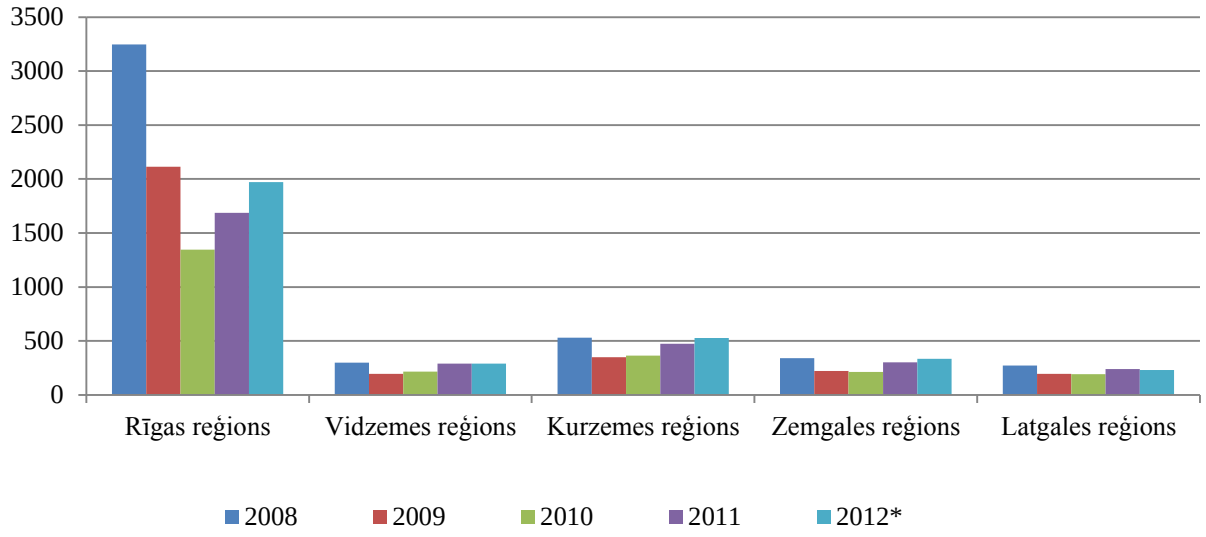

25.attēls. Nefinanšu investīcijas plānošana reģionos 2008.–2012. gadā, 2012. gada salīdzināmajās cenās, milj. Ls.*
**CSP provizoriski dati.*

Vidēji uz vienu iedzīvotāju Latvijā nefinanšu investīciju apjoms 2012. gadā bija Ls 1517,8. Salīdzinājuma ar 2011.gadu nefinanšu investīcijas apjoms uz vienu iedzīvotāju palielinājās par Ls 174,4. Lielākais pieaugums bija Rīgas plānošanas reģionā, kur nefinanšu investīciju apjoms uz vienu iedzīvotāju pieauga par Ls 263,8, ir Kurzemes plānošanas reģionā – par Ls 199,7, Zemgales plānošanas reģionā – par Ls 139,7 un Vidzemes plānošanas reģionā – par Ls 17,2. Latgales plānošanas reģionā nefinanšu investīciju apjoms samazinājās pat Ls 16,7 uz vienu iedzīvotāju. Atšķirība starp augstāko un zemāko rādītāju, t.i. starp Kurzemes plānošanas reģiona un Latgales plānošanas reģiona rādītājiem palielinājās no 2,2 reizēm 2011.gadā uz 2,6 reizēm 2012.gadā (sk. 21. tabulu, 26. un 27.attēlu).

21.tabula. Nefinanšu investīcijas uz vienu iedzīvotāju plānošana reģionos 2008.–2012. gadā, 2012. gada salīdzināmajās cenās, Ls.*

Plānošanas reģions	2008	2009	2010	2011	2012**
Rīgas reģions	2945,3	1918,8	1225,5	1542,7	1806,5
Vidzemes reģions	1257,8	827,2	924,8	1258,6	1275,8
Kurzemes reģions	1751,4	1163,1	1216,8	1607,4	1807,1
Zemgales reģions	1199,1	787,5	763,0	1091,1	1230,7
Latgales reģions	790,3	568,9	574,0	721,0	704,3
Latvijā	**2063,5**	**1359,6**	**1037,8**	**1343,4**	**1517,8**

**Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem..*
***CSP provizoriski dati.*

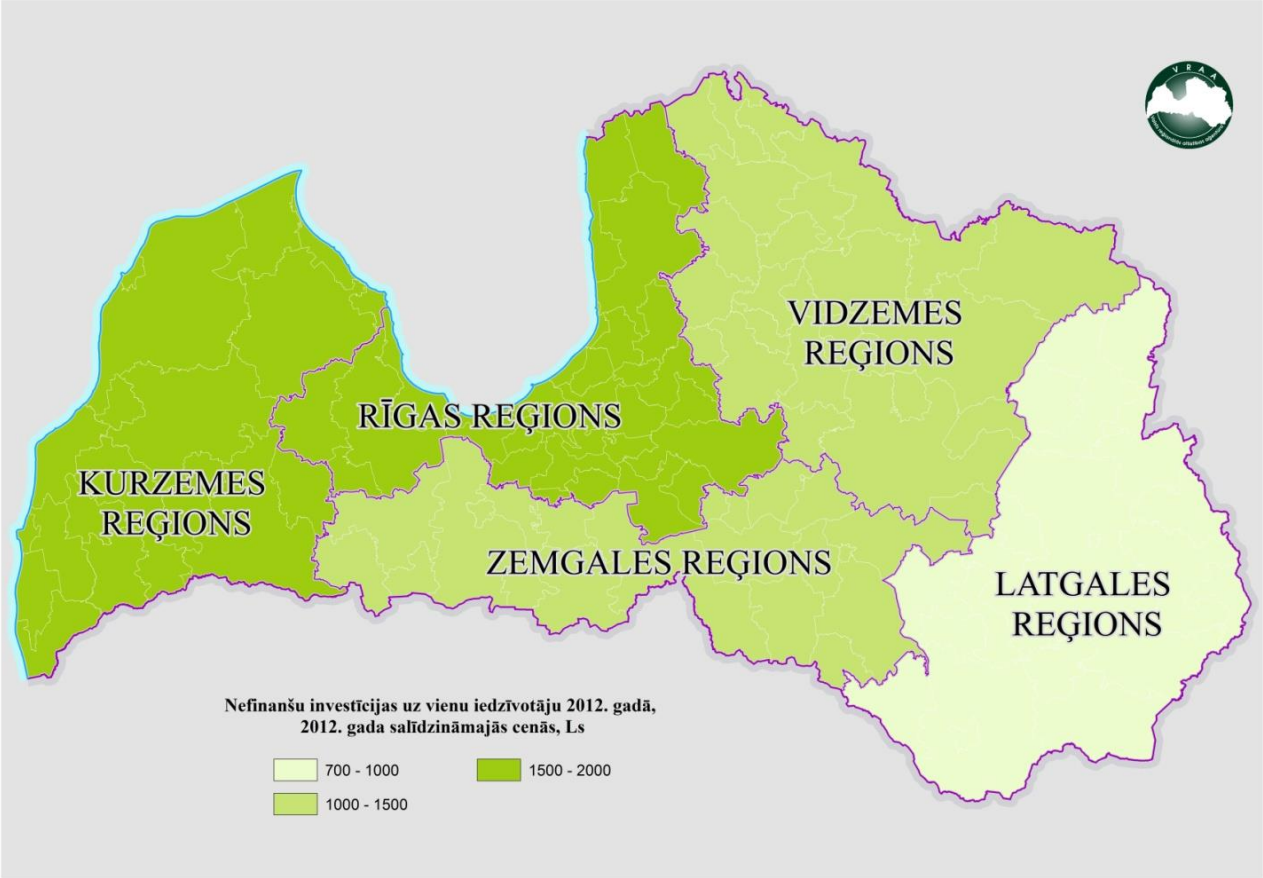

26.attēls. Nefinanšu investīcijas uz vienu iedzīvotāju plānošanas reģionos 2012. gadā, 2012. gada salīdzināmajās cenās, Ls.*
** Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem. CSP provizoriski dati.*

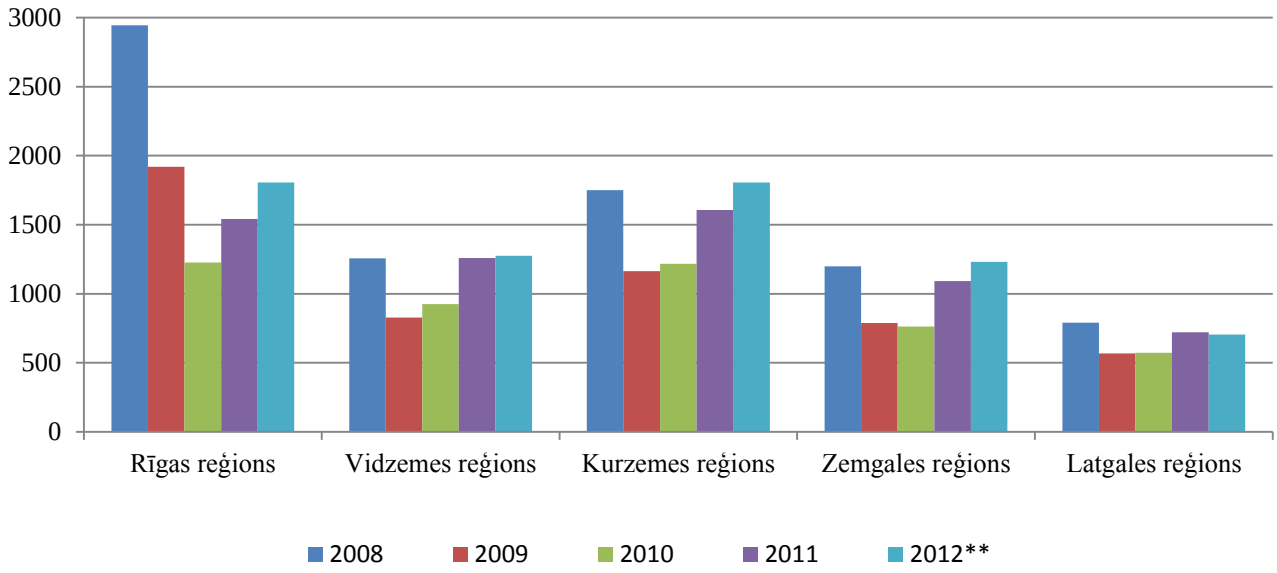

27.attēls. Nefinanšu investīcijas uz vienu iedzīvotāju plānošana reģionos 2008.–2012. gadā, 2012. gada salīdzināmajās cenās, Ls.*
**Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem.*
***CSP provizoriski dati.*

Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistiskās vienības, individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits

Ekonomisko aktivitāti raksturo ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistisko vienību skaits un to izmaiņas laika gaitā. Pēc CSP datiem 2011. gadā valstī darbojās 141,8 tūkst. ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaits valstī palielinājās par 5811 vienībām, Rīgas plānošanas reģionā − par 4523 vienībām, Latgales plānošanas reģionā – par 605 vienībām, Zemgales plānošanas reģionā – par 266 vienībām, Vidzemes plānošanas reģionā – par 238 vienībām un Kurzemes plānošanas reģionā – par 179 vienībām (sk. 22. tabulu).

22.tabula. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits Latvijā 2009.–2011. gadā.*

Plānošanas reģions	2009	2010	2011
Rīgas reģions	69346	73139	77662
Vidzemes reģions	13905	14588	14826
Kurzemes reģions	16236	17119	17298
Zemgales reģions	12590	14049	14315
Latgales reģions	16532	17072	17677
Latvija	**128609**	**135967**	**141778**

**CSP dati.*

Vairāk nekā puse (54,8 %) no ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību kopējā skaita darbojas Rīgas plānošanas reģionā, 12,5 % – Latgales plānošanas reģionā, 12,2 % – Kurzemes plānošanas reģionā, 10,5 % - Vidzemes plānošanas reģionā un 10,1 % − Zemgales plānošanas reģionā.

Ekonomiskās aktivitātes novērtēšanai svarīgs ir statistikas vienību sadalījums atbilstoši komercdarbības formām. 2011. gadā valstī komercsabiedrības (72,7 tūkst.) veidoja 51,3 % no kopējā skaita, pašnodarbinātās personas − 33,8 %, zemnieku un zvejnieku saimniecības − 9,3 % un individuālie komersanti − 5,6 % .

Rīgas plānošanas reģionā 2011. gadā darbojās 53,6 tūkst. komercsabiedrību, kas veido 69,0 % no ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību kopskaita reģionā un 73,7 % no visām komercsabiedrībām valstī. Kurzemes plānošanas reģionā darbojas 7,7 %, Zemgales plānošanas reģionā − 6,5 %, Vidzemes plānošanas reģionā − 6,1 %, Latgales plānošanas reģionā − 5,9 % no visām komercsabiedrībām valstī.

Plānošanas reģionos lielāko īpatsvaru kopējā ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaitā veido pašnodarbinātas personas: Latgales plānošanas reģionā – 52,2 %, Kurzemes plānošanas reģionā − 43,9 %, Vidzemes plānošanas reģionā − 43,7 %, Zemgales plānošanas reģionā – 39,7 %. Rīgas plānošanas reģionā lielāko daļu (69 %) veido komercsabiedrības.

Latvijas reģionu vidū Latgales plānošanas reģions izceļas ar vislielāko pašnodarbināto personu īpatsvaru un vismazāko komercsabiedrību īpatsvaru, kas varētu būt iedzīvotāju nepietiekošu finansiālo iespēju sekas. Latgales plānošanas reģionā iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju 2012. gadā ir gandrīz divreiz mazāks nekā Rīgas plānošanas reģionā un uz pusi mazāks nekā vidēji valstī (sk.23. un 24. tabulu).

23.tabula. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits plānošanas reģionos 2011. gadā sadalījumā pa komercdarbības formām.*

Plānošanas reģions	Kopā	Pašnodarbinātās personas	Individuālie komersanti	Komercsabiedrības	Zemnieku un zvejnieku saimniecības
Rīgas reģions	77662	18900	3214	53598	1950
Vidzemes reģions	14826	6473	855	4443	3055
Kurzemes reģions	17298	7600	1388	5634	2676
Zemgales reģions	14315	5679	1190	4725	2721
Latgales reģions	17677	9226	1353	4308	2790
Latvija	**141778**	**47878**	**8000**	**72708**	**13192**

**CSP dati.*

24.tabula. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību komercdarbības formu sadalījums plānošanas reģionos 2011. gadā, %.*

Plānošanas reģions	Kopā	Pašnodarbinātās personas	Individuālie komersanti	Komercsabiedrības	Zemnieku un zvejnieku saimniecības
Rīgas reģions	100	24,3	4,1	69,0	2,5
Vidzemes reģions	100	43,7	5,8	30,0	20,6
Kurzemes reģions	100	43,9	8,0	32,6	15,5
Zemgales reģions	100	39,7	8,3	33,0	19,0
Latgales reģions	100	52,2	7,7	24,4	15,8
Latvija	**100**	**33,8**	**5,6**	**51,3**	**9,3**

**Aprēķini pēc CSP datiem.*

2011. gadā lielākais ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir Rīgas plānošanas reģionā (71,0), bet mazākais – Zemgales plānošanas reģionā (51,9). Savukārt individuālo komersantu un komercsabiedrību lielākais skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir Rīgas plānošanas reģionā (51,9), mazākais − Latgales plānošanas reģionā (17,0) (sk. 25.tabulu un 28. attēlu).

25.tabula. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits un individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2009.–2011. gadā.*

Plānošanas reģions	Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits			Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits		
	2009	**2010**	**2011**	**2009**	**2010**	**2011**
Rīgas reģions	63,0	66,6	71,0	45,0	46,9	51,9
Vidzemes reģions	59,2	62,7	64,5	20,4	21,3	23,0
Kurzemes reģions	53,9	57,3	58,6	21,7	22,0	23,8
Zemgales reģions	44,7	50,3	51,9	18,5	19,4	21,4
Latgales reģions	48,3	50,6	53,2	15,5	15,9	17,0
Latvija	**56,9**	**60,5**	**63,7**	**31,6**	**32,8**	**36,2**

**Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem.*

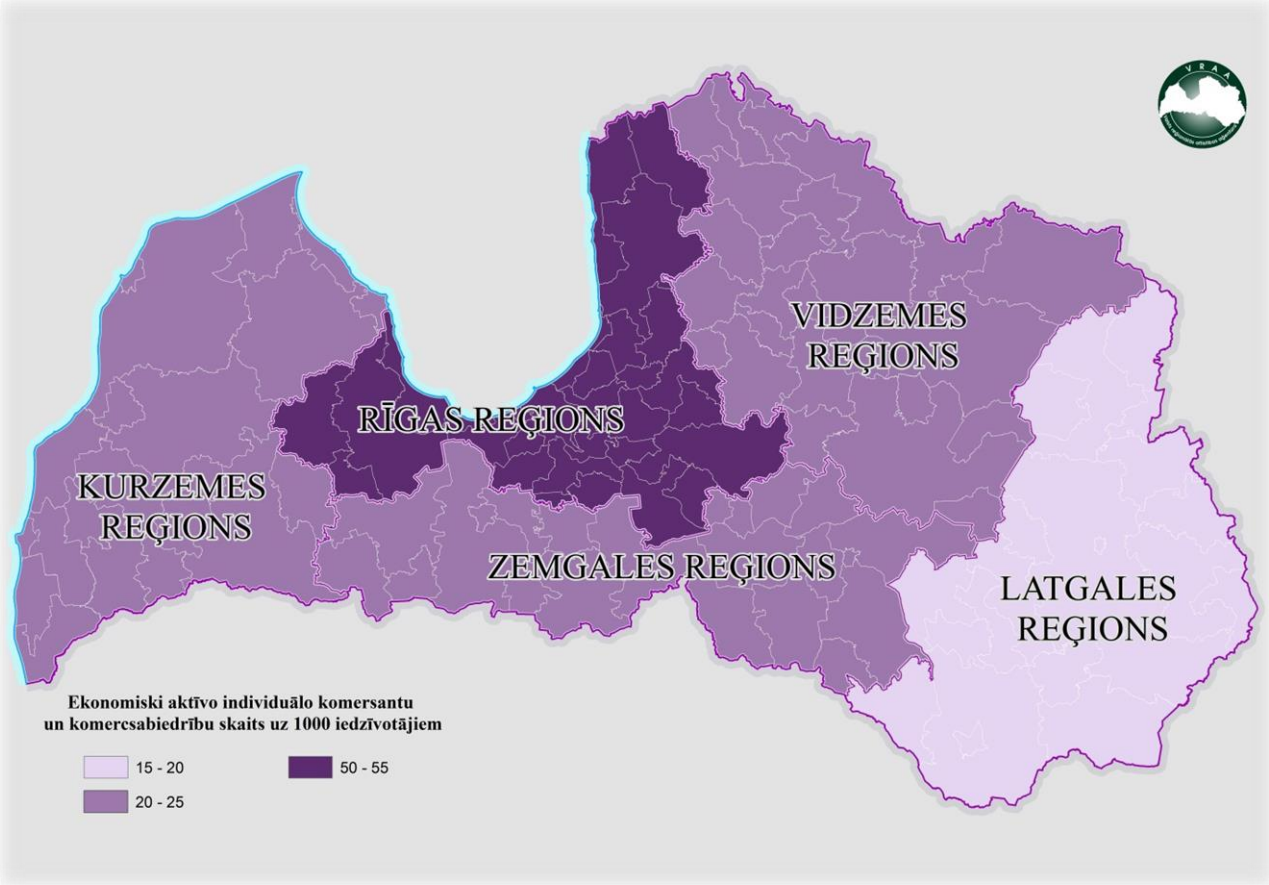

28.attēls. Ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2011. gadā.*
**Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem.*

Bezdarba līmenis

Apskatāmajā laika periodā pēc Nodarbinātības valsts aģentūras datiem lielākais bezdarbnieku skaits valstī ir bijis reģistrēts 2009. gada beigās – 179,2 tūkst. Kopš tā laika novērota pozitīva bezdarbnieku skaita samazināšanās tendence. 2012. gada beigās bezdarbnieku skaits ir 104,1 tūkst., par 75,2 tūkst. mazāks nekā 2009. gadā un par 26,2 tūkst. mazāks nekā iepriekšējā gadā. 2012. gada beigās lielākais bezdarbnieku skaits ir bijis Rīgas plānošanas reģionā, otrais lielākais bezdarbnieku skaits reģistrēts Latgales plānošanas reģionā. Līdzīgs ir bezdarbnieku skaits Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionā, vismazākais bezdarbnieku skaits − Vidzemes plānošanas reģionā (sk. 26. tabulu).

26.tabula. Bezdarbnieku skaits plānošanas reģionos 2008.–2012. gada beigās.*

Plānošanas reģions	2008	2009	2010	2011	2012
Rīgas reģions	30435	74610	62536	47725	34652
Vidzemes reģions	7906	19367	17726	14324	12195
Kurzemes reģions	10483	25137	22660	17476	13946
Zemgales reģions	9764	24038	21946	17739	14155
Latgales reģions	17847	36083	37595	33032	29104
Latvijā	**76 435**	**179 235**	**162 463**	**130 296**	**104 052**

**NVA dati.*

2013. gada sākumā bezdarba līmenis Latvijā ir 7,3 %. Zemākais bezdarba līmenis ir Rīgas plānošanas reģionā – 4,9 %, Vidzemes, Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionā – bezdarba līmenis ir tuvu 8 % līmenim. Latgales plānošanas reģionā bezdarba līmenis ir divreiz lielāks nekā vidēji valstī.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bezdarba līmenis valstī ir samazinājies par 1,7 procentpunktiem, Rīgas un Zemgales plānošanas reģionā – par 1,8 procentpunktiem katrā, nedaudz lēnāk bezdarba līmenis ir samazinājies Latgales un Vidzemes plānošanas reģionā (atbilstoši par 1,5 un 1,3 procentpunktiem) (sk. 27. tabulu, 29. un 30.attēlu).

27.tabula. Bezdarba līmenis plānošanas reģionos 2009.–2013. gada sākumā, %.*

Plānošanas reģions	2009	2010	2011	2012	2013
Rīgas reģions	4,2	10,3	8,7	6,7	4,9
Vidzemes reģions	5,1	12,6	11,6	9,6	8,3
Kurzemes reģions	5,3	12,8	11,7	9,2	7,4
Zemgales reģions	5,2	12,9	11,9	9,8	7,9
Latgales reģions	7,8	16,0	16,9	15,2	13,7
Latvijā	**5,1**	**12,0**	**11,0**	**9,0**	**7,3**

**Aprēķini pēc NVA un PMLP datiem.*

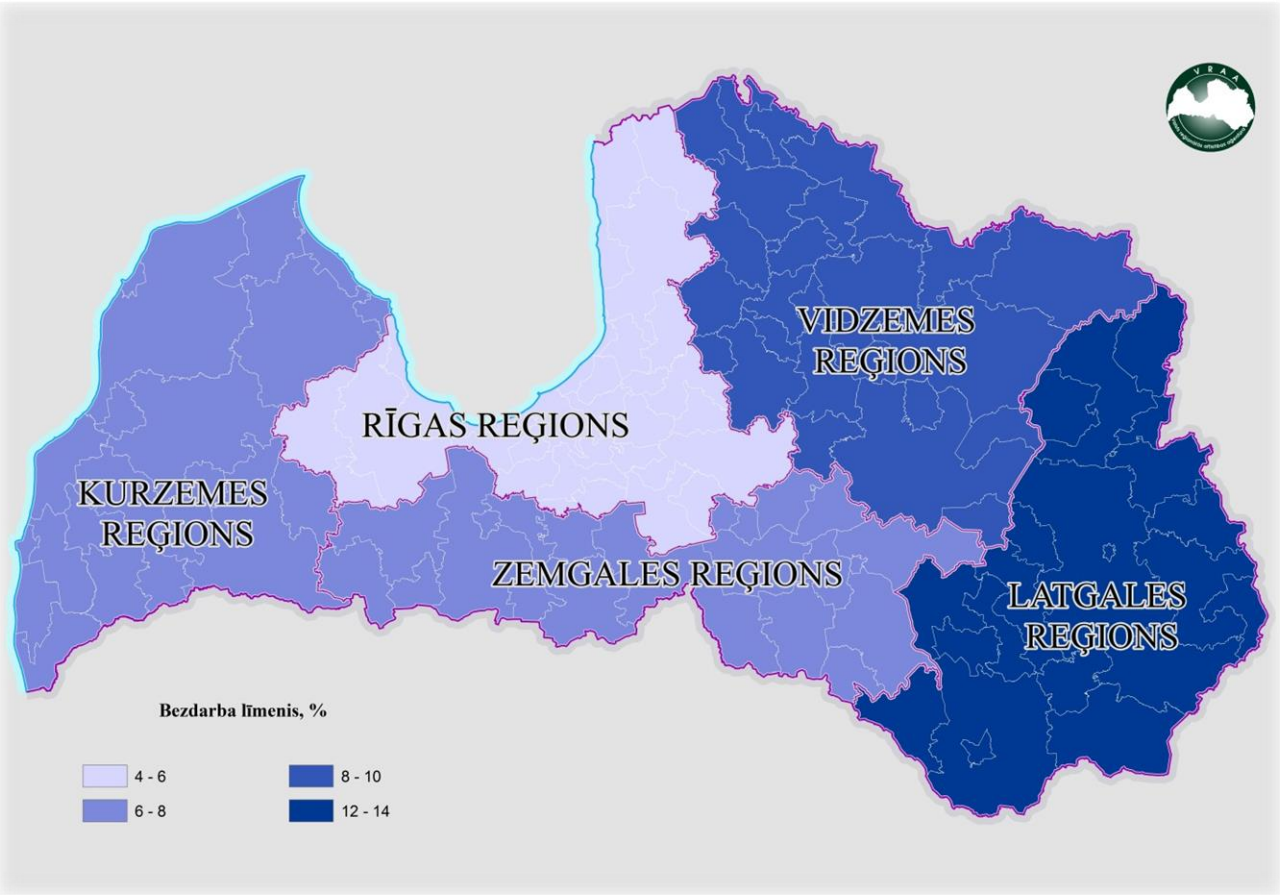

29.attēls. Bezdarba līmenis plānošanas reģionos 2013. gada sākumā.*
**Aprēķini pēc NVA un PMLP datiem.*

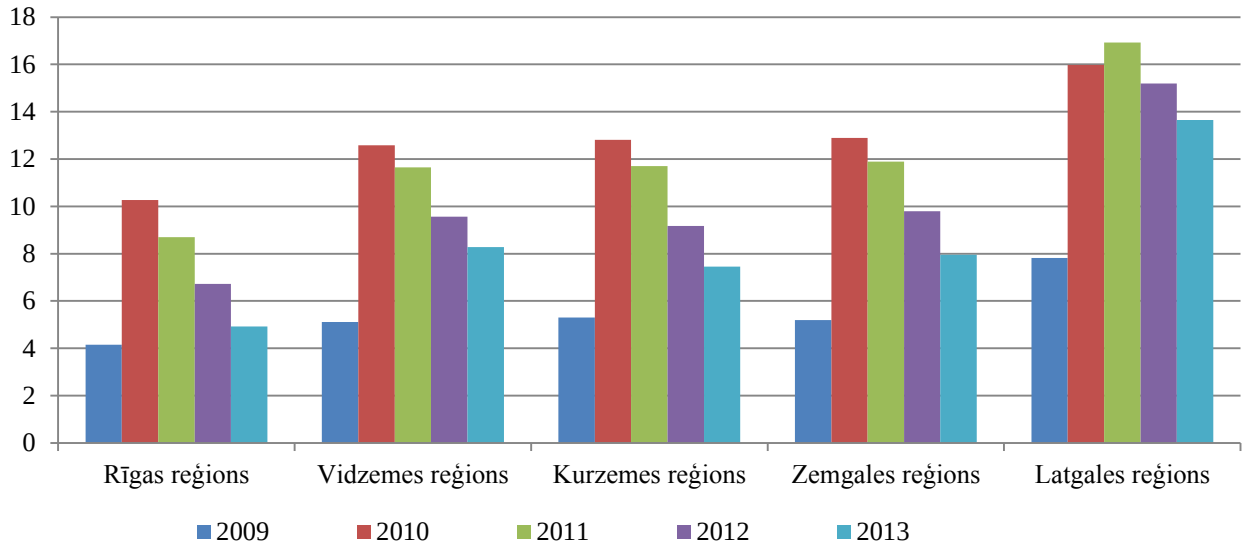

30.attēls. Bezdarba līmeņa dinamika plānošanas reģionos 2009.–2013. gada sākumā, %.*
**Aprēķini pēc NVA un PMLP datiem.*

2012. gada beigās no visiem bezdarbniekiem Latvijā 57,0 % ir sievietes. Augstākais sieviešu bezdarbnieču īpatsvars ir Rīgas plānošanas reģionā (59,5 %), zemākais − Latgales plānošanas reģionā (52,7 %), Zemgales plānošanas reģionā – 58,8 %, Kurzemes plānošanas reģionā – 58,0 %, Vidzemes plānošanas reģionā – 57,5 %.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi

2012. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos kopumā ir 697,2 milj. latu. Salīdzinājumā ar 2011. gadu gan Latvijā kopumā, gan katrā plānošanas reģionā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu apjoms ir palielinājies (sk. 28. tabulu).

28.tabula. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos plānošanas reģionos 2008.–2012. gadā, milj. Ls.*

Plānošanas reģions	2008	2009	2010	2011	2012
Rīgas reģions	507,5	372,4	384,3	395,7	424,8
Vidzemes reģions	67,1	47,4	51,9	52,0	56,3
Kurzemes reģions	90,6	62,6	72,2	72,6	77,0
Zemgales reģions	88,9	63,5	69,3	69,1	73,2
Latgales reģions	76,5	53,8	57,9	60,0	65,9
Latvijā	**830,6**	**599,6**	**635,6**	**649,4**	**697,2**

** Valsts kases dati.*

Augstākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos uz vienu iedzīvotāju 2012. gadā ir Rīgas plānošanas reģionā (Ls 389,6). Rīgas plānošanas reģiona rādītāji ir paaugstinājuši vidējo rādītāju valstī līdz 316,7 latiem un šo līmeni nav sasnieguši pārējie plānošanas reģioni.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju 2012. gadā Latgales plānošanas reģionā pret vidējo vērtību valstī veido 64,1 %, Vidzemes plānošanas reģionā – 79,0 %, Kurzemes plānošanas reģionā – 83,9 %, Zemgales plānošanas reģionā – 85,3 % (sk. 29. tabulu, 31. un 32.attēlu).

29.tabula. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetos plānošanas reģionos 2008.–2012. gadā, Ls.*

Plānošanas reģions	2008	2009	2010	2011	2012
Rīgas reģions	460,2	338,5	350,7	362,5	389,6
Vidzemes reģions	284,3	202,5	224,4	228,0	250,1
Kurzemes reģions	299,5	208,5	242,8	247,3	265,7
Zemgales reģions	314,7	226,2	249,6	252,3	270,0
Latgales reģions	222,3	158,3	172,9	182,1	203,0
Latvijā	**366,3**	**265,9**	**284,1**	**292,9**	**316,7**

**Aprēķini pēc Valsts kases un PMLP datiem.*

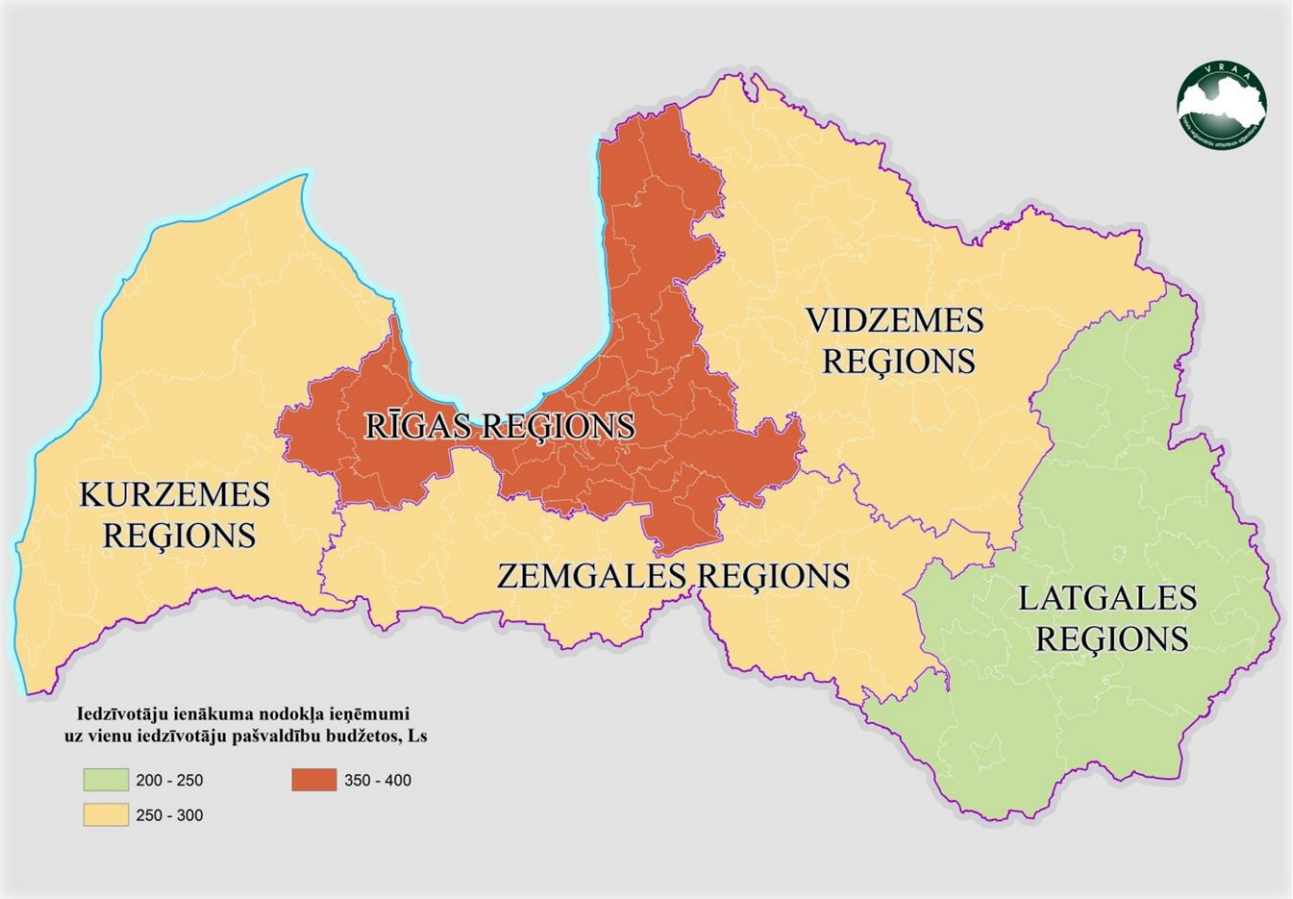

31.attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetos plānošanas reģionos 2012. gadā, Ls.*
**Aprēķini pēc Valsts kases un PMLP datiem.*

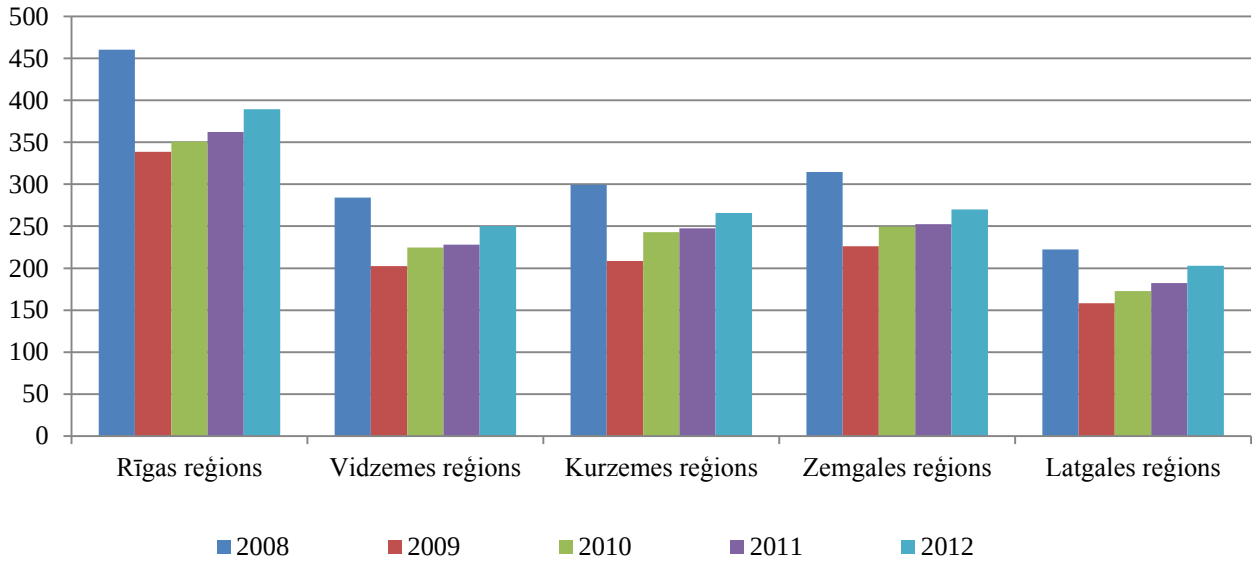

*32.attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu dinamika uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetos plānošanas reģionos 2008.- 2012.gadā, Ls**

**Aprēķini pēc Valsts kases un PMLP datiem.*

4. REPUBLIKAS PILSĒTU UN NOVADU PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS RAKSTUROJUMS

4.1. REPUBLIKAS PILSĒTU RAKSTUROJUMS

Latvijā ir deviņas republikas pilsētas – Rīga, Daugavpils, Jēkabpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera un Ventspils. Republikas pilsētu teritorijas kopā aizņem 1,1 % no valsts teritorijas un tajās dzīvo 51,1 % Latvijas iedzīvotāju. Republikas pilsētās darbojas 69,7 % no individuālo komersantu un komercsabiedrību kopskaita, tajās reģistrēti 39,6 % no bezdarbnieku kopējā skaitā. Pašvaldību budžetā republikas pilsētas iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumos veido 59,6 %.

Republikas pilsētu un novadu raksturojumam izmantoti PMLP dati (iedzīvotāju skaits), CSP dati (pašvaldību teritorijas platība, ekonomiski aktīvas tirgus sektora statistikas vienības, ekonomiski aktīvie komersanti un komercsabiedrības), Uzņēmuma reģistra dati (reģistrētie un likvidētie uzņēmumi), NVA dati (bezdarbnieku skaits) un Valsts kases dati (iedzīvotāju ienākuma nodoklis pašvaldību budžetos).

Iedzīvotāju skaits un teritorijas platība

Pēc PMLP datiem kopējais iedzīvotāju skaits republikas pilsētās 2013. gada sākumā ir 1 125,3 tūkst. cilvēku. Pēc iedzīvotāju skaita lielākās pilsētas Latvijā ir galvaspilsēta Rīga (696,6 tūkst.) un Daugavpils (100,0 tūkst.). No republikas pilsētām mazākās pilsētas ir Jēkabpils (25,5 tūkst.) un Valmiera (26,3 tūkst., sk. 30. tabulu).

30.tabula. Republikas pilsētu iedzīvotāju skaits, teritorijas platība un iedzīvotāju blīvums.

Republikas pilsēta	Iedzīvotāju skaits gada sākumā *						Platība, km²**	Iedzīvotāju blīvums 2013.g.sākumā, cilv./km²
	2008	2009	2010	2011	2012	2013		
Rīga	719613	715978	709145	703581	699203	696618	304	2291,5
Daugavpils	106146	104870	103754	102496	101057	100006	72	1389,0
Jelgava	65807	65630	65106	64516	63534	63046	61	1033,5
Jēkabpils	26734	26578	26468	26284	25883	25539	26	982,3
Jūrmala	55773	56069	56130	56060	56307	57479	100	574,8
Liepāja	85333	85149	84411	83415	82413	81454	61	1335,3
Rēzekne	35939	35625	35148	34596	33936	33438	18	1857,7
Valmiera	27497	27453	27323	27040	26674	26284	18	1460,2
Ventspils	43406	43088	42883	42509	41998	41431	58	714,3
Republikas pilsētās	**1166248**	**1160440**	**1150368**	**1140497**	**1 131 005**	**1 125 295**	**717**	**1569,4**
Latvijā	2276282	2267886	2254653	2236910	2217053	2201196	64562	34,1

**PMLP dati.*
***CSP dati.*

Iedzīvotāju blīvuma rādītāji visās pašvaldībās 2013. gada sākumā redzami 22.attēlā. Rīga ir lielākā republikas pilsēta arī pēc teritorijas platības (304 km^2), bet mazākās pilsētas ir Rēzekne un Valmiera (katra aizņem 18 km^2). 2013. gada sākumā Rīgā ir lielākais iedzīvotāju blīvums (2291,5 cilv./km^2), Jūrmalā − zemākais iedzīvotāju blīvums (574,8 cilv./km^2).

Piecu gadu laikā – no 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam iedzīvotāju skaits visās republikas pilsētās ir samazinājies par 40953 iedzīvotājiem jeb par 3,5 %. Republikas pilsētu iedzīvotāju skaits ir samazinājies straujāk nekā vidēji Latvijā (-3,3 %). Visstraujākais iedzīvotāju skaita sarukums ir Rēzeknē (par 7,0 %), mazākais − Rīgā (par 3,2 %). PMLP dati liecina, ka vienīgā republikas pilsēta, kurā iedzīvotāju skaits ir palielinājies, ir Jūrmala. Piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits Jūrmalā ir palielinājies par 1706 iedzīvotājiem jeb par 3,1 % (sk. 31. tabulu).

31.tabula. Iedzīvotāju skaita izmaiņas republikas pilsētās slīdošos piecu gadu periodos, %.*

Republikas pilsēta	2004−2009	2005−2010	2006 −2011	2007 −2012	2008 −2013
Rīga	-2,5	-2,8	-2,9	-3,4	-3,2
Daugavpils	-5,7	-5,2	-5,3	-5,6	-5,8
Jelgava	-0,6	-1,3	-2,0	-3,8	-4,2
Jēkabpils	-0,9	-1,5	-1,7	-3,5	-4,5
Jūrmala	1,2	1,0	1,0	1,3	3,1
Liepāja	-1,5	-1,9	-2,5	-3,6	-4,5
Rēzekne	-4,2	-4,0	-4,9	-6,2	-7,0
Valmiera	-0,2	-0,8	-1,7	-3,0	-4,4
Ventspils	-2,3	-2,5	-3,0	-3,9	-4,6
Republikas pilsētās	**-2,4**	**-2,6**	**-2,9**	**-3,5**	**-3,5**
Latvijā	-2,1	-2,1	-2,4	-3,0	-3,3

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

37. attēlā redzams iedzīvotāju skaita izmaiņu salīdzinājums visās Latvijas pašvaldībās no 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam.

Demogrāfiskā slodze un iedzīvotāju vecumstruktūra

Republikas pilsētu grupā vidējā demogrāfiskā slodze (līdz darbspējas vecuma un virs darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem) 2013. gada sākumā ir 553,8, nedaudz augstāka nekā vidēji valstī (539,8).

Piecu gadu laikā demogrāfiskā slodze pieaugusi gan republikas pilsētās kopumā, gan katrā pilsētā atsevišķi. Demogrāfiskās slodzes pieaugumu ietekmē izmaiņas, kas notiek galvenajās vecumgrupās iedzīvotāju skaita ziņā. 2012. gada laikā iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā republikas pilsētās kopā ir samazinājies divreiz straujāk (par 10,1 tūkst.) nekā apgādājamo skaits (līdz darbspējas vecumam un virs darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits kopā samazinājās par 4,4 tūkst.), un tā rezultātā ir palielinājies aprēķinātais demogrāfiskās slodzes rādītājs.

38. attēlā var aplūkot demogrāfiskās slodzes rādītājus visās pašvaldību teritorijās.

2013. gada sākumā zemākā demogrāfiskā slodze republikas pilsētu grupā ir Daugavpilī (529,1), bet augstākā – Liepājā (579,2). Jāņem vērā, ka demogrāfiskā slodze ir komplicēts rādītājs, un zemākā tās vērtība viennozīmīgi nenorāda uz labāko demogrāfisko situāciju. Padziļinātā iedzīvotāju sastāva analīze rāda, ka kopējā iedzīvotāju skaitā Daugavpilī lielāks nekā Liepājā ir darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars (65,4 % un 63,3 %), bet mazāks līdz darbspējas vecumam iedzīvotāju īpatsvars (13,0 % un 15,0 % attiecīgi) (sk. 32. tabulu un 33.attēlu).

32.tabula. Demogrāfiskā slodze republikas pilsētās 2009. −2013. gada sākumā.*

Republikas pilsēta	2009	2010	2011	2012	2013
Rīga	505,2	517,6	529,4	544,8	558,4
Daugavpils	471,1	482,4	492,6	511,5	529,1
Jelgava	494,9	501,8	509,0	519,8	536,6
Jēkabpils	506,0	507,8	513,4	524,2	535,7
Jūrmala	510,3	517,6	526,4	541,6	550,9
Liepāja	543,0	547,6	555,4	568,1	579,2
Rēzekne	487,8	496,8	504,3	516,4	531,3
Valmiera	506,6	516,6	523,4	543,5	556,0
Ventspils	505,4	515,4	521,3	534,5	547,0
Republikas pilsētās	**503,9**	**514,6**	**525,0**	**540,1**	**553,8**
Latvijā	510,3	513,8	519,5	529,9	539,8

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

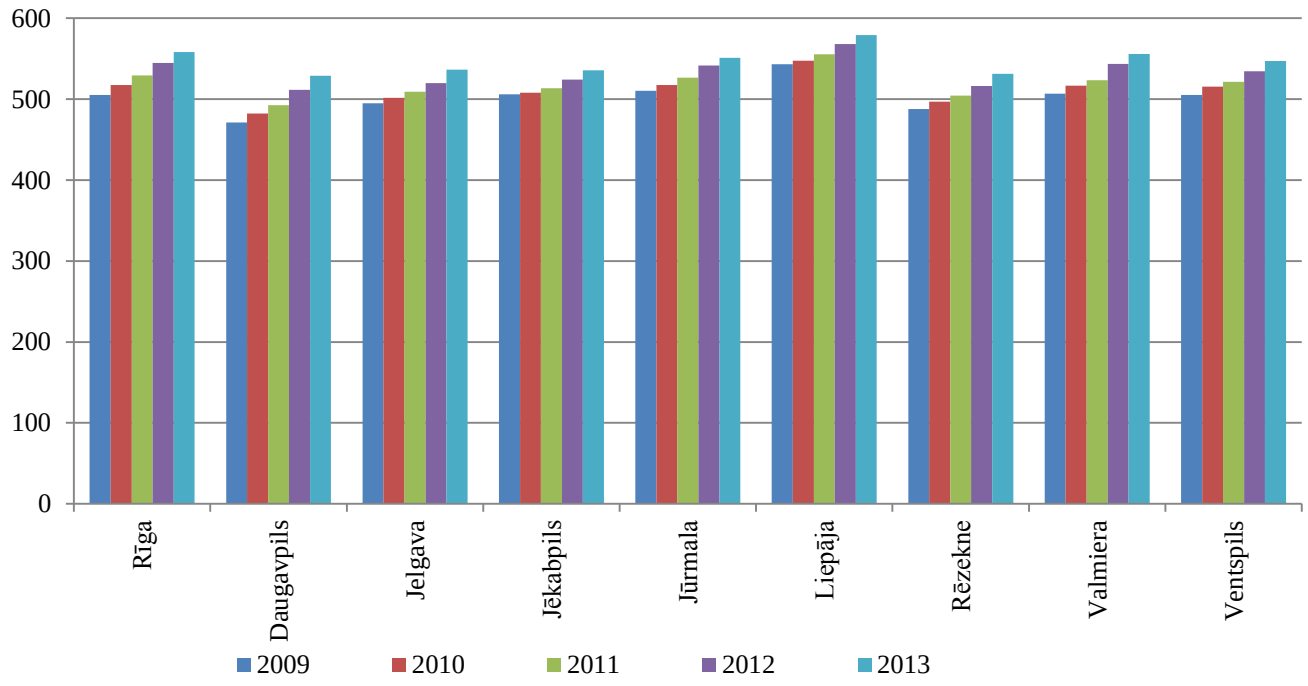

33.attēls. Demogrāfiskā slodze republikas pilsētās 2009. −2013. gada sākumā.*
**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

Labvēlīgāka demogrāfiskā situācija 2013. gada sākumā ir bijusi Jelgavā. Jelgava starp republikas pilsētām izceļas ar augstāko līdz darbspējas vecumam iedzīvotāju īpatsvaru (15,1 %) un zemāko virs darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvaru (19,8 %). Darbspējas vecumā iedzīvotāju īpatsvars (65,1 % − otrais labākais rādītājs pilsētu grupā) ir augstāks gan par vidējo rādītāju pilsētu grupā, gan par vidējo rādītāju valstī (sk. 33. tabulu).

Salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem valstī republikas pilsētu iedzīvotāju struktūrā 2013. gada sākumā ir lielāks pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars, bet mazāks līdz darbspējas vecumam un darbspējas vecumā iedzīvotāju īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā.

Laika periodā no 2009. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam visās pilsētās ir raksturīgas negatīvas tendences − darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvara samazinājums (vidēji par 1,3−2,6 procentpunktiem) un virs darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvara palielinājums (vidēji par 0,4−0,8 procentpunktiem). Kā pozitīvu tendenci var atzīmēt nelielu līdz darbspējas vecumam iedzīvotāju īpatsvara pieaugumu astoņās pilsētās (par 0,1−0,3 procentpunktiem). Izņēmumu veido Ventspils, kurā iedzīvotāju līdz darbspējas vecumam īpatsvars samazinājās par 0,2 procentpunktiem.

33.tabula. Iedzīvotāju galvenās vecuma grupas īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā republikas pilsētās 2013. gada sākumā, %.*

Republikas pilsēta	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecuma
Rīga	13,4	64,2	22,4
Daugavpils	13,0	65,4	21,6
Jelgava	15,1	65,1	19,8
Jēkabpils	14,8	65,1	20,0
Jūrmala	13,7	64,5	21,9
Liepāja	15,0	63,3	21,7
Rēzekne	13,8	65,3	20,9
Valmiera	14,8	64,3	20,9
Ventspils	13,6	64,6	21,7
Republikas pilsētās	**13,7**	**64,4**	**22,0**
Latvijā	13,9	64,9	21,1

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

Bezdarbnieku skaits, bezdarba līmenis

Pēc NVA datiem 2012. gada beigās republikas pilsētās kopā ir reģistrēti 41,2 tūkst. bezdarbnieku jeb 39,6 % no kopējā bezdarbnieku skaita valstī.

Analizējamā laika periodā republikas pilsētās kopā lielākais bezdarbnieku skaits ir reģistrēts 2009. gada beigās, šis skaits līdz 2012. gada beigām ir samazinājies gandrīz par pusi. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bezdarbnieku skaits 2012. gada beigās ir samazinājies par 13,5 tūkstošiem jeb par 24,6 % (sk. 34. tabulu).

34.tabula. Bezdarbnieku skaits republikas pilsētās 2008. −2012. gada beigās.*

Republikas pilsēta	2008	2009	2010	2011	2012
Rīga	19694	46353	37998	29734	21381
Daugavpils	3270	7285	6715	5510	4762
Jelgava	1856	4943	4102	3342	2617
Jēkabpils	1031	2433	2205	1793	1482
Jūrmala	1545	4059	3941	2934	2131
Liepāja	3318	7457	6408	4868	3560
Rēzekne	1983	4000	3972	3387	2952
Valmiera	819	2083	1610	1182	883
Ventspils	1233	2870	2552	1939	1450
Republikas pilsētās	**34749**	**81483**	**69503**	**54689**	**41218**
Latvijā	76 435	179 235	162 463	130 296	104 052

**NVA dati.*

39. attēlā atspoguļots bezdarba līmenis visās pašvaldību teritorijās 2013. gada sākumā.

2013. gada sākumā bezdarba līmenis republikas pilsētu grupā vidēji ir 5,7 %. Augstāks par vidējo rādītāju pilsētu grupā bezdarba līmenis ir 5 pilsētās: Rēzeknē (13,5 %), Jēkabpilī (8,9 %), Daugavpilī (7,3 %), Liepājā (6,9 %) un Jelgavā (6,4 %).

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bezdarba līmenis ir samazinājies visās pilsētās. Lielākais bezdarba līmeņa samazinājums ir Liepājā (par 2,4 procentpunktiem), mazākais – Daugavpilī (par 1,0 procentpunktu), vidēji pilsētu grupā bezdarba līmenis ir samazinājies par 1,8 procentpunktiem.

Periodā no 2009. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam bezdarba līmenis republikas pilsētu grupā ir mazāks nekā vidēji valstī (sk. 35. tabulu un 34.attēlu).

35.tabula. Bezdarba līmenis republikas pilsētās 2009. −2013.gada sākumā, %.*

Republikas pilsēta	2009	2010	2011	2012	2009
Rīga	4,1	9,9	8,3	6,6	4,8
Daugavpils	4,6	10,4	9,8	8,2	7,3
Jelgava	4,2	11,4	9,6	8,0	6,4
Jēkabpils	5,8	13,9	12,7	10,6	8,9
Jūrmala	4,2	11,0	10,7	8,0	5,7
Liepāja	6,0	13,7	11,9	9,3	6,9
Rēzekne	8,3	17,0	17,3	15,1	13,5
Valmiera	4,5	11,6	9,1	6,8	5,2
Ventspils	4,3	10,1	9,1	7,1	5,4
Republikas pilsētās	**4,5**	**10,7**	**9,3**	**7,4**	**5,7**
Latvijā	5,1	12,0	11,0	9,0	7,3

**Aprēķini pēc NVA un PMLP datiem.*

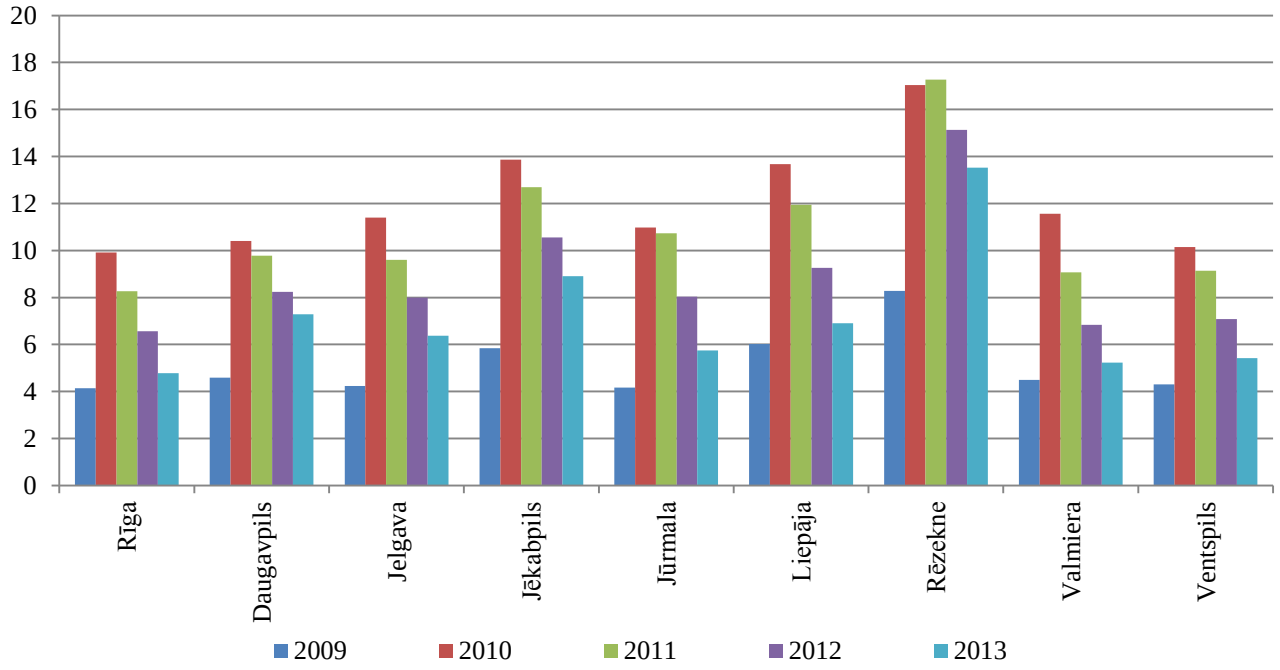

34.attēls. Bezdarba līmeņa rādītāji republikas pilsētās 2009. –2013.gada sākumā, %.*
**Aprēķini pēc NVA un PMLP datiem.*

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi

2012. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi republikas pilsētu pašvaldību budžetos pēc Valsts kases datiem ir 415,6 milj. latu, kas ir 59,6 % no kopējiem pašvaldību iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem. Salīdzinot ar 2011. gadu, iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi republikas pilsētu pašvaldību budžetā ir pieauguši par 27,6 milj. latu. Jāņem vērā, ka 2012. gadā ir samazinājusies pašvaldības budžetā ieskaitāmā nodokļa daļa (2011. gadā tā ir 82 %, 2012. gadā – 80 %). Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugums ir novērots visās republikas pilsētās, izņemot Ventspili.

2012. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos vidēji uz vienu iedzīvotāju republikas pilsētās ir Ls 369,3, kas ir 117 % salīdzinājumā ar vidējo rādītāju valstī (Ls 316,7) un 141 % salīdzinājumā ar vidējo rādītāju novadu grupas pašvaldībās (Ls 261,7).

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, vidēji uz vienu iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi ir pieauguši republikas pilsētu grupā par Ls 26,2, bet valstī – par Ls 23,8.

2012. gadā visaugstākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldības budžetā vidēji uz vienu iedzīvotāju ir Rīgā (Ls 407,1 jeb 110 % pret vidējo rādītāju republikas pilsētu grupā un 129 % pret vidējo valstī). Vismazākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi vidēji uz vienu iedzīvotāju ir Daugavpilī (Ls 250,1), kas veido 68 % no vidējā rādītāja pilsētu grupā un 79 % no vidējā rādītāja valstī (sk. 36. tabulu un 35.attēlu).

36.tabula. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetā republikas pilsētās 2008.−2012. gadā, Ls.*

Republikas pilsēta	2008	2009	2010	2011	2012
Rīga	491,6	365,2	371,0	377,3	407,1
Daugavpils	272,6	191,9	204,0	220,0	250,1
Jelgava	425,8	294,7	312,9	318,7	330,7
Jēkabpils	295,0	216,0	233,9	243,8	266,6
Jūrmala	465,6	330,6	357,4	368,5	392,2
Liepāja	325,4	210,2	252,6	250,8	275,2
Rēzekne	327,9	228,5	241,2	247,0	258,2
Valmiera	455,5	309,5	327,8	340,3	358,1
Ventspils	442,2	322,9	328,6	394,4	395,0
Republikas pilsētās	**442,4**	**322,0**	**333,7**	**343,1**	**369,3**
Latvijā	366,3	265,9	284,1	292,9	316,7

**Aprēķini pēc Valsts kases un PMLP datiem.*

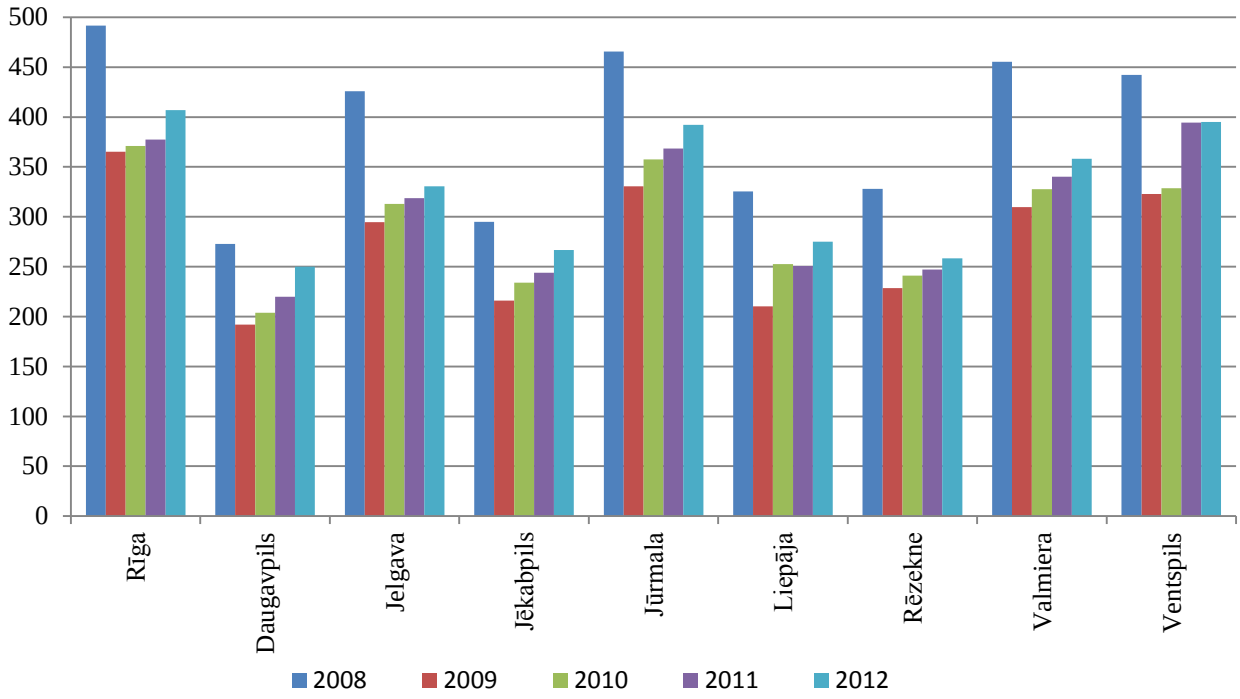

35.attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju republikas pilsētu pašvaldību budžetos 2008.-2012.gadā, Ls.*
**Aprēķini pēc Valsts kases un PMLP datiem.*

40. attēlā attēloti visu pašvaldību iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetā 2012.gadā.

Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības, ekonomiski aktīvie individuālie komersanti un komercsabiedrības

Pēc CSP datiem deviņās republikas pilsētās 2011. gadā ir darbojušās 75867 ekonomiski aktīvas tirgus sektora statistikas vienības jeb 53,5 % no visām šādām vienībām valstī (sk. 37. tabulu). Salīdzinot ar 2010. gadu, statistikas vienību skaits republikas pilsētās ir palielinājies par 3722 vienībām jeb par 5,2 %.

Republikas pilsētu grupā komercsabiedrības veido lielāko komercdarbības formu un to īpatsvars ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību kopskaitā 2011. gadā ir 68,7 %, pašnodarbināto personu īpatsvars − 25,6 %, individuālo komersantu īpatsvars − 5,5 % un zemnieku un zvejnieku saimniecību īpatsvars − 0,2 %.

2011. gadā individuālo komersantu un komercsabiedrību kopējais skaits republikas pilsētu grupā ir 56274 un īpatsvars ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību kopskaitā − 74,2 %. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits republikas pilsētās ir palielinājies par 4439 vienībām jeb par 8,6 %.

Rīgā 2011. gadā darbojas 73,1 % no ekonomiski aktīvajām tirgus sektora statistikas vienībām republikas pilsētu grupā un 39,1 % no visām vienībām valstī. Rīgā ir lielākais gan ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits, gan komercsabiedrību un individuālo komersantu skaits, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem. Vērtējot vidējos rādītājus republikas pilsētu grupā, Rīga ir noteikusi augsto līmeni, pārējās republikas pilsētas to nevar sasniegt (sk. 37. tabulu).

37.tabula. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību sadalījums atbilstoši komercdarbības formai republikas pilsētās 2011. gadā.*

Republikas pilsēta	**Kopā**	To skaitā sadalījumā pa komercdarbības formām				**Kopā uz 1000 iedz.**	Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedz.
		Pašnodarbinātās personas	Individuālie komersanti	Komerc-sabiedrības	Zemnieku un zvejnieku saimniecības		
Rīga	55456	11184	1979	42235	58	79,1	63,0
Daugavpils	4203	1816	516	1856	15	41,3	23,3
Jelgava	2955	998	370	1569	18	46,2	30,3
Jēkabpils	1182	389	212	566	15	45,3	29,8
Jūrmala	2745	1191	167	1381	6	48,9	27,6
Liepāja	3834	1497	391	1939	7	46,2	28,1
Rēzekne	1783	799	183	787	14	52,0	28,3
Valmiera	1798	766	135	875	22	66,9	37,6
Ventspils	1911	781	236	877	17	45,2	26,3
Republikas pilsētās	**75867**	**19421**	**4189**	**52085**	**172**	**66,8**	**49,5**
Latvijā	141778	47878	8000	72708	13192	63,7	36,2

**Aprēķini pēc CSP datiem.*

41. attēlā parādīts ekonomiski aktīvo tirgus sektora individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem visās pašvaldībās 2011. gadā.

Teritorijas attīstības potenciālu lielā mērā raksturo ekonomiskā aktivitāte − uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamika. 2012. gadā republikas pilsētu grupā ir reģistrēti 11,9 tūkstoši jauno uzņēmumu. Salīdzinot ar 2011. gadu, jaundibināto uzņēmumu skaits ir mazāks (par 903 uzņēmumiem), savukārt likvidēto uzņēmumu skaits ir lielāks (par 343 uzņēmumiem). 2012. gadā lielākais reģistrēto uzņēmumu skaits ir Rīgā (9829 uzņēmumi), mazākais – Jēkabpilī (109 uzņēmumi). Rīgā un Jēkabpilī 2012.gadā ir arī lielākais un mazākais likvidēto uzņēmumu skaits.

Uzņēmumu likvidācijas dinamika arī raksturo ekonomisko aktivitāti. 2012. gadā Rīgā tika likvidēti 2093 vai 85,6 % no visiem republikas pilsētu grupā likvidētajiem uzņēmumiem. Citu republikas pilsētu likvidēto uzņēmumu īpatsvars ir 0,8−3,3 % katrā.

Salīdzinot reģistrēto un likvidēto uzņēmumu skaitu, var novērtēt reālo uzņēmumu skaita pieaugumu teritorijā. 2012. gadā republikas pilsētu grupā bija reģistrēts 11851 jauns uzņēmums, bet darbu uzsāk 9039 jaunie uzņēmumi, jo 2812 uzņēmumi bija likvidēti (sk. 38. tabulu).

38.tabula. Reģistrēto un likvidēto uzņēmumu skaits 2011. un 2012. gadā.*

Republikas pilsēta	2011			2012		
	reģistrēti	likvidēti	starpība	reģistrēti	likvidēti	starpība
Rīga	10495	1703	8792	9829	2093	7736
Daugavpils	445	175	270	371	167	204
Jelgava	363	92	271	319	94	225
Jēkabpils	130	38	92	109	37	72
Jūrmala	420	61	359	381	84	297
Liepāja	424	194	230	398	169	229
Rēzekne	143	72	71	150	47	103
Valmiera	194	50	144	149	54	95
Ventspils	143	84	59	145	67	78
Republikas pilsētās	**12757**	**2469**	**10288**	**11851**	**2812**	**9039**

**SIA "Lursoft IT" datu bāzes dati.*

4.2. NOVADU RAKSTUROJUMS

Kopš 2011. gada Latvijā ir 110 novadi. Novadu teritorijas kopā aizņem 98,9 % no valsts teritorijas un tajos dzīvo 48,9 % Latvijas iedzīvotāju. Novadu teritorijās darbojas 30,3 % individuālie komersanti un komercsabiedrības, reģistrēti 60,4 % no kopējā bezdarbnieku skaita. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumos pašvaldību budžetā novadu daļa veido 40,4 %.

Novadu attīstības raksturošanai katra konkrētā rādītāja ietvaros atlasīti desmit rādītāji ar lielākajām un desmit rādītāji ar mazākajām vērtībām, savukārt visi aprakstītie rādītāji par katru novadu atspoguļoti pārskata pielikumā (MS Excel datu failā).

Iedzīvotāju skaits, teritorijas platība un iedzīvotāju blīvums

Pēc PMLP datiem 2013. gada sākumā iedzīvotāju skaits novados ir 1,08 milj. cilvēku. Novadi ir ļoti atšķirīgi iedzīvotāju skaita ziņā. Vidējais iedzīvotāju skaits novadā 2013. gada sākumā ir 9,8 tūkst. 75 novados iedzīvotāju skaits ir mazāks par vidējo rādītāju, 35 novados – lielāks. Mazākajā Latvijas novadā – Baltinavas novadā ir 1288 iedzīvotāji, bet lielākajā – Ogres novadā – 37951 iedzīvotājs (sk. 39. tabulu).

Latvijā ir 28 novadi, kur iedzīvotāju skaits ir mazāks par 4000. No tiem 10 novadi atrodas Vidzemes reģionā, 7 novadi − Kurzemes reģionā, 5 novadi Latgales reģionā, 3 novadi − Rīgas reģionā un 3 novadi − Zemgales reģionā.

39.tabula. Lielākie un mazākie novadi pēc iedzīvotāju skaita 2013. gada sākumā.*

Ogres novads	37951	Jaunpils novads	2698
Talsu novads	33397	Rugāju novads	2589
Tukuma novads	32455	Jaunpiebalgas novads	2554
Rēzeknes novads	30901	Sējas novads	2452
Saldus novads	27772	Vārkavas novads	2268
Madonas novads	26953	Naukšēnu novads	2158
Daugavpils novads	26913	Rucavas novads	1930
Bauskas novads	26841	Mērsraga novads	1782
Kuldīgas novads	26530	Alsungas novads	1602
Jelgavas novads	26439	Baltinavas novads	1288

**PMLP dati.*

Novadu teritorijas kopā veido 63845 km^2, bet viena novada vidējā platība ir 580,4 km^2. Mazāka teritorijas platība par vidējo rādītāju ir 71 novadā, bet lielāka par vidējo − 39 novados. Pēc teritorijas platības mazākais ir Saulkrastu novads (48 km^2), lielākais − Rēzeknes novads (2525 km^2).

2013. gada sākumā iedzīvotāju blīvums visos novados vidēji ir 16,9 cilv./km^2, divreiz mazāks nekā vidēji valstī. Iedzīvotāju blīvuma rādītāji ir 4–200 cilv./km^2 intervālā, tātad atšķirība starp blīvāk apdzīvoto Salaspils novadu un mazāk apdzīvoto Rucavas novadu ir 46,5 reizes. Blīvāk apdzīvotie novadi izvietoti ap Rīgu. Desmit visblīvāk apdzīvotie novadi un desmit novadi ar zemāko iedzīvotāju blīvumu parādīti 40. tabulā, bet iedzīvotāju blīvuma rādītāji visās pašvaldībās atspoguļoti 36. attēlā.

40.tabula. Iedzīvotāju blīvuma augstākie un zemākie rādītāji novados 2013. gada sākumā, cilv./ km^2.*

Salaspils novads	200,1
Stopiņu novads	194,2
Mārupes novads	159,9
Saulkrastu novads	130,8
Cēsu novads	110,9
Aizkraukles novads	93,0
Carnikavas novads	84,7
Ķekavas novads	79,7
Inčukalna novads	75,4
Ikšķiles novads	69,6

Baltinavas novads	6,9
Dundagas novads	6,9
Viesītes novads	6,7
Neretas novads	6,5
Ciblas novads	6,2
Pāvilostas novads	6,1
Jēkabpils novads	6,0
Ventspils novads	5,4
Rugāju novads	5,0
Rucavas novads	4,3

**Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem.*

Iedzīvotāju skaits novados kopā, tāpat kā visā valstī, ir samazinājies. No 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam novadu grupā iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 34,1 tūkst. jeb par 3,1 %. Iedzīvotāju skaita samazinājuma temps novadu grupā ir lēnāks nekā republikas pilsētu grupā (-3,5 %) un Latvijā kopumā (-3,3 %).

Piecu gadu laikā no 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam pēc PMLP datiem iedzīvotāju skaits ir samazinājās 94 novados par 50,7 tūkst., bet pieaudzis 16 novados par 16,6 tūkst. iedzīvotāju. Starp novadiem, kur iedzīvotāju skaits ir palielinājies, ir 15 Rīgas reģiona novadi un viens Zemgales reģiona, Ozolnieku novads. No 2012. gada līdz 2013. gada sākumam iedzīvotāju skaits ir pieaudzis 13 novados.

Lielākais iedzīvotāju skaita pieaugums no 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam ir Mārupes novadā (par 4,0 tūkst. jeb par 31,4 %) un Garkalnes novadā (par 1,5 tūkst. jeb par 23,6 %). Lielākie iedzīvotāju skaita samazinājuma tempi ir Latgales reģiona novados. 41. tabulā redzami desmit novadi ar lielāko relatīvo iedzīvotāju skaita palielinājumu un desmit novadi, kuros iedzīvotāju skaits piecos gados relatīvi ir sarucis visvairāk, visu novadu dati atspoguļoti 37. attēlā.

41.tabula. Relatīvi lielākās iedzīvotāju skaita izmaiņas novados no 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākuma, %.*

Mārupes novads	31,4
Garkalnes novads	23,6
Ādažu novads	16,2
Babītes novads	15,2
Carnikavas novads	13,5
Stopiņu novads	13,5
Ikšķiles novads	13,2
Ķekavas novads	11,4
Ropažu novads	5,9
Siguldas novads	5,2

Mazsalacas novads	-8,3
Jēkabpils novads	-8,4
Alsungas novads	-8,4
Riebiņu novads	-8,5
Dagdas novads	-8,7
Ciblas novads	-9,1
Kārsavas novads	-9,1
Viļakas novads	-9,7
Aglonas novads	-9,8
Baltinavas novads	-10,7

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

Demogrāfiskā slodze un vecumstruktūra

Demogrāfisko situāciju kompleksi raksturo demogrāfiskās slodzes līmenis, kas ir līdz darbspējas vecumam un virs darbspējas vecuma iedzīvotāju attiecība pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem. Parasti to rēķina uz 1000 iedzīvotājiem.

2013. gada sākumā demogrāfiskā slodze novadu grupas pašvaldībās (525,4) ir mazāka nekā vidēji republikas pilsētu grupā (553,8) un vidēji valstī (539,8).

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu demogrāfiskā slodze ir palielinājusies 82 novados, tomēr demogrāfiskās slodzes pieaugums notiek lēnāk nekā republikas pilsētu grupā un vidēji valstī.

42. tabulā parādīti desmit novadi ar zemāko demogrāfisko slodzi un desmit – ar augstāko demogrāfisko slodzi. Atšķirība starp zemāko (Ropažu novads – 455,2) un augstāko (Vaiņodes novads – 639,8) rādītāju 2013. gada sākumā ir 1,4 reizes.

38. attēlā attēloti demogrāfiskās slodzes rādītāji visās pašvaldību teritorijās.

42.tabula. Demogrāfiskās slodzes zemākie un augstākie rādītāji novados 2013. gada sākumā.*

Ropažu novads	455,2	Skrīveru novads	571,8
Salas novads	464,3	Ērgļu novads	572,2
Aknīstes novads	475,6	Skrundas novads	573,8
Naukšēnu novads	476,1	Rucavas novads	585,9
Neretas novads	476,5	Aizputes novads	593,0
Tērvetes novads	483,0	Varakļānu novads	594,2
Ķeguma novads	484,8	Strenču novads	600,5
Aizkraukles novads	484,9	Mazsalacas novads	603,6
Krimuldas novads	489,0	Saulkrastu novads	605,1
Garkalnes novads	493,4	Vaiņodes novads	639,8

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

Demogrāfiskā slodze ir komplicēts rādītājs un tā novērtēšana ir saistīta ar izmaiņām iedzīvotāju sadalījumā atbilstoši galvenajām vecumgrupām.

Novadu grupā iedzīvotāju vecumsktruktūra vidēji ir labāka nekā republikas pilsētu grupā un valstī vidēji. 2013. gada sākumā darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars novadu grupā (14,2 %) ir augstāks nekā republikas pilsētu grupā (13,7 %) un vidēji valstī (13,9 %), lielāks darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars (atbilstoši 65,6 %, 64,4 % un 64,9 %), bet mazāks virs darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars (atbilstoši 20,3 %, 22,0% un 21,1 %).

2013. gada sākumā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu novadu grupā, vidēji darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars ir samazinājies par 0,3 procentpunktiem, bet virs darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars ir palielinājies par 0,2 procentpunktiem. Līdz darbspējas vecumam iedzīvotāju skaits ir samazinājies par vairāk nekā tūkstoti, bet uz kopēja iedzīvotāju skaita samazinājuma fona tā īpatsvars nav mainījies.

Kopumā darbspējas vecumā iedzīvotāju īpatsvars ir samazinājies 81 novadā, virs darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars ir pieaudzis 85 novados un samazinājies līdz darbspējas vecumam iedzīvotāju īpatsvars 62 novados.

43. tabulā norādīti desmit novadi ar lielāko un desmit – ar mazāko darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvaru kopējā iedzīvotāju skaitā.

43.tabula. Iedzīvotāju īpatsvara darbspējas vecumā augstākie un zemākie rādītāji novados 2013. gada sākumā.*

Ropažu novads	68,7	Skrīveru novads	63,6
Salas novads	68,3	Ērgļu novads	63,6
Aknīstes novads	67,8	Skrundas novads	63,5
Naukšēnu novads	67,7	Rucavas novads	63,1
Neretas novads	67,7	Aizputes novads	62,8
Tērvetes novads	67,4	Varakļānu novads	62,7
Ķeguma novads	67,3	Strenču novads	62,5
Aizkraukles novads	67,3	Mazsalacas novads	62,4
Krimuldas novads	67,2	Saulkrastu novads	62,3
Garkalnes novads	67,0	Vaiņodes novads	61,0

**Aprēķini pēc PMLP datiem.*

Bezdarba līmenis

Latvijas novados 2012. gada beigās kopā ir reģistrēti 62,8 tūkstoši bezdarbnieki jeb divas trešdaļas no bezdarbnieku kopskaita valstī. Salīdzinot ar 2011. gada beigām, bezdarbnieku skaits ir samazinājies par 12,8 tūkstošiem.

Bezdarba līmenis novadu grupā, līdzīgi kā republikas pilsētu grupā un valstī, pakāpeniski samazinās. 2013. gada sākumā bezdarba līmenis ir 8,9 %, bet 2010. gada sākumā − 13,4 %. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bezdarba līmenis novadu grupā ir samazinājās par 1,7 procentpunktiem.

Kopumā bezdarba līmenis ir samazinājies 107 novados un tikai trīs novados (Ērgļu, Raunas un Vaiņodes novadā) nedaudz palielinājies. Bezdarba līmeņa samazinājums 0,2−4,0 procentpunktu robežās.

Nodarbinātības ziņā situācija novados ir ļoti atšķirīga. Augstākais bezdarba līmenis 2013. gada sākumā reģistrēts Viļānu novadā (25,1 %), bet zemākais, gandrīz 9 reizes mazāks – Baldones novadā (2,9 %) (sk. 20. attēlu). Bezdarba līmeņa atšķirības redzamas 44. tabulā, kurā parādīti desmit novadi ar zemākajiem un desmit – ar augstākajiem bezdarba līmeņa rādītājiem, visu pašvaldību bezdarba līmeņa rādītāji atspoguļoti 40. attēlā.

44.tabula. Bezdarba līmeņa augstākie un zemākie rādītāji novados 2013. gada sākumā, %.*

Baldones novads	2,9	Ludzas novads	17,9
Mārupes novads	3,1	Aglonas novads	18,0
Ādažu novads	3,2	Viļakas novads	18,0
Ikšķiles novads	3,3	Dagdas novads	19,3
Garkalnes novads	3,4	Rēzeknes novads	21,5
Ķekavas novads	3,4	Ciblas novads	21,8
Carnikavas novads	3,5	Kārsavas novads	22,5
Babītes novads	3,6	Zilupes novads	23,5
Rojas novads	4,0	Baltinavas novads	24,9
Saulkrastu novads	4,0	Viļānu novads	25,1

**Aprēķini pēc NVA un PMLP datiem.*

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetā novados kopā 2012. gadā bija 281,6 milj. latu, kas veido 40,4 % no kopējiem pašvaldību iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu šī nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetā novadu grupā kopumā ir palielinājušies par 20,2 milj. latu, neņemot vērā to, ka par 2 procentpunktiem ir samazināta pašvaldību budžetā ieskaitāmā iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļa – no 82 % 2011.gadā uz 80 % 2012. gadā.

2012. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos uz 1 iedzīvotāju novadu grupas teritorijās vidēji ir Ls 261,7–82,6 % no vidējā rādītāja valstī (Ls 3316,7) un 70,8 % no vidējā rādītāja republikas pilsētu grupā.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos uz 1 iedzīvotāju novados vidēji ir pieauguši nedaudz mazāk (par Ls 21,0) nekā republikas pilsētu grupā (par Ls 26,2) un valstī vidēji (par Ls 23,8). Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju ir palielinājušies 109 novados, bet samazinājušies tikai vienā − Alojas novadā. Vērtējot rādītāja dinamiku pa gadiem, jāņem vērā, ka izmaiņas saistītas ne tikai ar nodokļa ieņēmumiem, bet arī ar iedzīvotāju skaita izmaiņām.

2012. gadā lielākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos uz 1 iedzīvotāju ir Mārupes novadā (Ls 526,1), mazākie − Riebiņu novadā (Ls 121,0). Atšķirība starp lielāko un mazāko rādītāju ir 4,3 reizes.

45. tabulā parādīti desmit novadi ar augstākajiem un desmit novadi ar zemākajiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem uz vienu iedzīvotāju pašvaldību 2012. gada budžetā.

45.tabula. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu uz vienu iedzīvotāju augstākie un zemākie rādītāji novadu pašvaldību budžetos 2012. gadā, Ls.*

Mārupes novads	526,1
Garkalnes novads	524,0
Ikšķiles novads	481,9
Babītes novads	475,8
Ķekavas novads	468,2
Ādažu novads	457,8
Stopiņu novads	432,4
Carnikavas novads	432,1
Salaspils novads	386,8
Saulkrastu novads	361,1

Viļānu novads	152,2
Ciblas novads	152,0
Rēzeknes novads	151,6
Dagdas novads	147,5
Rugāju novads	147,0
Aglonas novads	146,9
Zilupes novads	132,4
Alojas novads	126,5
Vārkavas novads	125,0
Riebiņu novads	121,0

**Aprēķini pēc Valsts kases un PMLP datiem.*

Savukārt, visu pašvaldību iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetā 2012. gadā apskatāmi 39. attēlā.

Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības, ekonomiski aktīvie individuālie komersanti un komercsabiedrības

Pēc CSP datiem novados 2011. gadā darbojas 65,9 tūkstoši ekonomiski aktīvas tirgus sektora statistikas vienības jeb 46,5 % no visām statistikas vienībām valstī.

Novadu grupā ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību kopskaitā lielākais īpatsvars ir pašnodarbinātām personām (2011. gadā – 43,2 %), tad seko komercsabiedrības (31,3 %). Zemnieku un zvejnieku saimniecību īpatsvars novadu grupā ir 19,7 %, bet individuālo komersantu īpatsvars – 5,8 %.

Salīdzinot ar 2010. gadu, statistikas vienību skaits novados kopā ir palielinājies par 2089 vienībām, to skaitā ir palielinājies komercsabiedrību skaits (par 2557 vienībām) un zemnieku un zvejnieku saimniecību skaits (par 57 vienībām), bet ir samazinājies pašnodarbināto skaits (par 466 vienībām) un individuālo komersantu skaits (par 59 vienībām).

Salīdzinot ar republikas pilsētu grupu, novadu pašvaldību grupas statistikas vienību struktūrā lielāks ir pašnodarbināto īpatsvars (2011. gadā − 43,2 % un 25,6 %), kā arī zemnieku un zvejnieku saimniecības īpatsvars (19,8 % un 0,2 %) nedaudz lielāks individuālo komersantu īpatsvars (5,8 % un 5, %). Savukārt novadu pašvaldību grupā izteikti mazāks ir komercsabiedrību īpatsvars (31,3 % un 68,7 %).

Komercsabiedrību un individuālo komersantu kopējais īpatsvars ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību kopskaitā novadu grupā 2011. gadā (37,1 %) ir divreiz mazāks nekā republikas pilsētu grupā (74,2 %).

2011. gadā uz 1000 iedzīvotājiem novados ir vidēji 60,4 ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības (republikas pilsētās − 66,8). Novadu grupā augstākais rādītājs ir Vārkavas novadā (142,7), mazākais – Strenču novadā (31,0). Vārkavas novads izceļas novadu vidū ar augstāko pašnodarbināto personu un zemnieku un zvejnieku saimniecību īpatsvaru (97%), bet zemāku individuālo komersantu un komercsabiedrību īpatsvaru (3,0 %) (sk. 46. tabulu).

46.tabula. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaita uz 1000 iedzīvotājiem augstākie un zemākie rādītāji novados 2011. gadā.*

Vārkavas novads	142,7	Salaspils novads	42,5
Durbes novads	115,8	Iecavas novads	41,9
Jēkabpils novads	113,8	Rojas novads	40,9
Rucavas novads	113,0	Skrīveru novads	39,8
Rugāju novads	106,2	Auces novads	38,5
Aknīstes novads	98,7	Mērsraga novads	36,9
Riebiņu novads	96,7	Inčukalna novads	35,6
Mārupes novads	93,2	Olaines novads	34,9
Nīcas novads	91,1	Zilupes novads	34,5
Priekules novads	89,4	Strenču novads	31,0

**Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem.*

Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem novadu grupā ir 22,4, republikas pilsētu grupā – 49,5. Novadu vidū lielākais individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir Mārupes novadā (73,8), mazākais − Vārkavas novadā (4,3) (sk. 47. tabulu).

Visu pašvaldību dati par ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaitu uz 1000 iedzīvotājiem 2011. gadā atspoguļota 41. attēlā.

47.tabula. Ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaita uz 1000 iedzīvotājiem augstākie un zemākie rādītāji novados 2011. gadā.*

Mārupes novads	73,8	Tērvetes novads	8,7
Babītes novads	51,3	Daugavpils novads	8,5
Stopiņu novads	48,0	Neretas novads	8,4
Garkalnes novads	45,6	Ciblas novads	8,3
Ķekavas novads	44,1	Baltinavas novads	8,3
Siguldas novads	41,9	Rugāju novads	8,0
Ādažu novads	41,4	Viļakas novads	7,4
Cēsu novads	40,0	Aglonas novads	7,1
Ikšķiles novads	36,7	Riebiņu novads	7,1
Carnikavas novads	35,2	Vārkavas novads	4,3

**Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem.*

2012. gadā novadu grupā ir reģistrēti 5040 jaunie uzņēmumi, bet likvidēti 1495 uzņēmumi. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, jauno uzņēmumu reģistrēšanas temps ir samazinājies – ir reģistrēts par 248 uzņēmumiem mazāk. 2012. gadā ekonomisko darbību novadu grupā uzsāk 3545 uzņēmumi, kas ir starpība starp reģistrēto un likvidēto uzņēmumu skaitu. 48. un 49. tabulā parādīti novadi ar

lielākiem un mazākiem reģistrēto un likvidēto uzņēmumu skaita rādītājiem 2012. gadā. Augstākā ekonomiskās darbības uzsākšanas aktivitāte ir vērojama Rīgas plānošanas reģiona novados.

48.tabula. Reģistrēto uzņēmumu lielākais un mazākais skaits novados 2012. gadā.*

Ķekavas novads	293	Cesvaines novads	6
Mārupes novads	272	Aknīstes novads	5
Ogres novads	246	Alsungas novads	5
Salaspils novads	204	Baltinavas novads	5
Siguldas novads	175	Mērsraga novads	5
Babītes novads	144	Tērvetes novads	5
Tukuma novads	134	Aglonas novads	4
Ādažu novads	130	Lubānas novads	4
Olaines novads	124	Varakļānu novads	4
Garkalnes novads	115	Naukšēnu novads	3

**SIA "Lursoft IT" datu bāzes dati.*

49.tabula. Likvidēto uzņēmumu lielākais un mazākais skaits novados 2012. gadā.*

Ķekavas novads	58	Jaunpils novads	2
Ogres novads	56	Rundāles novads	2
Kuldīgas novads	52	Ciblas novads	2
Bauskas novads	48	Vaiņodes novads	2
Talsu novads	46	Lubānas novads	1
Tukuma novads	45	Alsungas novads	1
Madonas novads	43	Cesvaines novads	1
Saldus novads	39	Zilupes novads	1
Cēsu novads	38	Aknīstes novads	0
Limbažu novads	35	Baltinavas novads	0

**SIA "Lursoft IT" datu bāzes dati.*

Analizētie rādītāji pa plānošanas reģioniem un pašvaldībām ir iekļauti pārskata pielikumā „Plānošanas reģionu, republikas pilsētu un novadu attīstības pamatrādītāji" (MS Excel datu failā).

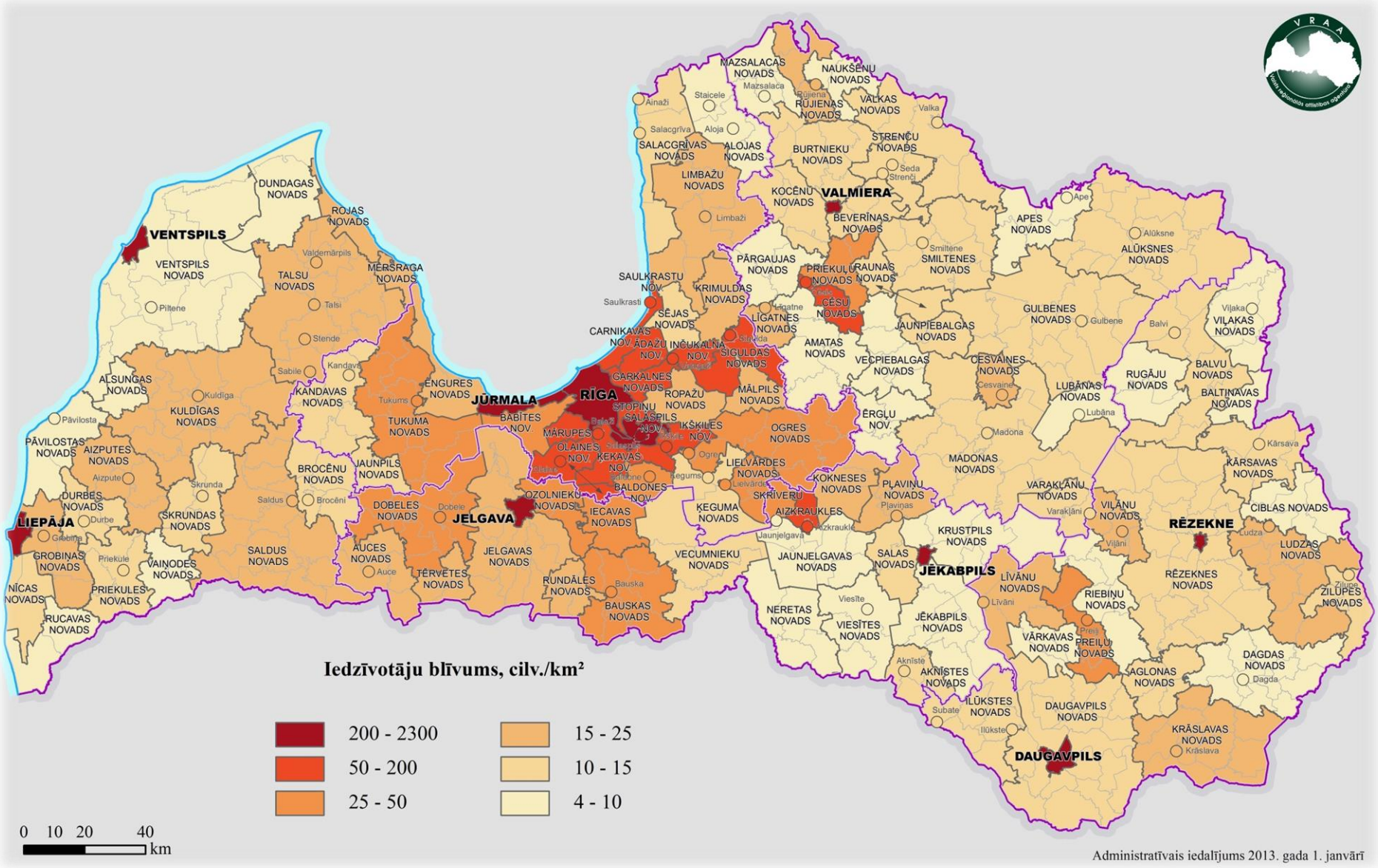

36.attēls. Iedzīvotāju blīvums pašvaldību teritorijās 2013. gada sākumā. *Aprēķini pēc PMLP un CSP datiem.*

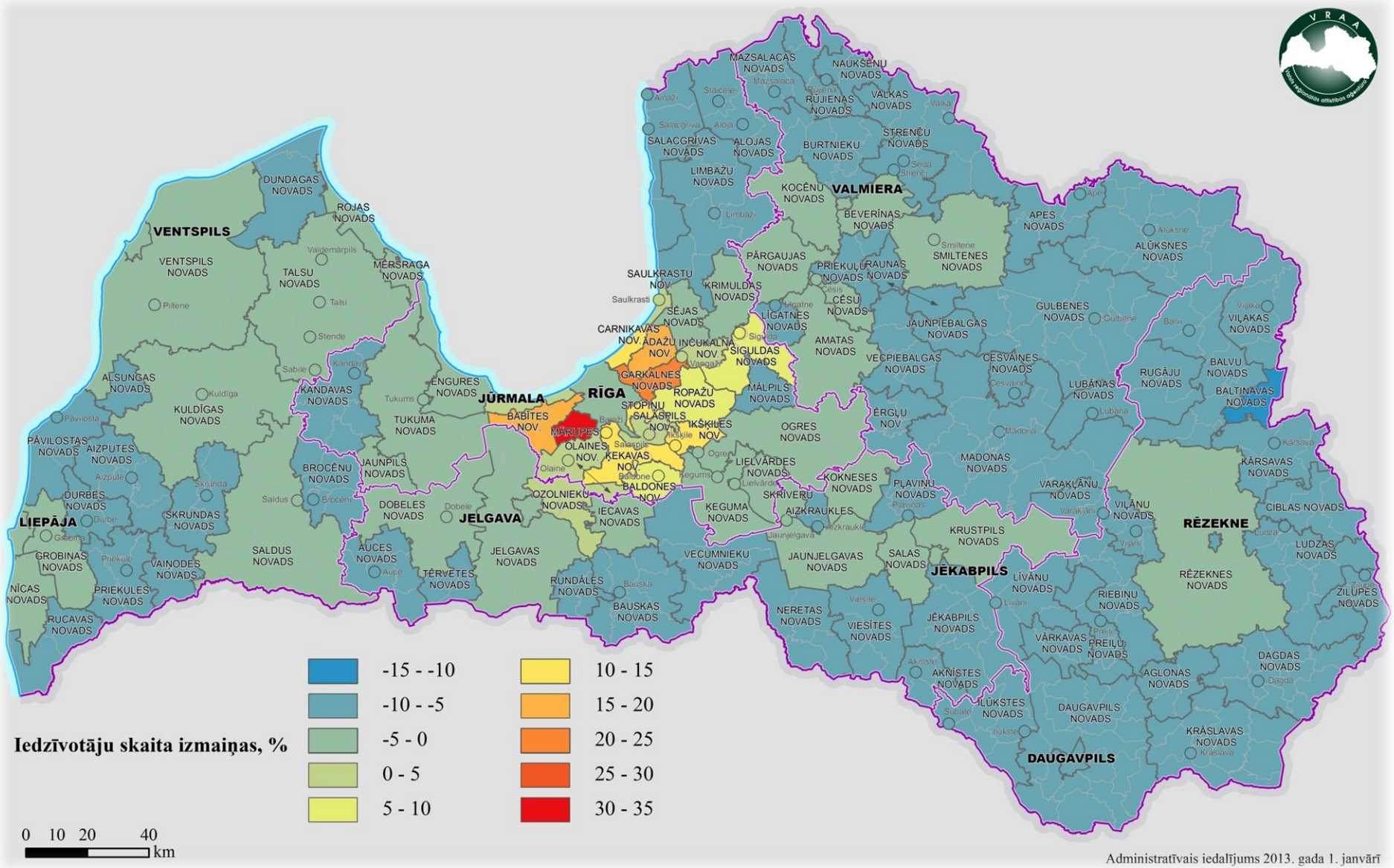

37.attēls. Iedzīvotāju skaita izmaiņas pašvaldību teritorijās no 2008. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam. Aprēķini pēc PMLP datiem.

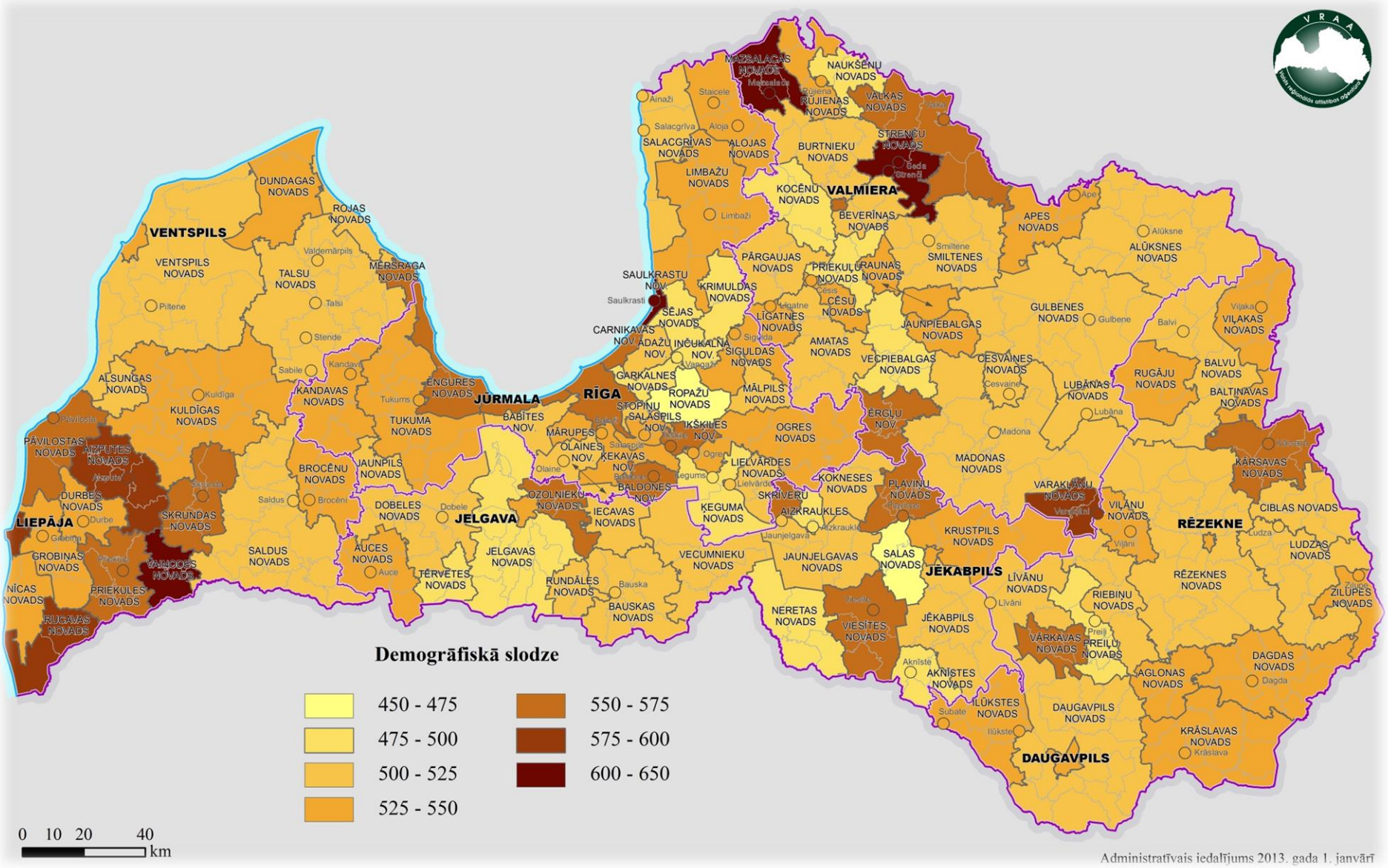

38.attēls. Demogrāfiskā slodze pašvaldību teritorijās 2013. gada sākumā. Aprēķini pēc PMLP datiem.

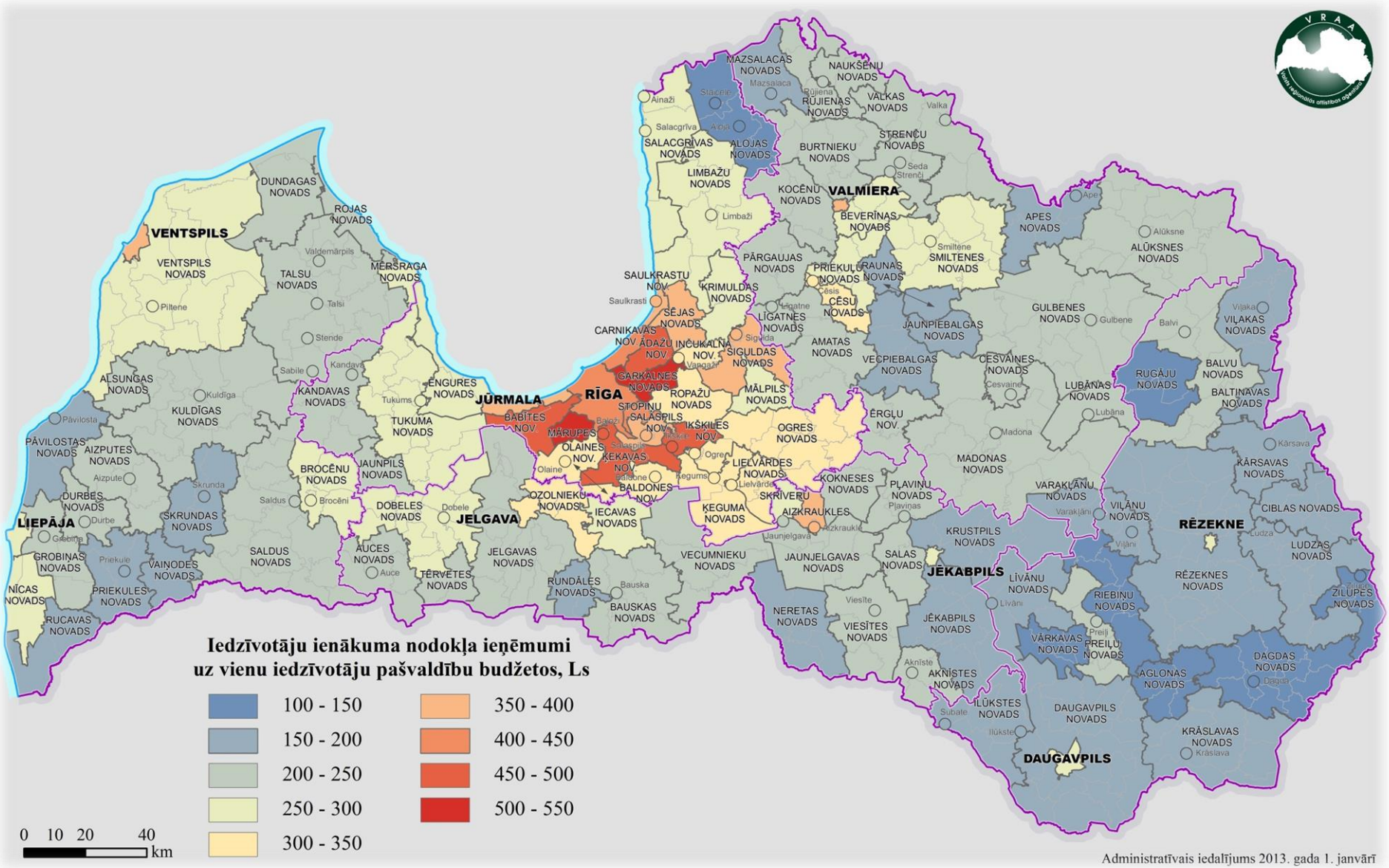

39.attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2012. gadā. *Aprēķini pēc Valsts kases un PMLP datiem.*

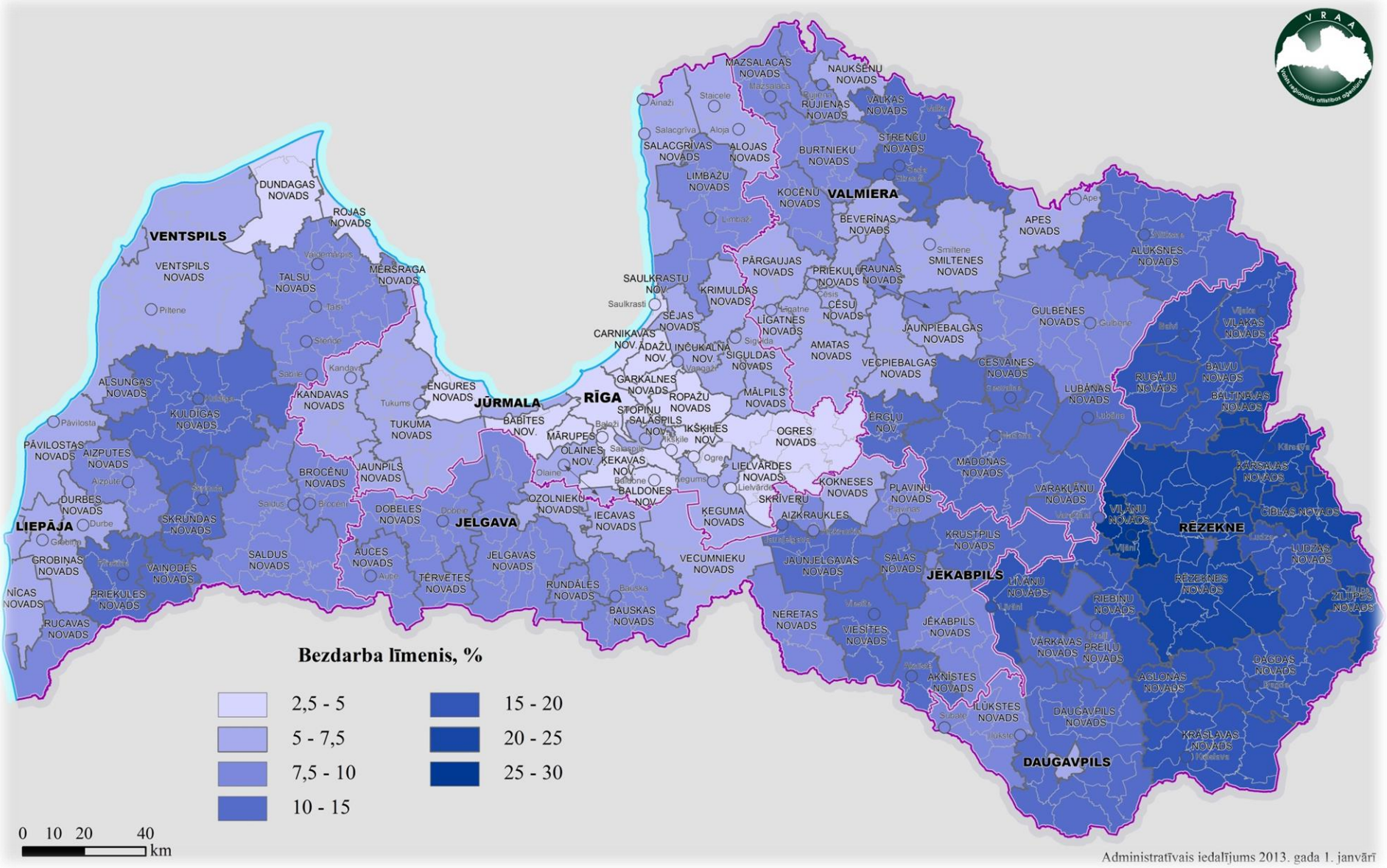

40.attēls. Bezdarba līmenis pašvaldību teritorijās 2013. gada sākumā. Aprēķini pēc NVA un PMLP datiem.

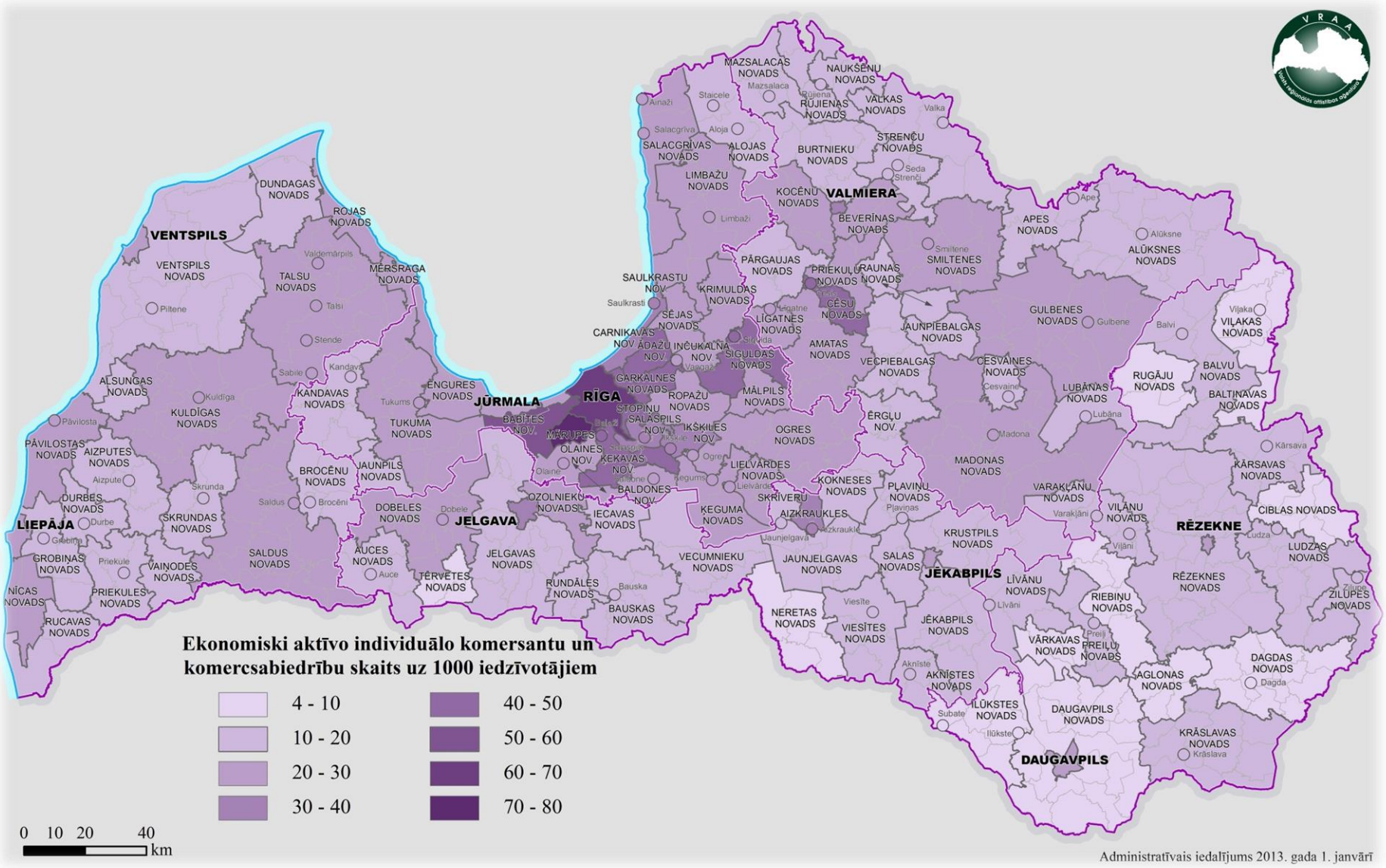

41.attēls. Ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem pašvaldību teritorijās 2011. gadā. Aprēķini pēc CSP un PMLP datiem.

5. PIELIKUMI

Informācijas avoti publisko pakalpojumu pieejas punktu analīzei

VID	http://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=12&id=6411&hl=1&mod=33
VSAA	http://www.vsaa.gov.lv/lv/kontakti/kontaktinformacija
NVA	http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=433&mid=28
PMLP	http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/kontakti/pmlp-nodalas/
VP	http://www.vp.gov.lv/?id=152&said=62&topid=157
CSDD	http://www.csdd.lv/lat/noderiga_informacija/kontakti/
UR	http://www.ur.gov.lv/kontakti.html
VZD	http://www.vzd.gov.lv/lv/kontakti/klientu-apkalposanas-centri/karte/
Slimnīcas	http://www.vm.gov.lv/lv/tava_veseliba/veselibas_aprupe_slimnica/slimnicu_saraksts/
PII	http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Registri_statistika/2012_2013/Adreses_PII_2012.xls
Vispārizglītojošās dienas skolas	http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Registri_statistika/2012_2013/adreses_VS_12.xls
Valsts augstskolas un koledžas	http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Izglitiba/Augstaka_izglitiba/Statistika/Parskats_2012.pdf
Profesionālās izglītības iestādes	http://izm.izm.gov.lv/upload_file/izm-prof-izgl-iestades.pdf
Profesionālās izglītības iestādes	http://www.km.gov.lv/lv/nozares_info/kultur/kultur_institucijas.html

Iedzīvotāju aptaujas anketa

LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU APTAUJA 2013
APTAUJA PAR LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU IKDIENAS MOBILITĀTI

	Lūdzu, ierakstiet, kurā pilsētā vai pagastā Jūs...	
01	**... strādājat šobrīd (kur atrodas Jūsu pamata darba vieta)?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Nestrādāju
02	**... strādājāt pirms 10 gadiem?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Nestrādāju
03	**... mācaties/studējat?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Šobrīd nemācos/nestudēju
04a	**... visbiežāk iegādājaties apģērbu un apavus?** *Šeit un turpmāk, lūdzu, ierakstiet tikai vienu pilsētu vai pagastu - to, kurā minēto aktivitāti veicat visbiežāk!* *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Neiegādājos apģērbus un apavus
04b	**... visbiežāk iegādājaties pārtiku?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Neiegādājos pārtiku
05	**... visbiežāk apmeklējat kultūras, izklaides un sporta pasākumus?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Neapmeklēju kultūras, izklaides un sporta pasākumus
06a	**... nepieciešamības gadījumā apmeklējat ģimenes ārstu?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Neapmeklēju ģimenes ārstu
06b	**... nepieciešamības gadījumā apmeklējat ārstus-speciālistus (piemēram, LOR, terapeits, neirologs, traumatologs, ginekologs u.tml.)?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Neapmeklēju ārstus-speciālistus

	Lūdzu, ierakstiet, ...	
07	**... kura pilsēta vai pagasts ir Jūsu dzimtā vieta?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Nezinu
08	**... kurā pilsētā vai pagastā Jūs dzīvojāt pirms 10 gadiem?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Nezinu/Neatceros
09	**... kurā pilsētā vai pagastā Jūs dzīvojat šobrīd?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	.....
10	**... kurā pilsētā vai pagastā atrodas Jūsu deklarētā dzīvesvieta (kur esat pierakstīts/-a)?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Nezinu
11	**... kurā pilsētā vai pagastā Jūs plānojat dzīvot pēc 10 gadiem?** *Ja tas ir ārvalstīs, ierakstiet valsts nosaukumu!*	..... □ Nezinu

12	**Jūsuprāt, kādi uzlabojumi būtu jāveic pašvaldībai pilsētā vai pagastā, kurā dzīvojat? Norādiet tos vēlamos uzlabojumus, kurus uzskatāt par visaktuālākajiem Jūsu pilsētā/pagastā!**	.....

PALDIES JUMS PAR ATSAUCĪBU!

Uzņēmumu aptaujas anketa

UZŅĒMUMU APTAUJA 2013
APTAUJA PAR LATVIJĀ STRĀDĀJOŠO UZŅĒMUMU SADARBĪBAS UN UZŅĒMĒJDARBĪBAS TĪKLIEM

01	**Kurās pilsētās vai pagastos atrodas Jūsu uzņēmuma būtiskākie preču vai pakalpojumu <u>piegādātāji</u> (uzņēmumi, kuri Jūsu uzņēmumam <u>piegādā</u> nepieciešamās preces un/vai pakalpojumus (neskaitot pamatpakalpojumus – ūdens, telekomunikācijas, apsaimniekošana u.tml.))? Ja tie ir ārvalstīs, nosauciet konkrētās valstis!** *Pierakstīt trīs būtiskākos!*	....
02	**Un kurās pilsētās vai pagastos atrodas Jūsu uzņēmuma būtiskākās <u>klientu</u> grupas (uzņēmumi un/vai privātpersonas, kas <u>iegādājas</u> Jūsu uzņēmuma preces vai pakalpojumus)? Ja tās ir ārvalstīs, nosauciet konkrētās valstis!** *Pierakstīt trīs būtiskākos!*	....

04a	**Kurā pilsētā vai pagastā atrodas Jūsu uzņēmuma centrālais birojs (vadība)?** *Ja tas ir ārvalstīs, pierakstīt valsti!*	.....
04b	**Kurās pilsētās vai pagastos atrodas citas Jūsu uzņēmuma struktūrvienības?** *Ja tas ir ārvalstīs, pierakstīt valsti!* *Pierakstīt trīs būtiskākās!*	.... □ Nav citu struktūrvienību

05	**Jūsuprāt, kādi uzņēmējdarbībai nepieciešami uzlabojumi būtu jāveic pašvaldībai pilsētā vai pagastā, kurā atrodas Jūsu uzņēmums? Norādiet tos vēlamos uzlabojumus, kurus uzskatāt par visaktuālākajiem Jūsu pilsētā/pagastā!**	.....

03	**Kāds ir <u>galvenais</u> Jūsu uzņēmuma ekonomiskās darbības veids (saskaņā ar NACE 2.red. klasifikatoru)?** *Atbildes priekšā nelasīt, bet atzīmēt nosaukto!*	
	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)	1
	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (B)	2
	Apstrādes rūpniecība (C)	3
	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (D)	4
	Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija (E)	5
	Būvniecība (F)	6
	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts (G)	7
	Transports un uzglabāšana (H)	8
	Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (I)	9
	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (J)	10
	Finanšu un apdrošināšanas darbības (K)	11
	Operācijas ar nekustamo īpašumu (L)	12
	Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (M)	13
	Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība (N)	14
	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (O)	15
	Izglītība (P)	16
	Veselība un sociālā aprūpe (Q)	17
	Māksla, izklaide un atpūta (R)	18
	Citi pakalpojumi (S)	19
	Mājsaimniecību kā darba devēju darbība; pašpatēriņa preču ražošana un pakalpojumu sniegšana individuālajās mājsaimniecībās (T)	20
	Ārpusteritoriālo organizāciju un institūciju darbība (U)	21
	Cits (*ierakstiet*): ……..	22

PALDIES JUMS PAR ATSAUCĪBU!